

Gemeente Assen

Assen bouwt

Programmabegroting 2011

Inhoudsopgave

Algemeen

Inleiding	5
Organisatie	9

Beleid	13
--------------	----

Programma's

Bestuur en burger	21
Stadsontwikkeling	25
Mobiliteit	29
Stads- en wijkbeheer	33
Onderwijs	37
Kunst en cultuur	41
Zorg en welzijn	45
Werk en inkomen	49
Sport en ontspanning	51
Veiligheid	55
Duurzaamheid en milieu	57
Programma Bouwen en wonen	59
Programma Algemene dekking	65

Paragrafen

Lokale heffingen	73
Weerstandsvormogen	77
Instandhouding kapitaalgoederen	85
Treasury	91
Bedrijfsvoering	97
Verbonden partijen	105
Grondbeleid	111
Bestuurlijk relevante investeringsprojecten	117

Financiën	127
-----------------	-----

Inleiding Financiën	127
Financiële kaders	129
Programmabegroting 2011	133
Programmaplan 2011	145
Meerjarenprognose 2012-2014	149
Algemene dekkingsmiddelen	161
Reservepositie	167
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	175
Middeleninzet Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	179

Ondertekening	181
---------------------	-----

Bijlagen

I	Kerngegevens: geschatte gegevens per 1 januari 2011	185
II	Bronvermelding Indicatoren programma's	187
III	Afkortingen	189

Illustratieverantwoording

Voorkant	Bewoners Woerdes knappen pleintje op
Foto	Ineke Heijting

Programmabegroting
2011

Algemeen

Aanbieding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting voor het jaar 2011 ter bespreking en vaststelling aan. Daarin zijn ook de nieuwe financiële prognoses voor de periode 2011-2014 opgenomen. In het tot de Begroting 2011 behorende 'Uitvoeringsprogramma 2011-2014' presenteren wij de aanpak waarmee, de kaders waarbinnen en de route waarlangs, we uitvoering willen geven aan het collegeprogramma 2011-2014. We hebben de programma- en thema-indeling uit het collegeprogramma daarvoor als vertrekpunt gekozen. Dat betekent dat Assen in onze visie zowel een dienstbare, groeiende, aantrekkelijke als een sociale stad moet zijn.

Startsein uitvoering collegeprogramma 2010-2014

Met de presentatie van de begroting 2011 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma 2011-2014 geven we het startsein voor een nieuwe vierjarige beleids- en begrotingscyclus. Daarin staat de uitvoering van het in april jl. als resultaat van de bestuursonderhandelingen vastgestelde collegeprogramma 2010-2014 centraal.

Ons motto voor de komende jaren is 'bouwen'. Bouwen aan mogelijkheden voor alle Assenaren. Bouwen aan perspectief voor onderwijs, werk en welzijn. Voor mensen die niet of minder goed mee kunnen komen. Bouwen aan begrip voor elkaars achtergrond en cultuur. Bouwen aan onderlinge relaties en bouwen aan respect voor wat van ons allemaal is: de straat, de wijk, het plein, het groen en de natuur. Bouwen aan ruimte om je te kunnen uitleven met sport, recreatie en cultuur. Bouwen aan een fundament voor mantelzorgers en vrijwilligers, bij clubs en verenigingen, in de zorg en maatschappelijk werk. Bouwen is ook werken aan nieuwe kansen, zoals sensortechnologie en duurzaamheid. Bouwen ook, aan onze naam, met onze ondernemers en evenementen. Assen staat aan de vooravond van grote ingrepen. Bij de kop van de Vaart komt De Nieuwe Kolk, het culturele complex dat ons centrum van nieuwe allure zal voorzien. Met de FlorijnAs gaat Assen van zuid tot noord op de schop. Voor een veilige bereikbaarheid en voor vernieuwende ontwikkelingen in het stationsgebied, het Kanaal en het Havengebied. Het centrum krijgt een groots decor met het nieuwe museum en de singels die hun historische ontwerp gedeeltelijk terugkrijgen. Bouwen voor de Assenaren. Bouwen ook, aan onze regiofunctie, die door de te verwachten krimp in onze omgeving alleen maar zal toenemen.

We streven er, ondanks de bezuinigingen, naar om zoveel mogelijk van de bestaande voorzieningen te handhaven en de kwaliteit van de dienstverlening aan onze maatschappelijke partners zoveel mogelijk in tact te laten.

Omvangrijke bestuurlijke en financiële opgave

De bestuurlijke opgave die hierin voor ons besloten ligt is uitdagend en veelomvattend maar ook zwaar. Dat laatste wordt mede veroorzaakt doordat de financiële economische omstandigheden waaronder we uitvoering moeten geven aan onze ambities en plannen op dit moment verre van ideaal zijn. Door de economische crisis zijn de gemeentelijke financiën immers zwaar onder druk komen te staan. Ook al zijn er op dit moment weer tekenen van economisch herstel, toch zullen ook wij niet aan forse en ingrijpende bezuinigingen ontkomen. Die bezuinigingen zijn niet alleen nodig om de klappen van de crisis op te vangen en onze begroting weer gezond en sluitend te maken, maar ook om realisatie van lopende en nieuwe plannen en projecten mogelijk te maken. Het gaat om bezuinigingen waarbij in principe van alle betrokken partijen offers worden gevraagd. Belangrijke ontbrekende en onbekende factoren in verband hiermee zijn aard en omvang van de bezuinigingen die het nieuwe kabinet gaat treffen om de eigen begroting weer op orde te brengen. Impact daarvan kan verstrekkende gevolgen hebben voor gemeenten. Ten tijde van het opstellen en de presentatie van de begroting bestond daarover echter nog steeds geen duidelijkheid.

Resultaat begroting 2011

De begroting voor het komende jaar is met inbegrip van een omvangrijk pakket bezuinigingen sluitend. Er is financiële ruimte om een eerste start te maken met de uitvoering van onze ambities en plannen uit het nieuwe collegeprogramma. De tarieven voor de gemeentelijke afvalstoffenheffing en het rioolrecht zijn ongewijzigd ten opzichte van 2010. De tarieven voor de overige gemeentelijke heffingen, waaronder die voor de onroerende zaakbelastingen worden in deze begroting aan de inflatie aangepast.

De afzonderlijke voorstellen en maatregelen die betrekking hebben op de feitelijke invulling van de voor de komende jaren in de planning staande bezuinigingen zijn onderdeel van het 'Uitvoeringsprogramma'. In de komende rijksbezuinigingen liggen belangrijke financiële risico's besloten. Over aard en omvang van de maatregelen die het nieuwe kabinet zal gaan treffen bestaat ook nu nog onzekerheid en onduidelijkheid. We hebben daar ook nu weer eigen inschattingen van moeten maken. In de aanloop naar de begroting 2011 hebben we omvang en samenstelling van de gemeentelijke reservepositie opnieuw beoordeeld. Met de resultaten daarvan kunnen we de algemene reserve en de reserve grote projecten weer op het vereiste niveau terugbrengen.

Afzonderlijk 'Uitvoeringsprogramma 2011-2014'

We hebben in de presentatie van onze plannen en beleidsvoorstellen uit politiekbestuurlijke zowel als uit praktische overwegingen gekozen voor een 'geknipte' aanpak van de begrotingsstukken 2011. Uitkomst daarvan is dat we u samen met de gebruikelijke 'Programmabegroting 2011' het 'Uitvoeringsprogramma 2011-2014' ter bespreking, afweging en besluitvorming aanbieden. Met en in het uitvoeringsprogramma maken we als nieuw college direct en vanaf de start expliciet zichtbaar wat onze doelen voor de lopende bestuursperiode zijn, wat we daarmee willen bereiken, wat we moeten doen om dat te bereiken en, 'last but not least', wat het gaat kosten en waar en hoeveel we gaan bezuinigen. Los daarvan bood die aanpak ons meer tijd en ruimte

voor het goed doorlopen van het lastige voorbereidings-, afwegings- en keuzeproces dat daarvoor intern noodzakelijk was.

De eigenlijke programmabegroting 2011 is als gevolg van de gekozen aanpak ditmaal beleidsarm van opzet. De daarin opgenomen beleidsrichtingen en budgetten zijn in grote lijnen gebaseerd op het aanvaarde beleid.

In de beraadslagingen over de begroting met uw raad vormen de Programmabegroting 2011 en het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 echter nadrukkelijk een eenheid en zijn ze de gezamenlijke basis voor het overleg en het afwegings- en keuzeproces dat we begin november met en in uw raad over het in 2011 te voeren beleid zullen gaan voeren.

Inhoud en indeling van de programmabegroting

De opzet van de Programmabegroting 2011 is gewijzigd ten opzichte van het vorig jaar. In de beleidspresentatie zijn enkele verbeteringen doorgevoerd. Zo hebben we ervoor gekozen om op een plaats in de begroting te rapporteren over stand en beoogde voortgang van de bestuurlijk relevante investeringsprojecten en hebben we de indicatoren beoordeeld en verbeterd. Het algemene deel van de begroting omvat de aanbidding en informatie over de inrichting van en taakverdeling binnen het bestuur en van de gemeentelijke organisatie. In het hoofdstuk beleid staan achtereenvolgens de beleidsmatige samenvattingen van de programma's en de aanpak voor de beleidsinvulling 2011-2014. Aansluitend treft u respectievelijk de dertien begrotingsprogramma's met de bijbehorende programmabudgetten en de op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), voorgeschreven 'Paragrafen' aan.

In het hoofdstuk 'Financiën' treft u de beschouwingen over, analyses van en verdere informatie over de

gemeentelijke financiële positie aan. Het gaat hier deels om informatie en toelichting die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording is voorgescreven. Het overzicht met de zogenaamde productramingen ligt voor uw raad ter inzage. De productramingen bevatten de beheersinformatie die bestemd is voor intern gebruik i.c. voor autorisatie et cetera tussen ons college en de organisatie. Dit deel van de begrotingsstukken is geen onderdeel van de beraadslagingen en de besluitvorming.

De indeling van de begroting in de programma's is niet gewijzigd. De verdere verdeling van de programma's in beleids- en beheersproducten is waar nodig geactualiseerd. Dit geldt onder meer voor de beleidsproducten, voor de onderverdeling van de beleidsproducten, uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning, kunstbeoefening en bevordering, en het beleidsproduct evenementen. Per saldo hebben deze aanpassingen geen ingrijpende wijzigingen van de structuur tot gevolg.

Behandeling en vaststelling

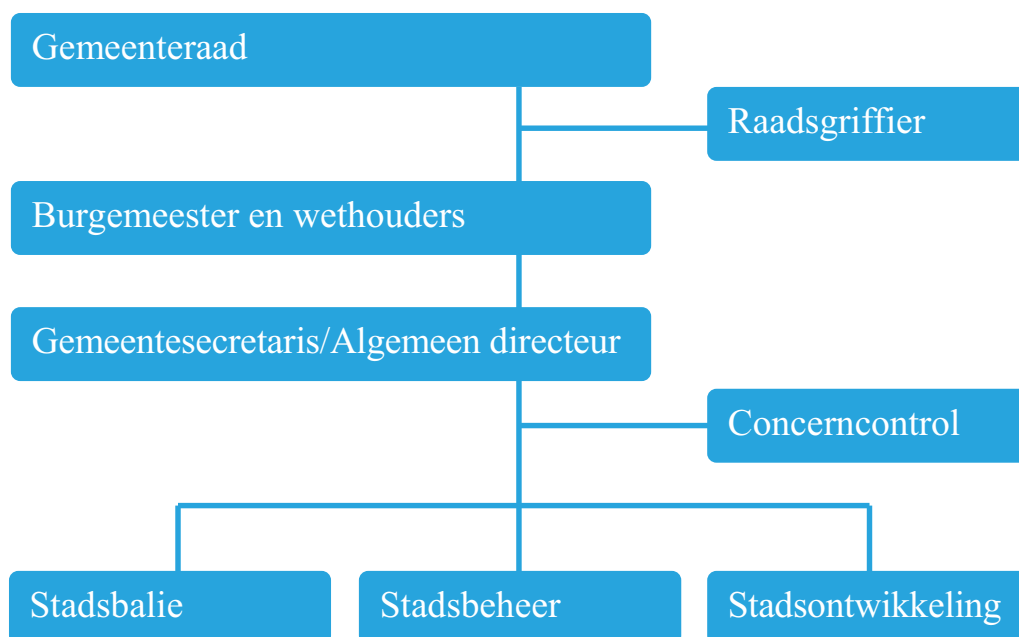

Behandeling en vaststelling van de begroting 2011 door uw raad zijn geagendeerd voor de raadsvergadering van 8 en 11 november van dit jaar. De agenda voor die vergadering hebben wij u gelijktijdig met de begrotingsstukken toegezonden. Dat geldt tevens voor de belastingvoorstellen voor het jaar 2011. Afweging van en besluitvorming over deze voorstellen

vindt gelijktijdig met de begrotingsbehandeling plaats. De gebruikelijke presentatie van het gemeentelijk beleid en de gedachteswisseling daarover met de inwoners van Assen staan dit jaar gepland voor 23 oktober 2010. Over de invulling van deze dag en uw rol daarin wordt u door ons tijdig nader geïnformeerd.

Organisatiestructuur gemeente Assen.

Gemeenteraad

Samenstelling gemeenteraad (periode 2010-2013)

Voorzitter	De heer K.S. Heldoorn
Vicevoorzitter	De heer M.F. Sagel
Plaatsvervangende voorzitters	De heer D.D. Kuils en mevrouw C.B. Franken-Katerberg
Raadsgriffier	De heer Th. Vlieger
Raadsleden	33
Raadsfracties	8

Samenstelling fracties in de gemeenteraad

De gemeenteraad bestaat uit acht fracties met 33 leden. De raadsleden zijn:

PvdA (8)

De heer J. Wolters
De heer M.F. Sagel
Mevrouw H.J. van Es
De heer M. Bruins
De heer J.F. van Oostrum
Mevrouw H. Vrieling
De heer L.G.J. Rengers
De heer C. de Wal
Plaatsvervangend: Mevrouw C.Vorselman-Derksen

VVD (5)

De heer F.P. Duut
Mevrouw L. van de Beek-Binnerts
De heer W.A. Greijdanus
Mevrouw G.M.J. Netjes
De heer M. van Zomeren
Plaatsvervangend: De heer H. Kuipers

Plop (4)

De heer J.R. Wiersema
De heer C.M.V. Boonzaaijer
Mevrouw J.R. Wolters-Vrede
De heer E. Prent
Plaatsvervangend: De heer A.V. Solisa

ChristenUnie (4)

Mevrouw H.A. Vlieg-Kempe
De heer A.W. Wienen
De heer S.J. Lagendijk
De heer P.J. Sturing
Plaatsvervangend: mevrouw J.M. Boersma-Harink

CDA (4)

Mevrouw A. Mulder
Mevrouw C.B. Franken-Katerberg
Mevrouw Komen-Huizer
De heer G.G.J. de Korte
Plaatsvervangend: vacature

D66 (4)

Mevrouw I.J.M. Eshuis
De heer B. Bergsma
De heer D.D. Kuils
De heer C. Talsma
Plaatsvervangend: De heer K. Dijkstra

SP (2)

De heer J. Broekema
Mevrouw A. Joustra-Schuiling
Plaatsvervangend: De heer J. van Rooij

GroenLinks (2)

Mevrouw L.E. Punt
De heer J. Marskamp
Plaatsvervangend: De heer S.R. Pomes

College van burgemeester en wethouders

Burgemeester K.S. Heldoorn

Portefeuille:

Bestuurlijke coördinatie
Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden
Openbare orde en veiligheid
Brandweer
Veiligheidsregio
Politie
Wettelijke taken/burgerzaken
Ambassadeursfunctie
Dagelijks bestuur SNN
Communicatie, lobby
Coördinatie evenementen

Gemeentesecretaris/Algemeen directeur mevrouw I. Oostmeijer

De gemeentesecretaris is de hoogste ambtenaar. Behalve hoogste manager van de ambtelijke organisatie, is zij tevens eerste adviseur van ons college.

Wethouder J. Kuin (PvdA)

Portefeuille:

Sociale zaken en werkgelegenheid (WWB, Minimabeleid, WSW)
Regiovisie
Ruimtelijke ordening (onder andere lid stuurgroep FlorijnAs)
Sport
Welzijn (Ouderenwerk, Sociaal werk/maatschappelijk werk)
Schuldhelpverlening
Minderheden/Kleurrijk
Antidiscriminatie
Coördinerend wethouder Participatie

Wethouder A. Smit (PvdA)

Portefeuille:

Financiën (inclusief belastingen)
Vastgoed
Grondzaken
Wonen (Volkshuisvesting, Stadsvernieuwing, Monumentenzorg)
Wijkbeleid/Gebiedsgericht werken
Lid stuurgroep De Nieuwe Kolk

Wethouder H.A. Matthijsse (VVD)

Portefeuille:

Economische zaken (Promotie/acquisitie bedrijfsleven (groei arbeidsplaatsen), Industrie, MKB, Promotie algemeen/citymarketing, Markten/kermessen, Bedrijventerreinen, Lastenvermindering bedrijfsleven, waaronder deregulering)
FlorijnAs (onder andere voorzitter stuurgroep)/Structuurvisie
Recreatie en toerisme
Motorsportevenementen
Sensortechnologie
SNN
Lid stuurgroep De Nieuwe Kolk
Coördinerend wethouder FlorijnAs

Wethouder A.L. Langius (CU)

Portefeuille:

Milieubeleid/afvalbeheer/duurzaamheid
Openbare werken
Groen en grijs (onder andere lid stuurgroep FlorijnAs)
Coördinatie Wmo (Volksgezondheid, Verslavingszorg, Maatschappelijke opvang, Individuele verstrekingen)
Jeugd en gezin
Internationale betrekkingen
Verkeer en vervoer (onder andere lid stuurgroep FlorijnAs)
Coördinerend wethouder Regionale samenwerking

Wethouder M. Hoogeveen (D66)

Portefeuille:

Bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing (doorontwikkeling) en integraal werken
Personeel en organisatie/ook ambtelijke huisvesting
ICT/digitale overheid
Publieke dienstverlening
Deregulering algemeen
Cultuur
Onderwijs (inclusief leerplicht, SPA, Kinderopvang)
De Nieuwe Kolk (voorzitter stuurgroep)
Coördinerend wethouder bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing

Voetnoot handhaving

Operationele vraagstukken vallen onder het collegelid dat verantwoordelijk is voor het onderwerp van de casus.

Als bij operationele handhaving sprake is van escalatie, dan is de burgemeester portefeuillehouder.

De beleidsmatige onderwerpen (strategisch, sturend) zijn ondergebracht bij het collegelid dat publieke dienstverlening in zijn portefeuille heeft.

Programmabegroting
2011

Beleid

Samenvatting beleid per programma

Bestuur en burger

De laatste jaren is al veel aandacht besteed aan het verbeteren van de dienstverlening. Door servicenormen vast te leggen in kwaliteitshandvesten weten inwoners wat ze van de gemeente kunnen verwachten en ze kunnen de gemeente daarmee aanspreken op die kwaliteit. Op de gemeentelijke website is te zien of de gemeente zich aan de servicenormen houdt. Het werken aan kwaliteitshandvesten wordt in 2011 doorgezet.

De mogelijkheden voor digitale dienstverlening zijn de afgelopen jaren toegenomen. In 2011 en de jaren erna willen we dat onze inwoners meer zaken digitaal kunnen regelen. Op basis van een businesscase werken wij verdere voorstellen uit. De digitale informatievoorziening willen we verbeteren. Waar mogelijk komt deze in de plaats van de informatievoorziening via meer traditionele media.

Het Klant Contact Centrum moet op termijn 80% van de vragen direct kunnen beantwoorden. Hiervoor wordt de kennisbank verder gevuld. De invoering van het 14+ nummer moet de telefonische bereikbaarheid verbeteren.

Om de afstand tussen burger en bestuur te verkleinen en om tot betere resultaten te komen, kiest de gemeente voor een interactieve aanpak bij een aantal grote projecten. Ook de participatie van bewoners in de eigen wijk en buurt wordt waar mogelijk vergroot. De opzet van de 'Ik en mijn gemeentedag' wordt versoerd.

Eind 2010 moet duidelijkheid komen over de Regionale Uitvoeringsdienst. Hierin gaan gemeenten samenwerken op het gebied van vergunningverlening en handhaving. In 2011 krijgt dit verder vorm. Toezichtsprotocollen zorgen voor een eenduidige uitvoering van het toezicht.

Voor onze communicatie met inwoners hebben we een aantal kwaliteitscriteria opgesteld. Hiermee willen wij inspelen op hun behoefte aan informatie. In 2010 is geëxperimenteerd met het gebruik van social media. In 2011 willen we onderzoeken of we via social media als twitter de informatievoorziening beter kunnen laten aansluiten bij de wensen van onze inwoners.

Stadsontwikkeling

Assen blijft groeien de komende jaren. Voor woon-, werk- en recreatieve functies, zal meer ruimte nodig zijn. De ruimte hiervoor zal, zoveel mogelijk in de bestaande stad en met behoud van waardevolle landschappen, gevonden moeten worden. Waar dit mogelijk is zal nadrukkelijk worden gekeken naar nieuwe natuur en versterking van de cultuurhistorische elementen in de stad. Dit uitgangspunt is vastgelegd in de Integrale structuurvisie Assen 2030. Ook in de Masterstudie FlorijnAs is dit uitgangspunt verankerd.

De FlorijnAs is aangemerkt als majeur project onder de Crisis- en Herstelwet. Dit betekent dat met name procedures sneller afgewikkeld kunnen worden.

De uitvoering van het Meerjaren Uitwerking Programma (MUP), als uitwerking van de Integrale Structuurvisie Assen 2030, start in 2011. Daarnaast zal een aantal grote projecten worden gecontinueerd: Assen-Zuid, Stadsboulevard inclusief het Stationsgebied, Havenkwartier, tweede fase Blauwe As, Stadsbedrijvenpark en de verdere ontwikkeling van Kloosterveen. De oplevering van het Erfgoedkwartier is voor 2011 voorzien en de oplevering van De Nieuwe Kolk voor 2012.

De zorg voor werkgelegenheid in deze lastige economische periode blijft een speerpunt. Uitbreiding van bestaande bedrijven en de vestiging van nieuwe bedrijven vraagt om een permanente inspanning. Zorg, sensortechnologie en toerisme en recreatie zorgen voor nieuwe werkgelegenheid. Een goed vestigingsklimaat en de aanwezigheid van een bij de vraag aansluitend arbeidspotentieel zijn belangrijke voorwaarden om ondernemingen aan te trekken en vooral ook vast te houden. Het instituut voor sensortechnologie INCAS3 staat met ingang van 2011 op eigen benen en heeft geen gemeentelijke bijdragen meer nodig. De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan het 'Hanze Institute of Technology' loopt door tot 2014.

De vestiging van het TT-Instituut komt in 2011 een stap dichterbij door de beoogde vaststelling van het bestemmingsplan. De realisatie van deelprojecten uit het landschapsonwikkelingsplan Assen-Oost en programmaonderdelen van het Groene Frame vergroot de aantrekkingskracht van het landschap.

Het toevoegen van parkeercapaciteit direct rond het centrum maakt de binnenstad aantrekkelijker. Straatparkeren rond de binnenstad krijgt dan ook de volle aandacht.

Mobiliteit

De gestage groei van de stad zorgt voor een extra toename van mobiliteit. De bereikbaarheid en de leefbaarheid van de stad is een permanente opgave. Voor alle verkeerssoorten moet de stad veilig en bereikbaar blijven. Dit betekent investeren in de instandhouding en verbetering van het openbaar vervoer. Ook de uitvoering van het Fietspadenplan is in 2011 aan de orde. Daarnaast wordt gewerkt aan de uitwerking van de bereikbaarheidsverkenning binnenstad.

De hoofdontsluitingswegen dienen filevrij te zijn. Om de bereikbaarheid van de binnenstad te garanderen, wordt in 2011 hard gewerkt aan de realisatie van twee grote parkeergarages, de Citadel en De Nieuwe Kolk. De plannen voor de Stadsboulevard worden in 2011 verder uitgewerkt.

Voor de verbetering van de aansluiting van de N373 naar de N371 worden in 2011 de bestemmingsplannen aangepast. Bestuurlijke besluitvorming over het zogenaamde Norgerbrug-tracé vindt daarvoor plaats.

Over de verdubbeling van de N33 en de A28/N33 zijn in 2010 bindende afspraken gemaakt met het Rijk, de provincie en de regio. De plannen zullen nader worden uitgewerkt en de vereiste procedures doorlopen.

Stads- en wijkbeheer

Met de ervaringen die we in de vorige bestuursperiode in het project Gebiedsgericht werken hebben opgedaan, zetten wij in 2011 in op de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig). Per wijk worden wijkvisies en jaarplannen ontwikkeld. Dit gebeurt in overleg met bewoners via bewonersoverleggen. Onze jaarlijkse collegebezoeken krijgen een meer interactief karakter. Het dagelijks planmatig onderhoud en het schouwen gebeuren op basis van de IBOR-methodiek. Er wordt gewerkt volgens het principe van duurzaam terreinbeheer en de certificering van Duurzaam Terreinbeheer wordt ingevoerd. Uitvoering wordt gegeven aan groot onderhoud en vervanging van wegen, de laatste fase van de groenrenovaties 2007-2010 en jaarschijf 2011 van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2009-2011. Het beleidsplan openbare verlichting wordt uitgevoerd. In het kader van het Groene Frame worden twee plannen opgesteld: voor het vaststellen van de Asser Ecologische Hoofdstructuur en voor het versterken en herstellen van stedelijke groenstructuren. Voor de Noorderbegraafplaats wordt een plan opgesteld voor de functie als herdenkingspark. Afvalbakken worden vervangen. Preventiemaatregelen voor de aanpak van graffiti en wildplak worden voortgezet

Onderwijs

Evenals in voorgaande jaren wordt ingezet op optimale ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren in de stad. Accenten liggen op voorschoolse educatie, samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs, uitbouwen van de kennisinfrastructuur op mbo- en hbo-niveau en de verdere uitrol van de Brede School.

Door de economische recessie is de bestrijding van de werkloosheid onder schoolverlaters een aandachtspunt. Het gaat om meer schoolsucces en betere doorstroming naar het voortgezet onderwijs en/of naar het beroepsonderwijs en uiteindelijk naar betaald werk. Een betere aansluiting tussen de eindkwalificaties vanuit het onderwijs op de vraag vanuit de arbeidsmarkt is nodig voor het verminderen van werkloosheid.

Wij zorgen dat alle talenten van kinderen/jongeren worden benut, in de eerste plaats door het verhogen van de deelname van twee- en driejarigen aan de voorschoolse educatie. Vervolgens draagt de Brede School er aan bij dat de kinderen en jongeren in Assen een optimale en adequate ontwikkeling kunnen doormaken. Aanwezige talenten worden daarbij be-

nut en ontplooid. Deelname aan diverse activiteiten in de vrije tijd zijn daarvan onderdeel.

Aantrekkelijke ontwikkelingsmogelijkheden en een perspectief moeten het voortijdig schoolverlaten terugdringen.

Goede schoolgebouwen zijn een randvoorwaarde voor goed onderwijs, zeker als voor het realiseren van de onderwijsdoelstellingen wordt samengewerkt met andere instellingen en voorzieningen in de wijken. De kwaliteitsimpuls onderwijshuisvesting wordt uitgevoerd. De nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs -Dr. Nassau College en Vincent van Gogh College- wordt verder voorbereid. De procedure tot wijziging van de bestemmingsplannen kan voor beide scholen invloed hebben op het tempo van realisatie.

Kunst en cultuur

Een levendig Assen staat centraal. Inzet is een gedifferentieerd aanbod voor Assen en omgeving door verbetering van de culturele infrastructuur, grotere betrokkenheid bij cultuur en versterking van het culturele imago van Assen.

Bij verbetering van de culturele infrastructuur gaat het om eenvoudige toegang tot subsidie, een gericht aanbod aan culturele activiteiten. Concrete maatregelen zijn onder andere vereenvoudiging van subsidieregelingen, opstellen van een beleidskader en het uitvoeren van een onderzoek naar een cultuurfonds. Verder willen we nagaan of het mogelijk is om een stadspas te introduceren, met als doel dat meer mensen aan culturele activiteiten kunnen deelnemen. Een grotere betrokkenheid bij cultuur kan bereikt worden, doordat meer mensen deelnemen door een goed aanbod van culturele evenementen.

Voor een goed cultureel imago van Assen is het van belang dat de levendigheid c.q. aantrekkingskracht van de stad voor inwoners, bedrijven en bezoekers op peil blijft. Belangrijke dragers van het culturele beeldmerk van de stad worden het Cultureel Kwartier, het ICO en het Erfgoedkwartier (de Culturele As). De bouw van De Nieuwe Kolk zal in 2012 worden afgerond. De opening van De Nieuwe Kolk zal vergezeld gaan van een ambitieus pr- en promotieplan. Dit stellen de instellingen op. (Ver)bouw van het Erfgoedkwartier zal in 2011 worden voortgezet en afgerond.

Zorg en welzijn

Het ontwikkelen van ruimtelijk beleid voor kwetsbare groepen krijgt aandacht met de uitvoering van het Project 'De Kanteling'. Dit is bedoeld voor verbreding en versterking van het Wmo-loket en de participatie van kwetsbare groepen. De programma's voor mantelzorg en vrijwilligerswerk worden uitgevoerd. De uitvoering van het jeugdbeleid betreft onder meer jeugdparticipatie, zwerfjongerenbeleid en prioriteiten uit de notitie 'Jeugd, alcohol en drugs'. De nota wijkwelzijnsbeleid en de wijkveiligheidsplannen worden uitgevoerd. Verschillende vormen van bewonersparticipatie worden geëvalueerd.

Brede schoolactiviteiten vinden in de wijken plaats. Zorg en hulpverlening in het kader van het tijdelijk huisverbod door maatschappelijke dienstverlening worden uitgevoerd, evenals activiteiten uit de Hero-riëntatie en het Stedelijk Kompas 2008-2011.

De stedelijke visie op opvoedondersteuning wordt gerealiseerd. Risicogroepen rond bijvoorbeeld depressie, dementie en eenzaamheid hebben baat bij een sluitende welzijn- en zorgketen. Het gebruik van voorzieningen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning wordt beoordeeld. Er worden ontwikkelingen geïnitieerd in het kader van de Jeugdgezondheidszorg. Er komt een integrale door- gaande leer-zorglijn voor 0-23 jarigen. Het Centrum Jeugd en Gezin krijgt verder vorm.

Werk en Inkomen

We stellen alles in het werk om zo veel mogelijk mensen deel te laten nemen aan de samenleving. Participatie en werkgelegenheid zijn daarbij de kernbegrippen. De gemeente zal intensief samen- werken met het bedrijfsleven en andere werkgevers. We willen het werkloosheidspercentage in Assen te- rugbrengen naar het landelijk gemiddelde en de werkloosheid onder schoolverlaters verminderen. Dit laatste zal vooral vorm krijgen door de maatre- gelen in het regionaal actieplan Jeugdwerkloosheid.

Verder zullen we alle zeilen bijzetten om ook vol- doende werk te creëren voor de doelgroep met een wat grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Participatiebeleid moet maatschappelijke isolatie te- gengaan en voorkomen dat minima problematische schulden krijgen. Bekendheid van beschikbare voor- zieningen blijft een aandachtspunt. Een integraal aanbod en goede voorlichting moeten minima in- formeren over beschikbare voorzieningen. Een hoge mate van klanttevredenheid bij gebruikers over de dienstverlening van uitvoeringsorganisaties (ISD, GKB en Alescon) hoort daar ook bij.

In het najaar van 2010 wordt het Meedoenbeleid ge- evalueerd. De uitkomsten daarvan zijn bepalend voor het participatiebeleid en de daarvoor de ko- mende jaren in te zetten middelen.

Sport en ontspanning

Het wereldkampioenschap voetbal voor mensen met een fysieke beperking wordt in juni 2011 in Assen gehouden.

We geven uitvoering aan de Impuls in het kader van het 'Nationaal Actieplan Sport en Bewegen'. Ook de Kadernota's 'Sport en Bewegen', 'Sportaccommodaties' en 'Sportsubsidies' worden, als de omstan- digheden het toelaten, uitgevoerd.

De inzet van combinatiefunctionarissen, die sport en bewegen stimuleren in onderwijs, sportvereniging en wijk, wordt voortgezet voor het uitvoeren van de 'Impuls brede scholen, sport en cultuur'.

Sportbuurtwerkers gaan de opgedane ervaringen met 'Buurt, Onderwijs en Sport' (BOS) en de 'Breedte Sport Impuls' (BSI) in de wijken en buitengebieden doorzetten. De stimuleringsactiviteiten voor sport en

het ondersteunen van sportdomeinen worden zo veel mogelijk voortgezet.

Het jaarlijkse programma 'Levendig Assen' wordt opgesteld. Samenwerkingsvormen en het bundelen van verschillende activiteiten worden gestimuleerd, evenals samenwerking en samenhang met de ver- schillende partners uit het 'veld'. Met de subsidie wordt meer gestuurd op promotie, informatie over bezoekersaantallen, etc. Stadsbroek krijgt een impuls met de realisatie van de sporthal. De bouw daarvan start in 2011.

Veiligheid

De notitie 'Jeugd, alcohol en drugs' wordt uitgevoerd en de 'Startnotitie voor Integraal Veiligheidsbeleid 2012-2016' opgesteld. De uitvoering van de wijkvei- ligheidsplannen gaat het tweede jaar in.

Bij het project 'Brandveiligheid Thuis', waarmee de rookmelderdichtheid wordt vergroot, komen de laatste wijken aan de beurt. De 'Asser' aanpak is de formule, waarmee wij als gemeente in samenwerking met poli- tie, maatschappelijk werk en woningcorporaties ern- stige overlast aanpakken. Het rapport 'Cameratoezicht in Assen' wordt met uw raad besproken. Op basis van de uitkomsten daarvan kan gestart worden met het uitvoeren van de voorgestelde maatregelen.

Verder gaan we aan de slag met uitvoering van de be- leidsnotitie 'De Rode Jas die ons past' over de paraat- heid van de brandweer overdag. Het rampenplan en de bijbehorende draaiboeken worden geactualiseerd.

Duurzaamheid en milieu

Assen investeert in het vergroten van duurzaamheid, een hoge milieukwaliteit en het gecontroleerd inza- melen en laten verwerken van afvalstoffen.

Voor duurzaamheid streven we naar een verminde- ring van de lokale CO₂-uitstoot, het bevorderen van duurzaam ondernemen en het vergroten van de soci- ale duurzaamheid.

Op het gebied van de vermindering c.q. compensatie van de CO₂-uitstoot gaat het om energiebesparing, stimuleren van opwekking en gebruik van duurzame energie, stimuleren van fietsgebruik en openbaar vervoer, meer gebruik van alternatieve brandstoffen in vervoer en milieubewust gedrag bij kinderen en volwassenen.

Duurzaam ondernemen willen we bevorderen door te zorgen voor meer duurzame bedrijventerreinen en het stimuleren van duurzaam producerende bedrijven in Assen. Het Maatschappelijk Verantwoord en Betrok- ken Ondernemen en de toepassing/versterking van parkmanagement zijn hiervan concrete voorbeelden.

Het bevorderen van sociale duurzaamheid gebeurt in de vorm van duurzaam ingerichte wijken en duur- zame inkoop.

De hoge milieukwaliteit moet leiden tot minder ge- luidsoverlast door verkeer en bedrijvigheid en min- der bodemverontreiniging. Door de uitvoering van de integrale duurzaamheids- en milieuvisie 2009- 2013 en het uitvoeren van duurzaam terreinbeheer

krijgt dit concreet handen en voeten. De bestaande milieukwaliteit krijgt meer aandacht in vergunningen en handhaving, maar ook door het vergroten van het milieubewustzijn van de inwoners.

Klimaatadaptatie is een aandachtspunt. Het klimaat verandert. Ook in Nederland kennen we vaker periodes van grote droogte, afgewisseld met dagen van extreme regenval. Dit stelt eisen aan de inrichting van de openbare ruimte boven en onder de grond.

Bij de inzameling en verwerking van afvalstoffen is er nadrukkelijk aandacht voor het beperken van het afvalaanbod, meer scheiding en hergebruik. De kosten voor de burger blijven daarbij zo laag mogelijk. Intensivering van voorlichting en communicatie over preventie, scheiding en hergebruik van afvalstromen zijn hiermee onlosmakelijk verbonden.

Bouwen en wonen

Onze uitgangspunten voor 2011 staan in het nieuwe Woonplan Assen 2010-2030 en het collegeprogramma 2010-2014. Wij bouwen duurzaam en sluiten daarbij aan op de woonbehoefte van inwoners van Assen en de regio. Wij willen onze inwoners in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig te wonen. Bij het ruimtelijk economisch beleid voor wonen, werken en recreëren streven we naar meer sturing.

Aansluiting bij de woonbehoefte van inwoners betekent voldoende woningen bouwen en een grote variatie in het woonaanbod realiseren. Over de aantallen nieuw te bouwen woningen worden in 2011 in regiverband nieuwe afspraken gemaakt. Het nieuwe woonplan gaat uit van lagere bevolkingsprognoses. Dit leidt tot een lagere vraag naar woningen in Assen. Met de regiogemeenten worden ook afspraken gemaakt over kwaliteit. Afstemming van woningbouw is ook aan de orde binnen de regio Noord- & Midden-Drenthe.

Het aantal te realiseren woningen kan per jaar variëren. Vanwege de recessie en stagnatie op de woningmarkt zijn met name in 2010 beduidend minder woningen gebouwd dan voorzien. Voor 2011 rekenen we, onder andere door stimuleringsmaatregelen in 2009 en 2010, op een groter aantal woningen.

Naast de bouw van woningen in Kloosterveen, leggen we een accent op bestaande woongebieden door kwaliteitsverbetering en het benutten van bouw mogelijkheden in bestaand stedelijk gebied. Daarmee willen we de beschikbare ruimte duurzaam (her)gebruiken en bestaande wijken nieuw perspectief bieden. We streven er naar tenminste 35% van de woningbouwopgave in bestaand stedelijk gebied te realiseren. Dit sluit aan bij de compacte stads-gedachte in de structuurvisie. Het bouwen in de bestaande stad vraagt doorgaans meer tijd en inzet, waardoor het halen van de woningbouwdoelstelling onder druk kan komen.

Onze woningbouwplanning en –programmering is er op gericht zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de grote diversiteit aan woonwensen. Daarbij streven we naar een grotere invloed van consumenten op het ontwerp van de woning. Die invloed is optimaal bij particulier opdrachtgeverschap. Wij stellen ons ten doel om 30% van de woningproductie via particulier opdrachtgeverschap te realiseren. Bij projectmatige bouw vragen wij nadrukkelijk aandacht voor consumentgericht bouwen.

Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit bereiken wij door in te zetten op CO₂-neutrale nieuwbouw en door energiebesparende maatregelen in de bestaande woningvoorraad te stimuleren. In de bestaande woningvoorraad is nog een grote milieuwinst te behalen. Het vraagt grote inspanningen van overheden om met name particuliere woningeigenaren te bewegen om te investeren in het verduurzamen van hun woning.

Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk aanpasbaar gebouwd. Daarmee worden ze duurzamer qua gebruiksmogelijkheden. Bovendien kunnen mensen hierdoor langer zelfstandig blijven wonen. In dat verband past ook onze ambitie om woonservicezones te realiseren en jaarlijks 120 nulredenwoningen te bouwen.

Door verder uitvoering te geven aan het ruimtelijk economisch beleid is de ontwikkeling van onze stad gewaarborgd. Een actief grondbeleid en het Grondbedrijf zijn daarbij ondersteunend.

Aanpak en kaders voor de beleidsinvulling 2011-2014

Aanpak

Onze voorstellen en maatregelen ten behoeve van de beleidsinvulling 2011-2014 presenteren we in het Uitvoeringsprogramma 2011-2014. In de inleiding van de begroting hebben we aangegeven waarom we voor deze aanpak hebben gekozen en wat onze beweegredenen daarvoor zijn.

In de bespreking en de beraadslagingen over de begroting met uw raad zijn de Programmabegroting 2011 en het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 nadrukkelijk één geheel. Het is de gezamenlijke basis voor de bespreking van en het afwegings- en keuzeproces over het beleid dat we in 2011 en de daaropvolgende jaren willen gaan uitvoeren. De financiële mutaties die het gevolg zijn van de voorstellen en maatregelen in het uitvoeringsprogramma worden als eerste wijziging van de Programmabegroting in de budgetten voor 2011 verwerkt.

Beleidskader

De Programmabegroting 2011 zelf is, als gevolg van de gekozen aanpak, beleidsarm van opzet. De daarin opgenomen beleidsrichtingen en budgetten zijn nog grotendeels gebaseerd op het tot nu toe aanvaarde beleid en de keuzes die daarin tot en met de Voorjaarsnota 2010 door het vorige college zijn gemaakt. De begroting bevat om die reden dan ook geen voorstellen en budgetbijstellingen als gevolg van beleidsintensiveringen of nieuw beleid of in verband met beleidsombuigingen als gevolg van de komende bezuinigingen.

Daartoe dient het Uitvoeringsprogramma 2011-2014. Dat programma bevat de verdere beleidsinhoudelijke en financiële uitwerking van het collegeprogramma en onze voorstellen voor de uitwerking van de aan het eind van de afgelopen bestuursperiode vastgestelde structurele bezuinigingsopgave van rond € 15,0 mln.

Verdere invulling van deze aanpak impliceert dat in het Uitvoeringsprogramma 2011-2014 de volgende onderwerpen met de daarbij behorende maatregelen en beleidsvoorstellen aan de orde komen en ter af-

weging en besluitvorming aan uw raad worden voorgelegd:

- de nadere uitwerking van het collegeprogramma 2010-2014;
- de invulling van de bezuinigingsopgave 2011-2014 van in totaal rond € 15,0 mln.;
- de gevolgen van rijksbezuinigingen waaronder de uitwerking van de septembercirculaire 2010;
- de aanpak voor het op peil brengen van de algemene reserve en de reserve grote projecten;
- het pakket met voor 2011 noodzakelijke beleidsmaatregelen;
- het overall dekkingsplan voor de begroting 2011 en de meerjarenbegroting 2012-2014.

De financiële resultaten van de programmabegroting 2011 met de bijbehorende geactualiseerde prognoses voor de periode 2012-2014 vormen de financiële basis waarop we onze maatregelen en voorstellen voor de komende jaren hebben gebaseerd. Ter toelichting daarop het volgende.

Financieel kader

Het aanvaarde beleid en de op basis daarvan voor 2011 gecalculerde programmabudgetten zijn het vertrekpunt. Het gaat hierbij om de zogenaamde 'primaire' uitkomsten van de begroting 2011 en van de meerjarenprognose 2012-2014. De nadere toelichting daarop treft u aan in het hoofdstuk 'Programma's' van de begroting. Die financiële einduitkomsten van de Programmabegroting 2011 en de meerjarenprognose 2012-2014 zien er kort samengevat als volgt uit:

Primair resultaat Programmabegroting 2011

De primaire begroting 2011 geeft, met inbegrip van de voor het komend jaar vastgestelde bezuinigingsopgave en de eerste stap in de gefaseerde opbouw van de risicobuffer/vrije beleidsruimte, een vrijwel sluitend beeld. Per saldo is sprake van een positief resultaat van € 0,5 mln. Bij de Voorjaarsnota 2010 werd op basis van diezelfde vertrekpunten eveneens een vrijwel sluitende begroting 2011 voorzien.

Resultaten 2011 na bestemming (bedragen x € 1.000)			
Prognose/primair	prognose 2011 Voorjaarsnota 2010	primair 2011	verschil met prognose
Basis resultaat begroting	- 8.152	- 7.485	667
bezuinigingen programma's en producten	6.100	6.100	-
bezuinigingen bedrijfsvoering	2.900	2.900	-
opbouw buffer/vrije beleidsruimte	- 1.000	- 1.000	-
Eindresultaat 2010 na bestemming	- 152	515	667

Bijzonderheden

De primaire begroting is opgesteld op basis van de beleidslijnen en de financiële afspraken ten tijde van de Voorjaarsnota 2010. De voor 2011 geraamde budgetten zijn ten opzichte van die situatie zo realistisch en scherp mogelijk begroot. Als onderdeel

daarvan is onder meer afgezien van de automatische toepassing van de prijscompensatie en van automatische budgetaanpassing in verband met volumegroei. Ter uitvoering van de besluitvorming bij de begroting 2010 hebben we in de primaire begroting 2011 rekening gehouden met de financiële afspraken over

het weer materieel sluitend maken van de begroting, de meerjarenprognose en de noodzakelijke financiële ruimte voor het uitvoeren van het collegeprogramma 2010-2014. Concreet betekent dit dat in de begroting rekening is gehouden met:

- de vanaf 2011 te realiseren bezuinigingsopgave van € 9,0 mln. Het gaat hierbij om de eerste tranche van de totale bezuinigingsopgave van rond € 15,0 mln. structureel per 2013;
- de eerste stap in de opbouw van de risicobuffer/vrije beleidsruimte van rond € 1,0 mln. structureel voor het opvangen van onvoorziene nadelen en/of rijksbezuinigingen. Deze ruimte is beschikbaar voor het dekken van kosten die voortvloeien uit de uitvoering van het collegeprogramma 2010-2014.

In het Uitvoeringsprogramma 2010-2014 hebben wij aangegeven op welke wijze wij de bezuinigingstaakstelling willen invullen.

We hebben nieuwe (financiële) inschattingen gemaakt van de gevolgen van de recessie voor onze begrotingspositie. Die hebben onder meer betrek-

king op de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) en de financiering daarvan, de ontwikkeling van de uitkeringen uit het Gemeentefonds in relatie tot komende rijksbezuinigingen, de ontwikkeling van de bouwgrondexploitatie en van de bouwactiviteiten met de daaraan gekoppelde opbrengsten van de bouwleges. Met name in de ramingen voor de uitvoering van de WWB en de algemene uitkering uit het Gemeentefonds liggen risico's besloten. Het gaat hierbij om substantiële geldstromen die onder invloed staan van niet of nauwelijks beïnvloedbare externe factoren.

Primaire resultaten meerjarenprognose 2012-2014

De primaire financiële prognoses voor 2012 en 2013 sluiten in grote lijnen aan bij de verwachtingen in de Voorjaarsnota 2010. Ten opzichte van het daarin in mei van dit jaar geschetste beeld is sprake van een lichte verslechtering van de einduitkomsten. De eerste financiële prognose voor het jaar 2014 past in dat beeld, voor dat jaar wordt op dit moment nog een tekort voorzien van € 1,0 tot € 1,5 mln.

Uitkomsten meerjarenprognose 2011-2014				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013	2014
Basisprognoses 2011-2014	-7.485	-8.698	- 12.655	- 13.641
bezuinigingsopgaaf 2011-2013	9.000	10.000	15.000	15.000
vrije beleidsruimte/buffer 2011-2013	-1.000	-2.000	-2.500	-2.500
Eindprognoses 2012-2014 (primaair)	515	- 698	- 155	- 1.141

Bijzonderheden

Belangrijke complicatie bij het opstellen van de begroting en de financiële vooruitzichten voor de jaren daarna was het ontbreken van informatie over aard en omvang van rijksbezuinigingen. Aangenomen mag worden dat die zowel de bekostiging van specifieke taken en activiteiten als de uitkering uit het Gemeentefonds zullen treffen. Bij de onderhandelingen over een nieuw regeerakkoord is invulling van een totale taakstelling van € 18 miljard tot nu toe vertrekpunt.

Hoe en waar de bezuinigingen van het Rijk neer zullen gaan dalen en wat de impact daarvan is op de eigen beleidsuitvoering was bij het opstellen van de begroting niet bekend. Voor de kortingen op het Gemeentefonds zijn daarom nogmaals eigen inschattingen gemaakt. Het advies van de commissie Kalden (bezuiniging Gemeentefonds € 1,7 mld.) is daarvoor als vertrekpunt genomen. Mede op basis daarvan is in de meerjarenprognose rekening gehouden met oplopend structureel nadeel van € 0,7 mln. in 2012 en € 2,1 mln. netto in 2014. In deze aanname is ervan uitgegaan dat de economie zich geleidelijk aan zal herstellen en dat gemeenten daar linksom of rechtsom van mee zullen profiteren.

Het is niet uitgesloten dat een nieuw kabinet straks keuzes maakt die voor gemeenten en dus ook voor Assen financieel nog ongunstiger uitpakken. Als die situatie zich voordoet kan dat een opwaartse druk op de al bestaande bezuinigingsopgave van rond € 15,0 mln. tot gevolg hebben.

In de vorige bestuursperiode is een aantal besluiten genomen en zijn afspraken gemaakt die doorwerken in de meerjarencijfers. Het gaat daarbij onder meer om de investeringsbeslissingen over de verdere uitvoering van de kwaliteitsimpuls onderwijs, de bouw van het derde cluster basisscholen in Kloosterveen, de nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs, de mogelijke realisatie van een milieu educatief centrum, de verplaatsing van de hockeyvelden, de realisatie van een wielervedbaan en een openluchtzwembad, de sporthal Stadsbroek. De in verband hiermee tot dusverre gehanteerde financiële aannames zijn opnieuw als vertrekpunt in de primaire prognoses 2012-2014 verwerkt.

In het hoofdstuk 'Financiën' van de Programmabegroting treft u een nadere toelichting aan op de uitkomsten van de begroting 2011, de meerjarenprognose 2012-2014 en de factoren die daarbij een rol hebben gespeeld.

Tot slot

Het totaalbeeld overziend moeten we constateren dat we de komende jaren voor een zware maar uitdagende opgave staan die niet alleen offers vraagt maar ook kansen biedt. Een opgave ook, die van ons allemaal betrokkenheid en inspanningen verlangt en waar eenieder naar vermogen een bijdrage aan zal moeten leveren.

Programmabegroting
2011

Programma's

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Goede dienstverlening

Goede directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.

Vereenvoudigde procedures en minder regels.

Snelle afhandeling van brieven en klachten.

Verbetering informatievoorziening aan burgers.

Betrokkenheid

Betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.

Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

Een goed imago van de stad Assen bij inwoners en de regio

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument

vastgesteld in het jaar

Collegeprogramma 2010-2014

2010

Kerndocument Klant en Kwaliteit (K2)

2004

Notitie interactief werken

2009

Voorjaarsnota 2009

2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Goede directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.

Wij hanteren drie aanbiedingsconcepten: zelfbediening, klaar terwijl u wacht en op bestelling.

De klant kan zelf zijn ingangskanaal kiezen (telefoon, brief, mail, balie, digitaal loket).

Voor steeds meer producten kunnen klanten kiezen voor zelfbediening (7 dagen à 24 uur).

Als klanten kiezen voor baliebezoek op afspraak is de wachttijd 0.

Klanten zijn welkom in een optimaal ingerichte ontvangsthal.

Wij hanteren het principe van eenmalige registratie, meervoudig gebruik.

Vereenvoudigde procedures en minder regels.

Wij realiseren één vergunning voor alle fysieke vergunningen (omgevingsvergunning).

De administratieve lastendruk voor klanten neemt met minstens 25% af.

Hierdoor is het voor klanten begrijpelijk, eenvoudig, makkelijk en zo mogelijk ook sneller en goedkoper.

Snelle afhandeling van brieven en klachten.

Wij hanteren vastgestelde richtlijnen voor het beantwoorden van brieven, telefoongesprekken en e-mails.

Van de klachten en bezwaren handelen wij 80% binnen de wettelijke termijn af.

Verbetering informatievoorziening aan burgers.

Actuele en vraaggestuurde informatievoorziening via de vernieuwde website en de vernieuwde Berichten van de Brink.

Herkenbaarheid door een uniform toegepaste huisstijl.

Begrijpelijke standaardbrieven.

Antwoorden op meest gestelde vragen van klanten (faq's) nemen wij op in gemeentebrede communicatiemiddelen.

Betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.

Meer interactief werken.

Ontwikkelingen rondom gebieds- en wijkgericht werken vinden hun plaats in de programma's Zorg en welzijn en Stads- en wijkbeheer.

Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

Burgers kunnen met ons kennismaken op de 'Ik en mijn gemeentedag'.

Nieuwe inwoners kunnen met ons kennismaken op introductiedagen.

Scholieren en andere groepen kunnen kennismaken met onze gemeente via rondleidingen.

Een beter imago van de stad Assen bij inwoners en de regio.

Burgers worden op de hoogte gesteld van evenementen en activiteiten in hun stad.

De regio maakt via diverse promotiemiddelen kennis met de stad Assen.

Een positief imago van Assen door gerichte promotie en marketing.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Goede dienstverlening.

Op basis van een businesscase die in 2010 is uitgevoerd wordt bekeken op welke manier de digitale dienstverlening kan worden verbeterd.

Het aantal servicenormen voor dienstverlening wordt doorontwikkeld en ondergebracht in één kwaliteitshandvest voor de gehele gemeente.

Om het Klant Contact Centrum in staat te stellen 80% van de vragen rechtsreeks te beantwoorden wordt de elektronische kennisbank verder ingericht.

Vereenvoudigde procedures en minder regels.

Nadere analyse en vereenvoudiging van processen (lean) om tot een efficiëntere uitvoering te komen van onder andere inkoop, subsidies, Wmo-verstrekingen en de afhandeling van bezwaren.

Verder terugdringen van administratieve lasten voor inwoners en bedrijven.

Afschaffen of vereenvoudigen van (interne) regels na zorgvuldig doorlichten van bestaande regelgeving.

Snelle afhandeling van brieven en klachten.

Er komen nadere richtlijnen voor het tijdig beantwoorden van e-mails.

Voor een tijdige afhandeling van klachten komt er een systematiek om de voortgang goed te kunnen volgen en wordt de terugkoppeling aan burgers verbeterd.

Verbetering informatievoorziening aan burgers.

In de informatievoorziening is de behoefte van inwoners en bedrijven leidend. Dit betekent een aanscherping van de kwaliteitseisen van de informatie. Deze is tijdig, relevant, samenhangend en begrijpelijk.

Aansluiten bij de interesses van inwoners door de inzet van 'social media' in de informatievoorziening zoals twitter of internetcommunity's. Onderzocht

wordt in hoeverre digitale informatievoorziening een alternatief is voor schriftelijke informatie.

Betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling stad, wijk en buurt.

Door gebiedsgericht te werken krijgen inwoners de kans actief bij te dragen aan de ontwikkeling van hun directe leefomgeving.

Via interactief werken krijgen inwoners, bedrijven en belangenorganisaties de kans mee te denken over de stad. Met name rond een aantal projecten van de FlorijnAs vinden interactieve trajecten plaats.

Er vindt een evaluatie plaats van het interactief beleid.

Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

Tijdens de bezoeken aan de wijk staat het college voor een interactieve aanpak zodat er sprake is van een gezamenlijke agenda.

Een verbetering van de communicatie rond de beleids- en begrotingscyclus geeft meer duidelijkheid over gemeentelijke plannen en resultaten.

De 'Ik en mijn gemeentedag' krijgt een nieuwe opzet. Door de dag te organiseren in het Stadhuis wordt de link met het werk van de gemeente versterkt. Voor het eerst gebeurt dit in 2010. Op basis van de ervaringen wordt de opzet verder uitgewerkt.

Een goed imago van de stad Assen bij inwoners en de regio.

In samenwerking met de regio Groningen-Assen krijgt met name het aspect wonen meer aandacht.

Met de vorming van het ondernemersfonds ontstaan ruimere mogelijkheden voor ondernemers en instellingen om gezamenlijk werk te maken van de promotie van Assen.

Lijst van Bestuurlijk relevante investeringsprojecten

Activiteiten die hierop betrekking hebben vindt u in de paragraaf Bestuurlijk relevante investeringsprojecten van deze begroting

Egem, waaronder DImpact

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Digitale media nadrukkelijk inzetten om goed in te spelen op informatiebehoefte van inwoners.

Gebruik van digitale media zoals internetcommunity's en twitter waardoor de gemeente in staat is om mensen op een meer persoonlijk niveau te informeren.

Invulling geven aan communicatieve doelstellingen door rollen te onderscheiden.

Uitwerking geven aan de visie op gemeentelijke communicatie door de doelstellingen te koppelen aan de rollen van de gemeente: de gemeente als politieke organisatie, als dienstverlener, als handhaver als ontwikkelaar, als beheerder en als werkgever.

Processen Lean organiseren.

Processen op 'lean' doorlichten en aan de hand hiervan vereenvoudigde procedures opstellen.

Monitoren dienstverlening.

Monitoren van dienstverlening is een belangrijk aandachtspunt. Streven naar goede dienstverlening door verbetering van de servicenormen.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Bestuur en burger	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
tevredenheid van burger als klant ¹⁾	7,5	7,6	pm	8,0	pm	8,0
tevredenheid van burger als kiezer ¹⁾	5,9	6,5	Pm	7,0	pm	7,0
wachttijd publieksbalie minder dan 15 minuten ²⁾	nb	90%	90%	90%	90%	90%
geen wachttijd bij gemaakte afspraak ²⁾	nb	100%	100%	100%	100%	100%
telefonisch goed (< 20 seconden) bereikbaar ²⁾	nb	90%	90%	90%	90%	90%
ttelefonisch direct antwoord ²⁾	nb	60%	65%	75%	80%	80%
brieven tijdig beantwoord ³⁾	65 %	70%	80%	80%	80%	pm
onderwerpen op website goed vindbaar ²⁾	nb	pm	pm	pm	pm	pm
klachten tijdig afgehandeld ²⁾	68%	80%	80%	80%	80%	pm
meldingen tijdig afgehandeld ²⁾	nb	80%	80%	80%	80%	80%
bezwaren binnen termijn afgehandeld ³⁾	12 %	70%	80%	80%	80%	pm
website: informatie is makkelijk te vinden ¹⁸⁾	nb	100%	100%	100%	100%	100%

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Bestuur en burger	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
bestuursorganen	1.797	1.713	1.795	1.712	1.670	1.680
bestuursondersteuning gemeenteraad	1.088	1.000	973	973	973	973
bestuursondersteuning B en W	3.803	3.838	3.718	3.723	3.728	3.733
bestuurlijke samenwerking	256	240	200	200	200	200
publiekszaken	4.044	4.057	4.020	3883	3883	4096
informatiebeheer/basisregistraties	1.714	1.585	1.593	1.593	1.593	1.593
totaal lasten	12.702	12.432	12.299	12.084	12.047	12.278
bestuursorganen	0	0	0	0	0	0
bestuursondersteuning gemeenteraad	0	2	2	2	2	2
bestuursondersteuning B en W	23	0	0	0	0	0
bestuurlijke samenwerking	2	0	0	0	0	0
publiekszaken	1.128	926	1.051			
informatiebeheer/basisregistraties	65	75	50	50	50	50
totaal baten	1218	1003	1103	1.152	1.152	1.152
programmaresultaat voor bestemming	11.484	11.429	11.196	10.932	10.895	11.126
storting reserves	0	0	0	0	0	0
beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
programmaresultaat na bestemming	11.484	11.429	11.196	10.932	10.895	11.126

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 afgenomen met € 234.000. Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen.

Het projectbudget Assen Koerst en het incidenteel voor 2010 beschikbaar gesteld budget voor basisregistraties GBA komt te vervallen. Hierdoor nemen de lasten af met € 425.000.

In 2012 vervallen de kindbijschrijving en kindsticker. Om die reden wordt er voor het jaar 2011 een hogere afname verwacht van reisdocumenten. Er wordt ook een hogere afname verwacht van de verklaringen omtrent gedrag. Doordat het bromfietscertificaat is vervangen door een nieuwe categorie op het rijbewijs worden er voor rijbewijzen ook extra inkomsten verwacht vanaf 2011. Hierdoor zullen de baten op het programma per saldo met € 70.000 toenemen.

In de begroting 2011 is rekening gehouden met de kosten van de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Omdat in de begroting 2010 rekening was gehouden met gemeenteraadsverkiezingen en Tweede Kamer verkiezingen, nemen de lasten af met € 105.000.

De budgetten voor vergoeding raadsleden en raadsfracties zijn als gevolg van autonome ontwikkelingen opgetrokken met € 90.000.

De inzet van de Publieksbalie voor het product bouwzaken wordt vanaf 2011 zichtbaar gemaakt binnen het programma Bouwen en Wonen. Daarnaast is er sprake van verschuiving van de lasten vanuit de bedrijfsvoeringsbudgetten (bijvoorbeeld DImpact) naar de producten. De bedrijfsvoeringskosten nemen per saldo toe met € 270.000.

In de begroting 2010 was de raming voor de contributie aan met name de VNG te laag. Alhoewel de contributie in 2011 naar verwachting niet gaat stijgen, leidt dit tot een toename van lasten van € 25.000.

Als gevolg van autonome ontwikkelingen stijgen de beveiligingslasten stadhuis met € 25.000.

Overige voor- en nadelige verschillen van per saldo € 44.000.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed ruimte vinden voor de groei-opgave van Assen, waar mogelijk door opname in de bestaande stad.

Behouden van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

Behouden van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Convenant regio specifiek pakket	2008
De Economische Beleidsagenda 'Op de boeggolf van ontwikkelingen'	2008
De nota 'Jonge Monumenten'	2008
Groenstructuurvisie	2006
Het Groene Frame	2010
Integrale Structuurvisie Assen 2030	2009
Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing (ISV) 2010-2014	2009
Masterplan FlorijnAs	2009
Nationale Nota Ruimte	2005
Ontwikkelingsvisie Detailhandel en Horeca + Ontwikkelingsvisie Binnenstad	2009
'Op en top Assen', Visie hogere bouw	2005
Provinciale Omgevingsvisie	beoogd in 2010
Regiovisie Groningen-Assen 2030	2007
Structuurplan Stadsrandzone	2008
Structuurvisie Binnenstad	2006
Woonplan 2010-2030	2010

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed ruimte vinden voor de groei-opgave van Assen, waar mogelijk door opname in de bestaande stad.

De (her)ontwikkeling van nieuwe en bestaande gebieden mogelijk maken door het opstellen van bestemmingsplannen.

Intensief gebruik van de bestaande bebouwde omgeving.

Behoud van bestaande natuurgebieden.

Behoud van monumentale en cultuurhistorische elementen van de stad.

Behouden van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

Een gedifferentieerd winkelaanbod in de stad.

Goede dienstverlening aan bedrijven.

Meer werkgelegenheid in met name de zorg, sensor-technologie en toerisme en recreatie.

Uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.

Toevoegen onderwijsfuncties op mbo- en hbo-niveau.

Behouden van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

Uitbreiding/vernieuwing van bestaande en vestiging van nieuwe toeristische/recreatieve voorzieningen.

Een levendige binnenstad.

Het aantrekken en behouden van bedrijvigheid.

De stad aantrekkelijk maken voor nieuwe bewoners.

Ontwikkeling van het benodigde arbeidspotentieel.

Het aantrekken en vasthouden van meer bezoekers naar de stad.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed ruimte vinden voor de groei-opgave van Assen, waar mogelijk door opname in de bestaande stad.

Uitwerken en realisatie FlorijnAs.

Uitwerken van Groene Frame en verdere uitvoering van het meerjarenprogramma (her)ontwikkeling groen.

De plannen voor Kloosterveen II en III nader uitwerken.

Diepstroeten, tweede fase in ontwikkeling brengen.

Ontwikkelen van binnenstedelijke locaties, zoals de plannen voor woningbouw in de havenkade.

Opstellen en uitwerken van een Meerjaren Uitvoeringsprogramma (als uitwerking van Integrale Structuurvisie Assen 2030).

Voortzetting uitvoering Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing 2010-2014.

Voortzetten stimulering aanpak monumenten door middel van subsidieregeling.

Behouden van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

Opstellen economische agenda voor de Regio Assen-Groningen.

De doelstellingen in de Economische Beleidsagenda 'Op de boegolf van ontwikkelingen' zijn uitgangspunt voor de ontwikkeling en uitvoering van het beleid. Uitvoeren van de eerste projectonderdelen van 'Sensor-City'.

Onderzoek naar fysieke vertaling sensortechnologie (kenniscampus).

Stimuleren van de uitvoering van de zorgagenda.

Uitvoering kantorenstrategie.

Verbetering dienstverlening aan ondernemers.

Stimuleren professionalisering en onderlinge samenwerking parkmanagement en Binnenstadsvereniging MKB Assen.

Behouden van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

De capaciteit op de eindbestemming verhogen door ingebruikname van de openbare parkeergarage Cultureel Kwartier (zie programma Mobiliteit).

Verder uitrollen van het Fietspadenplan (zie programma Mobiliteit).

Voortzetten bouw De Nieuwe Kolk.

Bijdragen aan de uitbreiding van het Drents Museum.

Starten met het uitvoering geven van de visie voor de ontwikkeling toeristisch-recreatieve zone Baggeluizerplas-TT Circuit.

Samenwerking met Gilde BART en Binnenstadsvereniging MKB Assen continueren.

Start tijdelijke invulling kop van de Havenkade als creatieve zone.

Lijst van bestuurlijk relevante investeringsprojecten

Activiteiten die hierop betrekking hebben vindt u in de paragraaf Bestuurlijk relevante investeringsprojecten van deze begroting

FlorijnAs-projecten:

Assen-Zuid

Stationsgebied en stadsboulevard

Havenkwartier

Blauwe As tweede fase

Revitalisering Stadsbedrijvenpark

Natuurontwikkeling Assen-Oost

Erfgoedkwartier

Citadel

Kloosterveste

Acmesaterrein

Kloosterveen II

Kloosterveen III

Diepstroeten

Mercuriuscentrum

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed ruimte vinden voor de groei-opgave van Assen, waar mogelijk door opname in de bestaande stad.

Verdere uitwerking van de plannen en uitvoering van (onderdelen van) de FlorijnAs.

Voortzetting Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing 2010-2014.

Verdere uitvoering van het meerjarenprogramma (her)ontwikkeling groen.

Behouden van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

Uitvoering van het Asser aandeel in de Regiovisie Groningen-Assen.

De Economische Beleidsagenda 'Op de boegolf van ontwikkelingen' is uitgangspunt voor de beleidsuitvoering.

Behouden van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

Oplevering Erfgoedkwartier.

Onderzoek naar de mogelijkheid om een toegangspoor in of nabij het stroomdallandschap Drentse Aa te realiseren.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Stadsontwikkeling	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
% gehandhaafde monumenten ⁹⁹⁾	nb	pm	pm	pm	pm	pm
Groei in aantal arbeidsplaatsen ⁴⁾	1.200	500	450	450	450	450
Aantal ha uitgegeven bedrijventerreinen ⁴⁾	4,2	2,5	5	8	7	7
% inwoners tevreden over recreatieve voorzieningen ⁴⁾	53%	55%	55%	60%	pm	65%
Bevolking naar leeftijd ⁴⁾	66.868	66.600	67.400	68.200	pm	69.800
Werkloosheid, niet werkende werkzoekenden ⁴⁾	1.996	2.200	2.320	2.145	pm	1.930
Aantal overnachtingen ⁵⁾	238.000	230.000	235.000	240.000	pm	250.000

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Stadsontwikkeling	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ruimtelijke ordening	5.164	3.631	3.193	3.093	3.093	3.093
Stedelijke vernieuwing	2.044	481	447	447	447	447
Strategische eigendommen	424	417	454	454	454	454
Monumentenzorg	147	177	165	165	165	165
Economische ontwikkeling	1019	3232	832	832	832	832
Totaal lasten	8.798	7.937	5.092	4.991	4.991	4.991
Ruimtelijke ordening	1.979	953	511	511	511	511
Stedelijke vernieuwing	1.679	42	25	25	25	25
Strategische eigendommen	266	353	357	357	357	357
Monumentenzorg	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	13	0	0	0	0	0
Totaal baten	3.937	1.348	893	893	893	893
Programmaresultaat voor bestemming	4.861	6.589	4.199	4.099	4.099	4.099
Storting reserves	36	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	1761	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	4.897	4.828	4.199	4.099	4.099	4.099

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmaresultaat is ten opzichte van 2010 afgenomen met € 629.000. Samengevat bevat dit de volgende grote verschillen:

De middeleninzet daalt met € 625.000 vanwege het vervallen van de via nieuw beleid beschikbaar gestelde REP-middelen. In de begroting is verder rekening gehouden met het vervallen van tijdelijke extra budgetten van € 30.000 voor de toeristische informatievoorziening en voor relatiebeheer € 20.000 per 2011. Dit als gevolg van doorgevoerde taakstellingen.

Daarnaast daalt per saldo de bijdrage aan de regio met € 76.000 als gevolg van een afgesproken korting van 10%.

Als gevolg van extra onderhoud op strategische eigendommen nemen de kosten met € 37.000 toe.

De ISV-regeling vervalt met ingang van 2011 waardoor per saldo de kosten met € 15.000 afnemen. De kosten bedrijfsvoering nemen toe met € 64.000 voor de uitvoering van bestemmingsplannen en ruimtelijk beleid. In het kader van de nieuwe Wro zullen de baten voor begeleiding particuliere plannen stijgen met € 25.000.

De afwijking aan de lasten en batenkant wordt met name veroorzaakt door de administratieve verwerking van de bijdrage aan INCASS3 en Sensor city. In 2010 zijn deze ten laste van de reserve gebracht.

Met de forse uitbreiding van de hotelcapaciteit in 2010 en 2011 groeit de verwachte opbrengst uit de toeristenbelasting. Dit staat echter elders in de begroting vermeld.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Goede bereikbaarheid.

Een vlotte bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten. Gebruik van fiets en openbaar vervoer.

Verhoogde verkeersleefbaarheid.

Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

Een veilige stad voor al het verkeer.

Goede parkeervoorzieningen.

Een ruim aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond het centrum.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument

vastgesteld in het jaar

Bereikbaarheidsvisie Binnenstad	t.k.n. 2009
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Convenant regio specifiek pakket	2008
Convenant stedelijke bereikbaarheid 2009 e.v. (provincie Drenthe – gemeente Assen)	2009
Nota fietsverkeer	2005
Nota Mobiliteit	2005
Nota Parkeerbeleid	2005
Nota Ruimte	2005
Nota toegankelijkheid openbare ruimte	2006
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan	2007
Provinciale Fietsnota	2005
Regiovisie Groningen-Assen 2030 (onder meer Kolibrie)	2007
Strategienota Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)	2005

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Een vlotte bereikbaarheid van de (binnen)stad voor het verkeer.

Geen files op de belangrijkste ontsluitingswegen in Assen.

Een goede bereikbaarheid voor fiets en bus van het centrum en het NS- en busstation. Vanuit de woonwijken tot het centrum/station een maximale reistijd van 30 minuten.

Gebruik van fiets en openbaar vervoer.

Primaire fietsroutes zijn uitgevoerd in asfalt of beton.

Goede doorstroming voor fietsen en bussen bij verkeerslichten, maximale wachttijd 3 minuten.

Groeiend aantal reizigers in het openbaar vervoer.

Loopafstand van de woning tot aan de bushalte maximaal 400 meter bij 90% van alle woningen in Assen.

Een openbare ruimte die ook voor mensen met een beperking goed bereikbaar is. Aangepaste bushaltes zodat zij ook met het openbaar vervoer kunnen reizen.

Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

Intensieve handhaving.

Toepassen van geluidsschermen en geluidsarme verharding.

Een veilige stad voor alle voertuigsoorten.

Door intensievere handhaving.

Minder verkeersslachtoffers in relatie tot de groei van het verkeer.

Een ruim aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

Een ring van hoogwaardige parkeervoorzieningen om de binnenstad.

Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond het centrum.

Uitbreiding van het gebied betaald en vergunningparkeren in en om de binnenstad.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Een vlotte bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten.

Voorbereidingen realisatie Norgerbrugtracé (N373-N371) in samenhang met de ontwikkeling van Kloosterveen III.

Uitbreiden van het KAR-systeem voor een vlottere doorstroming van stads- en streekbussen met 2 tot 4 installaties.

Uitwerking van elementen van de Bereikbaarheidsverkenning Binnenstad in de vorm van plannen

Verder uitrollen van het Fietspadenplan (fietsbereikbaarheid).

Uitvoeren van de eerste projectonderdelen van 'Sensor-City', te weten het plaatsen van het Sensornetwerk.

Herijking van het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) in de vorm van een integraal beleidsplan.

Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.

De ingebruikname van een openbare fietsenstalling in De Nieuwe Kolk met 350 plaatsen.

Het vervangen van een 450-tal fietsenstallingen in de openbare ruimte.

Instandhouding van een Servicebus.

Het aanpassen van bestaande bushaltes, zodat deze ook voor mindervaliden geschikt zullen zijn.

Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

Het optimaal toepassen van geluidsarme wegverharding, daar waar dat bij de reconstructie van wegen kan worden meegenomen.

Het plaatsen van het Sensornetwerk verkeersgeluid te meten.

Een veilige stad voor al het verkeer.

Gedragsbeïnvloeding van ouderen en schoolgaande jeugd door intensieve handhaving.

Een ruim aanbod van parkeervoorzieningen in de binnenstad.

De capaciteit op de eindbestemming verhogen door medio oktober de openbare parkeergarage met 500 plaatsen onder De Nieuwe Kolk in gebruik te nemen.

Grootschalig onderhoud Doevenkampgarage, kansen voor introductie energiezuinige verlichting.

Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond het centrum.

Uitbreiding van het vergunningparkeren rond de binnenstad. Dit betekent een verdere uitbreiding in de Oranjebuurt en de introductie van vergunningparkeren ten noorden van Het Kanaal.

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Een vlotte bereikbaarheid van de (binnen)stad voor al het verkeer.

Uitvoering van projectonderdelen van 'Sensor-City'

Realisatie Norgerbrugtracé (N373-N371), in samenwerking met de provincie Drenthe en gemeente Midden-Drenthe.

Start realisatie verdubbeling N33 en aansluiting A28-N33.

Gebruik van fiets en openbaar vervoer.

Instandhouding en verbetering van openbaar vervoer in Assen, waaronder ook de servicebussen.

Bevordering van het gebruik van het openbaar vervoer.

Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

Toepassen geluidsarme verhardingstypen waar mogelijk.

Een veilige stad voor al het verkeer.

Voortzetten educatieprojecten intensieve gedragsbeïnvloeding voor doelgroepen

Een ruim aanbod van parkeervoorzieningen in de binnenstad.

Vergroting van de netto parkeercapaciteit – overgrote deel van de te realiseren plaatsen is gekoppeld aan toe te voegen programma- door realisatie van de openbare parkeergarage met 600 plaatsen in het Citadel complex.

Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden

Indien noodzakelijk uitbreiding van het vergunningparkeren.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Mobiliteit	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Aantal parkeergarages ⁵⁾	5	5	5	7	7	7
Aantal garageparkeerplaatsen ⁵⁾	1.470	1.506	1.506	2.597	2.597	2.597
Aantal straatparkeerplaatsen ⁵⁾	1.019	1.079	1.079	1.079	1.034	1.034
Aantal parkeerders in garage ⁵⁾	824.079	815.000	850.000	1.035.000	1.160.000	1.200.000
Aantal parkeerders straatparkeren ⁵⁾	1.076.963	1.122.000	1.117.000	1.100.000	1.038.000	1.040.000
% tevredenheid bereikbaarheid ⁹⁹⁾	pm	70	72	74	75	76
% tevredenheid parkeergelegenheid ⁴⁾	59	70	72	74	76	78
Aantal parkeerders in garage (waarde * 1.000) ⁵⁾	825	815	850	1.035	pm	1.200
Aantal park. straatparkeren (waarde * 1.000) ⁵⁾	1.076	1.122	1.117	1.100	pm	1.038
% tevredenheid openbaar vervoer ⁴⁾	52	70	72	74	pm	76
Aantal stadsdienst buspassagiers (waarde*1.000) ⁵⁾	362	365	369	373	377	380

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Mobiliteit	realisatie 2009	begroting		meerjaren prognose		
		2010	2011	2012	2013	2014
Verkeer	1159	473	376	376	376	376
Openbaar vervoer	586	328	193	168	168	168
Betaald parkeren	2.300	2.491	2.663	3.799	5.469	5.504
Totaal lasten	4.045	3.293	3.232	4.343	6.013	6.048
Verkeer	409	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	353	40	0	0	0	0
Betaald parkeren	3.085	3.169	3.244	3.763	4.294	4.342
Totaal baten	3.847	3.209	3.244	3.763	4.294	4.342
Programmaresultaat voor bestemming	198	84	-12	580	1.719	1.706
Storting reserves	334	227	131	0	0	0
Beschikking reserves	348	155	0	486	1.625	1.612
Programmaresultaat na bestemming	184	155	119	94	94	94

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 afgenomen met € 36.000. Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

Verkeer (€ 97.000 V)

De middeleninzet is in 2011 € 22.000 lager dan in 2010. Dit komt met name door het vervallen van de beleidsintensivering voor gedragsbeïnvloeding en verkeersveiligheid en de eenmalige middeleninzet voor het treffen van verkeersmaatregelen aan de Nijverheidsweg.

Openbaar vervoer (€ 135.000 V)

De tijdelijke extra middelen voor servicebussen ad € 80.000 en voor het aanpassen van een VETAG-kruising ad € 40.000, vervallen vanaf 2011. De inzet van de servicebus wordt vanaf 2011 overgenomen door het OV-bureau. De noodzakelijke aanpassingen aan de kruisingen zijn gerealiseerd. De kosten van de bedrijfsvoering nemen ten opzichte van 2010 met € 15.000 toe.

De inzet van reserves voor kostendekking van de servicebussen en de realisatie van de verkeersmaatregelen aan de Nijverheidsweg vervalt weer vanaf 2012.

Dit komt voornamelijk doordat de noodzakelijke aanpassingen aan bushaltes en de aanpassingen aan VETAG-kruisingen gerealiseerd zijn.

Exploitatie parkeren (€ 0)

Door de verwachte oplevering van de parkeergarages van de Citadel en De Nieuwe Kolk treden verschuivingen op tussen straatparkeren en garageparkeren. Dit geldt zowel voor de kosten- als de batenkant. De ontwikkelingen in de meerjarenraming zijn vooral het gevolg van de ingebruikname van de nieuwe parkeergarages. Met name de kapitaallasten zijn van invloed op het negatieve resultaat voor bestemming in de jaren na 2011.

De reserve parkeren zal worden ingezet om de effecten van de exploitatie van de nieuwe garages op te vangen en om de bijdrage van € 450.000 aan de al-

gemene dienst in stand te houden. Een bedrag van € 131.000 zal toegevoegd kunnen worden aan de bestemmingsreserve 'nieuwe parkeergarages'.

In vorenstaande middeleninzet voor het programma Mobiliteit is rekening gehouden met de aangepaste tarieven voor betaald parkeren, conform het raadsbesluit van 26 maart 2009.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Het behouden van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig). Actieve en participerende bewoners in de wijken.

Goede gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).

Bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte op basis van IBOR-kwaliteitsbeelden.

Goede dienstverlening en beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Beheer van het openbare vaarwater in Assen	2008
Beheersplan kunstwerken (in wording, gereed in 2010)	
Beheersverordeningen gemeentelijke begraafplaatsen	2001
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006
Beleidsplan gladheidsbestrijding gemeente Assen 2007-2011	2007
Beleidsplan graffiti en wildplakken (in wording, gereed in 2010)	
Beleidsplan openbare verlichting	2008
Collegeprogramma 2010-2014	
De Novelle, Het beeld van de Asser school	2005
Duurzaam terreinbeheer (in wording, gereed in 2010)	
Gemeentelijk Riolerings Plan Assen 2009-2012 (GRP)	2009
Groenbeheervisie	2008
Groenstructuurvisie	2006
Het Groene Frame	2010
IBOR (kwaliteitscatalogus Integraal Beheer Openbare Ruimte)	2007
Kwaliteitsrichtlijn afvalbakken (in wording, gereed in 2010)	
Nota wegbeheer	2008
Raamnota Openbare Ruimte	2006
Stedelijk speelbeleidskader	2009
Waterplan	2006
Wijkspeelplannen	2010
Wijkvisie Assen-West	2010
Wijkvisie Peelo	2010

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Het behouden van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

Een schoon Assen.

Een heel Assen.

Een veilig Assen (zie ook programma Veiligheid).

Actieve en participerende bewoners in de wijken.

Bewoners worden goed geïnformeerd, zijn betrokken en nemen mede verantwoordelijkheid.

Samenwerking met politie, corporaties en maatschappelijk werk op wijkniveau.

Nakomen van gemaakte afspraken.

Klachtenmeldingen worden zo snel mogelijk in behandeling genomen en afgewerkt.

Bestendigen van het onderhoud van de openbare ruimte.

Een op het afgesproken niveau onderhouden openbare ruimte.

Zo min mogelijk wateroverlast.

Zo schoon mogelijk water.

Veilig gebruik van de infrastructuur.

De huidige afvalbakken worden gefaseerd vervangen door een nieuwe Asser afvalbak, waarbij ondergrondse mogelijkheden ook worden meegenomen voor het centrum van Assen.

Goede gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).

Een uitnodigende en inspirerende openbare ruimte die voor alle leeftijds- en doelgroepen mogelijkheden biedt om te recreëren, te spelen en te ontmoeten.

De openbare ruimte werpt zo min mogelijk drempels op voor mensen met een beperking.

Goede dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.

Voldoende begraafcapaciteit in Assen, een goede dienstverlening en goed onderhouden begraafplaatsen.

Zorgdragen voor het in stand houden van cultureel waardevolle graven.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Het behouden van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

Met de in het gebiedsgericht werken opgedane ervaringen wordt in 2011 ingezet op de leefbaarheid in Asser wijken.

Uitvoering geven aan de conclusies en aanbevelingen uit de wijkveiligheidsplannen.

Ontwikkelen wijkvisies en uitvoeringsprogramma's (jaarplannen per wijk).

Door handhaving krijgt het hondenuitlaatbeleid verder gestalte.

Verwijderen en voorkomen van graffiti en wildplak.

Starten met de vervanging van afvalbakken.

Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

Werken volgens het principe van Duurzaam terreinbeheer.

Actieve en participerende bewoners in de wijken.

De jaarlijkse collegebezoeken krijgen een meer interactief karakter.

Bewoners worden zo veel mogelijk betrokken bij het opstellen en uitvoeren van de plannen.

Bewonersinitiatieven worden zoveel mogelijk ondersteund.

Bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.

Het uitvoeren van het planmatig dagelijks onderhoud op basis van IBOR-kwaliteitsbeelden. Schouwen van de kwaliteit van het onderhoud met behulp van IBOR-methodiek in het dagelijks beheer.

Invoering Certificering Duurzaam Terreinbeheer.

Uitvoering beleidsplan openbare verlichting.

Groot onderhoud Oldenhofstraat e.o.

Uitvoering groot onderhoud c.q. vervanging wegen en rioleringen.

Uitvoering laatste fase groenrenovaties 2007-2010.

Uitvoering GRP 2009-2012 jaarschijf 2011.

Aanleggen van natuurspeelplaatsen.

Opstellen van plannen in het kader van het Groene Frame: namelijk een plan voor het vaststellen van de Asser Ecologische Hoofdstructuur en een plan voor het versterken en herstellen van stedelijke groenstructuren.

Opstellen van een regeling voor stimulering van groene initiatieven en een groenstructuur per wijk.

Evalueren Groenstructuurvisie (2006).

Evalueren monumentale bomenlijst (2006), die wellicht ook herijkt wordt.

Goede gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende begraafplaatsen).

Voor de Noorderbegraafplaats worden plannen opgesteld voor de functie als herdenkingspark.

Goede dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven.

Starten van gefaseerd onderhoud van waardevolle graven.

Lijst van Bestuurlijk relevante investeringsprojecten

Activiteiten die hierop betrekking hebben vindt u in de paragraaf Bestuurlijk relevante investeringsprojecten van deze begroting

Milieu educatief centrum

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Behouden van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

Uitvoeren van het afvalbakkenplan.

Bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.

Bij het evalueren is aandacht voor:

- Het beleid aangaande de begraafplaatsen (2012).
- De deregulering van de kapvergunning (2014).
- Het NME-beleid (2012) Groenbeheervisie (2013).

De volgende speerpunten vanuit het Groen Frame worden voorbereid:

- Ontwikkelen duurzame stadsranden (2012).

- Ontwikkelen ecologische verbindingen en eco-passages (2012).
- Ontwikkelen recreatieve ommetjes (2012).
- Vormgeven entrees (2013).

Uitvoeren van het planmatig dagelijks onderhoud op basis van IBOR-kwaliteitsbeelden.

Schouwen van de kwaliteit van het onderhoud met behulp van de IBOR-methodiek in het dagelijks beheer.

Uitvoeren van groot onderhoud aan de wegen en rio-lering.

Uitvoeren van het GRP 2009-2012.

Uitvoeren van beleidsplan Openbare Verlichting.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Stads- en wijkbeheer	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Gemiddelde onderhoudskwaliteit verharding ⁶⁾	basis+	basis en hoog	basis en hoog	basis en hoog	pm	pm
Gemiddelde onderhoudskwaliteit groen ⁶⁾	basis+	basis en hoog	basis en hoog	basis en hoog	pm	pm
Gemiddelde onderhoudskwaliteit meubilair ⁶⁾	basis+	basis en hoog	basis en hoog	basis en hoog	pm	pm
Gemiddelde onderhoudskwaliteit kunstwerken en oevers ⁶⁾	basis+	basis en hoog	basis en hoog	basis en hoog	pm	pm
Verloederingsindicator, 0-10; hoe lager hoe beter ⁴⁾	4,3	4,2	pm	4,0	pm	4,0
% oordeel eigen woonomgeving vooruit gegaan ⁴⁾	54%	22%	pm	24%	pm	24%
% vindt dat gemeente voldoende doet om bewoners bij veranderingen in de wijk te betrekken ⁴⁾	41%	45%	pm	50%	pm	50%
% actief in verbeteren van eigen wijk ⁴⁾	13%	15%	pm	17%	pm	17%

De planning van de indicatoren voor de komende jaren is mede afhankelijk van de resultaten van de bezuinigingsbesprekingen.

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Stads- en wijkbeheer	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wegbeheer	3.654	5.866	4.335	4.430	4.625	4.820
Verzorging overige infrastructuur	5.209	4.963	5.298	5.224	5.296	5.373
Groenbeheer	6.716	6.628	6.748	7.135	7.368	7.607
Rioolbeheer en waterwegen	4.944	5.770	5.877	5.965	6.057	6.144
Begraven	633	580	719	742	764	764
Beheer en exploitatie buitenruimte	233	229	232	232	232	232
Wijkzaken	1.924	1.909	1.318	1.318	1.318	1.318
Totaal lasten	23.313	25.943	24.527	25.046	25.660	26.258
Wegbeheer	149	107	100	100	100	100
Verzorging overige infrastructuur	591	527	524	536	548	560
Groenbeheer	214	158	164	164	164	164
Rioolbeheer en waterwegen	5.687	5.873	5.942	6.031	6.123	6.210
Begraven	661	580	719	742	764	764
Beheer en exploitatie buitenruimte	419	340	402	402	402	402
Wijkzaken	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	7.721	7.585	7.851	7.975	8.101	8.200

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Stads- en wijkbeheer	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Programmaresultaat voor bestemming	15.592	18.360	16.676	17.071.	17.559	18.058
Storting reserves	1.183	-	-	-	-	-
Beschikking reserves	138	1.870	102	102	102	102
Programmaresultaat na bestemming	16.637	16.490	16.574	16.969	17.457	17.956

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 toegenomen met € 82.000 (N). Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

Door autonome loon- en prijsontwikkelingen stijgen de lasten met € 205.000.

Als gevolg van de versnellingsagenda is in 2010 € 131.000 bezuinigd. In 2011 vervalt deze incidentele bezuiniging op deze producten.

Als gevolg van de diverse investeringsprogramma's stijgen de kapitaallasten met € 184.000. Hier tegenover staat een onttrekking aan de groenreserve sport- en speelvoorzieningen 12+ ad € 62.000.

De onderhoudslasten van het parkeersouterain Kloosterveste, sport- en speelvoorzieningen 12+, de Gouverneurstuin en rioleringen nemen toe met € 327.000. De onderhoudslasten sport- en speelvoorzieningen worden ten dele gedekt uit de gevormde groenreserve ad € 40.000.

De mutatie in de hierboven genoemde groenreserve is € 74.000. In 2010 bestond het bedrag ad € 176.000 uit een reserve voor groenonderhoud ad € 136.000 en een reserve voor sport- en speelvoorzieningen 12+ ad € 40.000. In 2011 is de reserve voor het groenonderhoud uitgeput. De groenreserve sport- en speelvoorzieningen 12+ stijgt in 2011 naar € 102.000 (project zal in 2010 gereed komen).

Gladheidsbestrijding is meer realistisch begroot, waardoor de lasten stijgen met € 151.000.

In 2011 is € 100.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van de intensivering van de bestrijding van zwerfvuil.

Conform besluit Nota Wegbeheer Assen wordt met ingang van 2011 gedurende 4 jaren € 150.000 toegevoegd aan het budget ten behoeve van groot onderhoud aan wegen.

De tijdelijke extra financiële impuls voor de implementatie van gebiedsgericht werken komt met ingang van 2011 te vervallen. Hierdoor dalen de lasten met € 500.000.

Bijstellingen in de inzet van personeel ten behoeve van investeringsprojecten, die in het Gemeentelijk Rioleringsplan direct ten laste van de exploitatie worden gebracht, leiden tot een voordeel van € 165.000.

De extra storting in de voorziening onderhoud kunstwerken ad € 160.000 is komen te vervallen.

Als gevolg van volumeontwikkelingen stijgen de inkomsten uit de rioolheffing en waterwegen met € 69.000.

De inkomsten uit de markten nemen met € 62.000 toe.

Als gevolg van de stijging van de lasten van begraven met € 59.000 zullen de inkomsten evenredig stijgen. Hiervoor wordt een separaat raadsvoorstel opgesteld en ingediend.

Project groenrenovaties loopt tot en met 2010. Vanaf 2011 is het hiervoor opgenomen budget van € 235.000 komen te vervallen.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Stimuleren van onderwijskansen voor Assenaren door het ontwikkelen van een breed onderwijsaanbod en het versterken van de samenhang in het onderwijs.

Stimuleren van ontwikkelingskansen van kinderen op wijkniveau door Brede Scholen (inclusief centra voor Jeugd en Gezin).

Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen kunnen zich zodanig ontwikkelen, dat ze een goede startpositie in het basisonderwijs hebben.

Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters.

Het op peil houden van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Collegeprogramma 2010-2014	2010
'Jongleren' beleidskader voorschools 2011- 2015	2010
Verordening Leerlingenvervoer	2010
Beleidsnotitie Centrum voor Jeugd en Gezin	2009
Nota Integraal Jeugdbeleid 2009-2012	2009
Beleidskader Brede School 2008-2011	2008
Beleidskader Volwasseneneducatie 2008-2012	2008
Economische beleidsagenda 'Op de boeg golf van ontwikkelingen'	2008
Huisvestingsprogramma onderwijs	jaarlijks
Lokaal Educatieve Agenda	2008
Notitie Jeugd en Veiligheid	2008
Meerjarenprogramma kwaliteitsimpuls huisvesting onderwijs	2004

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Stimuleren van onderwijskansen voor Assenaren door het ontwikkelen van een breed onderwijsaanbod en het versterken van de samenhang in het onderwijs.

Goede ontwikkelings-, ontplooiings- en opleidingsmogelijkheden voor Assenaren. Wij zorgen dat alle talenten van kinderen en jongeren worden benut. Dit leidt tot:

Schoolsucces en goede doorstroming naar het voortgezet onderwijs en of naar het beroepsonderwijs en uiteindelijk naar betaald werk.

Alle kinderen en jongeren in Assen kunnen een vloeiende overstap maken van de ene onderwijsvorm naar de andere.

Kinderen en jongeren in Assen maken kennis met nieuwe maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.

Adequaat maatschappelijk functioneren, participatie en zelfredzaamheid van volwassenen uit de sociaal-economisch zwakkere groepen in Assen.

Het aantal opleidingen in Assen neemt toe.

Stimuleren van ontwikkelingskansen van kinderen op wijkniveau door Brede Scholen (inclusief centra voor Jeugd en Gezin).

De Brede School draagt er toe bij dat de kinderen en jongeren in Assen een adequate ontwikkeling kunnen doormaken, waarbij alle aanwezige talenten worden benut en ontplooid. Deze ontplooiing leidt tot:

Schoolsucces en doorstroming naar diverse onderwijsvormen en uiteindelijk naar betaald werk.

Deelname aan diverse activiteiten in de vrije tijd.

Gebruikmaking van diverse zorg en opvangmogelijkheden.

Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen ontwikkelen zich dusdanig, dat ze een goede startpositie in het basisonderwijs hebben.

Verhogen deelname van twee- en driejarigen aan de voorschoolse educatie.

Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters.

Er zullen meer jongeren met een startkwalificatie het onderwijs verlaten.

Een goede aansluiting tussen de eindkwalificaties vanuit het onderwijs op de vraag vanuit de arbeidsmarkt.

Het op peil houden van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.

Alle scholen beschikken over een goed schoolgebouw.

Aandacht voor het binnenklimaat in scholen.

Waar mogelijk worden andere maatschappelijke voorzieningen in de wijk vernieuwd of toegevoegd.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Stimuleren van onderwijskansen voor Assenaren door het ontwikkelen van een breed onderwijsaanbod en het versterken van de samenhang in het onderwijs.

In de wijken wordt de doorgaande lijn van voorschoolse educatie en basisschool geoptimaliseerd.

De overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs wordt stedelijk afgestemd (zowel onderwijskundig als gericht op zorg).

Aandacht voor loopbaanoriëntatie in het voortgezet onderwijs.

Verbeteren van de aansluiting van vraag en aanbod van het pakket volwasseneneducatie op de onderdelen basis-, sociale, en specifieke vaardigheden.

Opstellen van beleid voor Volwasseneneducatie voor de periode 2012-2015.

Versterken van het onderwijs op mbo- en hbo-niveau

TT-Institute, mbo-opleiding motorvoertuigtechniek van Drenthe College en Innovam, start september 2011.

Brede Scholenbeleid

Op basis van de vijf inhoudelijke pijlers Brede School worden per wijk activiteiten georganiseerd.

In de nieuwe wijken hebben de activiteiten vooral betrekking op planvorming en visieontwikkeling.

De Brede School- en de multifunctionele accommodatie ontwikkelingen worden op elkaar afgestemd.

Brede School in het Voortgezet Onderwijs wordt verder uitgewerkt.

De ontwikkeling van CJG en Brede School worden op elkaar afgestemd.

De stand van zaken van de Brede School wordt geëvalueerd en het beleid bijgesteld.

Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters.

Implementatie en uitvoerig werkafspraken regio-werktop via een convenant met het Ministerie van Sociale Zaken, werkgevers en onderwijsinstellingen, waardoor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt verbeterd.

Versterken samenwerking RMC en jongerenloket (werkplein Baanzicht).

De RMC contactgemeente voert regie over de uitvoering van meerdere projecten op het gebied van onderwijs, zorg en arbeid.

Het op peil houden van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.

Bouwvoorbereiding mfa Assen-Oost.

(Start) bouw uitbreiding scholen Marsdijk.

Vorbereiding nieuwbouw Dr. Nassau College en Vincent van Gogh.

Bouw Stadsbroekhal.

Bouw multifunctionele accommodatie Pittelo.

Planvoorbereiding derde cluster Kloosterveen.

Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen ontwikkelen zich dusdanig, dat er een goede startpositie in het basisonderwijs aanwezig is.

In zowel de instellingen voor Kinderopvang als in het Peuterspeelzaalwerk wordt voorschoolse educatie aangeboden.

In de wijken in Assen wordt de doorgaande lijn van voorschools en basisschool geoptimaliseerd.

Lijst van Bestuurlijk relevante investeringsprojecten

Activiteiten die hierop betrekking hebben vindt u in de paragraaf Bestuurlijk relevante investeringsprojecten van deze begroting

Huisvesting voortgezet onderwijs.

Multifunctionele accommodatie Baggelhuizen.

Multifunctionele accommodatie Pittelo.

Multifunctionele accommodatie Assen-Oost.

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).

In de wijken wordt de doorgaande lijn van voorschools en basisschool geoptimaliseerd.

De overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs wordt stedelijk afgestemd (zowel onderwijskundig als gericht op zorg).

Versterken van het onderwijs op mbo- en hbo-niveau.

Ontwikkelen muziekonderwijs in samenwerking met Prins Claus conservatorium (Hanzehogeschool).

Ontwikkelen zorgonderwijs & sensortechnologie.

HIT ontwikkelt de masteropleiding sensortechnologie.

Brede Scholenbeleid.

Op basis van de 5 inhoudelijke pijlers Brede School worden per wijk activiteiten georganiseerd.

Vermindering van voortijdig schoolverlaten en het bevorderen van arbeidsparticipatie van alle schoolverlaters.

Evalueren en verder invulling geven van het ingezette beleid (in het kader van Regiotop afspraken, samenwerkingsverband RMC en werkplein baanzicht).

Het op peil houden van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.

Bouwvoorbereiding multifunctionele accommodatie Assen-Oost.

(Start) bouw uitbreiding scholen Marsdijk.

Aanbesteding nieuwbouw Dr. Nassau College en Vincent van Gogh College.

Oplevering Stadsbroekhal.

Bouw multifunctionele accommodatie Pittelo.

Realisatie derde cluster Kloosterveen.

Alle kinderen van 0-4 jaar in Assen ontwikkelen zich dusdanig, dat zij een goede startpositie in het basisonderwijs hebben.

De doorgaande lijn van voorschools en basisschool voortzetten in de wijken.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Onderwijs	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Aantal spijbelaars ⁵⁾	365	+15%	+10%	+5%	+5%	+ 5%
Aantal voortijdige schoolverlaters ⁵⁾	nb	52	52	52	pm	pm
% tevreden over aanbod basisscholen ⁴⁾	86	85	pm	85	pm	85
% tevreden over bereikbaarheid basisscholen ⁵⁾	79	75	pm	75	pm	75
aantal niet werkende werkzoekenden (nww) ⁵⁾	2.045	2.373	pm	5	pm	pm
aantal nww-ers met lo-opleiding of lager ⁵⁾	388	pm	pm	pm	pm	pm
aantal nww-ers vmbo-opleiding ⁵⁾	598	pm	pm	pm	pm	pm
aantal nww-ers met mbo, havo of vwo opleiding ⁵⁾	774	pm	pm	pm	pm	pm
aantal nww-ers hbo/bachelor opleiding ⁵⁾	221	pm	pm	pm	pm	pm
aantal nww-ers wo/master-opleiding ⁵⁾	61	pm	pm	pm	pm	pm
aantal nww-ers met onbekende opleiding ⁵⁾	3	pm	pm	pm	pm	pm

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Onderwijs	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Huisvesting onderwijs	7.823	9.760	8.989	9.250	12.970	13.152
Schoolbestuurlijke taken	23.811	24.795	24.973	24.947	25.325	25.997
Lokaal onderwijsbeleid	2.493	2.443	2.244	2.203	2.265	1.994
Uitvoering lokaal onderwijs	1.813	1.734	1.803	1.803	1.803	1.803
Volwasseneneducatie	622	493	465	465	465	465
Totaal lasten	36.562	39.225	38.474	38.668	42.828	43.411
Huisvesting onderwijs	902	1.474	156	156	156	156
Schoolbestuurlijke taken	23.201	24.056	24.514	24.905	25.303	25.705
Overig lokaal onderwijsbeleid	657	387	203	203	203	203

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Onderwijs	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Uitvoering lokaal onderwijs	498	481	496	496	496	496
Volwasseneneducatie	597	457	430	430	430	430
Totaal baten	25.855	26.856	25.799	26.190	26.588	26.990
Programmaresultaat voor bestemming	10.707	12.370	12.675	12.478	16.240	16.421
Storting reserves	0	0	622	1.706	541	133
Beschikking reserves	571	412	289	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	10.136	11.958	13.008	14.184	16.781	16.554

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 toegenomen met € 1.050.000. Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

Huisvesting onderwijs € 1.012.000 N

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt per saldo toe met € 1.012.000. Hiervan heeft € 1.051.000 betrekking op lasten die voortvloeien uit investeringen. Hierin is meegenomen de oplevering van de uitbreiding scholen in Marsdijk en oplevering multifunctionele Pittelo. Daarnaast nemen de huurlasten van sportlocaties met € 168.000 toe door toename van het aantal leerlingen en realisatie nieuwe sportlocaties. Daarentegen nemen de exploitatiekosten met € 207.000 af als gevolg van de gunstige aanbesteding van de verzekeringsportefeuille van de onderwijsgebouwen.

In 2010 is er subsidie ontvangen voor de verbetering van het binnenklimaat primair onderwijs (€ 395.000). De lasten voor het verbeteren van het binnenklimaat bedroegen in 2010 € 420.000 plus een bijdrage uit het duurzaamheidsfonds van € 25.000. De subsidie en bijborende lasten vervallen in 2011. In 2010 zijn de boekwaarden van het Oostergoo-terrein afgeboekt, totaal voor € 816.000. Hiervoor is een bijdrage vanuit het Grondbedrijf geraamd voor eveneens € 816.000. Dit wordt in 2010 afgewikkeld. Om die reden zijn hiervoor geen lasten of baten meer opgenomen in 2011.

Door de verlate oplevering van een aantal nieuwbouwprojecten is er sprake van een verwachte vrijval van kapitaallasten van € 622.000. Conform besluitvorming wordt deze vrijval gestort in de reserve Voortgezet Onderwijs. Per saldo heeft dit geen invloed op de middeleninzet. Dit geldt ook voor de afboeking van de boekwaarde van de noodlokalen van de Borg ad € 182.000 ten laste van de reserve Basisonderwijs.

Overig lokaal onderwijsbeleid € 15.000 V

De begrote middeleninzet daalt op dit beleidsproduct met € 15.000. Enerzijds dalen de lasten door vervallen nieuw beleid bevordering mbo/hbo (€ 50.000) en voorziening reboundgroep (€ 60.000). Anderzijds stijgen de lasten doordat in 2011 de eenmalig doorgevoerde taakstelling 'versnelling versobering schoolbegeleiding' van € 58.000 vervalt en neemt de middeleninzet bij leerlingenvervoer met € 36.000 toe. Dit laatste bestaat enerzijds uit een toename van de vervoerskosten met € 62.000 als gevolg van volumegroei van het aantal leerlingen en de reguliere prijsindex. Anderzijds dalen de bedrijfsvoeringkosten met € 28.000.

Uitvoering lokaal onderwijs € 55.000 N

De middeleninzet op dit beleidsproduct neemt toe met € 55.000. In 2011 vervalt de eenmalig doorgevoerde taakstelling 'formatie Brede School' van € 20.000. Daarnaast nemen de bedrijfsvoeringkosten met € 35.000 toe.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Een levendig Assen met een gedifferentieerd aanbod voor Assen en omgeving in actieve en receptieve cultuurbeleving.

Continuering culturele infrastructuur.
Continuering betrokkenheid bij cultuur.
Handhaving cultureel imago assen.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument

vastgesteld in het jaar

Collegeprogramma 2010-2014	2010
Evenementenbeleid	2010
9+9=1 Onderzoek naar leefbaarheid en veiligheid in de Gemeente Assen	2010
Beleidskader Bibliotheekwerk Assen 2009-2012	2009
Raadsbesluit Stimuleringsregelingen Cultuur en Cultuurparticipatie	2009
Raadsbesluit vernieuwde Verordening Amateurkunst	2009
Cultureel Profiel Cultureel Kwartier Assen	2008
Cultuurpalet, cultuurbeleid 2008 – 2012	2008
Raadsbesluit Realisatie De Nieuwe kolk	2008
Programma Levendig Assen	2007
Startnotitie onderzoek accommodatievoorziening amateurkunstsector	2007
Raadsbesluit afronding kerntakendiscussie ICO	2005
Raadsbesluit Ontwikkeling Cultureel Kwartier en omstreken	2005
Raadsbesluit Ontwikkeling Cultureel Kwartier Assen	2005

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Verbetering culturele infrastructuur.

Eenvoudige toegang tot subsidie om actieve kunstbeoefening te stimuleren.

Een ruimer en gericht aanbod van culturele activiteiten.

Op de vraag afgestemd aanbod van cultuuraccommodaties.

Een toereikend accommodatieaanbod op centraal en op wijkniveau (met name als gevolg van Brede School en filialenbeleid bibliotheek).

Grotere betrokkenheid bij cultuur.

Meer mensen nemen actief of passief deel aan cultuur in Assen.

Het aantal culturele evenementen is op niveau.

Versterking cultureel imago Assen.

De levendigheid, de aantrekkingskracht van de stad voor inwoners, bedrijven en bezoekers is verzekerd.

Het Cultureel kwartier, het ICO en het Erfgoedkwartier (de Culturele As) worden belangrijke dragers van het culturele beeldmerk van de stad.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Verbetering culturele infrastructuur.

Actualisatie Stimuleringsregelingen en evaluatie van het subsidieplafond.

Actualisatie Verordening Amateurkunst, huursubsidieregeling separeren en evaluatie van het subsidieplafond.

Verdere beleidsontwikkeling De Nieuwe Kolk.

Beleid en rolbepaling CBK en adviescommissie beeldende kunst.

Afronding onderzoek broedplaats c.q. herhuisvesting Mercuriustheater en besluitvorming over haalbaarheid.

Uitwerking Opdracht Bibliotheek Assen naar aanleiding van beleidskader bibliotheekwerk betreffende maatwerk in de wijken en ontwikkeling Kloosterveste.

Ombouw van Kunstmenu naar Cultuurmenu, inclusief erfgoed (en media).

Integraal en lokaal vormgegeven cultuureducatiebeleid met focus op onderwijs.

Realisatie combinatiefunctie Cultuurcoach binnen Cultuurmenu en/of binnen integraal cultuureducatiebeleid.
 Kleinere programmerende instellingen worden ondersteund en worden vooral beoordeeld op publieksbereik.
 Onderzoek naar kosten en baten van een mogelijk cultuurfonds plus adviescommissie cultuur.
 Implementatie nieuwe percentageregeling en vernieuwde rol adviescommissie beeldende kunst.
 Monitoring en herijken Culturele Alliantie.
 Onderzoek mogelijkheden Jeugd cultuurfonds, minipas of vouchers voor minima.
 Evaluatie rol en positie CBK in kader van allianties.

Grote betrokkenheid bij cultuur.

Via websites en andere media meer bekendheid genereren voor culturele activiteiten – gekoppeld aan stadsmarketing.
 Ondersteuning verlenen aan Axis als cultureel speerpunt van het evenementenbeleid.
 Stimuleren van cultuur in brede school en naschools aanbod.

Onderzoeken van mogelijkheid tot start pilot talentontwikkeling (muziek of theater) in samenwerking met de afdeling economische zaken.

Stimuleren van projecten cultuurparticipatie/Community Art door middel van Stimuleringsregelingen.
 Opstelling integraal plan Stadsartiesten 2011-2012

Goede toegang tot culturele activiteiten door brede cultuureducatie binnen- en buitenschools.

De mogelijkheden tot het opzetten van nieuwe en vernieuwende culturele activiteiten ondersteunen.

Kleinere programmerende instellingen verbeteren publieksbereik en toegang tot cultuur.

Handhaving en Versterking cultureel imago Assen.

De bouw De Nieuwe Kolk bereikt afrondende fase
 Voor de opening De Nieuwe Kolk wordt een ambitieus pr- en promotieplan opgesteld door de instellingen.
 (Ver)bouw Erfgoedkwartier wordt voortgezet.
 Het realiseren en in ontwikkeling brengen van kunst-opdrachten in het kader van de percentageregeling.
 Aansluiten van culturele activiteiten bij grotere (sport) festivals.
 Samenwerking binnen Noordelijke Overleg Cultuur

Lijst van Bestuurlijk relevante investeringsprojecten

Activiteiten die hierop betrekking hebben vindt u in de paragraaf Bestuurlijk relevante investeringsprojecten van deze begroting

De Nieuwe Kolk

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Verbetering culturele infrastructuur.

Uitwerken en implementatie beleidskaders Podiumkunsten en Beeldende Kunst.
 Realisatie en opening De Nieuwe Kolk.
 Verdere realisatie Erfgoedkwartier.
 Implementatie van de in 2011 gestarte acties.
 Start van traject nieuwe cultuurnota.

Grotere betrokkenheid bij cultuur.

Adequate huisvesting amateurkunstverenigingen verhoogt publieksbereik.

Implementatie modernisering en integratie cultuureducatiebeleid, met speciale aandacht voor de brede school.

Implementatie van de in 2011 gestarte acties.

Beleid of activiteiten gericht op actieve participatie voor zover passend onder de beleidskaders.

Versterking cultureel imago Assen.

Mogelijke samenwerking binnen Noordelijk Overleg Cultuur (noordelijke provincies).

Het uitvoeren van evenementenbeleid in relatie tot cultuur, toerisme, recreatie en stadsmarketing.

Implementatie van de onder 2011 genoemde acties.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Kunst en cultuur	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Gehonoreerde subsidieaanvragen amateurkunst ⁷⁾	68	54	55	56	56	60
Aantal bezoekers bibliotheek ⁴⁾	394.000	365.000	365.000	370.000	370.000	370.000
Aantal theaterbezoekers theater De Nieuwe Kolk ¹⁹⁾	8.000	5.000	15.000	50.000	55.000	60.000
Aantal theatervoorstellingen De Nieuwe Kolk ⁵⁾	62	58	75	150	165	180
Aantal leerlingen ICO ⁸⁾	5.296	5.300	5.300	5.300	5.300	5.300
Aantal deelnemers kunstmenu ICO ⁸⁾	5.954	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000

Indicatoren						
Programma Kunst en cultuur	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Aantal deelnemers Cultuurtraject ⁹⁾	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300
Tevreden over aanbod culturele voorzieningen ⁴⁾	43%	45%	pm	45%	pm	50%
Tevreden over bereikbaarheid culturele voorz. ⁴⁾	52%	55%	pm	54%	pm	55%

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Kunst en cultuur	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bibliotheekvoorziening	2.413	2.491	2.552	2.527	2.552	2.577
Schouwburg	1.075	1.110	1.389	4.062	4.115	4.168
Kunstbeoefening en -bevordering	249	375	394	411	411	411
Creatieve en culturele vorming	2.802	2.863	2.953	2.853	2.853	2.853
Totaal lasten	6.539	6.837	7.288	9.853	9.931	10.009
Bibliotheekvoorziening	1017	17	17	17	17	17
Schouwburg	0	0	0	0	0	0
Kunstbeoefening en -bevordering	2	0	0	0	0	0
Creatieve en culturele vorming	566	602	590	590	590	590
Totaal baten	1.584	619	607	607	607	607
Programmaresultaat voor bestemming	4.955	6.218	6.681	9.246	9.324	9.402
Storting reserves	1.000	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	59	83	83	1.737	1.737	1.737
Programmaresultaat na bestemming	5.896	6.135	6.598	7.509	7.587	7.665

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 toegenomen met € 463.000. Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

Bibliotheekvoorziening € 61.000 N

De begrote middeleninzet stijgt met € 61.000 met name door een toename van de begrote bijdrage aan de bibliotheek als gevolg van het volumebeleid en toegepaste loon- en prijsindexering.

Schouwburg € 279.000 N

De begrote middeleninzet stijgt met € 279.000 hetgeen name wordt veroorzaakt door exploitatie van De Nieuwe Kolk (€ 250.000) en daarnaast door indexatie van de reguliere subsidies.

Creatieve en culturele vorming € 122.000 N

De begrote middeleninzet stijgt met € 122.000 vanwege de structurele voortzetting van het project kunst en cultuur in de wijken (€ 50.000) en vanwege de uitvoering van de cultuurnota (€ 25.000). Daarnaast stijgt de bijdrage aan het Drents Archief met € 70.000 wat conform het raadsvoorstel Ondernemingsplan Drents Archief 3.0 is. Aan de andere kant dalen de bedrijfsvoeringkosten met € 23.000.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.

Sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Beleidskader Brede School 'een logisch vervolg 2008-2011'	2007
Beleidskader Jeugd, alcohol en drugs 2010-2015	2010
Beleidsnota 'U staat niet alleen'. Samenwerken aan de ondersteuning van mantelzorgers in Assen 2009-2012	2009
Beleidsnota jeugd 'Kansrijk opgroeien in Assen' 2009-2012	2009
Beleidsnota 'Meedoen mogelijk Maken', ISD (= Intergemeentelijke Sociale Dienst)	2007
Beleidsnota 'Vrijwilligers maken het verschil'	2009
Beleidsplan Centrum voor Jeugd en Gezin 'Geen gezin tussen wal en schip' 2009-2012	2009
Collegeprogramma 2010 – 2014	2010
Heroriëntatie opvang en begeleiding van kwetsbare mensen	2009
Nota 'Kleurrijk Assen'	2008
Nota lokaal Gezondheidsbeleid 2009-2012 'Assen gezond en wel'	2009
Nota Ouderenbeleid (nog vast te stellen in 2009) Dit aanpassen: 2009 is allang voorbij!	2009
Notitie zwerfjongeren (in voorbereiding)	2010
Startnotitie wijkwelzijnsbeleid (in voorbereiding)	2010
Stedelijk Kompas 2008-2011 'Van de straat, zorg op maat'	2008
Voorjaarsnota 2010	2010
Wmo-plan 'Meedoen en meetellen'	2008

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Burenruzies worden opgelost.

Minder overlast door jongeren.

Voldoende aandacht, ondersteuning en voorzieningen voor kwetsbare groepen.

Integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.

Minder achterstanden bij allochtonen.

Assenaren hebben de beschikking over de op hun behoefte afgestemde voorzieningen.

Inzet van vrijwilligers.

Er is een sluitende keten in het aanbod van voorzieningen voor jeugd, welzijn en zorg.

Blijvend ondersteunen van voor mantelzorgers en vrijwilligers.

Opvoeders weten waar ze terecht kunnen voor opvoedingsvragen.

Beleid is tot stand gekomen in samenspraak met de jeugd.

Gezinnen met problemen worden snel geholpen.

Meer jongeren met een startkwalificatie.

Voortzetten activiteiten voor jongeren.

Sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt (zie ook programma's Veiligheid en Stads- en wijkbeheer).

Minder alcoholgebruik onder jongeren.

Meer sociale contacten en minder overlast in de wijken.

Daders en slachtoffers van huiselijk geweld ontvangen intensieve hulp.

Assenaren nemen verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving.

Voor dakloze mensen is passende opvang beschikbaar.

Assenaren zijn meer onderling betrokken.

Minder huisuitzettingen.

De leefbaarheid in wijken en buurten is verbeterd.

Zorgmijders worden beter bereikt.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Ontwikkelen ruimtelijk beleid voor kwetsbare groepen.

Uitvoeren van het project 'De Kanteling' Dit betreft verbreding en versterking Wmo-loket en participatie kwetsbare groepen.

Uitvoeren van programma's: mantelzorg en vrijwilligerswerk.

Uitvoeren van jeugdbeleid waaronder: jeugdparticipatie (vastgesteld),-notitie zwerfjongerenbeleid,-prioriteiten notitie jeugd, alcohol en drugs.

Ouderenbezoeken door Welzo, organisatie voor welzijn voor ouderen om eenzaamheid tegen te gaan.

Preventieacties startkwalificatie waaronder spreekuur op Drenthe College, inloopmiddagen en gerichte aansluiting op voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo).

Sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt (zie ook programma's Veiligheid en Stads- en wijkbeheer).

Gebiedsgericht werken, binnen de vanaf 2011 geldende kaders. (GGW).

Uitvoeren nota wijkwelzijnsbeleid.

Uitvoeren wijkveiligheidsplannen..

Uitvoeren sportbuurtwerk.

Evaluatie convenant Bewoners Overleg en andere vormen van bewonersparticipatie.

Implementatie wijkanalyses.

Ontwikkelen van wijkvisies en uitvoeringsprogramma's.

Integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.

Brede schoolactiviteiten in alle wijken.

Uitvoeren zorg en hulpverlening in het kader van het tijdelijk huisverbod door maatschappelijke dienstverlening.

Uitvoeren stedelijke visie opvoedondersteuning en start implementatie methodiek 'Positief Opvoeden Drenthe'.

Op stedelijk niveau bevorderen van een sluitende welzijn- en zorgketen voor risicogroepen, met name rond dementie, depressie en eenzaamheid.

Doorontwikkeling Centrum Jeugd en Gezin.

Jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar:

Afspraken maken over rapportagesystematiek voor vraaggericht en wijkgericht werken.

Prenatale ondersteuning door samenwerking met verloskundigen.

Jeugdgezondheidszorg 4-19 jaar:

- Implementatie Triagesystematiek GGD.
- Uitvoering activiteiten voor bevordering gezonde leefstijl.

Integrale doorgaande leer-zorglijn voor 0-23 jarigen: In 2011 worden enkele uitvoeringsplannen geëvalueerd en waar nodig bijgesteld, waaronder het Stedelijk Kompas.

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.

De uitvoering van de hierboven genoemde activiteiten loopt door in de periode 2012-2014.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Programma Zorg en welzijn						
Aantal cliënten AMW in hulpverleningstraject ²⁰⁾	1.320	1.320	1.320	1.320	pm	pm
Aantal bereikte zorgmijders/cliëntsyst. (heel Drenthe) ¹⁰⁾	500	500	500	500	pm	pm
Aantal huisuitzettingen zonder hulpaanbod vooraf ²⁰⁾	20	10	0	0	pm	pm
Aantal buurtbemiddelingen/opgeloste conflicten ²⁰⁾	26/26	pm	pm	pm	pm	pm
Sociale samenhang (0-10, hoe hoger hoe beter) ⁴⁾	6,3	6,5	pm	7,0	pm	pm
% tevreden Assenaren over wijkwelzijnsvoorzieningen ⁴⁾	71	75	pm	80	pm	pm
% tevreden Assenaren over jongerenvoorzieningen ⁴⁾	29	25	pm	30	pm	pm
% Assenaren dat vrijwilligerswerk doet in de eigen wijk ⁴⁾	11,2	45	pm	47	pm	pm

Indicatoren						
Programma Zorg en welzijn	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
% Assenaren met overlast van groepen jongeren ⁴⁾	11	12	pm	10	pm	pm
Aantal mensen met ambulante hulpverlening VVN ¹¹⁾	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Aantal mensen met PBG ⁹⁹⁾	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Aantal mensen dat gebruik maakt van de thuiszorg ⁹⁹⁾	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Zorg en welzijn	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gezondheidszorg	2.356	2.397	2394	2412	2425	2438
Maatschappelijke ondersteuning beleid	216	273	278	278	278	278
Maatsch. ondersteuning uitvoering	8.368	10.284	9561	9313	9265	9265
Maatschappelijkdienstverlening	989	1.061	1080	1090	1100	1110
Asielzoekersennieuwkomers	472	855	640	621	621	621
Minderhedenbeleid	357	395	330	330	330	330
Maatschappelijke Opvang, Vz, OGGz	3.701	3.945	4180	4180	4180	4180
Ouderenbeleid	571	616	659	659	659	659
Lokaal jeugdbeleid	1.806	2.352	2086	2086	2086	2086
Vrijwilligersbeleid	341	391	219	219	219	219
Welzijnswerk	3.821	4.121	4258	4058	4058	4058
Totaallasten	22.998	26.689	25.684	25.246	25.221	25.244
Gezondheidszorg	906	869	903	903	903	903
Maatschappelijke ondersteuning beleid	0	0	0	0	0	0
Maatsch. ondersteuning uitvoering	883	553	565	565	565	565
Maatschappelijkdienstverlening	0	0	0	0	0	0
Asielzoekers en nieuwkomers	415	791	570	570	570	570
Minderhedenbeleid	2	61	0	0	0	0
Maatschappelijke Opvang, Vz, OGGz	3.671	32	97	97	97	97
Ouderenbeleid	35	36	43	43	43	43
Lokaal jeugdbeleid	280	643	730	730	730	730
Vrijwilligersbeleid	6	0	0	0	0	0
Welzijnswerk	591	710	628	628	628	628
Totaalbaten	6.789	3.695	3.536	3.536	3.536	3.536
Programmaresultaat voor bestemming	16.209	22.994	22.149	21.710	21.685	21.708
Stortingreserves	158	0	0	0	0	0
Beschikkingreserves	106	795	198	198	150	150
Programmaresultaat na bestemming	16.261	22.199	21.951	21.512	21.535	21.558

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 afgenomen met € 248.000 (V). Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen.

Autonome ontwikkelingen in de bedrijfsvoering laten een daling zien van € 7.000.

De kosten van Maatschappelijke ondersteuning laten een daling zien van € 715.000 als gevolg van bijstellingen in de budgetten huishoudelijke verzorging, taakstelling aanvullende maatregelen en uitzetting Wmo-vervoer.

De kosten van Asielzoekers en nieuwkomers laten een daling zien van € 215.000 als gevolg van het begroten op het inburgeringsdeel van het participatiebudget.

Budget Regionale verslavingszorg/maatschappelijke opvang stijgt op basis van de vastgestelde rijksuitke-

ring met € 235.000. Dit heeft geen effect op de begroting van de gemeente Assen.

Projectmatige budgetten in het kader van het collegeprogramma 2006-2010 zijn met ingang van 2011 vervallen. Hierdoor ontstaat een daling van € 598.000.

De bijdragen voor EKD, ondersteuning OGGZ, het stopzetten van de bijdrage aan Stichting Vluchtelingenwerk en onderhoudskosten van gebouwen laten een daling zien van € 138.000.

De bijdragen en subsidies aan partijen dalen met € 18.000.

Met ingang van 2011 is het wijkcentrum Klooster-veste opgenomen. Dit zorgt voor een uitzetting van € 475.000. In het meerjaren perspectief is hier rekening mee gehouden.

De onttrekking uit de reserves Wmo en GGW vervallen met ingang van 2011. Hierdoor ontstaat een uitzetting van € 597.000.

Inkomsten uit rijksbijdragen en voorzieningen ca. dalen met € 159.000.

Programma Werk en inkomen

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Vergroten van werkgelegenheid en verminderen van werkloosheid.

Participatie van Asser minima aan de samenleving.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument

vastgesteld in het jaar

Beleidsnotitie Modernisering Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	2008
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Economische beleidsagenda 'Op de boegolf van ontwikkelingen'	2008
Landelijke wet- en regelgeving sociale zekerheid.	
Nota Meedoen Mogelijk Maken	2007

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Vergroten van werkgelegenheid en verminderen werkloosheid.

Een intensieve samenwerking met het bedrijfsleven en andere werkgevers, gericht op werkgelegenheids-groei overeenkomstig het landelijk gemiddelde.

Terugbrengen van het werkloosheidspercentage in Assen naar het landelijk gemiddelde.

Terugbrengen van het werkloosheidspercentage in Assen naar het landelijk gemiddelde voor jongeren.

Participatie van Asser minima aan de samenleving.

Vermindering maatschappelijke isolatie.

Minder problematische schulden.

Integraal aanbod en bekendheid bij minima van beschikbare voorzieningen in het kader van het participatiebeleid.

Een hogere mate van klanttevredenheid bij gebruikers over de dienstverlening van uitvoeringsorganisaties (ISD, GKB en Alescon).

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Vergroten van werkgelegenheid en verminderen werkloosheid.

Uitwerking bestuursopdracht Werk en inkomen.

Uitvoering geven aan actieplan jeugdwerkloosheid.

Intensivering regionale samenwerking arbeidsmarktbeleid gemeenten Groningen en Assen.

Participatie van Asser minima aan de samenleving.

Het stimuleren van deelname aan sociale en culturele activiteiten.

Implementatie herijkt Meedoenbeleid.

Implementatie beleid zorgplicht gemeenten schuldhulpverlening.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Programma Werk en inkomen						
Aantal uitkeringsgerechtigden (WWB) ⁴⁾	1.555	1.574	1.805	1.661	1.495	1.345
Aantal mensen op de wachtlijst Wsw ¹²⁾	199	184	200	200	200	200
Aantal Wsw medewerkers Sociale Werkvoorziening ¹²⁾	646	686	660	660	660	660
Aantal meldingen van schuldhulpverleningsregeling ⁴⁾	285	230	200	180	180	180
Aantal kinderen minima gebruikt participatieinstr. ¹³⁾	1.920	1.970	pm	pm	pm	pm
Aantal Chronisch zieken, gehandicapten en ouderen maakt gebruik van participatie-instrumenten ¹³⁾	2.105	1.000	pm	pm	pm	pm
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruikers ISD ⁹⁹⁾	6,9	7,5	pm	8	pm	8
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie	pm	7,5	pm	8	pm	8

Indicatoren						
Programma Werk en inkomen	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
door gebruiker GKB ⁹⁹⁾						
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruiker Alescon ⁹⁹⁾	6,3	7,5	pm	8	pm	8
% NWW van de beroepsbevolking ⁴⁾	15	9	pm	9,5	pm	8
% NWW onder jongeren ⁴⁾	13,2	5,5	pm	6	pm	5

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Werk en inkomen	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inkomenswaarborg	30.480	32.802	32.178	30.488	28.430	26.578
Activering en uitstroom	29.854	27.409	28.648	28.671	28.722	28.722
Totaal lasten	60.334	60.211	60.826	59.159	57.152	55.300
Inkomenswaarborg	19.938	21.257	24.057	24.057	24.057	24.057
Activering en uitstroom	29.183	26.089	26.772	26.772	26.772	26.772
Totaal baten	49.121	47.346	50.829	50.829	50.829	50.829
Programmaresultaat voor bestemming	11.213	12.865	9.997	8.330	6.323	4.471
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	11.213	12.865	9.997	8.330	6.323	4.471

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 afgenomen met € 2.868.000. Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

Inkomenswaarborg (€ 3.424.000 V)

In het najaar 2010 vindt de evaluatie van het Meedoenbeleid plaats. Deze evaluatie kan gevolgen hebben op de financiële middelen inzet. Vooral nog zijn er geen extra middelen voor Meedoen opgenomen in de primaire begroting 2011. In 2010 bedroegen deze € 1.559.000.

De kosten voor uitkeringen zijn circa € 980.000 hoger als gevolg van de stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden ten opzichte van de begroting 2010. Het gaat hierbij om de kosten voor alle inkomensvoorzieningen uit de Wet Buig. De uitkeringskosten zijn gebaseerd op een klantenstijging van 6% in 2011, een daling van 8% in 2012 en een daling van 10% in 2013 en 10% in 2014. Dit is terug te zien in de meerjarenprognose. De gekozen variant ligt tussen de CPB prognose en de variant die vorig jaar is gekozen voor de meerjarige klantontwikkeling. Tegenover de hogere uitkeringskosten staat een hogere rijksbijdrage van € 2,8 mln.

Door de recessie nemen de kosten voor kwijtscheldingen van gemeentelijke belasting met circa € 50.000 toe.

Voor schuldhulpverlening heeft het kabinet in verband met de economische crisis incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld voor 2009, 2010 en 2011. Deze middelen zijn niet opgenomen in de primaire begroting van het programma Werk en Inkomen maar onder de algemene middelen.

Activering en Uitstroom (€ 555.000 N)

Met ingang van 2011 is € 50.000 minder beschikbaar voor het stimuleren van lokale werkgelegenheidsinitiatieven en vervallen de tijdelijke middelen voor leerwerk banen (€ 100.000). De overige kosten nemen af met € 13.000.

De kosten voor kinderopvang (faciliteiten) zijn € 47.000 hoger dan in 2010. Tegenover de hogere kosten staat een gelijke toename van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds.

De programma uitgaven voor de sociale werkvoorziening (circa € 18.780.000) en de rijksbijdrage lopen via de gemeentelijke administratie. De bijdrage aan Alescon is ten opzichte van 2010 met € 52.000 toegenomen. In de meerjarenprognose tot 2014 zal deze bijdrage afgebouwd worden tot circa € 517.000.

Als gevolg van de recessie wordt een stijging van € 620.000 voorzien in de bijstandsverlening voor zelfstandigen. Het betreft hier zowel startende als gevestigde ondernemers.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.

Kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sport- en beweegactiviteiten.

Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.

Inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepaste sporters in beweging krijgen en houden

Vergroten van de deelname aan sport- en beweegactiviteiten.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument

vastgesteld in het jaar

Assen in beweging, breedtesportimpuls 2002 – 2007	2002
Assen in beweging, toeristisch recreatief ontwikkelingsplan 2010	2003
Buurt, onderwijs en sportimpuls 2006 – 2010	2006
Buurt, onderwijs en sportimpuls 2007 – 2011	2007
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Kadernota Sport en Bewegen 2009-2016	2009
Kadernota Sportaccommodaties, 'Een blik in de toekomst' 2008-2025	2008
Kadernota Sportsubsidies	2008
Nota Evenementenbeleid 2009-2012	2009
Nota Reclame en Welstand Assen 2007	2006
Programma Levendig Assen 2010	2009
Samen voor sport 2006 – 2010, uitvoeringsplan ministerie VWS	
Tijd voor sport, beleidsnota ministerie VWS	
Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan	2004
Uitvoeringsnota Evenementen 2010-2012	2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.

Periodiek wordt er een sportevenement naar Assen gehaald, bij voorkeur (mede) gericht op jeugd en/of mensen met een beperking.

Met een gevarieerd evenementenaanbod het hele jaar door is Assen een levendige stad voor haar bewoners.

Kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sport- en beweegactiviteiten.

De gemeente stimuleert haar burgers en organisaties om activiteiten te organiseren.

Er is een grote deelname van kinderen aan naschoolse sportactiviteiten (verlengde schooldag/brede school).

De bezoekersaantallen van de verschillende evenementen stijgen.

Er zijn inloopuren in de sportaccommodaties voor jongeren tot 18 jaar.

Geluiden als 'Assen is saai en er is weinig te beleven' behoren tot het verleden.

Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie:

Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepaste sporters in beweging krijgen en houden.

Stimuleren van samenwerking en samenhang in de uitingen met de verschillende partners.

Meer allochtonen nemen deel aan sportenactiviteiten.

Vergroten van de deelname aan sport- en beweegactiviteiten.

Er zijn voldoende mogelijkheden voor aangepast sporten.

Er is een hoge deelname aan sportactiviteiten.

Er is een fitheidstest met vervolgvormen voor 55-70 jarigen beschikbaar.

Er zijn voldoende sportaccommodaties.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.

Opstellen van het programma 'Levendig Assen'.

Stimuleren van samenwerking en samenhang met de verschillende partners uit het 'veld'.

Stimuleren van samenwerkingsvormen en bundelen van verschillende activiteiten.

Als zich kansen voordoen, vanuit een positieve beleving onderzoeken of de gemeente hierop in kan springen.

Het verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.

Stimuleren van meer samenwerking en samenhang in de uitingen met de verschillende partners.

Door subsidie meer sturing op promotie, informatie over bezoekersaantallen en dergelijke

Het vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.

Uitvoeren van de Impuls brede scholen, sport en cultuur door de inzet van combinatiefunctionarissen (combinatiefunctionaris: medewerker die sport en bewegen stimuleert op een combinatie van domeinen, zoals onderwijs, sportvereniging en wijk).

Zo mogelijk uitvoering geven aan de vastgestelde Kadernota's Sport en Beweging, Sportaccommodaties en Sportsubsidies.

Uitvoering geven aan de Impuls NASB (= Nationaal Actieplan Sport en Beweging)

In juni 2011 wordt in onder andere Assen het WK-CP voetbal voor mensen met een fysieke beperking gehouden.

Kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sportactiviteiten.

Doorzetten goede ervaringen Buurt, Onderwijs, Sport (BOS) en Breedte Sport Impuls (BSI) door sportbuurtwerkers in alle wijken en buitengebieden.

Inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepast sporters in beweging krijgen en houden.

Voortzetten sport stimuleringsactiviteiten en ondersteunen sportdomeinen.

Specifiek inzetten op domein zorg door onder andere beweeginterventies (sport- en beweegprojecten) NASB met het sportveld te organiseren.

TT Festival

In 2011 worden afspraken gemaakt over een nieuw TT-Contract.

Lijst van Bestuurlijk relevante investeringsprojecten

Activiteiten die hierop betrekking hebben vindt u in de paragraaf Bestuurlijk relevante investeringsprojecten van deze begroting

Verplaatsing hockeyvereniging HvA

Sporthal Stadsbroek

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Het versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.

Organisatie TT Festival.

Opstellen van de jaarprogramma's 'Levendig Assen'.

Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.

Evalueren evenementenbeleid.

Het vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.

Uitvoeren sportbeleid.

Kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sportactiviteiten.

Impuls brede school, sport en cultuur afronden en definitief inbedden in sportstructuur Assen.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Sport en ontspanning	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
% vindt aanbod evenementen voldoende ⁴⁾	70	65	pm	70	pm	pm
% oordeel bereikbaarheid evenementen (zeer) goed ⁴⁾	83	70	pm	70	pm	pm
% maakt vaak gebruik van sportvoorzieningen ⁴⁾	23	30	pm	32	pm	pm
% maakt vaak gebruik van zwembad ⁴⁾	15	18	pm	20	pm	pm

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Sport en ontspanning	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sport	10.321	5907	6837	7.750	7.631	7.731
Evenementen	2.863	1534	975	975	975	975
Totaal lasten	13.184	7.441	7.812	8.725	8.606	8.706
Sport	5.710	1517	1575	1.675	1.567	1.567
Evenementen	1065	213	179	179	179	179
Totaal baten	6.775	1.730	1.754	1.854	1.746	1.746
Programmaresultaat voor bestemming	6.409	5.711	6.058	6.871	6.860	6.960
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	54	0	507	466	815	372
Programmaresultaat na bestemming	6.355	5.711	5.551	6.405	6.045	6.588

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 afgenomen met € 160.000.(V).

Het voordeel ontstaat door hogere lasten ad € 371.000 (N), hogere inkomsten ad € 24.000 (V) en een onttrekking uit reserves ad € 507.000 (V). Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

Autonome ontwikkelingen en verschuivingen in de bedrijfsvoering laten een uitzetting zien van € 23.000.

De projectmatige budgetten, Levendig Assen, Koninginnedag, extra inzet evenementen, promotiefonds BOS en badmintontoernooi 2008-2010 vervallen met ingang van 2011. Hierdoor ontstaat een daling van € 769.000.

De ingebruikname van sporthal Kloosterveste, het raadsbesluit over de tweede tranche van de combinatiefuncties en het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen leiden tot een uitzetting van € 1.056.000.

De kapitaallasten voortvloeiend uit het investeringsprogramma sportaccommodaties leiden tot een uitzetting van € 61.000.

De rijksbijdrage BOS ad € 150.000 vervalt met ingang van 2011. De inkomsten vanuit de gunning van de TT-kermis, verhuur van sportaccommodaties, ondermeer sporthal Kloosterveste, stijgen met € 174.000.

Ter dekking van de kosten van de combinatiefuncties en kosten van de gymzaal Pittelo wordt een bedrag onttrokken aan de reserve van € 507.000.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Vergroten van het gevoel van veiligheid.

Voorkomen en beperken van overlast.

Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid.

Brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement zijn van voldoende kwaliteit..

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Begroting 2010 Veiligheidsregio's Drenthe	2009
Beleidsplan Brandweer 'De rode jas'	2008
Collegeprogramma 2010-2014	2006
Kadernota integraal veiligheidsbeleid gemeente Assen 2008-2012	2008
Regionaal Beheersplan Rampenbestrijding en Crisismanagement Drenthe (RBD)	2007
Veiligheidsprogramma Assen 2010	2010

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Vergroten van het gevoel van veiligheid.

Veiligheid is een kwestie van samenwerken waarbij onder regie van de gemeenten instellingen hun verantwoordelijkheid nemen en ook bewoners mede verantwoordelijk zijn voor de veiligheid in de wijk.

Voorkomen en beperken van overlast.

De problemen in de buurt worden in kaart gebracht door het kernteam, waarbij buurtbemiddeling wordt ingeschakeld om escalatie te voorkomen.

Mensen die voortdurend overlast veroorzaken, worden door de burgemeester persoonlijk gewaarschuwd (Asser aanpak).

Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid.

Bij het verlenen van vergunningen wordt rekening gehouden met risico's. Hiermee voorkomen wij dat er fysieke of externe onveilige situaties ontstaan. De risico's zijn in beeld.

Toezicht en handhaving openbare ruimte gebeurt op een eenduidige wijze. Dit bevordert het gevoel van rechtsgelijkheid. Toezicht en handhaving is gericht op het terugdringen van overlast en onveilige situaties.

Brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement zijn van voldoende kwaliteit..

Opleiden en oefenen van de brandweer voldoet aan de normen. Het beleidsteam is geoefend en getraind.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Vergroten van het gevoel van veiligheid.

Uitvoeren tweede jaarschijf van de wijkveiligheidsplannen.

Uitvoering van de notitie Jeugd, Drugs & Alcohol.

Startnotitie voor Integraal Veiligheidsbeleid 2012-2016.

Voorkomen en beperken van overlast.

De 'Asser aanpak' van ernstige overlast is al jaren de formule waarmee gemeente, politie, maatschappelijk werk en woningcorporaties overlast aanpakken.

Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid.

Vergroten van de rookmelderdichtheid Project Brandveiligheid Thuis wordt in 2011 uitgevoerd.

Brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement zijn van voldoende kwaliteit.

.Actualiseren Rampenplan en bijbehorende draaiboeken.

Participeren in regionaal oefenbeleid; trainingen en oefeningen voor gemeentelijke processen, CoPI (= Commando Plaats Incident), ROT (= Regionaal Operationeel Team), Beleidsteam en Regionaal Beleidsteam.

Het Rapport Cameratoezicht in Assen wordt eind 2010 door de gemeenteraad besproken en de actie-

punten kunnen –afhankelijk van de invulling– in 2011 worden uitgevoerd.

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Vergroten van het gevoel van veiligheid.

In 2012 wordt een nieuwe kadernota Integraal Veiligheidsbeleid Assen opgesteld. De huidige nota heeft een looptijd van 2008 tot 2012.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Veiligheid	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Aantal keren Asser aanpak toegepast ¹⁴⁾	4	pm	pm	pm	pm	pm
Aantal preventiemeters (rookmelders) ⁹⁹⁾	nb	nb	pm	pm	pm	pm
% Assenaren dat zich wel eens onveilig voelt ⁴⁾	25	25	pm	25	pm	pm
Perceptie vermogensdelicten (0=geen,10=veel) ⁴⁾	3,5	3,2	pm	3,0	pm	pm
Overlast door omwonenden (0=geen, 10=veel) ⁴⁾	8	6	pm	5	pm	pm
Aantal malen uitrukken brandweer ⁹⁹⁾	pm	pm	pm	pm	pm	pm

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Veiligheid	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Openbare orde	748	932	1.111	1.050	1.050	1.050
Openbare veiligheid	3.980	4.248	4.378	4.321	5.166	4.671
Totaal lasten	4.728	5.180	5.489	5.372	6.217	5.722
Openbare orde	101	82	142	82	82	82
Openbare veiligheid	473	423	428	486	486	486
Totaal baten	574	505	570	568	568	568
Programmaresultaat voor bestemming	4.154	4.675	4.919	4.804	5.649	5.154
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	4.154	4.675	4.919	4.804	5.649	5.154

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 toegenomen met € 244.000 (N). Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

Autonome ontwikkelingen en verschuivingen binnen de bedrijfsvoering laten een uitzetting zien van € 200.000.

In 2011 wordt verder uitvoering gegeven aan de beleidsnotitie ‘De Rode Jas die ons past’ met betrek-

king tot paraatheid overdag. Hierdoor ontstaat een uitzetting van € 49.000.

Een incidentele uitzetting van € 60.000 ontstaat in 2011 als gevolg van de landelijke over het Samenwerkingsmodel Nazorg ex-gedetineerden. Hier staat een rijksbijdrage via een specifieke doeluitkering tegenover.

De inkomsten stijgen met € 5.000 als gevolg van een hogere doorberekening aan derden.

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Vergroten van de duurzaamheid in Assen

Verminderen lokale CO₂-uitstoot.

Klimaatadaptatie.

Bevorderen duurzaam ondernemen.

Vergroten sociale duurzaamheid.

Hoge milieukwaliteit en hoger milieubewustzijn

Versterken milieubeheer en milieubewustzijn.

Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen

Beperken van het afvalaanbod.

Meer scheiding en hergebruiken.

De kosten voor de burger zo laag mogelijk houden.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument

vastgesteld in het jaar

Afvalstoffenplan 2005-2010	2004
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie Gemeente Assen	2006
Beleidsvisie Externe veiligheid	2009
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Duurzaamheidsvisie 2009-2015	2009
Nota Bodembeheer	2010
Op de boegolf van ontwikkelingen 2008-2013	2008

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Verminderen lokale CO₂-uitstoot.

Energiebesparing in de inrichting van de openbare ruimte, in bestaande bouw, nieuwbouw en utiliteitsbouw, waaronder het maatschappelijk vastgoed.

Stimuleren opwekking en gebruik van duurzame energie.

Stimuleren van fietsgebruik, openbaar vervoer en overige duurzame mobiliteit.

Gefaseerde verduurzaming gemeentelijk wagenpark.

Vergroten sociale duurzaamheid.

Duurzaam inrichten, gebruiken en beheren van de openbare ruimte, woonwijken en bedrijventerreinen (leefbaar en levensloopbestendig).

Behouden vrij besteedbaar inkomen door middel van kostenbesparing door energiebesparing.

Stimuleren Maatschappelijk Betrokken Ondernemen.

Klimaatadaptatie.

Aanpassingen in de openbare ruimte ter anticipatie op klimaatverandering (extremiteiten droogte/ regenval).

Bevorderen duurzaam ondernemen.

Stimuleren duurzame bedrijvigheid.

Stimuleren Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO).

Gemeentelijk duurzaam inkopen en aanbesteden.

Versterken milieubeheer en milieubewustzijn.

Beschermen van de bestaande milieukwaliteit door vergunning en handhaving.

Invoeren containermanagement.

Verbeteren milieukwaliteit door beleid en maatregelen.

Stimuleren milieubewustzijn.

Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.

Minder restafval per huishouden, door:

- Meer scheiding en hergebruik van afval.
- Intensivering voorlichting en communicatie over preventie, scheiding en hergebruik van afvalstromen.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Verminderen lokale CO₂-uitstoot.

Zoeken naar (financieel) partnerschap in de projecten van het duurzaamheidsprogramma en duurzaamheidsfonds, zoals met de provincie via het Klimaatcontract. In projecten meer en meer de rol van bedrijfsleven en burgers activeren.

Pilot 'Verbeteren energieprestatie bestaande woningvoorraad'.

Pilot 'Energieke wij(k)aanpak'.

Betere energieprestaties maatschappelijk vastgoed, waaronder PV stadhuis en 'Frisse Scholen'.

Overtuigen van aannemers en ontwikkelaars om de energieprestaties voor nieuwbouw te vergroten.

CO₂-neutrale en duurzame gebiedsontwikkeling Kloosterveen III en FlorijnAs-projecten (duurzaam ruimtegebruik: 'Compacte Stad', duurzame mobiliteit en gebruik en opwekking duurzame energie).

Certificering Duurzaam Beheer Openbare Ruimte.

Energiebesparing openbare verlichting.

Aanschaf gemeentelijke vervoersmiddelen op CNG.

Klimaatadaptatie

Beoordelen of een klimaatscan wenselijk is voor de stad en deze indien nodig uitvoeren. Het gaat om de vraag wat de mogelijk effecten zijn van klimaatverandering op de stad.

Verkenning realisatie klimaatbestendig beekstelsysteem (Onderdeel Visie- en inrichtingsplan Drentsche Aa).

Bevorderen duurzaam ondernemen

Duurzaam Assen profileren door aansluiting bij innovatieprogramma's. Verbinding leggen met sensortechnologie, TT en lokaal bedrijfsleven.

Energiebesparing bedrijven (Energie op Maat: aanbieden energiescans).

Parkmanagement versterken.

Duurzaam inkopen en aanbesteden.

Stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Vergroten sociale duurzaamheid

Pilot 'Verbeteren energieprestatie bestaande woningvoorraad'.

Pilot 'Energieke wij(k)aanpak'.

Duurzame en levensloopbestendige gebiedsontwikkeling Kloosterveen III en FlorijnAs-projecten.

Stimuleren maatschappelijk betrokken ondernemen.

Versterken milieubeheer en milieubewustzijn

Goede beleidscoördinatie Milieu.

Lucht en geluid

- Dezonering Stadsbedrijvenpark.
- Verbeteren geluidssituatie Baggelhuizen.
- Ecologie:
- Stimuleren stedelijke ecologie.

Bodem

- Opstellen bodembeleid.
- Opstellen masterplan bodemenergie.
- Hergebruik en reguleren grondstromen (wellicht grondbank).

Natuur- en Milieueducatie

- Organiseren 'Groene Voetstappen'-project.
- Activeren bewonersparticipatie autovrije dag.

Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.

Intensieve communicatie met het oog op een hoog scheidingspercentage. Vooral gescheiden inzameling van kunststof verpakkingsafval vraagt om extra communicatie.

Projecten

Invoeren containermanagement.(identificatie afvalcontainers door middel van stickers/chips)

Pilot 'Verbeteren energieprestatie bestaande woningvoorraad'

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Vergroten van de duurzaamheid in Assen

Opstellen Uitvoeringsprogramma 2013-2015 met een continuering van lopende projecten binnen de thema's van de Duurzaamheidsvisie, maar wijzigende rol gemeente (van stimulerend naar regisserend).

Organiseren financiering Uitvoeringsprogramma en duurzame gebiedsontwikkeling. Bijvoorbeeld door een lokaal duurzaam energiebedrijf.

De projectleiders van gebiedsontwikkelingen bieden duurzame oplossingen..

Hoge milieukwaliteit en hoger milieubewustzijn

Integraal milieubeleid in gebiedsontwikkelingen en Vergunning en Handhaving.

Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.

Opzetten en toepassen containermanagementsysteem
Realiseren van regelmatige constante informatiestroom voor de inwoners..

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Duurzaamheid en milieu	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Terugdringing CO ₂ -uitstoot ⁹⁹⁾	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Aantal klachten geluidsoverlast ⁹⁹⁾	nb	pm	pm	pm	pm	pm
Aantal kilo's huishoudelijk afval per burger ⁵⁾	nb	609	609	609	609	609
Gem. afvalstoffenheffing per huishouden ⁵⁾	nb	€ 246	€ 250	€ 255	€ 260	€ 265
% restafval ⁵⁾	nb	46	<46	<46	<46	<46
Mate van CO ₂ neutraliteit van Assen vanaf 2009 ⁹⁹⁾	pm	100,97	pm	100,85	pm	100,73

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Duurzaamheid en milieu	realisatie	begroting		meerjaren prognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Milieubeleid	599	436	304	265	265	265
Huishoudelijk afval	7.242	7.508	7.423	7.546	7.669	7.792
Bedrijfsafval	2.086	1.931	1.745	1.745	1.745	1.745
Totaal lasten	9.927	9.875	9.472	9.556	9.679	9.802
Milieubeleid	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijk afval	7.691	7.949	7.921	8.043	8.166	8.289
Bedrijfsafval	2.091	2.046	1.865	1.865	1.865	1.865
Totaal baten	9.782	9.995	9.786	9.908	10.031	10.154
Programmaresultaat voor bestemming	145	-120	-314	-352	-352	-352
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	48	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	97	-120	-314	-352	-352	-352

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het programmabudget is ten opzichte van 2010 afgenomen met € 194.000. Samengevat betreft dit de volgende verschillen:

Milieubeleid € 132.000 V

De middeleninzet daalt ten opzichte van de begroting 2010 met € 132.000. Dit wordt verklaard door lagere bedrijfsvoeringkosten van € 95.000, die ontstaan door toerekening uren aan separaat gefinancierde projecten. Daarnaast dalen de lasten met betrekking tot Stimulering lokale klimaatinitiatieven (SLOK) met circa € 30.000 in 2011.

Er is november 2009 € 2 mln. voor besteding beschikbaar gesteld (Duurzaamheidsfonds) om uitvoering te geven aan de door de raad vastgestelde Duurzaamheidsvisie en het Uitvoeringsprogramma Duurzaam Assen. Met deze gelden zijn diverse partnerschappen gesloten en is cofinanciering geregeld. Met de provincie Drenthe hebben we in ruil voor € 1,3 mln. cofinanciering, prestatieafspraken gemaakt over een groot aantal projecten. Deze afspraken zijn vastgelegd in een klimaatcontract.

Huishoudelijk afval € 57.000 V

De middeleninzet daalt ten opzichte van de begroting 2010 met € 57.000. Enerzijds is er sprake van hogere bedrijfsvoeringkosten van € 167.000 als gevolg van volumegroei van de stad en de inzameling en verwerking van kunststofverpakkingen. Anderzijds nemen de baten toe met € 224.000 als gevolg van volumegroei en de vergoeding voor inzameling verwerking kunststofverpakkingen.

Bedrijfsafval € 5.000 V

De middeleninzet daalt ten opzichte van begroting 2010 met € 5.000. Enerzijds dalen de baten met € 181.000 als gevolg van sterke concurrentie en door het incidentele karakter van enkele grotere opdrachten. Anderzijds dalen de bedrijfsvoeringkosten met € 186.000 ook door incidentele karakter van opdrachten en door efficiency maatregelen in de bedrijfsvoering..

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Aansluiten bij de woonbehoefte van (toekomstige) inwoners van Assen door:

Voldoende woningen te bouwen, conform het Woonplan Assen 2010 – 2030 en de taakstelling Regiovisie Groningen-Assen.

Een grote variatie in het woonaanbod.

Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren, onder meer door meer woningen in de bestaande stad te bouwen (duurzaam grondgebruik).

Vraaggericht bouwen ten behoeve van woonconsumenten.

Integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.

Sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
'.....Thuis best' Notitie actualisering ouderenbeleid in Assen 2009-2011	2009
Collegeprogramma 2010-2014	2010
Convenant Regiovisie Groningen-Assen 2030	2004
Convenant Wonen, Welzijn en Zorg Regio Groningen-Assen 2007-2010	2007
Duurzaamheidsvisie 2009-2015	2009
Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen, Regiovisie Groningen-Assen 2030	2004
Nota grondbeleid 'Sturen met grond en beleid'	2005
Nota Grondprijnsbeleid 2010-2014	2009
Nota ouderenbeleid 'Oost west ...'	2003
'Overeenkomst prestatieafspraken wonen 2006-2014' (met Actium en Woonconcept)	2007
Structuurvisie Assen	2010
Woonplan Assen 2010 – 2030 'Een stad voor iedereen'	2010

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

Voldoende woningen bouwen, conform het Woonplan Assen 2010-2030 en de taakstelling Regiovisie Groningen-Assen.

In de jaren tot 2020 is een productie van gemiddeld 520 woningen per jaar het streven, conform de afgesproken taakstelling Regiovisie Groningen-Assen.

Een grote variatie in het woonaanbod

Voldoende differentiatie in het aanbod van de gerealiseerde woningen naar:

Woonmilieu: groenstedelijk en stedelijk.

Typologie: vrijstaand, 2/1 kap, rijen en appartementen.

Financieringscategorieën: goedkoop, middelduur en duur.

Doelgroepen: aandacht voor starters, lagere inkomens, ouderen, zorgvragers en gezinnen.

Huur en koop.

De differentiatie volgens het Woonplan Assen 2010-2030 is daarbij leidend.

Het accent ligt op de bestaande woongebieden door kwaliteitsverbetering en het benutten van mogelijk-

heden voor inbreiding en herstructurering. Ook wordt gewerkt aan meer variatie in het woonaanbod binnen de bestaande wijken en mogelijkheden voor een wooncarrière binnen de wijk.

Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren.

Nieuwe woningen worden zo veel mogelijk CO₂-neutraal en aanpasbaar gebouwd (conform Woonkeur Pluspakket Toekomstwaarde). Zie programma Duurzaamheid.

Het energieverbruik in de bestaande, met name oudere, woningen beperken door investeringen in energiebesparende maatregelen te stimuleren (zie programma Duurzaam).

35% van de nieuw te bouwen woningen wordt in bestaand stedelijk gebied gerealiseerd.

Het bouwen door particulieren en bedrijven volgens de uitgangspunten van de Asser School wordt gestimuleerd.

Vraaggericht bouwen voor woonconsumenten:

Realiseren van gemiddeld 100 tot 120 woningen via particulier opdrachtgeverschap of collectief particulier opdrachtgeverschap, ook door voldoende aanbod van bouw kavels voor particulieren.

Bij projectmatige bouw vragen wij van ontwikkelende partijen nadrukkelijk aandacht voor consumentgericht bouwen (bijvoorbeeld wenswonen).

Mensen in staat te stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen door integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.

Realiseren van gemiddeld 120 nultredenwoningen per jaar.

Zorgen voor een passend aanbod van wonen, welzijn en zorg door het inrichten van woonservicezones.

Sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren.

Door het actief inzetten van het grondbeleid en het Grondbedrijf waarborgen wij de continuïteit van de gewenste stedelijke ontwikkeling.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

Voldoende woningen bouwen, conform Woonplan Assen 2010-2030 en taakstelling Regiovisie Groningen-Assen.

Uitvoering Woonplan Assen 2010 – 2030 ‘Een stad voor iedereen’.

Actualisatie van de prestatieafspraken met woningcorporaties.

Woningbouw regisseren, aanjagen en stimuleren.

Woningbouw- en woningmarktmonitoring door middel van kwartaalrapportages.

Afstemming woningbouw regio Noord en Midden Drenthe (regionale woonvisie op grond van het nieuw provinciaal omgevingsbeleid).

Een grote variatie in het woonaanbod

Woningbouwplanning en –programmering overeenkomstig de in het woonplan vastgestelde kwalitatieve bouwopgave.

Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren.

Uitvoering geven aan de Duurzaamheidsvisie 2009 – 2015 en het Uitvoeringsprogramma Duurzaam Assen voor wat betreft nieuwbouw van woningen en de bestaande woningvoorraad (zie programma Duurzaamheid).

Vraaggericht bouwen voor woonconsumenten.

Circa 30 particuliere bouw kavels uitgeven in Kloosterbos.

Circa 50 particuliere bouw kavels uitgeven in Kloosterveld fase I.

Het project Oostergo van Stichting Seniorenbouw, 16 woningen Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO), ondersteunen.

12 particuliere bouw kavels uitgeven op de locatie Witterstraat.

Mensen in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen door integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.

Uitvoering Woonplan Assen 2010-2030 met betrekking tot de realisatie van woonservicezones.

Taakstelling nultredenwoningen meenemen in de actualisatie van de prestatieafspraken met woningcorporaties.

Sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren.

Uitvoering geven aan de Nota Grondbeleid 2010 en de Nota Grondprijnsbeleid 2010-2014.

Lijst van Bestuurlijk relevante investeringsprojecten

Activiteiten die hierop betrekking hebben vindt u in de paragraaf Bestuurlijk relevante investeringsprojecten van deze begroting

Kloosterveen II
Kloosterveen III
Assen-Zuid

Havenkwartier
Diepstroeten

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Voldoende woningen bouwen, conform Woonplan Assen 2010-2030 en de taakstelling Regiovisie Groningen-Assen.

Actualisatie Woonplan Assen 2010-2030 in 2014.

Vraaggericht bouwen voor woonconsumenten.

Woonwensenonderzoek in 2014 (tevens onderlegger bij de actualisatie van het woonplan).

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Bouwen en wonen	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Opgeleverde woningen (per jaar BLS) ⁵⁾	405	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Opgeleverde woningen (per jaar regio) ⁵⁾	405	520	520	520	520	420
		(30%)				
Opgeleverde huurwoningen (per jaar) ⁵⁾	203	160	160	(30%) 160	160	130
Opgeleverde koopwoningen (per jaar) ⁵⁾	202	(70%) 360	360	(70%) 360	360	290
Totaal aantal woningen in Assen per 31-12 ⁵⁾	29.623	30.220	30.720	31.220	31.720	32.060
Vergunningverlening aantal woningen (cum) ⁵⁾	nb	520	pm	1.560	pm	2.600
Opgel. woningen (cum.) Regio GrAs 2002 ⁵⁾	4.289	4.655	pm	5.695	pm	6.735
Opgeleverde woningen (cum) Woonplan ⁴⁾	405	465	pm	1.395	pm	2.325
Onttrokken woningen (cum) Woonplan ⁴⁾	5	75	pm	225	pm	375
Verkochte sociale huurw. (cum) Woonplan ⁴⁾	nb	30	pm	90	pm	150
Meer bouwen in de bestaande stad ⁵⁾	nb	35	pm	35	pm	35
Particulier opdrachtgeverschap (%) ⁹⁹⁾	nb	30	pm	30	pm	30
Nultredenwoningen ⁹⁹⁾	nb	120	pm	360	pm	600

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Bouwen en wonen	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bouwgrondexploitatie	20.924	31.348	21.705	17.728	12.709	23.220
Wonen	2.844	200	252	252	252	252
Bouwzaken	2.311	2.461	2.736	2.836	2.836	2.836
Totaal lasten	26.079	34.009	24.693	20.816	15.797	26.308
Bouwgrondexploitatie	17.680	20.909	13.642	15.154	11.515	13.804
Wonen	1.209	15	0	0	0	0
Bouwzaken	1.446	1.900	1.775	1.975	2.075	2.175
Totaal baten	20.335	22.824	15.417	17.129	13.590	15.979
Programmaresultaat voor bestemming	5.744	11.185	9.276	3.687	2.207	10.329
Stortingreserves	2.074	0	0	0	0	0
Beschikkingreserves	6.763	10.479	8.063	2.574	1.194	9.416
Programmaresultaat na bestemming	1.056	706	1.213	1.113	1.013	913

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

De middeleninzet is ten opzichte van 2010 toegenomen met € 507.000. Samengevat betreft dit de volgende grote verschillen:

Bouwgrondexploitatie

De middeleninzet voor bouwgrondexploitatie wordt bepaald door de meerjarenprognose van het Grondbedrijf. Voor de meerjarenprognose zijn meerdere scenario's opgesteld. Eén van de scenario's is in bo-

venstaande cijfers opgenomen. Het betreft het scenario lopende ontwikkelingen afmaken en verwerven in die gebieden waarvoor de WVG is gevestigd, zonder het effect van bestemmingswijziging. Voor vaststellen bestemmingsplannen en andere ontwikkelingen zullen separate raadsvoorstellen worden voorgelegd.

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de meerjarenprognose van het Grondbedrijf.

Wonen € 117.000 N

De kredietcrisis vraagt extra inspanningen en creativiteit om de woningbouwproductie van gemiddeld 520 woningen op peil te houden. Door in te zetten op een gevarieerder woningaanbod en duurzaam bouwen vindt betere aansluiting met woonbehoefte van (toekomstige) inwoners plaats. Tevens vindt een evaluatie plaats van de woningbouwafspraken van de afgelopen jaren met het Rijk. In verband hiermee stijgen de lasten met € 67.000. Daarnaast is in 2010 het Woonplan opgesteld en vastgesteld. Het Woonplan is geldig tot 2014.

De bijdrage vanuit de gemeente en derden voor het opstellen van het woonplan is niet meer nodig.

De onttrekking aan de Wmo-reserve is vanaf 2011 vervallen.

Bouwzaken € 400.000 N

In verband met een toename in aantal vergunningsvrije (lichte) bouwvergunningen is meer ambtelijke inzet nodig. Dit levert per saldo een negatief resultaat op van € 275.000. Daarnaast nemen de legesinkomsten naar verwachting met € 125.000 af als gevolg van het uitstellen of voor onbepaalde tijd opschorten van grotere bouwprojecten.

Programma Algemene dekking

Beleidsdoelen

Welke doelen wil uw raad met zijn beleid bereiken (visie)?

Besteding en beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.

Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.

Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt jaarlijks trendmatige tariefaanpassing plaats.

Efficiënte en risicomijdende financiering van onze uitgaven.

Beleidskader

Benoem uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Beleidsdocument	vastgesteld in het jaar
Algemene Wet inzake rijksbelastingen	1959
Belastingverordeningen	jaarlijks
Besluit Begroting en Verantwoording	2004
Bestuursakkoorden Rijk/gemeenten (aanvullende)	2007
Collegeprogramma 2010-2014	2006
Controleverordening (art. 213 GW)	2004
Financiële Verhoudingswet	1996
Financiële verordening 2009 (art. 212 GW)	2009
Gemeentelijk treasurystatuut	2007
Gemeentewet	1992
Invorderingswet	1990
Nota volumebeleid	1999
Provinciaal beleidskader financieel toezicht	2008
Regeer- en bestuursakkoord(en)	2007
Verordening collegeonderzoeken (art. 213 GW)	2009
Voorjaarsnota en Najaarsnota	jaarlijks
Wet financiering decentrale overheden	2001/2009

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil uw raad met zijn beleid realiseren? Met andere woorden: wat gaat de burger er concreet van merken?

De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.

Een adequaat en evenwichtig voorzieningenniveau voor de Asser burger nu en in de toekomst.

De beleidsuitvoering is rechtmatig, doelmatig en doeltreffend.

De presentatie van het beleid en de uitvoering ervan zijn voor de Asser burger transparant.

Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.

De gemeentebegroting is materieel sluitend.

De uitwerking van het Collegeprogramma 2010-2014 voorziet in een sluitend financieel dekkingsplan.

Zorg voor de toereikendheid van en de continuïteit in de verkrijging van algemene dekkingsmiddelen, waaronder belastingen.

Het provinciaal financieel toezicht is repressief.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.

Risico's in de beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering zijn 'in control'.

De reserves en voorzieningen zijn op voldoende niveau.

Er is voldoende flexibiliteit in de begroting om in te kunnen spelen op onvoorziene ontwikkelingen.

Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing gebeurt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.

Het invorderingsbeleid is rechtvaardig.

De maximale wettelijke ruimte in het kwijtscheldingsbeleid wordt benut.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boventrendmatige tariefaanpassing plaats.

De tarieven van bestemmingsheffingen en leges zijn, waar mogelijk, kostendekkend.

De algemene heffingen stijgen jaarlijks niet meer dan met het inflatiepercentage.

Nieuw beleid leidt niet tot extra lastenverzwaring voor de burger.

Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.

Financiering en belegging vindt plaats met het oog op uitoefening van de publieke taak en beperking van de schuldenlast voor toekomstige generaties, zoals vastgelegd in het treasurystatuut.

Optimaal gebruik van externe middelen voor de medefinanciering van gemeentelijke taken, projecten en activiteiten.

Activiteiten 2011

Welke concrete acties gaan wij in het komende begrotingsjaar ondernemen?

De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.

Verbeteren van de begroting. Het 'versmarten' van het beleid en de beleidspresentatie.

Financiële ruimte voor het maken van beleidskeuzes wordt geoptimaliseerd; er komen geen nieuwe 'gesloten' circuits en of openeinde regelingen; bestaande circuits en regelingen worden heroverwogen.

Het volumebeleid wordt geëvalueerd en waar nodig in aangepaste vorm voortgezet; noodzakelijke volumebijstellingen worden voortaan vooraf afgewogen.

Jaarlijks worden tenminste twee onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering uitgevoerd.

Opstellen en uitvoeren van en implementeren van noodzakelijke verbeteracties uit het AO/IC plan 2010/2011.

Opstellen en implementeren kaderstellende notitie over de gemeentelijke bedrijfsvoering.

Het gemeentelijke jaarverslag en de jaarrekening zijn compact, transparant en eenvoudig toegankelijk.

Het gemeentelijke jaarverslag en de jaarrekening worden vanaf 2011 in mei door de raad behandeld.

Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.

Bewaken van en sturen op sluitende begroting/exploitatie 2011 en een materieel sluitende meerjarenprognose 2012-2014.

Invullen van pakket structurele bezuinigingen van € 15 mln. op het beleid en de bedrijfsvoering. Uitvoeren van de jaarschijf 2011 van die bezuinigingen.

Uitvoeren van de jaarschijf 2011 van het Collegeprogramma 2010-2014 en het bijbehorende financiële dekkingsplan. Daartoe behoort het vrijspelen van de eerste tranche van een vrije beleidsruimte/risicobuffer ad € 1 mln.

Inzet van middelen in verband met beleidsintensivering c.q. nieuw beleid geschiedt op projectbasis;

kostendekking op basis van het principe 'nieuw voor oud'.

Rapportage over stand van de uitvoering begroting via de Voorjaarsnota en de Najaarsnota 2011.

Opstellen begroting 2012 en meerjarenprognose 2013-2015, met bijbehorend financieel dekkingsplan.

De afbouw projectmatige gefinancierde beleidsintensiveringen uit de bestuursperiode 2006-2010 is voltooid. Voortzetting van deze of andere projecten vergt voorafgaande beleidsevaluatie.

Uitvoering van de aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012 ad € 2,8 mln. uit de Voorjaarsnota 2009.

Het gemeentelijk activerings- en afschrijvingsbeleid is geëvalueerd, waar nodig geactualiseerd en wordt in de dagelijkse praktijk toegepast.

Nut, noodzaak, urgentie en financiële haalbaarheid van gemeentelijke investeringen kunnen door uw raad worden afgewogen met behulp van de 'afwegingsmatrix'.

Rijkskortingen op doeluitkeringen uitkeringen worden in beginsel opgevangen binnen het betreffende beleidsterrein.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.

Weerstandsparameters worden doorontwikkeld, vastgesteld en het gemeentelijk risicobeleid wordt verder ingevuld. De minimale omvang van de algemene reserve bedraagt € 100 per inwoner.

De gemeentelijke reservepositie is doorgelicht; binnen het totaal van de reservemiddelen heeft een herschikking plaatsgevonden met het oog op voeding en aanvulling van de algemene reserve en de reserve grote projecten.

Er is sprake van planmatige risico-inventarisatie, -analyse en een daarop afgestemd risicobeheer.

De risico's uit de paragraaf weerstandsvermogen van begroting en jaarrekening zijn gekwantificeerd

Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing gebeurt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.

De lastenstijging voor de burger is beperkt; de gemeentelijke belastingen stijgen met het inflatiepercentage. De gemeentelijke heffingen zijn kostendekkend

Continuering van een rechtvaardig invorderings- en actief kwijtscheldingsbeleid.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boventrendmatige tariefaanpassing plaats.

Het tarief voor rioolrecht bedraagt in 2011 conform het GRP 2009-2012 € 174,96. De afvalstoffenheffing voor een -en meerpersoonshuishoudens bedragen respectievelijk € 196,38 en € 266,82

De opbrengsten en de tarieven voor de Ozb zijn gebaseerd op de Woz-waarden per 01-01-2010.

Invordering van Ozb, rioolrecht en van de afvalstoffenheffing verloopt door middel van een gecombineerde aanslag met de mogelijkheid tot gespreide betaling via automatische incasso.

Het tarief toeristenbelasting is in 2011 verhoogd van € 0,85 naar € 0,90 per overnachting.

Met de belastingdienst bestaan afspraken over uitoefening van zogenaamd 'horizontaal toezicht'.

Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.

Permanente, passende en risicomijdende financiering van de gemeentelijke uitgaven binnen de wettelijke kaders en met in achtname van de bepalingen in het treasurystatuut.

Optimaal renderende inzet van de opbrengst van de Essent-aandelen, binnen de daarvoor geldende kaders.

Veilig stellen van de vaste financiering voor projecten en investeringen die in 2011 aan snee komen

Kwaliteitsverbetering van de interne informatievoorziening voor het maken van liquiditeitsprognoses voor de korte en middellange termijn.

Opstellen gemeentebrede investeringsplanning voor de middellange en lange termijn.

Activiteiten komende periode 2012-2014

Welke verdere acties achten wij in deze (bestuurs)periode noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.

Verbeteren (financiële) lange termijnbeleid.

De begrotingsregels collegeprogramma 2010-2014 zijn onveranderd van toepassing

Evaluatie en actualisering gemeentelijke volumebeleid is uitgevoerd.

De jaarlijkse doelmatigheidsonderzoeken worden volgens plan gecontinueerd.

Het collegeprogramma 2010-2014 is verder in uitvoering.

Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.

Opstellen sluitende jaarbegrotingen en meerjarenprognoses die in de tijd gezien in materieel in evenwicht zijn.

De daarvoor noodzakelijke bezuinigingen zijn ingevuld en worden geïmplementeerd

De op projectbasis gefinancierde beleidsintensivering uit de bestuursperiode 2006-2010 zijn volledig afgebouwd.

De aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012 ad € 2,8 mln. structureel, uit de Begroting respectieve-

lijk Voorjaarsnota 2009, zijn conform de planning gerealiseerd.

Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.

Het gemeentelijke risicobeheer blijft in control.

De daarvoor als achtervang benodigde weerstandscapaciteit is op peil.

De algemene reserve en de reserve grote projecten zijn toereikend met het oog op de achterliggende opgave.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boventrendmatige tariefaanpassing plaats.

Het tarief voor het rioolrecht is conform het Gemeentelijk Rioleringsplan tot 2012 gefixeerd op afgerond € 175 per aansluiting.

Het tarief voor de toeristenbelasting loopt in de pas met de tarieven in de omliggende Drentse gemeenten.

Voor het overige is sprake van continuering van de bestaande inzet.

Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.

Continuering van de bestaande inzet.

Indicatoren

Ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten

Indicatoren						
Programma Algemene dekking	realisatie 2009	plan 2010	plan 2011	plan 2012	plan 2013	plan 2014
Omvang alg. uitk.(Asser aandeel in % van totaal) ¹⁵⁾	0,39	0,39	0,39	0,387	0,386	pm
Minimale omvang algemene reserve (€ per inw.) ¹⁶⁾	113	100	100	100	100	100
Renterisiconorm (bedragen x € 1.000) ¹⁶⁾	45.730	48.000	pm	pm	pm	pm
Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000) ¹⁶⁾	19.435	20.400	pm	pm	pm	pm
Vaste schuld per inwoner ¹⁶⁾	919	907	pm	pm	pm	pm
Goedkeurende accountantsverklaring ¹⁷⁾						
Getrouwheid ¹⁷⁾	pm	ja	ja	ja	ja	ja
Rechtmatigheid ¹⁷⁾	pm	ja	ja	ja	ja	ja
Repressief financieel toezicht ^{12) 18)}	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Weerstandsratio ¹⁶⁾	pm	1,69	pm	> 1,5	pm	>1,5
Lokale lastendruk/huishouden (max +2%/j) ¹⁶⁾	€ 631	€ 631	pm	€ 640	pm	€ 653
Omvang bedrijfsvoering (in % begroting) ¹⁶⁾	pm	23,0	pm	23,0	pm	23,0
Omvang overhead (in % bedrijfsvoering) ¹⁶⁾	pm	22,7	pm	22,7	pm	22,7

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Lasten en baten per beleidsproduct						
Programma Algemene dekking	realisatie	begroting		meerjarenprognose		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Onvoorzien	0	133	548	558	568	578
Belastingheffing en invordering	292	342	334	344	354	364
Beleggingen	5239	11	19	19	19	19
Financiering en liquiditeit	280	269	256	256	256	256
Algemene uitkering	7	0	0	0	0	0
BTW-Compensatiefonds (BCF)	351	325	335	335	335	335
Overige algemene dekkingsmiddelen	659	-28	-7.975	-7.375	-11.275	-10.675
Bedrijfsvoering	1.062	-2.271	-476	-37	1.263	2.563
totaal lasten	7.890	-1.219	-6.959	-5.900	-8.480	-6.560
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Belastingheffing en invordering	10.789	11.460	12.083	12.359	12.667	12.978
Beleggingen	56.284	640	862	1.024	842	842
Financiering en liquiditeit	5.555	6.164	7.340	7.778	7.960	7.960
Algemene uitkering	69.237	72.356	71.935	70.886	70.087	69.431
BTW-Compensatiefonds (BCF)	0	0	0	80	157	230
Overige algemene dekkingsmiddelen	969	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserves /voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	330	0	0	0	0	0
totaal baten	143.164	90.620	92.220	92.127	91.713	91.441
Programmaresultaat voor bestemming	-135.274	-91.839	-99.179	-98.027	-100.193	-98.001
Storting reserves	51.532	2.552	4.904	4.197	4.216	4.236
Beschikking reserves	5.816	7.745	1.252	1.172	1.095	1.022
Programmaresultaat na bestemming	-89.558	-97.032	-95.527	-95.002	-97.072	-94.787

Toelichting/analyse 2010-2011

Welke ontwikkelingen kunnen wij in het programmabudget benoemen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar?

Het positieve resultaat van het programma Algemene dekking is ten opzichte van de begroting 2010 met € 1,5 mln. afgenomen. Deze ontwikkeling is in de meerjarenprognose 2011-2013 voorzien. De mutatie ten opzichte van de begroting 2010 heeft de volgende oorzaken

Onvoorzien/incidenteel; nadeel € 0,41 mln.

Het weer op peil brengen van het budget onvoorzien/incidenteel resulteert in een uitzetting van

€ 415.000 ten opzichte van de begroting 2010. In 2010 is dit budget deels ingezet en afgeraamd voor kostendekking van een aantal bijzondere aangelegenheden.

Belastingheffing en invordering; voordeel € 0,63 mln.

De ramingen voor het heffen en invorderen van de gemeentelijke belastingen laten ten opzichte van de begroting 2010 per saldo een voordeel zien van € 631.000. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn de

geraamde meeropbrengsten die in 2011 zullen optreden als gevolg van volumeontwikkelingen en door aanpassing van de tarieven van de Ozb ad € 561.000 en de toeristenbelasting ad€ 62.000. De raming van de perceptiekosten is in 2011 vrijwel onveranderd.

Financiering en belegging; voordeel € 1,40 mln.

De producten financiering en belegging laten per saldo een voordeel zien van € 1,4 mln. Oorzaken zijn bijstelling van de raming van de dividendopbrengsten ad € 214.000 en het in de begroting zichtbaar maken van de rentebaten die in 2011 optreden uit de (tijdelijke) externe belegging van de Essent-gelden ad € 550.000. Verder wordt er in 2011 op basis van de gecalculerde stand van de reserves per 1 januari 2011 in totaal € 695.000 meer bespaarde rente aan de begroting toegerekend.

Algemene uitkering; nadeel € 0,42 mln.

De raming van de algemene uitkering is geactualiseerd op basis van (technische) maatregelen in de junicirculaire 2010. Dit resulteert in een nadeel van € 421.000 ten opzichte van de begroting 2010. De tussen Kabinet en VNG voor 2010 en 2011 afgesproken 'bevrozing' is hiervan één van de oorzaken.

Overige algemene dekkingsmiddelen; voordeel € 8,0 mln.

De raming van de 'overige algemene dekkingsmiddelen' vertoont in vergelijking met de begroting 2010 een voordeel van bijna € 8 mln. Voornaamste oorzaken hiervan zijn het opnemen in de begroting van de stelpost van € 9 mln. als taakstelling voor de in 2011 in te vullen bezuinigingsmaatregelen en het ramen van een stelpost van € 1 mln. ter uitvoering van de afgesproken gefaseerde opbouw van een 'vrije beleidsruimte/risicobuffer 2011-2014' van € 2,5 mln.

Kostentoe rekening en -verdeling bedrijfsvoering; nadeel € 1,79 mln.

De kosten van de bedrijfsvoering zijn vrijwel volledig toegerekend aan de projecten, producten, programma's waaraan in 2011 zal worden verder gewerkt. In die toerekening zijn nu ook de in 2010 afgesproken loonsomcorrecties van in totaal € 1,75 mln. meegenomen. In 2010 zijn de positieve budgettaire effecten daarvan uit praktische overwegingen in eerste aanleg volledig binnen het programma Algemene dekking geraamd. Vanaf 2011 zijn deze voordelen direct toegerekend aan de producten en de programma's waar ze betrekking op hebben. Die verschuiving resulteert samen met enkele andere aanpassingen ten opzichte van de begroting 2010 voor het programma Algemene dekking in een nadeel van circa € 1,79 mln.

Reserves; nadeel € 8,84 mln.

Het beslag op de reserves is afgestemd op de besluiten en afspraken uit de afgelopen bestuursperiode. Dat betekent dat het in 2010 onder andere voor het sluitend maken van de begroting noodzakelijke beslag op de algemene reserve van € 4,1 mln. en de inzet van de Wmo-reserve voor dekking van de meerkosten van het Meedoenbeleid van € 2,3 mln. in 2011 niet meer in de begroting zijn opgenomen.

De voeding van de reserves nemen met € 2,3 mln. toe ten opzichte van 2010. Dit is vrijwel volledig het gevolg van het herstel van de indexatie. Hiervan is in 2010 in het kader van het dekkingsplan incidenteel afgezien. Bovendien ligt de basis waarop de indexatie van toepassing hoger dan in de begroting 2010. Het al dan niet indexeren van de reserves wordt van jaar tot jaar opnieuw afgewogen.

Programmabegroting
2011

Paragrafen

Algemene beleidslijn

De paragraaf Lokale heffingen geeft inzicht in het beleid, de beleidsvoornemens, ontwikkelingen en de uitvoering van dit beleid, zoals dat voor de lopende bestuursperiode in het collegeprogramma 2010-2014 is vastgelegd en zal worden gerealiseerd.

Het fiscale beleid wordt uitgevoerd overeenkomstig de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht.

Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten, leges en marktgeld (retributies) is het uitgangspunt volledige kostendekking. Hier geldt dan ook het profijtbeginsel in enge dan wel in ruime zin. Omdat de wetgeving het maken van winst op deze heffingen uitsluit, betaalt de burger gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten.

De onroerendezaakbelasting, de precariobelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen en hebben het karakter van algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente. De tarieven voor deze belastingen zijn, voor zover ze niet leiden tot onredelijke en willekeurige belastingheffing, vrij. Hierdoor kunnen de opbrengsten beleidsmatig worden ingezet.

De parkeerbelasting wordt geheven in het kader van parkeerregulering. De opbrengst wordt aangewend voor het op efficiënte en financieel verantwoorde wijze realiseren van het parkeerbeleid. Er geldt geen opbrengstnormering waardoor de opbrengst deels als algemeen dekkingsmiddel kan worden gebruikt.

Er is wel een maximumtarief voor de door te berekenen kosten voor het opleggen van een naheffingsaanslag bij niet-betalen, in de volksmond de 'parkeerbon'. Het wettelijk maximum is per 1 januari 2011 € 52 en wordt jaarlijks door het Rijk geïndexeerd. In Assen is het tarief in juni 2008 vastgesteld op € 35.

Fiscaal beleid en tarieven

In deze bestuursperiode is het fiscale beleid gestoeld op de volgende uitgangspunten van het collegeprogramma:

Er is een terughoudend tarievenbeleid, waarbij de tarieven van de gemeentelijke belastingen jaarlijks worden aangepast aan de inflatie (consumentenprijsindexcijfer). Aannee voor dit doel voor de opbrengstramingen in de begroting bedraagt 1,5%.

De in de begroting 2011 gehanteerde aanname voor de verhoging van de tarieven voor de onroerendezaakbelastingen bedraagt, derhalve 1,50%.

De tarieven van de bestemmingsheffingen worden, waar mogelijk, jaarlijks vastgesteld op basis van volledige kostendekking.

Het tarief van de toeristenbelasting wordt in lijn gebracht met het advies van het Recreatieschap Drenthe en ten opzichte van 2010 met € 0,05 verhoogd. Het tarief komt daarmee voor 2011 uit op € 0,90 per overnachting.

Een en ander resulteert voor het belastingjaar 2011 in de volgende tarieven met bijbehorende (meer-) opbrengsten.

De raadsvoorstellen betreffende aanpassingen van de tarieven van de gemeentelijke belastingen en heffingen worden zoveel mogelijk gelijktijdig met de begroting voor het nieuwe jaar ter afweging en besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Opbrengsten en tarieven 2011

Onroerendezaakbelasting					(bedragen x € 1.000)		
heffing	tarief 2010	tarief 2011	grondslag	in %	opbrengst 2010	opbrengst 2011	toename
eigenaren woningen	0,1780	nb	Woz-waarde	pm	5.563	5.918	355
gebruikers niet-woningen	0,1620	nb	Woz-waarde	pm	2.324	2.453	129
eigenaren niet-woningen	0,2025	nb	Woz-waarde	pm	3.308	3.384	76

Afstoffenheffing en toeristenbelasting							(bedragen x € 1.000)	
heffing	tarief 2010	tarief 2011	grondslag	in %	opbrengst 2010	opbrengst 2011	toename	
eenpersoonshuishouden	196,38	196,38	huishouden	0	1.625	1.690	65	
meerpersoonshuishouden	266,82	266,82	huishouden	0	5.649	5.628	-21	
Rioolheffing	174,96	174,96	aansluiting	0	5.822	5.890	68	
Toeristenbelasting	0,85	0,90	overnachting	6%	200	262	62	

Belastinginkomsten

Op basis van het beleid, de tarieven en volumeontwikkelingen is in de begroting 2011 een totale belastingopbrengst geraamd van € 30 mln. bruto.

De samenstelling van de voor 2011 geraamde opbrengst en het beloop daarvan in vergelijking met de ramingen voor 2010, zien er als volgt uit.

Opbrengst gemeentelijke heffingen 2011				(bedragen x € 1.000)		
Gemeentelijke heffing	raming 2010	raming 2011	mutatie			
Onroerendezaakbelastingen (bruto)	11.195	11.756	561			
Toeristenbelasting	200	262	62			
Afstoffenheffing	7.274	7.318	44			
Rioolrechten	5.822	5.890	68			
Begraafrechten	570	698	128			
Bouwleges	1.900	1.775	-125			
Overige legesopbrengsten	1.027	1.147	120			
Precario	80	79	-1			
Marktgeden	128	157	+29			
Parkeergelden (straatparkeren)	1.337	1.403	66			
Bruto totaal	29.533	30.485	952			
Af: derving in verband met kwijtschelding	629	681	552			
Opbrengst gemeentelijke heffingen	28.904	29.804	900			

Gemeentelijke belastingdruk

De belastingdruk zal in 2011 toenemen ten opzichte van 2010 van € 631,19 naar € 634,03 per huishouden. Bij de bepaling van de belastingdruk voor huishoudens wordt gekeken naar belastingen die zijn gerelateerd aan het wonen.

Dit betekent dat de belastingdruk per huishouden wordt berekend aan de hand van de onroerendezaak-

belastingen, de afstoffenheffing en de rioolrechten. Bij de afstoffenheffing wordt voor de vergelijking uitgegaan van een meerpersoonshuishouden. Bij een eenpersoonshuishouden wordt een korting toegepast van € 70,44.

Belastingdruk per huishouden in €							
Heffing/jaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Onroerendezaakbelasting	294,31	175,00	179,80	183,40	187,07	189,41	192,25
Afstoffenheffing	278,16	258,24	262,44	257,79	257,79	266,82	266,82
Rioolrecht	171,24	171,24	171,24	171,24	174,96	174,96	174,96
Totaal	743,71	604,48	613,49	612,43	619,82	631,19	634,03

Bijzonderheden en ontwikkelingen

Begraafrechten

De tarieven voor de begraafrechten zullen ten opzichte van 2010 met 10,1% stijgen. Uitgangspunt voor de tariefstelling is volledige kostendekking van de tot de heffingsgrondslag behorende kosten.

De stijging van de tarieven is nodig om de stijging van de begrote kosten te kunnen dekken. Deze wordt veroorzaakt door stijging van de bedrijfsvoeringskosten, door kosten voor nieuw beleid en door autonome kostenstijgingen.

Brandweerrechten

De tarieven van de brandweerrechten worden conform het geldende beleid kostendekkend vastgesteld.

Kwijtschelding

De kwijtschelding wordt uitgevoerd volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen c.a., aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijt-

schelding in aanmerking komen. Het is ook toegestaan normpercentages van 90 of 95% te hanteren. De 100%-norm is wel de bovengrens.

Kwijtschelding kan in Assen worden verleend voor de afvalstoffenheffing, de rioolrechten en de onroerendezaakbelasting. Omdat de gebruikersbelasting voor woningen is afgeschaft komt kwijtschelding van de onroerendezaakbelasting bijna niet meer voor; een eigen woning staat als vermogen meestal aan kwijtschelding in de weg.

Met kwijtschelding is een bedrag van bijna € 0,7 mln. gemoeid. De uitvoering berust bij de Inter gemeentelijke Sociale Dienst.

Leges bouwvergunningen

Door de (uitgestelde) inwerkingtreding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) komt er één integrale vergunning op het terrein van bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu die bij één loket kan worden aangevraagd. Dit kan gevolgen voor de heffing en de heffingsgrondslagen van de leges en daarmee voor de redactie van de verordening. Omdat de landelijke discussie over de leges (plafond in de hoogte van het bedrag en de kostprijsberekening) nog niet is beslecht, is het voorstel te wachten met besluitvorming op dit punt, tot dat hierover meer duidelijkheid ontstaat.

Leges rijbewijzen.

Gemeenten mogen voor rijbewijzen straks niet meer dan € 36,00 leges vragen. Nu lopen de leges die de gemeenten in rekening brengen uiteen van € 23,00 tot € 65,00. Die verschillen waren voor de regering aanleiding het tarief te maximeren. In Assen bedraagt het tarief op dit moment € 37,85.

Lijkbezorgingsrechten

De tarieven van de lijkbezorgingsrechten worden kostendekkend vastgesteld. Dit betekent een verhoging met ruim 10%. De stijging wordt veroorzaakt door onder meer een inhaalslag; de tarieven zijn in 2010 niet aangepast. Verder worden diverse kosten zoals onderhoud gebouwen, hekwerken en cultuurhistorisch waardevolle grafmonumenten structureel begroot. Ook het realistisch begroten van de kosten voor administratie en dienstverlening drukt op de tarieven.

Marktgeden

De tarieven van de week- en jaarmarkten worden ten opzichte van 2010 verhoogd voor de autonome kostenstijging. Uitgangspunt voor de tariefstelling is volledige kostendekking van de tot de heffingsgrondslag behorende kosten. De totale opbrengst voor de marktgeden is voor het komend jaar geraamd op € 157.000.

Onroerendezaakbelastingen (Ozb)

Vanaf 2008 is de limitering van de onroerendezaakbelastingen (Ozb) vervallen. Wel heeft de regering

een macronorm ingesteld voor de verhoging van de Ozb. De norm bedraagt voor dit jaar 4,30%. Bij overschrijding van de norm kan het Rijk eventueel ingrijpen via een correctie van het volume van het Gemeentefonds. Tot nu toe heeft een dergelijke situatie zich nog niet voorgedaan.

Parkeertarieven

Investeringslasten voor de nieuwe garages Cultureel Kwartier en de Citadel en een transformatie van het parkeren op de straat naar garageparkeren leiden bij gelijkblijvende parkeertarieven in 2012 tot een negatief resultaat van het parkeerbedrijf. Om het parkeerbedrijf minimaal kostendekkend te houden zullen de tarieven van het straat- en garageparkeren moeten stijgen. Daarnaast heeft een verhoging van de tarieven van parkeerabonnementen en vergunningen een gunstig effect op de exploitatie van het parkeerbedrijf. Een voorstel hierover zal in het najaar van 2010 aan het college en de raad worden voorgelegd.

Riool- en afvalstoffenheffing bij kamerverhuur

De bestaande landelijke problematiek -wie is de juiste belastingplichtige- met betrekking tot het opleggen van de aanslagen riool- en afvalstoffenheffing bij kamerverhuur is in 2010 niet opgelost. Bij de nieuwe rioolheffing is het al wel mogelijk de aanslag op te leggen aan verhuurder. Voor de afvalstoffenheffing verwacht de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken dat de belastingplicht voor kamerverhuur door middel van een wetswijziging met ingang van het belastingjaar 2011 zal worden geregeld. De verhuurder mag de heffingen doorberekenen aan de kamerhuurders.

Toeristenbelasting

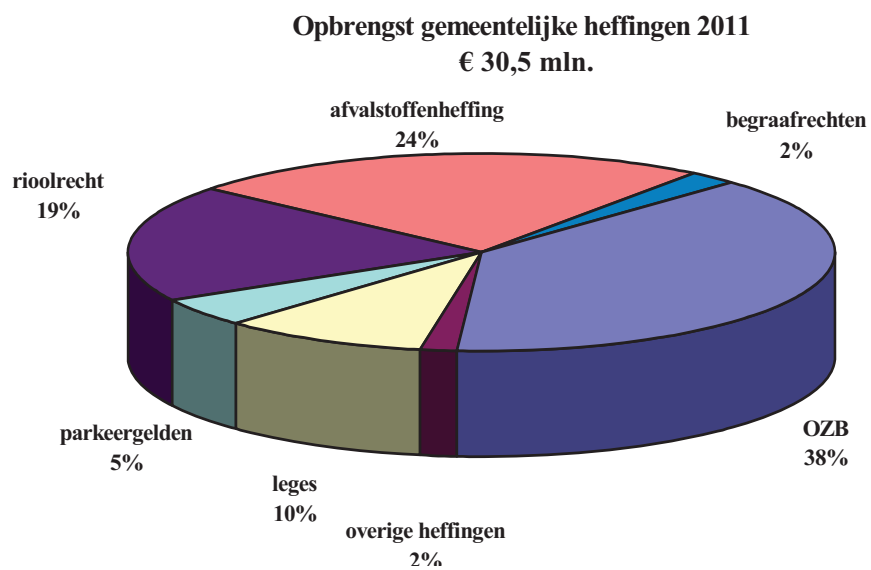
Het tarief van de toeristenbelasting wordt vastgesteld conform het advies van het Recreatieschap Drenthe in het kader van de harmonisatie van de tarieven van de toeristenbelasting in Drenthe. Het tarief gaat van € 0,85 naar € 0,90 per overnachting. Door uitbreiding van de hotelcapaciteit zal het aantal overnachtingen naar verwachting met 61.250 toenemen. Dit geeft een extra opbrengst van € 52.000. Inclusief de opbrengst van de tariefaanpassing van € 14.500 wordt voor 2011 een opbrengst geraamd van € 262.000.

Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet Woz)

Voor het belastingjaar 2011 worden nieuwe Wozwaarden gebruikt voor de heffing van de onroerendezaakbelastingen. De nieuwe waarden zijn gebaseerd op het prijspeil van 1 januari 2010. De waardepelddatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. De waarden worden elk jaar herzien. Door de actualiteit van de waarde kan deze mede voor andere doeleinden, zoals hypotheekverstrekking, worden gebruikt. Op basis van voorlopige analyses blijkt dat de verkoopprijzen als gevolg van de economische crisis onder druk staan.

Opbrengst gemeentelijke heffingen 2011

Weerstandsvermogen

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie en begroting zijn. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Door aandacht te hebben voor het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller ons dwingt tot bezuinigen. Het weerstandsvermogen is voldoende als financiële tegenvallers goed opgevangen kunnen worden en het saldo van de weerstandscapaciteit minus risico's positief is. Weerstandscapaciteit zijn alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Assen beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Het statisch weerstandsvermogen wordt berekend door middel van de

incidentele weerstandscapaciteit en het dynamisch weerstandsvermogen wordt berekend met behulp van de structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit is de capaciteit die de gemeente Assen heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen. Onder structurele weerstandscapaciteit verstaan wij de middelen die permanent inzetbaar zijn om tegenvallers op te vangen.

Tot de incidentele weerstandscapaciteit rekenen wij het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve, het saldo van onvoorzien incidenteel en de stille reserves.

Tot de structurele weerstandscapaciteit rekenen wij het saldo van onvoorzien structureel, de begrotingsruimte, de onbenutte belastingcapaciteit en de mogelijkheden die er zijn om te komen tot kostenreductie (bezuiniging).

Algemene beleidslijn

Vastgesteld beleidskader

De veiligheidsmarge voor risicoafdekking in de algemene reserve is genormeerd op € 100 per inwoner.

De normering voor de weerstandsreserve grondexploitatie is conform de uitgangspunten van het vastgestelde grondbeleid.

Risico's en risicomanagement

Van risicoinventarisatie naar risicomanagement

In de voorliggende jaren hebben wij ons bezig gehouden met de identificatie van risico's. Hierbij hoorde ook de ontwikkeling naar kwantificering van risico's. Wij zien dat er goede stappen gezet zijn. Wij willen als college het risicomanagement in de organisatie aanscherpen en borgen.

De eerste stap van risicomanagement is het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt of maakt. Wij willen de volgende stap gaan zetten door op gestructureerde wijze te bezien op welke wijze we omgaan met risico's.

Wij hebben bijvoorbeeld tot op heden onvoldoende zicht op schade bij inkoop. De oorzaak en omvang van schadebehandeling is onvoldoende bekend. Wij willen schadebehandeling centraal gaan registreren. Hierdoor krijgen we beter zicht op schade en kunnen verbeteringen doorvoeren

Wij willen in 2011 risicomanagement nadrukkelijker een onderwerp van het management in de organisatie laten worden en hebben hiervoor een aantal stappen geformuleerd. Binnen de kaders worden de risico's geanalyseerd en er wordt een strategie gevormd om de risico's af te dekken of te beheersen. Dit be-

tekent dat risicobeheersing en risicomanagement meer een onderdeel van de bedrijfsvoering wordt.

Risicomanagement: beheersmaatregelen

De beheersmaatregelen die op het gebied van risicomanagement genomen kunnen worden zijn onder te verdelen in maatregelen waarbij het risico door ons zelf wordt gedragen en maatregelen waarbij risico's worden overgedragen aan een andere partij.

Zelf dragen van risico's

Vermijden van risico's

Hierbij kun je denken aan vermijden van risico's bijvoorbeeld door dingen niet meer te doen of het op een andere wijze te doen.

Verminderen van risico's

Maatregelen nemen die de kans van optreden van het risico reduceert. Maatregelen nemen die de gevolgen van het risico beperken. De organisatie weet dan hoe te handelen wanneer het risico zich voordoet.

Accepteren van risico's

Het risico wordt geaccepteerd. De organisatie accepteert bewust het risico. Dit kan bijvoorbeeld als het gevolg verwaarloosbaar is of als maatregelen te duur zijn.

Overdragen van risico's

Het overdragen van risico's leidt niet direct tot het wegnemen van de oorzaken, maar wel tot risicovermindering. De vormen die hiervoor zijn betroffen: overdragen aan een verzekeraar, opdrachtnemer of opdrachtgever of partner. De schade die ontstaat door het optreden van het risico wordt dan vergoed.

Stapsgewijze implementatie risicomanagement

- Bepalen van een eenduidige methodiek van risicomanagement voor de Gemeente Assen, waarbij

de gekozen methode moet passen bij de organisatie.

- Keuze voor de wijze van rapportage passend binnen de planning en controlcyclus, zodat monitoren en rapporteren op goede wijze kan plaatsvinden.
- Beleggen van de rol van de risicomanagement in de organisatie. Hiermee bedoelen we het borgen in de organisatie van risicomanagement.
- Eenduidige wijze van risicomanagement in de organisatie doorvoeren en beheersmaatregelen doorvoeren.

Relatie tussen risicomanagement en weerstandscapaciteit

Wij willen een scherper beeld krijgen van onze weerstandscapaciteit. In het tweede kwartaal van 2010 hebben we hiertoe een aantal stappen gezet. Wij hebben onze reserves laten doorlichten als eerste stap. Hierbij stond de vraag centraal 'welk beleid ligt er ten grondslag aan de reserves', en 'welke beleidskeuzes horen bij de hoogte van de reserves'. De risico's waarmee we te maken hebben en de weerstandscapaciteit vormen een instrument voor kwaliteitsmonitoring. Het scherp formuleren van de weerstandscapaciteit en de implementatie van risicomanagement zijn belangrijke stappen die wij willen zetten in de verbetering van het beleid op het gebied van risicobeheersing.

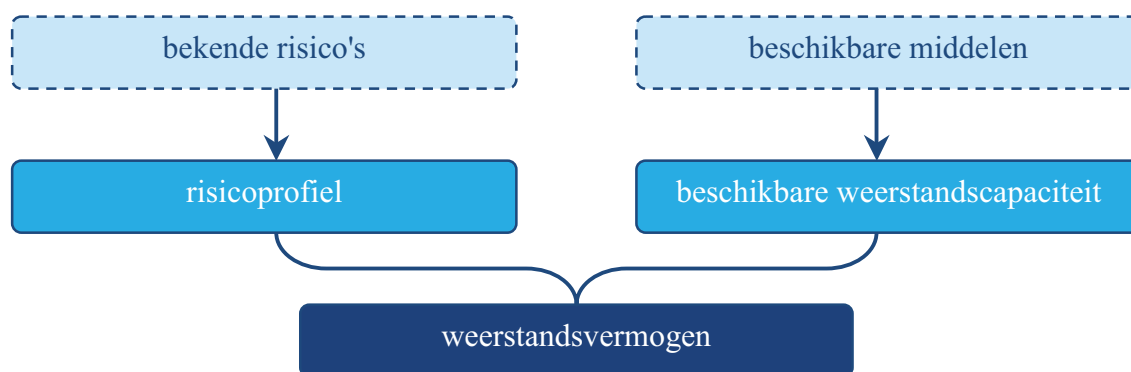
Begroting 2011

Hieronder volgt een inventarisatie op hoofdlijnen van de risicofactoren, die een relatie hebben met de uitvoering van het voorgestelde beleid in deze begroting en de meerjarenprognose van de gemeente Assen.

Weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit (de beschikbare

middelen om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen). Schematisch is dit als volgt weer te geven:

Weerstandscapaciteit

Op basis van het 'normenkader financieel toezicht' worden de volgende bronnen tot de gemeentelijke weerstandscapaciteit gerekend. De bestemmingsreserves zijn echter verbonden aan vastgestelde beleidsintenties. Om de bestemmingsreserves daadwerkelijk in te zetten is te zijner tijd een besluit tot beleidswijziging van uw raad noodzakelijk.

Bronnen gemeentelijke weerstandscapaciteit	omvang eind 2011 (bedragen x € 1.000)
algemene reserve ad ruimte boven veiligheidsmarge ultimo 2011	-5.058
reserve grondbedrijf boven de weerstandsreserve ultimo 2011	16.383
bestemmingsreserves ultimo 2011 (inclusief rgp)	57.502
vrijmaken en inzetten van zogenaamde 'stille' reserves	-
inzet van onbenutte belastingcapaciteit	-
extra bezuinigingen en/of ruimtescheppende maatregelen 2011 (zie hoofdstuk financiën)	9.000

Risico's ten gevolge van externe niet beïnvloedbare factoren.

Kabinetsbeleid en economische crisis

Het kabinet heeft maatregelen aangekondigd om de ontstane financiële knelpunten als gevolg van de economische crisis te reduceren. Als de economie weer aantrekt, wil het kabinet het begrotingstekort reduceren. Hiervoor wordt de Wet tekortreductie Rijk en Medeoverheden (Wet TReM) opgesteld. Deze moet ingaan per 1 januari 2011. De wet heeft op enkele punten ook gevolgen voor gemeenten.

Het kabinet heeft de uitgangspunten voor de wet TReM naar de Tweede Kamer gestuurd. Doelstelling van de beoogde wet is, mits de economische ontwikkeling het toelaat, een structurele verbetering van het EMU-saldo met minstens 0,5% van het BBP per jaar. Met gemeenten en andere medeoverheden zijn globaal de volgende afspraken gemaakt om het toegestane EMU-tekort voor medeoverheden te verankeren. Er is sanctiebeleid bij het niet tijdig aanleveren van de EMU-enquête en er is een boete geformuleerd. Als de EU aan Nederland bij te hoge overschrijding van het EMU-saldo een boete oplegt, stelt de minister van financiën pas na regulier bestuurlijk overleg vast welk deel wordt doorberekend aan de medeoverheden. Met andere woorden, wij kunnen te maken krijgen met de gevolgen van de economische crisis door de wet TReM.

Algemene uitkering en economische crisis

Het kabinet heeft de koppeling tussen rijksuitgaven en gemeentelijke uitgaven buiten werking gesteld als gevolg van de economische crisis. In 2011 wordt in overleg bepaald of de koppeling met de rijksbegroting in 2012 wordt hersteld.

De economische groei in 2009 is vertraagd, dit is met name veroorzaakt door de economische crisis en terugval van binnenlandse investeringen. Dit heeft in onze gemeente effect op onder andere woningbouw, bedrijfsontwikkeling en werkgelegenheid. Het risico is dat de vraag naar woningen, bedrijfsterreinen en arbeid afneemt, hetgeen consequenties heeft op onze financiële huishouding.

Btw-Compensatiefonds (BCF)

In 2003 is het btw-compensatiefonds in werking getreden, waaruit de gemeenten de btw op overheidstaken kunnen declareren. In 2007 heeft de Belastingdienst een controle uitgevoerd op deze declaraties, resulterend in een verrekening voor de periode 2003-2006. Het risico van een naheffing is daardoor beperkt tot de periode vanaf 2007 tot heden. In

2008 hebben wij een steekproef uitgevoerd op de wijze waarop we de BTW-BCF verwerkt hebben in de financiële administratie. Dit heeft geleid tot kleine interne correcties.

Nieuwe wetgeving

Nieuwe wetgeving of aanpassingen van bestaande regelgeving brengen financiële risico's met zich mee. Dit geldt eerst voor de invoering en daarna bij de beleidsuitvoering. Veelal moeten er nieuwe (administratieve) processen worden ingevoerd. Hierdoor zijn zowel in de beleidsvoorbereiding als in de beleidsuitvoering diverse zaken onzeker. Voor 2009 was er onder andere sprake van de invoering van de nieuwe Grondexploitatiewet, de voorbereiding op de uitvoering van de Wet omgevingsvergunning en de invoering van het Participatiefonds.

Een ingrijpende wijziging op het gebied van leges is op komst, met de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (Wro). De legesinkomsten dienen beter aan te sluiten op de daadwerkelijk gemaakte kosten van de vergunningverlening. Deze wijziging betreft grote bouwwerken en dus grote legesbedragen. Jurisprudentie over zaken waar de bezwaarmaker in het gelijk is gesteld vanwege een gebrekkige aansluiting bestaat al. De leges zijn in die gevallen tot een fractie van het oorspronkelijke bedrag teruggebracht.

Renterisico's

Wij zetten het bestaande beleid ten aanzien van de rentecalculatie voort. In de treasury paragraaf lichten wij dit beleid en de uitwerking ervan toe. Renteaanpassingen hebben effect op de financiële positie van de gemeente. De ontwikkelingen in deze volgen wij in het kader van treasury nauwlettend, zodat wij hierop tijdig kunnen anticiperen.

DImpact

Onder het programma Egem/DImpact zijn 36 projecten ondergebracht. Dit zijn de door de overheid verplicht gestelde projecten om de basisinfrastructuur voor e-dienstverlening binnen de overheid te verbeteren. Van de 36 projecten zijn er 15 gereed. Zeven projecten zijn ingepland en begroot. Grote trajecten zijn: Basisregistratie grootschalige topografie, Antwoord© en uitbreiding digitale dienstverlening.

Voor een aantal projecten is nog niet duidelijk welke eisen de overheid stelt. Het Rijk kan de planning en inhoud van toekomstige nog bijstellen. Ook technische oplossingen zijn nog niet gereed.

Het is niet duidelijk wat de gevolgen zijn van de uitvoering van toekomstige projecten. De omvang van het financiële risico is op dit moment slecht in te

schatten. De ontbrekende incidentele dekking is voor de komende jaren geschat op € 450.000

Risico's in de bedrijfsvoering en specifieke producten

Algemeen

De risico's binnen de bedrijfsvoering zijn (in omgekeerd evenredige zin) afhankelijk van de kwaliteit van de interne organisatie, mensen, systemen en processen. Het kwaliteitsbewustzijn binnen onze organisatie was in het verleden zodanig dat een eventueel niet tijdig signaleren van risico's in voldoende mate kon worden opgevangen. Wij constateren echter dat er sprake is van externe ontwikkelingen die leiden tot een verhoogd risicoprofiel, bijvoorbeeld de toenemende claimbereidheid van afgewezen inschrijvers in aanbestedingsprocedures. Verhoging van het risicobewustzijn en het structureel anticiperen en monitoren van risico's is daarom van belang. Risicomanagement wordt daarmee een belangrijk onderdeel van het kwaliteitssysteem.

Ruimtescheppende maatregelen

In de vorige bestuursperiode hebben wij bezuinigingsmaatregelen genomen om de begroting sluitend te maken en te houden. Enkele maatregelen staan nog open, maar het merendeel is gerealiseerd, zodat nog een klein risico resteert. De taakstelling die het 'Plateau' moet realiseren, staat nog open voor een bedrag van € 350.000.

Risico's ten gevolge van open einde regelingen

Algemeen

Wij voeren als gemeente open einde regelingen uit, waarbij het beroep door de burger(s) op de regeling het aanwezige budget kan overstijgen en wij meer middelen moeten inzetten dan waarvoor wij gecompenseerd worden. De aanvraag weigeren, omdat het budget niet toereikend is, kan en mag niet.

Regelingen in dit verband zijn: Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet basisvoorziening Kinderopvang, huisvesting onderwijs, spoedaanvragen huisvesting onderwijs, leerlingenvervoer, borgstellingen Wet werk en bijstand en de Generaal Pardon Regeling.

Wanneer de kosten van de aanvragen hoger zijn dan het beschikbare budget in een bepaald jaar leidt dat tot een negatief exploitatieresultaat. Wij hebben in het verleden bij een aantal regelingen een reserve of voorziening ingesteld, die als buffer aangewend kan worden. Dit geldt onder andere voor de Wmo en borgstellingen Wwb (via reserve bijzondere bijstand).

Vanwege de aanwezigheid van een dergelijke voorziening en het feit dat in het verleden zelden nadelen ontstonden ten gevolge van open einde regelingen, zijn hieronder slechts die regelingen toegelicht waarvoor in 2009 een bijzonder risico geldt.

Wet maatschappelijke ondersteuning

De gemeenten zijn per 1 januari 2007 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Kern van de regelgeving is een overheveling van taken vanuit de Awbz naar de gemeenten. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om huishoudelijke verzorging en de uitvoering van enkele subsidieregelingen. De geldstromen zijn eveneens, via het Gemeentefonds, verlegd naar de gemeenten. Vanwege het open einde karakter lopen we risico.

Huisvesting onderwijs Dr. Nassaucollege en Vincent van Gogh college

Uw raad heeft een krediet beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van Dr. Nassaucollege en het Vincent van Gogh college. Het krediet is taakstellend. Uit de risicoparagraaf behorend bij het raadsvoorstel hebben wij een aantal risico's benoemd. Onze ramingen zijn gebaseerd op normbedragen. Binnen het krediet hebben wij rekening gehouden met tijdelijke huisvesting op basis van normbedragen. De huidige gebouwen van het Vincent van Gogh kunnen tijdens de bouw in gebruik blijven. Of dat ook voor het Dr. Nassaucollege mogelijk is, is nog onduidelijk. Doordat bestemmingsplannen gewijzigd moeten worden kan vertraging ontstaan. In het voorstel was nog onduidelijkheid over de financiering van de grond van het Vincent van Gogh college. Inmiddels is gebleken dat de gemeente juridisch eigenaar van de gronden is. Daarmee is het risico voor aankoop van terrein vervallen.

Risico's zijn de toerekening van projectkosten, stijging van bouwkosten en eventuele (extra) kosten voor het bouwrijp maken en het aanleggen van de infrastructuur.

De bijstelling van de prognoses van het aantal leerlingen leidt tot een aanpassing van het bouwbudget. Het krediet is beschikbaar gesteld door uw raad, maar staat onder druk als gevolg van de bovengenoemde ontwikkelingen. Wij zullen door strakke monitoring de risico's zoveel mogelijk beperken.

Spoedaanvragen huisvesting onderwijs

Op het moment dat er spoedaanvragen komen vanuit huisvesting onderwijs, zijn wij gehouden hier op in te gaan, indien wordt voldaan aan de hiervoor geformuleerde voorwaarden.

leerde uitgangspunten en voorwaarden. Wij schatten in dat het risico op dit punt op dit moment gering is.

Leerlingenvervoer

In 2009 hebben we een nieuwe aanbesteding gekregen op het gebied van leerlingenvervoer. Het is een openeinde regeling. Er rust een taakstelling om te bezuinigen op leerlingenvervoer om de voorwaarden aan te passen. Op het moment dat meer leerlingen gebruik moeten maken van leerlingenvervoer is het risico op overschrijdingen groter.

Betaald parkeren

Als gevolg van de uitbreiding van het aantal parkeer garages (afgelopen jaren en de komende jaren) is het kapitaalbeslag door het parkeerbedrijf toegenomen. De bekostiging vindt plaats uit de parkeerkosten. Daarbij wordt voor de lange termijn een continue groei van het aantal parkeerders verondersteld en een aantal incidentele groeielementen gekoppeld aan de realisatie van het Cultureel Kwartier en de functies in de Citadel. Tevens gaan wij uit van een tariefstijging voor betaald parkeren zonder dat dit leidt tot vraaguitval.

Risico's met betrekking tot de zogenaamde 'verbonden partijen'

Algemeen

Het algemene risico inzake de verbonden partijen betreft de mogelijke calamiteiten die zich kunnen voordoen bij de vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen waarin wij op enigerlei wijze financieel en bestuurlijk participeren. Dit risico kan variëren van verlies of afwaardering van ingebracht kapitaal tot het moeten deelnemen in verliesafdekking.

Wij werken aan het verbeteren van de sturing op verbonden partijen. Deze is gericht op het leveren van betere kwaliteit van producten en diensten. Tevens krijgen wij meer inzicht in mogelijke financiële risico's. Wij worden rechtstreeks aangesproken op de financiële resultaten van gemeenschappelijke regelingen. Bij andere partijen, zoals stichtingen, is de financiële relatie formeel beperkt tot de afgesproken bijdragen. Hoe dit feitelijk uitpakt hangt af van de politiek-bestuurlijke afweging.

Verbeteringen rondom de sturing op verbonden partijen zijn in gang gezet. De kans op risico's is het grootst bij de instellingen waarbij we als Gemeente Assen een groot financieel belang in hebben. Dit betreft de ISD, GGD en Alescon.

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD)

De middelen voor de uitvoering van de rijksregelingen Wet werk en bijstand worden door het Rijk beschikbaar gesteld op basis van landelijke indicatoren. Afwijkingen op lokaal niveau zijn voor onze rekening. Het uitkeringsniveau wordt door het Rijk vastgesteld op basis van de landelijke cijfers van bijstandsccliënten. Wij zijn belast met de uitkeringskosten, die een openeinde-karakter hebben. Als gevolg van de economische recessie is de ontwikkeling van het aantal bijstandsccliënten een risico.

Wij hebben voor de ontwikkeling van de WWB in deze begroting bewust andere aannames gedaan dan de ISD. Hierdoor is een risico ontstaan.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst

Bij de GGD is er sprake van een beperkt weerstandsvermogen, waarbij in 2009 er wel sprake was van een verbetering. Mogelijke tegenvallers kunnen derhalve beperkt binnen de GGD zelf worden opgevangen.

ICO

In verband met afwikkeling liquidatie gemeenschappelijke regeling ICO is een voorziening gevormd. Er kunnen zich echter ontwikkelingen voordoen waardoor de afwikkeling niet past binnen de aanwezige middelen in de frictievoorziening.

GR Alescon

Het eigen vermogen van Alescon is nihil. De resultaatontwikkeling van Alescon zal in komende jaren waarschijnlijk een verhoogd financieel beslag voor de in de gemeenschappelijke regeling (GR) deelnemende gemeenten betekenen. In de beleidsnotitie Modernisering Wsw (vastgesteld door uw raad in juni 2008) hebben wij afgesproken dat enkele gekwantificeerde risico's worden opgenomen in onze risicoparagraaf. De totale risico's bedragen ca € 600.000. Ons aandeel in dit risico is vastgesteld op een bedrag van € 213.000.

De totale gekwantificeerde risico's zijn: Achtergestelde lening aan Asp BV ter grootte van € 400.000. Ons aandeel is € 142.000. Rekeningcourantverhouding van enkele bv's ter grootte van € 200.000. Ons aandeel bedraagt € 71.000. Mogelijke betaling daarvan door Alescon is niet verwerkt in de exploitatie en de vermogenspositie van Alescon.

De opgevoerde taakstelling bedrijfsvoering is niet haalbaar gezien de met Alescon vastgelegde afspraken.

Plateau Openbaar Onderwijs Assen

Aan het Plateau Openbaar Onderwijs Assen zijn ruimtescheppende maatregelen opgelegd. In de Plateau begroting van 2010 is de taakstelling ten laste gebracht van de eigen reserves van Plateau.

Dit biedt structureel geen oplossing. Omtrent een structurele oplossing is de gemeente in gesprek met Plateau.

Drents Archief

Het Drents Archief is een gemeenschappelijke regeling. Het Drents Archief wordt verbouwd. Op het moment dat de verbouwing leidt tot overschrijdingen is de kans aanwezig dat wij hier, als verlengd lokaal bestuur, ook mee te maken krijgen. Op dit moment is dit risico niet aanwezig.

Hulpverleningsdienst Drenthe

Per 1 januari 2009 is de gemeenschappelijke regeling HVD ontstaan uit het samen gaan van de RBD en de GHOR. De huidige huisvesting van de HVD (grotendeels in de brandweerkazerne te Assen)

wordt als knelpunt ervaren. Gezamenlijk met de GGD en de gemeentelijke Brandweer van Assen gaat de HVD participeren in een nieuwe huisvesting. De gemeenteraad van Assen heeft hier begin 2010 een besluit over genomen.

Elektronisch kind dossier (EKD)

Bij de begrotingsbehandeling van nieuw beleid voor 2009 is het standpunt ingenomen dat een deel van de gevraagde bijdrage voor de invoering van het elektronisch kind dossier voor rekening komt van de uitvoerende partijen, GGD en Icare.

Zij worden geacht deze kosten binnen de reguliere bedrijfsvoering op te vangen. In 2010 zal de invoering van het EKD worden afgerond op basis van de destijds gemaakte afspraken.

Risico's grondexploitatie en projecten

Grondexploitatie

Risico's op grondexploitaties worden binnen het Grondbedrijf financieel vertaald. Zekere, berekende risico's worden ten laste gebracht van de algemene reserve van het Grondbedrijf. Voor mogelijk optredende risico's is een weerstandsreserve gevormd.

Met het oog op het realiseren van onze beleidsdoelen op het terrein van ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijke groei worden plannen voorbereid en in sommige gevallen investeringen gedaan door de aankoop van panden en/of gronden. De omvang van deze investeringen en de timing daarvan is niet altijd voorspelbaar. De beslaglegging op onze financiële middelen is een resultaat van onderhandelingen met marktpartijen op basis van bestuurlijke afwegingen.

FlorijnAs

De FlorijnAs is een grootschalig programma van integrale gebiedsontwikkeling langs de belangrijkste binnenstedelijke Noord-Zuid verbinding in Assen (de zogenoemde Stadsboulevard) en het weer bevaarbaar maken van het kanaal (Blauwe As fase II). De totale private en publieke investeringen in verbetering van de bereikbaarheid en in de omliggende gebiedsontwikkeling zijn geraamd op circa € 1,5 miljard.

De investeringen in bereikbaarheid bedragen in totaal € 237 miljoen (prijspeil 2007) en omvatten de volgende deelprojecten:

- De Stadsboulevard inclusief aanpassing centraal station Assen en het omliggende gebied
- De aansluiting van het bedrijvenpark en de toeristisch recreatieve zone Assen-Zuid op de N33 en de A28.
- Bevaarbaar maken van het Kanaal: De Blauwe As.
- Het Station Assen-Zuid

Voor het overgrote deel zullen deze projecten worden gedekt uit de RSP-bijdragen van het Rijk.

De investeringen in bereikbaarheid dienen de gebiedsontwikkeling te entameren zoals de transformatie van een binnenstedelijk bedrijventerrein (project

Havenkwartier), de revitalisering van een deel ervan (revitalisering Stadsbedrijvenpark), de ontwikkeling van het stationgebied en de aansluiting van het nieuwe bedrijvenpark en de Toeristische Recreatieve Zone Assen-Zuid op de N33 en A28. Met de natuurontwikkeling Assen Oost worden daarnaast stad en nationaal landschap Drentse Aa beter met elkaar verbonden. De gebiedsontwikkelingen worden in principe budgettair neutraal ontwikkeld.

Formeel is nog niet besloten om met de infrastructuur- en gebiedsontwikkelingsprojecten te starten. Dit zal de komende jaren gebeuren op basis van stedenbouwkundige plannen met bijbehorende investeringsraming en dekking. Om een en ander voor te bereiden is door de raad in totaal € 8,3 miljoen voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Deze kosten worden ten laste gebracht van de grondexploitatie van de gebiedsontwikkelingsprojecten en de RSP-gelden. In juli 2010 is een eerste voorschot RSP van € 6,5 miljoen van het Rijk ontvangen.

Vooruitlopend op het startbesluit zijn in het Havenkwartier en bedrijvenpark Assen-Zuid panden en gronden aangekocht. Deze panden zijn zoveel mogelijk aangekocht overeenkomstig de marktwaarde. Bij het eventueel niet doorgaan van de projecten wordt verwacht dat de panden ook overeenkomstig de marktwaarde kunnen worden verkocht.

Fonds grote projecten

Het fonds beschikt over een positief saldo van € 6,5 miljoen. Dit is niet toereikend voor alle geplande projectbijdragen, wat in de volgende bestuursperiode zal leiden tot een negatief saldo van het fonds. Wij voorzien op dit moment geen voeding van het fonds. Hiervoor is in de volgende bestuursperiode additionele voeding noodzakelijk.

Projectsubsidies, bijdragen en stimuleringsregelingen

Onze gemeente is de afgelopen jaren de grootste groeistad van het Noorden geweest. Ook de komende jaren groeit Assen fors. Naar verwachting heeft Assen rondom 2020 circa 80.000 inwoners. Als ge-

volg van deze groei investeren wij in infrastructuur en gebiedsontwikkelingen die vervolgens weer leiden tot groei. Er is in dit verband een gezonde balans tussen aanbod en vraag voor wonen, werken en de benodigde voorzieningen voor verkeer en vervoer.

Voor de bekostiging doen wij een beroep op Rijk, regio en provincie. Daarbij is in alle gevallen sprake van cofinanciering. Wij zullen bij subsidietoekenning dan ook zelf financiële middelen moeten inzetten om de bedoelde voorzieningen te realiseren. Het fonds grote projecten vormt daarbij een belangrijk instrument. Ons aandeel in de projectinvesteringen is nog niet in alle gevallen van dekking voorzien.

De Nieuwe Kolk

Wij hebben besloten tot de bouw van het Cultureel Kwartier. In dit gebouw worden De Kolk (het theater, de bioscoop), de bibliotheek Assen, het Centrum voor Beeldende Kunst, Biblionet, horeca, woningen en commerciële ruimten gehuisvest. De kosten van het gebouw worden doorberekend aan de deelnemers in het Cultureel Kwartier. Deze partijen nemen de huisvestingslasten op in hun exploitaties en dienen ervoor te zorgen dat er sluitende begrotingen worden gepresenteerd en gerealiseerd.

Overige risico's

Bodemvervuiling Stadsbroekhal, Wielerbaan en overige locaties.

Bouwrijp maken van de locatie Stadsbroek valt duurder uit dan geraamd. Dit komt doordat de bodem vervuild is. Wij schatten dat dit circa een miljoen euro kost. Op dit moment zijn de definitieve financiële consequenties nog niet helder.

Verder is er sprake van bodemvervuiling bij 'de Werf'. De inschatting is dat het gaat om een bedrag van rond € 0,2 mln.

Stopzetten realisatie grote Stadsbroekhal

Door het stopzetten van de voorbereidingen voor de bouw van de grote Stadsbroekhal is een groot deel van de kosten niet meer toerekenbaar aan de ontwikkeling van de huidige plannen. Het gaat hier om circa € 450.000.

Garantstellingen

Wij voeren een terughoudend garantiebeleid. In het verleden zijn wij garantieverplichtingen aangegaan ten behoeve van door instellingen aan te trekken vaste financieringsmiddelen. Bij niet-nakoming van betalingsverplichtingen door de instellingen kan de gemeente op haar garantie worden aangesproken. Dit is overigens in de afgelopen jaren niet gebeurd.

Het totaal van deze verplichtingen bedraagt ultimo 2007 € 64 miljoen en ultimo 2009 € 43,3 miljoen, waarvan circa 50% onder de garantstelling door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw valt. Het terughoudend beleid heeft tot resultaat geleid.

De uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de begrotingen (bedrijfsplannen en meerjarenplannen) zijn ambitieus maar realistisch. Mogelijke tegenvallers in de realisatie (exploitatieverliezen) zijn van invloed op de continuïteit van de activiteiten van de partijen in het Cultureel Kwartier. Wij zijn een belangrijke subsidieverstrekker van De Kolk, de Bibliotheek Assen en het Centrum voor Beeldende Kunst. De komende maanden (begin 2010) werken de gebruikers met ons aan een actualisatie van hun ondernemingsplannen en financiële meerjarenperspectieven. Het financiële kader, zoals dat vastgelegd is in het raadsbesluit van voorjaar 2008, is hierbij leidend. Een risico is dat een mogelijk tekort in de exploitatie van de gebruikers door kan werken in de subsidies.

Messchenveld

Bij de kavelverkoop hebben wij niet voldaan aan de subsidievoorwaarde dat minimaal 89% van de uitgeefbare gronden binnen de in de subsidievoorwaarden aangegeven BIK-categorieën moet vallen. Ook is nog niet zeker of alle opgevoerde kosten als subsidiabel worden aangemerkt. De subsidie zal naar rato lager worden vastgesteld.

Controle rijksbelastingdienst

De Belastingdienst voert periodiek controles uit op de aanvaardbaarheid van de aangiften van gemeenten.

De controle over loonbelasting is tot en met 2009 afgerond. Er is een totaalcompromis uitgekomen waardoor de jaren 2004 tot en met 2009 zijn afgerond. Wij gaan invulling geven aan het zogenaamde horizontaal toezicht en proberen hiermee het risico op naheffing te beperken.

Claim licentiegebruik

Op dit moment hebben we een verschil van mening met een leverancier over het gebruik van licenties en de wijze waarop dit is vastgelegd met onderbouwde afspraken. Dit kan leiden tot een claim. Hier hebben wij geen rekening mee gehouden. De inschatting is dat het gaat om een bedrag van rond € 300.000.

Debiteurenrisico's

Vorderingen op derden worden op de balans opgenomen voor de nominale waarde zolang er reële verhaalmogelijkheden aanwezig zijn. Wanneer de verhaalmogelijkheid afwezig is, wordt er een voorstel tot oninbaarverklaring gedaan en vindt afboeking van de vordering plaats. In de begroting zijn wij ervan uitgegaan dat alle openstaande vorderingen voldaan worden. De praktijk heeft geleerd dat dit te optimistisch is, maar de financiële gevolgen kunnen tot nu toe binnen de bestaande budgetten worden opgevangen. Uit de jaarrekening 2009 is een bedrag van € 4300 als een oninbaar gebleken bedrag over voorgaande boekjaren.

Hoewel er voor de gewone debiteuren geen voorziening is getroffen, bestaat er sinds 2005 voor oninbaar geachte vorderingen ten aanzien van uitkeringsge-

rechtigden wel een voorziening. Aanleiding hiervoor is de invoering van de Wwb geweest en de hogere risico's wij als gemeente daardoor lopen.

Weerstandsvermogen

Relevante indicatoren Weerstandscapaciteit (bedragen * € 1.000)				
	begroting 2009	jaarrekening 2009	begroting 2010	begroting 2011
A. Weerstandscapaciteit in reserves	31.743	53.216	42.228	56.220
B. Risico's	23.265	36.463	24.983	43.599
Weerstandsvermogen				
Absoluut (A-B)	8.478	16.754	17.246	12.822
Ratio (B/A)	factor 1,36	factor 1,46	factor 1,69	factor 1,30

Mutaties ten opzichte van de jaarrekening 2009			
Gekwantificeerde risico's per subgroep	jaarrekening 2009	begroting 2011	mutatie 2009-2011
Risico's niet beïnvloedbare factoren	3.475	4.725	1.250
Risico's in de bedrijfsvoering	225	450	225
Risico's open einde regelingen	3.890	4115	225
Risico's verbonden partijen	6.625	7738	1.113
Risico's grondexploitatie en projecten	19.973	23.796	3.823
Overige risico's	2.275	2.775	500
Totaal	36.463	43.599	7.136

Toelichting op de belangrijkste mutaties

Ten opzichte van de jaarrekening 2009 is het risicoprofiel hoger geworden, maar ook ten opzichte van de begroting 2010, Ten opzicht van de begroting 2010 is het risicoprofiel ook gestegen.

Hieronder wordt op hoofdlijnen een toelichting gegeven:

Risico's niet beïnvloedbare factoren

Wij schatten in dat de risico's omtrent Algemene Uitkering en rijksbeleid toenemen. Ten opzichte van de jaarrekening hebben wij nu de beschikking over meer informatie. Op basis van de nota Kalden hebben wij een hernieuwde inschatting gemaakt in welke mate het risico aanwezig is dat de koppeling van het Gemeentefonds niet hersteld wordt en wat dit dan voor de gemeente Assen betekent.

Risico's in de bedrijfsvoering

Wij schatten in dat het programma voor EGEM risico's met zich mee brengt. De risico's zitten met name in de complexiteit en de eisen die de rijksoverheid stelt. Voor niet alle projecten is nog in dekking voorzien.

Risico's open einde regelingen

Wij hebben een hogere risico-inschatting gemaakt voor openeinde regelingen. Voor de WMO hebben wij een

lagere bijdrage vanuit het Gemeentefonds gekregen. Wij kunnen niet inschatten, vanwege het openeinde karakter in hoeverre dit budget toereikend is

Risico's verbonden partijen

Wij schatten een toename van het risicoprofiel in met verbonden partijen. Met name op het gebied van de ISD neemt het risicoprofiel toe. Wij gaan als gemeente Assen uit van een positiever scenario met betrekking tot de ontwikkeling van de conjunctuur dan de ISD. We lopen hiermee een risico.

Risico's grondexploitatie en projecten

Wij schatten in dat het risicoprofiel rond de grondexploitatie toeneemt. Tevens schatten we een verhoogd risicoprofiel in rond de aanwezigheid van dekking voor de projecten. Het fonds grote projecten is ontoereikend.

Overige

Er is een inschatting gemaakt van het bedrag dat gemoeid is met de mogelijke claim op het gebied van licentiegebruik en voor het bedrag dat nodig is om de vervuilde bodem bij 'de Werf' te saneren.

Instandhouding kapitaalgoederen

Inleiding

Als gemeente hebben wij duurzame middelen nodig om goederen en diensten aan de burger te kunnen leveren. Deze middelen worden aangeduid met de term kapitaalgoederen. De belangrijkste kapitaalgoederen hebben betrekking op wegen, riolering,

water, groen en gebouwen. Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en dienen in exploitatie te worden genomen. Deze paragraaf biedt inzicht in de beleidskaders voor de instandhouding van de kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan.

Kaders

De besteding voor de instandhouding van kapitaalgoederen hebben wij opgenomen in de verschillende programma's van de begroting. De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is beperkt, omdat onderhoud vroeg of laat altijd moet worden uitgevoerd. Bovendien leidt achterstallig onderhoud over het algemeen tot meer kosten dan wanneer het onderhoud tijdig wordt gepleegd.

De hoogte van de budgetten is afhankelijk van het gekozen kwaliteitsniveau. De vaststelling van het kwaliteitsniveau is aan u voorbehouden. Hiervoor hebben wij diverse beheervisies opgesteld, waarin beleidsdoelstellingen voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld. In het vervolg van dit hoofdstuk is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

Algemene kaders

Voor het realiseren van een kwaliteitsverbetering in het ontwerp, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte hebben wij de beleidskaders vastgelegd in de Raamnota Openbare Ruimte. Deze is in 2010 geactualiseerd.

De Raamnota bevat concrete richtlijnen en referentiebeelden over het gewenste beeld van de openbare ruimte. De Raamnota is een integrale paraplunota, wat wil zeggen dat de specifieke beleidsnota's (bijvoorbeeld de Groenstructuurvisie) voldoen aan de richtlijnen uit de Raamnota. Naast de Raamnota is de notitie IBOR Assen (2007) vastgesteld. Deze is in 2010 geactualiseerd.

In deze notitie hebben wij kwaliteitsniveaus vastgesteld voor het Integrale Beheer van de Openbare Ruimte (IBOR). Voor de gehele stad geldt het kwaliteitsniveau Basis als minimum en voor een aantal delen van de stad geldt het niveau Hoog. In de notitie IBOR Assen is bovendien vastgesteld dat al bij de ontwikkeling van plannen nadrukkelijk rekening gehouden wordt met het beheer. In de besluitvorming over dit soort projecten moeten wij daarom altijd een beheerparagraaf opnemen.

Tevens is het Waterplan 'Assen koerst op helder water' (2006) vastgesteld. In het Waterplan hebben wij de gezamenlijke visie en ambities op gebied van water in relatie tot ruimtelijke ordening van de gemeente en de waterschappen vastgelegd.

Wegen

Het in stand houden van wegen is in de begroting te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Wegbeheer.

relevante beleidskaders

beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Nota Wegbeheer Assen	2008	2012

Uitvoeren van het planmatig dagelijks onderhoud op basis van IBOR kwaliteitsbeelden. Voor het centrum en de winkelcentra in de wijken van Assen is de beeldkwaliteit voor alle producten op hoog vastgesteld. Voor verhardingen is het echter niet mogelijk om dit op deze beeldkwaliteit te onderhouden, omdat de kwaliteit/technische staat van de verhardingen op dit moment op hoofdlijnen op basisniveau is en het bijna een complete reconstructie van het centrum (of groot onderhoud) vergt om alle verhardingen op het hoge niveau te krijgen. Hiervoor ontbreken de financiën. Wat verhardingen betreft zal daar waar nu een beeldkwaliteit hoog is c.q. wordt, het ook op hoog niveau worden onderhouden en daar waar de beeld-

kwaliteit basis is, het onderhoudsniveau ook basis zijn.

Om een goed inzicht, afstemming met andere belangen en prioritering te krijgen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij kijken wij steeds vier jaar vooruit, zie ook hiervoor, met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (vijf tot zes jaar). In 2009 hebben wij een integrale planning opgesteld voor 2010-2020 die onder andere afgestemd is op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) voor de periode tot 2013.

Vanaf 2007 sluiten wij met de planningen aan bij de gebieden waar zaken opgepakt worden in het kader van Gebiedsgericht Werken (GGW). Dit door benodigde fysieke maatregelen in de openbare ruimte aan

te laten sluiten bij de sociale maatregelen in een bepaald gebied. Duidelijk is dat sociale maatregelen zich lastiger in laten plannen dan fysieke maatregelen.

Financiën

De Nota wegbeheer (24 januari 2008) geeft inzicht in de werkwijze en financiering ten aanzien van deze herinrichtingsprojecten. Wij maken een integrale afweging ten aanzien van de prioritering van de projecten die voortkomen uit einde levensduur en slijta-

ge van de inrichting, maatschappelijke vragen en bijvoorbeeld functiewijzigingen.

De financiering van deze infrastructurele herinrichtingsprojecten komt uit een bijdrage uit de Reserve straten en wegen (indien er ook sprake is van groot onderhoud), Rioolfonds, externe financiering en subsidies en de algemene middelen. De huidige meerjarenplanning geeft u inzicht in de projecten tot en met 2014.

begrote lasten voor de wegen						(bedragen x € 1.000)
Omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wegen	3.654	5.866	4.335	4.430	4.625	4.820

Afwijkingen en risico's

Een integrale planning en afweging van projecten houdt voor ons als wegbeheerder een risico in. Dit risico bestaat uit wegen die versleten zijn maar steeds onvoldoende prioriteit krijgen in een integrale afweging. Onze dienst Stadsbeheer moet als wegbeheerder de weg echter veilig houden en zal daarom maatregelen moeten nemen, waarvoor tot aan de vaststelling van de Nota Wegbeheer geen financiering was geregeld.

Op twee manieren maakt de Nota een inschatting van dit risico. Om dit risico af te dekken, besloten wij eerder de storting in de reserve straten en wegen na 2010 te verhogen met minimaal € 600.000, dit zal worden gedaan door een jaarlijkse cumulatieve groei

tot en met 2014 van € 150.000. Hier is inmiddels een negatieve correctie doorgevoerd van € 100.000. Dit kan betekenen dat projecten pas in een later stadium kunnen worden uitgevoerd. Verder is incidenteel de rentetoevoeging aan de Reserve Straten en Wegen voor 2010 vervallen. Ook zijn hogere projectkosten voorzien voor onder meer de Oldenhofstraat.

Doordat in 2010 in verband met de economische crisis een aantal projecten naar voren zijn gehaald (onder andere Loon), is er een tekort ontstaan in de meerjarenplanning. Door genoemde redenen is de planning bijgesteld en zullen er jaarlijks minder projecten worden uitgevoerd, te beginnen in 2011.

Overige infrastructuur

Het in stand houden van de overige infrastructuur is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Verzorging overige infrastructuur.

relevante beleidskaders			
beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in	opmerking
Beleidsplan openbare verlichting	2009		
Beheersplan kunstwerken			In wording, gereed in 2010
Duurzaam terreinbeheer en certificering			In wording, gereed in 2010
Beleidsplan graffiti en wildplakken			In wording, gereed in 2010
Beleids- en beheersplan VRI			In wording

Het beleidsplan Openbare Verlichting is gericht op 35% energiebesparing en een evenredige reductie van CO₂ uitstoot, door het toepassen van dimbare installaties en invoering van led-verlichting.

Financiën

De stand van de voorziening Groot onderhoud kunstwerken eind 2011 is geraamd op € 124.000 en is vooralsnog voldoende op niveau.

Wij kiezen voor grootschalige vervanging van openbare verlichting, waarvoor budget beschikbaar is gesteld.

begrote lasten voor overige infrastructuur						(bedragen x € 1.000)
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bermen	337	304	328	321	339	357
Schoonhouden openbare ruimte	1.673	1.760	1.876	1.799	1.822	1.845
Verkeersregelingen	386	426	484	496	496	496
Kunstwerken	635	628	637	644	651	658
Klein straatmeubilair	86	94	110	110	110	110
Openbare verlichting	936	914	970	1.005	1.023	1.046
Totaal	4.053	4.133	4.405	4.375	4.441	4.512

Afwijkingen en risico's

Een risico vormt het onderhoud van Schanskorven, deze groeien snel dicht met onkruid. Aangezien we niet chemisch bestrijden, moet dit handmatig worden

verwijderd om het op het afgesproken IBOR niveau te houden, hetgeen extra kosten met zich mee zal brengen.

Riolering en water

Het in stand houden van de riolering en waterhuishouding is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Riolerbeheer en waterwegen.

relevante beleidskaders			
beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in	opmerking
Gemeentelijke Rioleringsplan Assen 2009-2012 (GRP)	2009	2012	
Beleidsplan Waterwegen	-	2010	in wording
Beheer van het openbaar vaarwater in Assen	2009	2011	actualisatie

In januari 2009 hebt u het Gemeentelijk Rioleringsplan Assen 2009-2012 (GRP), de bijbehorende maatstaven en het gewenste onderhoudsniveau voor het watersysteem vastgesteld. In het GRP concludeerden wij dat het huidige waterbeheer past bij het huidige areaal en de daarvoor gekozen maatstaven.

Om goed inzicht te krijgen, belangen te wegen en prioriteiten te stellen is een voortschrijdende planning nodig. Daarbij wordt steeds vier jaar vooruitgekeken met een doorzicht naar de werkvoorraad daarna (circa vijf tot zes jaar). In 2009 hebben wij een

integrale planning opgesteld voor 2010-2020 die onder andere afgestemd is op het gemeentelijk wegbeheer voor de periode tot 2013.

Vanaf 2007 sluiten onze planningen aan op de gebieden waar zaken opgepakt worden in het kader van Gebiedsgericht Werken (GGW). Dit door benodigde fysieke maatregelen in de openbare ruimte aan te laten sluiten bij de sociale maatregelen in een bepaald gebied. Duidelijk is dat sociale maatregelen zich lastiger in laten plannen dan fysieke maatregelen.

Financiën

De uitgaven met betrekking tot riolering worden gedekt door inkomsten uit rioolrechten. Voor het overige is een onderhoudsvoorziening.

De geraamde stand van de voorziening is einde 2011 € 3,1 mln. en is op een voldoende niveau.

begrote lasten voor riolering en water						(bedragen x € 1.000)
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
riolering beheer en klein onderhoud	4.356	5.073	5.131	5.218	5.308	5.394
watergangen	294	297	308	309	311	312
waterwegen	293	400	438	445	452	459
totaal	4.943	5.770	5.877	5.972	6.071	6.165

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer voorzien wij geen afwijkingen op kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke. Derhalve zal, met uitzondering van tussentijdse beleids- en/of begrotingswijzigingen, de rioolheffing zich conform het GRP 2009-2012 ontwikkelen.

In het beheer van de waterwegen houden wij rekening met mogelijke afwijkingen op kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's voor de volgende onderdelen:

Baggeren vaarwegen

De vaarwegen zijn in 2008 gebaggerd. Medio 2015 zal rekening moeten worden gehouden met het onderhoudsbaggeren;

Onderhoud oeverconstructies

Medio 2010 gaan wij, op basis van recent opgedane ervaring met de damwanden en nader onderzoek, de meerjarenplanning actualiseren. Op basis van de in het Beleidsplan Waterwegen vast te stellen uitgangspunten, kunnen wij de begroting bijstellen.

Voorzieningen Recreatievaart

In 2011 gaan wij het beleid 'Beheer van het openbaar vaarwater in Assen' evalueren. Afhankelijk van de uitkomsten en onze ambities kunnen wij de begroting bijstellen.

Groen

Het in stand houden van het groen is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Groenbeheer.

relevante beleidskaders			
beleidskader	vastgesteld	Actualisatie voorzien in	opmerking
Groenstructuurvisie	2006	2011	Geen actualisatie maar evaluatie
Groenbeheervisie	2008		
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie	2009		
Stedelijk speelbeleidskader	2009		
Wijkspelplannen	2010		

De Groenstructuurvisie geeft onze lange termijnvisie voor het groen in Assen om het groene karakter van Assen te bewaren en te versterken. De Groenstructuurvisie is het toetsingskader voor de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en de basis voor het ontwikkelen van groenplannen.

Onze opgaven zijn het versterken en in stand houden van de kwaliteiten en de functies, het versterken van en invullen van ontbrekende schakels in de groenstructuren en het versterken van de groene verbindingen tussen stad en omliggend landschap.

Tevens is de Groenstructuurvisie onze kapstok voor het opstellen van de Groenbeheervisie. Deze Groenbeheervisie geeft algemene kaders voor het beheer van het openbaar groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud. Verder staan hierin de uitgangspunten voor het opstellen van gebiedsgerichte beheerplannen. De kwaliteitsniveaus voor het beheer zijn door u vastgesteld aan de hand van de kwaliteitscatalogus Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). Als aandachtspunt hebben wij bij het raadsvoorstel aangegeven, dat geen rekening is gehouden met de investeringen voor vervanging van de openbare ruimte aan het eind van de levensduur.

De beleidsnota Natuur- en Milieu Educatie (NME) geeft het belang van NME en de accenten aan voor de komende jaren. De hoofdlijnen zijn het betrekken van bewoners bij hun leefomgeving; het samenwerken met maatschappelijke partners; het hebben van

adequate stedelijke voorzieningen (een nieuw NME centrum) en voorzieningen in de wijken; het doorontwikkelen van het aanbod op basis van de vraag en maatschappelijke ontwikkelingen. De kwaliteit van de Asser NME-activiteiten voldoet momenteel ruim voldoende aan de landelijke uitgangspunten, die overigens in de komende jaren door het Rijk beter meetbaar worden gemaakt.

Ons Stedelijk speelbeleidskader geeft de kaders en ambities voor het buitenspelen in Assen voor de lange termijn. De nota geeft het belang van buitenspelen aan voor de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en voor de leefomgeving. De hoofdlijnen zijn: een goede kwaliteit en maatwerk afgestemd op de behoeften.

De accenten voor de komende jaren zijn spelaanleidingen en natuurspeelplekken, normering voor de wijken, het organiseren van activiteiten in samenwerking met jongerenwerk, sportbuurtwerk en NME.

Het stedelijk speelbeleidskader geeft de algemene randvoorwaarden voor de Wijkspelplannen. In de Wijkspelplannen hebben wij per wijk geregeld hoe de concrete spreiding van de voorzieningen zou moeten zijn en hoe nieuwe speelvoorzieningen met draagvlak gerealiseerd kunnen worden.

De kwaliteitsniveaus voor het beheer hebben wij vastgelegd in de kwaliteitscatalogus IBOR: Integraal Beheer Openbare Ruimte.

Financiën

Het huidige budget is net toereikend voor regulier beheer op basis van de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus. Binnen de beheerbudgetten is geen ruimte voor het renoveren/vervangen van verouderd groen.

Vanaf 2011 kunnen met het huidige budget dan ook geen renovaties plaatsvinden. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit van het groen (schoon, heel en veilig is voor de 'versleten' plantvakken niet meer te garanderen).

begrote lasten voor groenbeheer						(bedragen x € 1.000)
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
plantsoenen	4.154	4.173	4.231	4.409	4.591	4.778
bossen en natuurterreinen	306	295	317	317	317	317
kinderboerderijen	388	294	289	289	289	289
groenonderhoud recreatieterreinen	352	334	403	403	403	403
speel terreinen	346	194	252	252	252	252
totaal	5.546	5.290	5.492	5.670	5.852	6.039

Afwijkingen en risico's

Het grootschalig renoveren van groen gebeurt projectmatig in de periode 2007-2010. Het renoveren van groen is structureel nodig om aan de afgesproken kwaliteitsniveaus (Raamnota Openbare Ruimte, Groenstructuurvisie, IBOR kwaliteitscatalogus) te kunnen blijven voldoen. Voor de periode vanaf 2011 gaan wij een nieuw renovatieprogramma opstellen.

Met de planningen willen wij aansluiten bij de gebieden waar zaken opgepakt worden in het kader van herinrichtingsprojecten, onderhoud aan wegen en riolen en projecten in het kader van Gebiedsgericht werken. Waar mogelijk sluiten wij ook aan bij de planning van Gebiedsgericht Werken (GGW).

Begraven

Het in stand houden van de begraafplaatsen is in de begroting terug te vinden onder het programma Stads- en wijkbeheer en het beleidsproduct Begraven.

relevante beleidskaders		
beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2007	
Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen	2001	2010

De beleidsnota begraafplaatsen geeft de kaders aan voor beleid en uitvoering voor de lange termijn. Onze doelen zijn het zorgen voor kwalitatief goed begraven op de korte en lange termijn, het waarborgen van de begraafcapaciteit, het bieden van kwalitatief goede begraafplaatsen waar kostendekkend wordt begraven en het op peil houden van de bijdrage die de begraafplaatsen leveren aan de groene kwaliteiten van Assen en aan de openbare ruimte. Projectmatig maken wij momenteel de inhaalslag van de bestaande situatie naar de doelen van de beleidsnota.

Het begraven moet voldoen aan wettelijke eisen (Wet op de Lijkbezorging). Het groenbeheer en het padenonderhoud op de begraafplaatsen voldoet aan de afgesproken IBOR-kwaliteitsniveaus (basis), echter het totale beheer van de begraafplaatsen moet kwalitatief beter geborgd worden door het opstellen van beheerplannen. Hetzelfde geldt voor cultuurhistorisch waardevolle (graf)monumenten.

Financiën

begrote lasten voor begraafplaatsen						(bedragen x € 1.000)
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
begraafplaatsen	633	578	708	708	708	708

Afwijkingen en risico's

Het huidige budget is niet toereikend om regulier beheer van de begraafplaatsen, de opstellen, hekwerken, administratie, dienstverlening en planvorming te financieren.

Vanaf 2012 moeten we bovendien rekening houden met investeringen om de plannen voor de Noorder- en Zuiderbegraafplaats en De Boskamp (ruimings- en inrichtingsplan) uit te kunnen voeren.

Gebouwen

Het in stand houden van de gebouwen is in de begroting terug te vinden in meerdere programma's in de begroting en onder diverse beleidsproducten.

relevante beleidskaders		
beleidskader	vastgesteld	actualisatie voorzien in
Contourennota vastgoed 2009-2013	2009	2013

Binnen de gemeentelijke organisatie draagt de afdeling Vastgoed, als middelenafdeling, zorg voor het huisvesten van beleidswensen. Deze afdeling heeft tevens een controlefunctie en zal daarbij kritische vragen stellen aan de betrokken beleidsafdelingen die vastgoed inzetten ten behoeve van de beleidsdoelen.

We werken aan een transparante benadering van de kostprijsofbouw voor huurders. Er zal in toenemende mate gebruik worden gemaakt van multifunctionele accommodaties waar verschillende partijen zijn gehuisvest.

Hierbij zal ook aandacht zijn voor vergaande samenwerking met andere partijen ten aanzien van beheer en exploitatie.

Het beheer en onderhoud van bestaand bezit is één van de kerntaken van de afdeling. Bij het onderhoud van gebouwen wordt gedifferentieerd naar het kwaliteitsniveau van het onderhoud. Het gewenste kwaliteitsniveau wordt bepaald op basis van de lange termijn opbouw van de vastgoedportefeuille, huurderswensen en financiële haalbaarheid. De kwaliteit wordt gemeten met zogenaamde conditiemetingen gebaseerd op de NEN 2767-normen.

Financiën

begrote lasten voor gebouwen						(bedragen x € 1.000)
omschrijving	realisatie	begroting		meerjarenraming		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
bedrijfsgebouwen	3.768	3.638	3.605	3.605	3.605	3.605
onderwijsgebouwen	6.271	7.780	7.278	7.278	7.278	7.278
sportgebouwen	6.146	2.481	4.931	4.931	4.931	4.931
welzijnsgebouwen	2.364	1.246	2.350	2.350	2.350	2.350
parkeergarages	316	288	417	417	417	417
overige gebouwen	1.689	1.001	1.077	1.077	1.077	1.077
multifunctionele accommodaties	0	-	1.220	1.220	1.220	1.220
totaal	20.554	16.434	20.878	20.878	20.878	20.878

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's begroten wij per gebouw de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden.

Deze onderhoudsprogramma's worden regelmatig geactualiseerd. De jaarlijkse uitgaven van met name het cyclisch onderhoud, kunnen fluctueren.

Om dit effect enigszins te nivelleren werken wij met onderhoudsvoorzieningen per beleidsproduct.

Om de jaarlijkse lasten van het cyclisch onderhoud te kunnen egaliseren hebben wij onderhoudsvoorzieningen ingevoerd. De huidige stand van de voorzieningen is voldoende om de onderhoudsprogramma's te kunnen bekostigen.

Voorziening onderhoud				(bedragen x € 1.000)
omschrijving	benodigd vanuit onderhoudsplan	stand voorziening per 1 januari 2011	jaarlijkse storting	
bedrijfsgebouwen	0	520	92	
onderwijsgebouwen	90	979	228	
sportgebouwen	50	666	89	
welzijnsgebouwen	67	439	110	
parkeergarages	0	3.545	450	
overige gebouwen	61	147	45	
totaal	268	6.296	1.014	

Financiering en treasury

De financierings- of treasuryparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de gemeentelijke financieringsfunctie. De Wet financiering decentrale overheden (Fido) en het Teasurystatuut gemeente Assen vormen het

beleidskader waarmee en waarbinnen de financiering van het geheel van gemeentelijke activiteiten, investeringen en projecten zijn beslag krijgt. De financieringsparagraaf in de begroting en rekening is de jaarlijkse uitwerking/invulling ervan.

Algemene beleidslijn

Ons beleid is gericht op een zo efficiënt en doeltreffend mogelijke financiering van de gemeentelijke huishouding, alsmede op het beheer en de beheersing van de geldstromen daarbinnen. Voorkoming en beheersing van financiële risico's zijn daarbij belangrijke doelstellingen. Daartoe dient bij de invulling van het beleid in ieder geval, in de lijn van de Wet Fido, te worden voldaan aan de volgende randvoorwaarden:

- Het aangaan en verstrekken van leningen is alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak, met andere woorden de gemeente mag geen bankiersfunctie vervullen.
- Het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen moet een prudent karakter hebben. In het Teasurystatuut gemeente Assen is het beleidsmatig kader van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, richtlijnen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

Beleidsinvulling

Wij zetten het bestaande financieringsbeleid voort, met in achtneming van de hierboven vermelde punten, conform de bestendige gedragslijn. De gemeentelijke activa financieren wij voor een groot deel (46%) met eigen vermogen (reserves c.a.), waaronder vooralsnog de verkoopopbrengst van de Essent-aandelen. Het restant wordt gefinancierd met reeds beschikbaar vreemd vermogen en zo nodig in de loop van 2011 nieuw aan te trekken middelen. Uitgaande van de situatie tijdens de opstelling van de begroting zal de vaste schuld per saldo in 2011 met € 17 mln. toenemen tot € 101 mln. Enerzijds lossen wij in totaal voor € 3 mln. regulier af, anderzijds worden nieuwe leningen gestort tot een bedrag van € 20 mln.

Met inachtneming van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt bezien wij doorlopend of ter consolidatie van de vlottende schuld een beroep moet worden gedaan op de kapitaalmarkt.

Verder kan de financiering van bijzondere projecten aanleiding zijn om vast geld, dat wil zeggen voor een periode langer dan een jaar, aan te trekken. Zo hebben wij in 2008 zes overeenkomsten van geldlening gesloten voor de financiering van het Cultureel Kwartier Assen. Het gaat om een totaalbedrag van € 60 mln. De leningen zijn en worden gespreid opgenomen, zodanig dat aansluiting plaatsvindt bij de met de investeringen verwachte geldstromen, c.q. financieringsbehoefte. Zo zal in 2011 nog € 20 mln. worden gestort. Normaliter moet voor uitgestelde stortingen extra worden betaald, omdat lang geld doorgaans duurder is dan kort geld, maar doordat bij het aangaan van de overeenkomsten sprake was van een omgekeerde rentestructuur in de markt werkt de gekozen 'financiering op maat', in dit geval in het voordeel van de gemeente.

beloep vaste schuld							(bedragen * € 1 mln.)		
omschrijving/jaar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
vaste schuld ultimo	53	51,2	59,9	58,6	52,2	60,9	84,0	101,0	

Treasurybeheer

De kern van de treasuryactiviteiten bestaat uit risicobeheer. Het gaat daarbij in hoofdzaak om rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's.

Renterisicobeheer

Bij het opstellen van de Programmabegroting, de Voorjaarsnota en de Najaarsnota, besluiten wij in hoeverre het gemeentelijk rentebeleid en de rentevisie moeten worden bijgesteld.

Voor het bepalen van de rentevisie maken wij inschattingen op grond van de actuele economische situatie en de daarin voorziene ontwikkelingen. Wij maken hierbij gebruik van de opvattingen die daarentrent bestaan bij de op het vakgebied opererende instellingen.

Ten tijde van het opstellen van de begroting nam onder invloed van een gematigd economisch herstel de inflatieverwachting licht toe. De lange rentetarieven zullen op langere termijn iets gaan oplopen. Niettemin wordt verwacht dat de Europese Centrale Bank het monetaire beleid tot medio 2011 ongemoeid zal laten. De percentages waarmee de gemeente werkt blijven ongewijzigd.

Samengevat zien de voor 2011 gehanteerde beleidsuitgangspunten ten aanzien van de gecalculerde rente er als volgt uit:

Rente-uitgangspunten 2011			
Omschrijving/begrotingsjaar	2009	2010	2011
Calculatierente interne financiering	5,5%	4,5%	4,5%
Calculatierente externe financiering tot kasgeldlimiet	4,0%	3,0%	3,0%
Calculatierente externe financiering boven kasgeldlimiet	5,5%	4,5%	4,5%
Rentebijdragen reserves Algemene Dienst	2,0%	1,0%	1,0%
Renteverrekening met Grondbedrijf	5,5%	4,5%	4,5%
Calculatierente interne doorbelasting	5,0%	5,0%	5,0%

Het onderstaande overzicht geeft het resultaat weer op de renteparagraaf met daarbij de onderdelen die daarvoor bepalend zijn.

Renteparagraaf/Overzicht kapitaallasten (bedragen x €1.000)			
	rekening 2009	begroting 2010	begroting 2011
lasten			
rente vaste geldleningen	2.208	3.191	4.193
rente reserves en voorzieningen	4.881	5.487	6.181
rente kortlopende leningen (financieringstekort)	323	2.748	4.309
rente rekening-courant Grondbedrijf	257	74	-
diverse rentekosten	15	-	-
vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	17	-	-
voordeel renteomslag	389	35	1.079
totaal lasten	8.090	11.535	15.762
batens			
rente geldleningen u.g. instellingen	-	-	3
rente rekening-courant Grondbedrijf	5	3	781
diverse rentebaten	-	383	-
rente belegging overtollige financieringsmiddelen	5	-	-
invorderingsrente gemeentelijke heffingen	475	-	-
rente investeringen	3	-	13.034
rentebelegging in revolving fund SVN	7.251	11.149	-
bouwrente De Nieuwe Kolk	3	-	1.944
nadeel renteomslag	348	-	-
totaal batens	8.090	11.535	15.762

Zie verder de financiële toelichting in het Programma Algemene dekking.

Toepassing kasgeldlimiet en renterisiconorm

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) maakt bij het inventariseren en toetsen van renterisico's onderscheid tussen het risico van:

De vlottende schuld door middel van de kasgeldlimiet.

De vaste schuld door middel van de renterisiconorm.

Vlottende schuld door middel van de kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is bedoeld om de mogelijkheid van het financieren met in de regel goedkoper kort geld te begrenzen. De limiet is een vast percentage, 8,5,

van de totale lasten van de begroting en bedraagt voor 2011 € 20,4 mln. Dit betekent dat wij maximaal voor dit bedrag met kort geld mogen financieren.

Wanneer de gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, moet ingevolge de Wet Fido bij de provincie een plan ter goedkeuring worden ingediend om de overschrijding ongedaan te maken. Bij het opmaken van de begroting zag het er naar uit dat dit moment zich nog in 2010 zou aandienen met een vervolg in 2011. Een en ander zal

zijn beslag krijgen door de vlottende schuld te verlagen tot onder de kasgeldlimiet middels het aantrekken van vast geld. In welke mate en vorm zal afhangen van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt en hoe de investeringen zich zullen ontwikkelen. Met inachtneming van de regelgeving zal -uitgaande van de huidige situatie, worden geprobeerd zo lang mogelijk gebruik

te maken van de goedkopere korte termijnen, korter dan een jaar.

In het onderstaande overzicht hebben wij daarom voor 2011, als aanname, rekening gehouden met een netto vlottende schuld die de kasgeldlimiet benadert. Verder is in het overzicht opgenomen de (tijdelijke) belegging van de verkoopopbrengst tot nu toe van de aandelen Essent.

Kasgeldlimiet		(bedragen x €1.000)	
Omschrijving	2010	2011	
Omvang begroting (= grondslag)	240.000	240.000	
1. Toegestane kasgeldlimiet			
in procenten van de grondslag	8,5	8,5	
in bedrag	20.400	20.400	
2. Omvang vlottende schuld			
opgenomen gelden < 1 jaar	9.150	56.000	
schuld in rekening-courant	850	1.400	
gestorte gelden door derden < 1 jaar	-	-	
overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	-	-	
3. Vlottende middelen			
contante gelden in kas	-	-	
tegoeden in rekening-courant	-	-	
overige uitstaande gelden < 1 jaar	-	37.400	
4. Toets kasgeldlimiet			
a. totaal netto vlottende schuld (2-3)	10.000	20.000	
b. toegestane kasgeldlimiet (1)	20.400	20.400	
Ruimte (+)/overschrijding (-) (b-a)	10.400	400	

Vaste schuld door middel van de renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om het renterisico bij herfinanciering te beheersen, met andere woorden te voorkomen dat wij in enig jaar worden geconfronteerd met forse renteherzienings- en herfinancieringsproblemen. De norm is 20% van het begrotingstotaal van de gemeente en daarmee direct gerelateerd aan het budgettaire risico. De renterisico-

norm voor 2010 en 2011 bedraagt € 48 mln. Dit betekent dat de som van de vaste geldleningen waarvan de rente wordt herzien en de noodzakelijke herfinancieringen beneden de € 48 mln. moet blijven. Uit het onderstaande overzicht blijkt, dat aan de renterisiconorm wordt voldaan.

Renterisiconorm (bedragen x €1.000)		2011	2012	2013	2014
1	Renteherziening vaste schuld	0	0	0	0
2	Aflossingen	2.965	8.777	8.781	13.794
3	Renterisico (1+2)	2.965	8.777	8.781	13.794
4	Renterisiconorm	48.000	48.000	48.000	48.000
5	Ruimte (+)/Overschrijding (-) (4-3)	45.035	39.223	39.219	34.206
4a	Begrotingstotaal	240.000	240.000	240.000	240.000
4b	Percentage regeling	20	20	20	20
00	Renterisiconorm	48.000	48.000	48.000	48.000

Koers- en kredietrisicobeheer

Overeenkomstig het treasurystatuut beperken wij ons bij uitzettingen uit hoofde van onze treasurytaken tot producten waarbij geen koersrisico wordt gelopen. Het uitzetten van overtollige middelen mag uitsluitend gebeuren bij Nederlandse overheden en andere publiekrechtelijke lichamen die volledig solvabel zijn, alsmede bij financiële instellingen die over de bij de Wet Fido en in het treasurystatuut vereiste credit rating beschikken.

Bij het opstellen van de begroting is de tot dusverre ontvangen verkoopopbrengst van de aandelen Essent ad ruim € 37mln. nog weggezet op depositorekeningen bij drie verschillende partijen. Afhankelijk van hoe de verschillende debet- en creditrentepercentages zich tot elkaar verhouden zal worden bezien hoe om te gaan met deze direct opvraagbare tegoeden binnen de totaalfinanciering.

Assen kent daarnaast een beperkt aantal verstrekte langlopende leningen. Deze zijn veelal historisch

bepaald en/of door bijzondere omstandigheden ontstaan. Voor zover sprake is van risico's hebben wij voorzieningen getroffen.

Sinds 2009 is het ingevolge de Wet Fido niet meer toegestaan om nieuwe hypothecaire geldleningen

aan personeel te verstrekken. Bestaande overeenkomsten mogen worden gehandhaafd. Het bedrag hiervoor in het onderstaande kredietrisico-overzicht betreft dus (af)lopende leningen.

overzicht aan derden verstrekte geldleningen		(bedragen x €1.000)	
kredietnemer	risico/zekerheid	schuld restant	% totaal
Alescon (geldleningen ten behoeve van hypothecaire geldleningen personeel)	in de overeenkomst met Alescon is bepaald dat de inkomsten van de lening worden doorbetaald aan de gemeente, zo ook de opbrengst bij een eventueel gedwongen verkoop. verder wordt het risico beperkt, omdat Alescon een gemeenschappelijke regeling is.	53	1
gemeentelijk personeel (hypothecaire leningen ten behoeve van aankoop van een woning)	recht van hypotheek.	1.172	8
Enexis (achtergestelde lening)	nauwelijks risico, solvabel bedrijf.	884	6
Enexis (aandeelhoudersleningen)	nauwelijks risico, solvabel bedrijf.	10.368	71
RWE (aandeel in geschatte terugontvangst van reserveringen voor garanties en zekerheden in verband met de verkoop van de aandelen Essent)	het beheer van de fondsen wordt ondergebracht bij één of meerdere financiële instellingen die ook op lange termijn kredietwaardig zijn.	1.152	8
stichting stimuleringsfonds volkshuisvesting (startersleningen)	de ingelegde gelden komen terug via het revolving-systeem	842	6
totaal		14.471	100

De gemeente neemt uit hoofde van de publieke taak deel in de aandelenkapitalen van nutsbedrijven (WMD en Enexis), BNG en Groningen Airport. Verder is Assen aandeelhouder in enkele tijdelijke vennootschappen die zijn opgericht ter afronding

van de overeenkomst tussen Essent en RWE. De revenuen van deze beleggingen in de vorm van dividenden maken onderdeel uit van de begroting. Bij 'Algemene dekkingsmiddelen' wordt hier verder op ingegaan.

Liquiditeits- en financieringsrisicobeheer

Realisatie van gunstige renteresultaten en minimalisering van kosten zijn uitgangspunt van beleid. Met het oog op eenduidigheid en vanuit efficiencyoverwegingen lopen de geldstromen bijna volledig via de rekening-courant bij onze hoofdbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten. Verder werken wij voortdurend aan de verbetering en optimalisering van het

inzicht in de planning en beheersing van de interne en externe geldstromen. Mede aan de hand hiervan zijn wij in staat om te bepalen in welke mate en op welke wijze er kort geld moet worden opgenomen en/of kan worden uitgezet ofwel dat wij, met inachtneming van de regelgeving, actie moeten ondernemen op de kapitaalmarkt.

Berekening EMU-saldo gemeente Assen

Het kabinet en de VNG/IPO hebben, ter beheersing van het Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo lokale overheden, afspraken gemaakt waarbij gemeenten zijn gehouden het, op basis van de ramingen in het betreffende jaar, verwachte meerjarig beloop van het lokale EMU-saldo in de begroting te presenteren voor het begrotingsjaar, het eraan voorafgaande en het erop volgende jaar.

In de Meicirculaire Gemeentefonds 2009 is aangekondigd dat als gevolg van de economische situatie de gemeenten tijdelijk extra EMU-ruimte krijgen voor automatische stabilisatie en investeringsversnellingen. Het kabinet zal een wetsvoorstel indienen voor een wettelijk kader voor de verbetering van

het EMU-saldo, waarin de tekortnormering voor medeoverheden wordt bepaald en vastgelegd.

In 2004 hebben Rijk en medeoverheden afgesproken dat het EMU-tekort van medeoverheden maximaal -0,5% BBP mag bedragen. Deze beperking vloeit voort uit de Europese saldogrens van -3% BBP die geldt voor de volledige Nederlandse collectieve sector. De EMU-grens voor medeoverheden wordt de macrorferentiewaarde genoemd. In het Aanvullend Beleidsakkoord heeft het kabinet voor de kortere termijn afspraken gemaakt over onder meer de werking van automatische stabilisatoren en een gerichte stimulering van de economie. Rijk en medeoverheden zijn overeengekomen dat medeoverheden extra

EMU-ruimte krijgen voor automatische stabilisatie en investeringsversnellingen. Dit vertaalt zich in een EMU-begrenzing van -0,6% BBP in 2009 en -0,7% BBP in 2010.

Daarnaast heeft het kabinet afgesproken dat in 2011, als sprake is van economisch herstel, het ook een begin maakt met het herstel van gezonde overheidsfinanciën en een verbetering van het nationale structurele EMU-saldo van tenminste 0,5 procentpunt per

jaar. De afspraak met betrekking tot de jaarlijkse verbetering van het structurele saldo wordt door het kabinet wettelijk vastgelegd in de Wet tekortreductie Rijk en medeoverheden (TReM). De wet voorziet ook in de normering van het EMU-saldo van gemeenten, provincies en waterschappen. De individuele referentiewaarden voor medeoverheden zullen een wettelijke functie krijgen bij de inwerkingtreding van deze wet.

Gemeentelijke referentiewaarde EMU-saldo

Onze gemeentelijke referentiewaarde wordt bepaald op basis van de begrotingstotalen.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		2010	2011	2012
1	Exploitatiesaldi toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves ex. gemeentelijke bedrijven	-20.521	-4.322	-1.230
2	Afschrijving ten laste van de exploitatie	9.327	9.083	9.083
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	26.346	3.643	3.600
4	Uitgaven aan investeringen in materiële vaste activa op de balans geactiveerd	31.409	9.777	10.000
5	Bijdragen Rijk, provincies, EU e.o., inzake investeringen die niet via de exploitatie lopen	24.404	12.480	30.641
6	Desinvesteringen in vaste activa:	-	-	-
6a	ontvangsten uit desinvesteringen in vaste activa	-	-	-
6b	daarin te verwachten boekwinst	-	-	-
7	Uitgaven aan aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	22.651	29.153	18.942
8	Grondverkopen:	-	-	-
8a	ontvangsten uit verkopen van grond	17.842	14.735	13.668
8b	daarin te verwachten boekwinst	-	-	-
9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	25.831	3.141	3.100
10	Betalingen niet via exploitatie, maar rechtstreeks ten laste van reserves gebracht	31.850	22.943	23.000
11	Verkoop van deelnemingen en aandelen:	-	-	-
11a	verkoop deelnemingen en aandelen	nec	nec	nec
11b	bij verkoop te verwachten boekwinst	-	-	-
Berekend EMU-saldo		-54.343	-41.875	-29.921

Inleiding

In de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt ingegaan op de visie die wij hebben op de bedrijfsvoering. Hiermee voldoen wij aan de verplichting om eens in de vier jaar de beleidsnota's van de begrotingsparagrafen te herzien. Gezien het feit dat wij minder beleidsnota's willen produceren is er voor gekozen om de bedrijfs-

voeringsvisie in deze begroting op te nemen. De bedrijfsvoeringsvisie vormt de basis voor de concrete maatregelen voor de komende vier jaren. Eerst wordt ingegaan op bedrijfsvoering in het collegeprogramma. Voor het begrotingsjaar 2011 wordt per middelenfunctie aangegeven wat we in 2011 gaan doen.

Bedrijfsvoering in de bestuursperiode 2010-2014 (collegeprogramma)

De bedrijfsvoering van de Gemeente Assen zal bij de uitvoering van het bestuursprogramma 2010-2014 zo optimaal mogelijk ondersteuning bieden. Hiertoe gaan wij kijken op welke wijze wij de verschillende programma's en thema's proberen door te ontwikkelen. Integrale sturing en programmasturing staan bij ons op de agenda voor deze bestuursperiode.

Naast de wijze van sturing van de programma's en thema's kijken we naar de efficiency van onze eigen organisatie. Het uitgangspunt is het beter benutten van kwaliteiten van onze eigen medewerkers, maar ook willen wij de kwaliteit en deskundigheid van onze eigen medewerkers verbeteren. Door te investeren in een duurzame kwaliteit van de eigen organisatie wil-

len we externe inhuur terugbrengen. Hiermee blijven we een aantrekkelijke werkgever. Ondanks de mogelijke krimp van de organisatie voeren we strategisch personeelsbeleid: dit doen we onder andere door het bieden van ontwikkelingskansen voor medewerkers en het realiseren van traineeprojecten.

We willen efficiency verbeteren door samen te werken met buurgemeenten en de provincie. Zij kunnen meerwaarde bieden op het gebied van ondersteunende en/of uitvoerende functies. Doel van efficiency maatregelen is het reduceren van de overhead. In deze bestuursperiode zullen we hiertoe de mogelijkheden onderzoeken.

Bedrijfsvoeringsparagraaf begroting 2011

Organisatieperspectief

'Bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing' is een belangrijk thema in het collegeprogramma. Het biedt een goede kapstok om richting te geven aan de organisatie. De organisatieontwikkeling is tegen de achtergrond van het collegeprogramma tegen het licht gehouden. Op basis hiervan is een streefbeeld ontwikkeld. Het streefbeeld geeft in hoofdlijnen aan hoe de organisatie zich tot 2014-2015 heeft ontwikkeld.

Het doel is te komen tot een organisatie die:

- Flexibel, vraag- en dialooggericht inspeelt op de bestuurlijke agenda en de maatschappelijke vraagstukken.
- Aantrekkelijk is voor de nieuwe generatie op de arbeidsmarkt.

Om het streefbeeld te bereiken wordt ingezet op een vijftal 'pijlers' die op een 'fundament' rusten. Deze geven een meer concreet zicht op de visie en de ambitie:

- Wij werken bewust voor de publieke zaak en hebben een politiek-bestuurlijke attitude
- Wij zijn een energieke, lerende en bezielende organisatie met professionele medewerkers
- Wij zijn extern georiënteerd en innovatief
- We willen in het 'linkerrijtje van de Eredivisie' staan.
- We zijn slagvaardig.

Het 'fundament' is het Nieuwe Werken. Het vormt de randvoorwaarde om de 'pijlers' een stevige bodem te geven. Met het Nieuwe Werken wordt ruimte geboden aan het plaats- en tijdonafhankelijk werken. Dit vraagt niet alleen om het creëren van een eigentijdse kantooromgeving met fysieke en ict-faciliteiten. Het gaat om een omgeving die samenwerking en teamwork bevordert, waarbij een appèl wordt gedaan op de eigen verantwoordelijkheid, gedrag en houding van onze medewerkers.

De ambities van de stad stelt de gemeentelijke organisatie voor de opgaaf om in een dynamisch krachtveld te anticiperen op de diverse ontwikkelingen. In zo'n omgeving laat de 'ideale' omgeving zich niet uittekenen. De ontwikkeling en vernieuwing van de organisatie is een continu proces, waarbij zoveel mogelijk natuurlijke momenten worden benut om het streefbeeld dichterbij te brengen. Voor 2011 zijn onze prioriteiten het integreren van de beleidsafdelingen en het samenvoegen van de drie managementcontrolafdelingen als gevolg van vacante leidinggevende posities en de invoering van programmanagement.

Samenwerking op het gebied van Human Resource Management

De samenwerking op HRM-gebied in Noorderlinkverband en met de publieke werkgevers in Assen en omstreken (A-RUN) zal worden geïntensiveerd. Deze samenwerkingsverbanden hebben tot doel om de

krachten te bundelen om goed opgeleid personeel voor de regio te behouden en de aantrekkingskracht van de regio voor personeel van elders te vergroten. De samenwerking draagt tevens bij aan de vergroting van de mobiliteit en de loopbaanontwikkeling van de medewerkers van de diverse organisaties.

Human Resource Management

In 'Kwaliteit is Mensenwerk' is de HRM-visie als volgt geformuleerd:

'Klant en Kwaliteit is onze drijfveer. Bedienen van de klant en leveren van kwaliteit is mensenwerk. De medewerkers zijn het 'kapitaal' van de organisatie. Ze zijn als individu, maar vooral in teamverband, van cruciaal belang voor het behalen van de doelen van de organisatie en het boeken van resultaten. Investeren in menselijk kapitaal is daarom op alle fronten noodzakelijk. Van geboeide en gemotiveerde medewerkers mogen we een optimale inzet verwachten.'

Mensen bepalen het succes van de gemeentelijke organisatie. Alle activiteiten van de organisatie moeten gericht zijn op het elkaar afstemmen van gedrag, kennis en ambities van mensen in de organisatie enerzijds en de doelstellingen anderzijds. Op een aantal aspecten wordt het beleid en bijbehorend instrumentarium vernieuwd en/of aangescherpt om de opgaven, waarvoor de gemeente staat, het hoofd te kunnen bieden.

Planning en control-Beleidsinhoudelijk

Uw raad heeft naar aanleiding van onze voorstellen de programma's uniformer en beknopter geformuleerd. Wij passen deze indicatoren niet alleen bij de begroting maar ook bij de rekening en verantwoording toe.

Wij hebben geconstateerd dat onze gemeente gebruik maakt van een veelheid van indicatoren en benchmarks. Wij stellen u voor indicatoren al in een vroegtijdig stadium te benoemen en te benutten, zodat uw raad kan sturen op te leveren prestaties en de middelen (input) die daarvoor nodig is. In 2010 en 2011 willen we een verbeteringslag doorvoeren door zoveel mogelijk harmonisatie, efficiency in het beheer van de data en dubbelingen van indicatoren en benchmarks weg te nemen. Bij de inventarisatie is gebleken dat wij ruim 200 indicatoren hanteren. 2011 staat in het teken van efficiency op dit gebied: 'waar sturen we mee' is hierbij het uitgangspunt. Hierbij willen we ook kijken of we op eenduidige wijze en op één plek in de organisatie de zogenaamde 'statistiek en informatie' kunnen aanbieden en beheren. De ontwikkelingen in het kader van monitoring dienstverlening worden hierbij betrokken.

Monitoring dienstverlening

In dit kader zal doorgedaan worden op de ingeslagen weg. Enerzijds is dat deelname aan het landelijke onderzoek Waarstaatjegemeente.nl (opvolger van de 'Staat van de gemeente') een product van het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING). Hiermee hebben gemeenten een instrument om te

Voor 2011 hebben we de volgende speerpunten in onze bedrijfsvoering voor HRM benoemd:

continue aandacht voor leiderschapsontwikkeling

Leiderschap vinden wij belangrijk in onze organisatie. We besteden hier aandacht aan door met het management ontwikkelingen en verbeteringen door te voeren.

loonsombudgettering

Wij zijn in 2010 gestart met loonsombudgettering. 2011 zal in het teken staan van doorontwikkeling. Loonsombudgettering is een instrument waarmee onze managers inhoud kunnen geven aan hun integrale verantwoordelijkheid als manager en als budgetverantwoordelijke.

ziekteruim

We willen het ziekteruim terugbrengen naar 4,6%.

beloningsbeleid

We willen bewust beloningsbeleid invoeren, omdat bewust belonen leidt tot het verbeteren van prestaties.

loopbaanontwikkeling

Meer nadruk op de loopbaanontwikkeling van medewerkers (mobiliteit en doorstroming).

blijven leren en verbeteren door zichzelf en elkaar te vergelijken.

Anderzijds wordt de relatie gezocht met de integrale wijkanalyses. De gemeente wil voor het maken van integrale wijkanalyses bestaande gegevens en analyses zoveel mogelijk bundelen in één database. Uit deze gegevens en analyses wil de gemeente vervolgens de relevante thema's, data en indicatoren destilleren en deze met behulp van een specifiek Assens verklaringsmodel op wijkniveau analyseren in de zogenaamde wijkanalyses.

Kwaliteitszorg

Wij ontwikkelen in 2011 één visie op kwaliteitszorg en maken een keuze voor een model voor kwaliteitsmanagement. Dit vormt een kapstok om plek te geven aan de verschillende instrumenten voor kwaliteitszorg, die nu reeds zijn ontwikkeld. Tevens biedt het een basis voor verdere planmatige en integrale sturing aan ontwikkelingen op het gebied van kwaliteitszorg. De verschillende disciplines voor controlling, bestaande uit de bekende PIJOFACH-functies: personeel & organisatie, financiën en inkoop, juridisch, informatisering & automatisering, communicatie, facilitair/huisvesting, zijn hierin betrokken. Eventuele vorming van een kwaliteitsplatform zullen we onderzoeken.

Risicomanagement

Risicomanagement is een onderwerp dat in de tweede helft van 2010 en eerste helft 2011 nadrukkelijk op de agenda komt te staan. Met het oog op de beperkte middelen en de bezuinigingen willen wij nadrukkelijk sturen op risico's. Wij zien risico's en de omvang van het weerstandsvermogen in nauwe relatie met elkaar staan. In een plan van aanpak rondom risicomanagement willen wij aangeven op welke wijze we een scherpere focus op risicomanagement implementeren in de organisatie. Wij hebben in het kader van de verslechterende financiële positie in de zomer van 2010 onze reserves doorgelicht. Voor een nadere aanduiding over de ontwikkeling van de reserves verwijzen we naar de paragraaf weerstandsvermogen. Overigens komt risicomanagement ook in andere trajecten aan de orde, als onderdeel van kwaliteitszorg, maar bijvoorbeeld ook bij 'Verzekeren en schadebehandeling'.

Lean

Na een succesvolle pilot bij de publieksbalie (afgifte bouwvergunning) gaan we de lean-methodiek gemeentebreed invoeren als effectief middel om processen efficiënter en effectiever te maken en daarmee ook procesmanagement als geheel te verbeteren en te borgen.

Deregulering/administratieve lastenverlichting

Op het gebied van deregulering zullen wij een verdiepingsslag maken. In de eerste fase zijn de meest voorkomende gemeentelijke producten doorgelicht en gedereguleerd. De volgende fase betreft een analyse en opruiming van alle lasten, zowel voor burgers als voor de eigen organisatie, die voortkomen uit onze regelgeving. Welke processen liggen achter de regels die we hebben voor burgers, bedrijven en onszelf? Centraal staat steeds houding en gedrag van

medewerkers ten opzichte van oude en nieuwe regelgeving: Welke ballast kunnen we er uit halen, is de regel echt nodig? Er ligt een relatie met het lean-project en de verbetertrajecten op het gebied van subsidies en regelingenbeheer.

Projectcontrol verbreden

Wij zijn gestart om projectcontrol niet louter vanuit de financiële functie op te pakken, maar een verbreding door te voeren zodat de beheersing van projecten plaatsvindt vanuit meerdere disciplines (juridisch, financieel et cetera). Hiermee willen wij bereiken dat we een eenduidige methodiek voor projectbeheersing hanteren. De risicobeheersing in projecten is hierbij een belangrijk aanknopingspunt dat vanuit de juridische, financiële en beleidsinhoudelijke discipline aangepakt wordt.

Audits

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet ver richt het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. Dit gebeurt conform de 'Verordening collegeonderzoeken'. In 2010 doet het college onderzoek naar: Antwoord© (digitale dienstverlening) en Onderwijsbeleid.

De meerjarenlijst bevat de volgende onderwerpen: leerlingenvervoer, bibliotheek, beheer openbare ruimte, arbeidsmarktbeleid, duurzaamheid, interactieve beleidsvorming/communicatie, minderhedenbeleid en wijkbeleid. Het is mogelijk dat deze meerjarenlijst in 2011 wordt aangevuld met nieuwe onderwerpen. De onderwerpen voor de collegeonderzoeken 2011 zijn gladheidsbestrijding en kostendekkendheid huurprijssystemen.

Planning & control – Juridisch en inkoop

Juridische kwaliteitszorg

Onze visie op juridische kwaliteitszorg is dat deze gelijkwaardig onderdeel uitmaakt van kwaliteitszorg als geheel. De ontwikkeling van een kwaliteitsplatform wordt onderzocht. In het kader van juridische kwaliteitszorg gaat het om meer dan het denken in regeltjes, instructies en checklists. Het gaat om proces- en competentiegericht denken en handelen door de juridisch adviseurs en juridisch controllers. Als uitgangspunt hanteren wij dat slim organiseren aan de voorkant (ante control), lastige controles achteraf (post control) beperkt.

Naast de algemene ontwikkelingen in het kader van kwaliteitszorg, zijn de acties in 2011 erop gericht de basis te verstevigen, te weten:

Inkoop- en contractbeheer

In de tweede helft 2010 en doorlopend in 2011 wordt de inkoopfunctie gecentraliseerd. De onderscheidende rollen van en interactie tussen inkoper, materiedeskundige, budgethouder en jurist zijn hel-

der vastgelegd. Professionele inkoop levert een substantiële bijdrage aan de bezuinigingstaakstelling en het realiseren van onze beleidsdoelstellingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen, (sociale) duurzaamheid en stimulering van de lokale economie.

Subsidies

Het project 'Subsidiesystematiek' is gericht op de vereenvoudiging en verbetering van de subsidiesystematiek. Doel hiervan is onder andere te komen tot lastenvermindering voor de subsidieontvangers en de eigen organisatie, meer klantvriendelijkheid, betere juridische kwaliteit en minder rechtmatigheidsrisico's. In 2010 en met vervolg in 2011 willen we de volgende resultaten boeken:

- Nieuwe subsidieverordening.
- Eenduidige regeling voor subsidiebeleidsregels
- een prioritering en planning voor actualisering van oude en nieuwe beleidsregels.

- Actualisering van de betreffende beleidsregels conform de prioritering en planning.

Regelingenbeheer

Actueel in 2011 is de aansluiting bij de Centrale Voorziening Decentrale Regelgeving (CVDR). Deze wordt in de toekomst verplicht, Assen loopt hierop vooruit. Hiervoor is een actueel regelingenbestand noodzakelijk en een aangepast werkproces. Tegelijkertijd wordt evenwichtige control ontwikkeld om de inhoudelijke kwaliteit van de gemeentelijke regelgeving te borgen.

Verzekeren en schadebehandeling

Als onderdeel van het bredere risicomanagement en met als doel verbeteren van de doelmatigheid start in 2010 het project 'verzekeren en schadebehandeling'. Deze loopt door in 2011. Aan de orde komen aspecten als: goede risicoanalyse, compleet schadebeeld

en borging van het werkproces. Reikwijdte zijn de schades op grond van zowel de passieve en actieve aansprakelijkstellingen als de contractuele aansprakelijkstellingen.

Processen/Procesmanagement

In 2010 worden de werkprocessen 'afhandelen bezwaarschriften', 'subsidieverstrekking' en 'besluitvorming college' doorgelicht volgens de leanmethodiek. In de loop van 2011 zal nog aandacht nodig zijn om de resultaten blijvend te borgen. In 2011 worden nog meer processen 'geleand'. Juridische control geeft waar nodig advies.

Overig

Naast bovengenoemde onderwerpen is in 2011 aandacht voor gemeentebreed management van conflicten (bezwaar/beroep, mediation, privaatrecht, regie op rechtshulp) en het bevoegdhedenbeheer.

Planning en control-Financieel

Voorafgaand

In 2009 hebben we een aantal verbeteringen doorgevoerd op het gebied van de gemeentelijke P&C-cyclus door de invoering van de Voorjaarsnota en de Najaarsnota waardoor op een tweetal momenten in het jaar beleid en geld kunnen worden afgewogen. Verbeteringen die in 2011 op de agenda staan zijn:

Vervroeging van de jaarrekening

Het streven is om de jaarrekening en de Voorjaarsnota gelijktijdig beschikbaar te hebben.

Het vervroegen van de jaarrekening vergt niet alleen interne beheersingsmaatregelen als tussentijdse afsluitingen van de boekhouding, het vergt ook afstemming met externe partijen zoals de ISD.

Treasury: middellange termijnvisie

De ontwikkeling van de economie en de doorontwikkeling van een langjarige investeringsplanning heeft onze nadrukkelijke aandacht. De verkoop van de aandelen van Essent heeft invloed op het treasurybeleid van onze gemeente. Begin 2011 zullen wij meer duidelijkheid hebben over de middellange en lange termijnvisie en de wijze waarop wij met de opbrengst van de gelden Essent kunnen omgaan. Wij zullen uw raad informeren en hierbij betrekken.

Betrokkenheid bij beleidsinhoudelijke thema's

Vanuit de financiële discipline wordt de verbreding van projectcontrol getrokken. De ontwikkeling van een kwaliteitsmodel en risicomanagement staat op de agenda vanuit de financiële discipline.

Dashboard met managementinformatie

In de ambtelijke organisatie is sturen op managementinformatie belangrijk. Wij zijn bezig om een 'dashboard' model te ontwikkelen, dat het management van onze organisatie in staat stelt om op basis van eenvoudige stuurinformatie de managementtaken uit te kunnen voeren.

Bezuinigingen

De realisatie van de bezuinigingen vraagt vanuit de financiële discipline veel aandacht. Wij pakken dit onderwerp op in projectmatige vorm.

Bedrijfsvoeringsvisie vertalen in een concreet meerjarenplan

Wij willen in 2010 de bedrijfsvoeringsvisie gereed hebben. Deze visie vormt een vooruitblik waar we naartoe willen met onze bedrijfsvoering. In 2011 willen we de visie vertalen in jaarplannen, waarin de activiteiten waarmee we de doelen willen bereiken per jaarschijf zijn aangegeven.

Versmarten begroting

Zoals hiervoor al is aangegeven staat het versmarten van de begroting en de bedrijfsvoering prominent op de agenda. De eerste resultaten zijn in deze begroting opgenomen: het verminderen van het aantal informatiebronnen en de opname in 'Assen in Cijfers'.

Informatieverzorging

Het programma Assen digitaal, waarin de projecten uit het bestuurlijk geaccordeerde EGEM realisatieplan zijn ondergebracht, loopt ook nog in 2011 door. Binnen dit programma wordt de voortgang en sa-

menhang van de, door de overheid verplichte bouwstenen en voorbeeldprojecten rond e-dienstverlening, bewaakt.

De komende jaren komen nog zeer veel ontwikkelingen op de gemeente Assen af. Door de verdergaande digitalisering grijpen diverse bedrijfsfuncties steeds meer op elkaar in. De afstemming en visie ontwikkeling op het informatie werkveld blijft continu aandacht vragen.

Het aantal diensten dat digitaal afgenomen kan worden door burgers en bedrijven zal in 2011 verder worden uitgebreid.

Administratie

Digitale workflow en digitale facturen

In 2011 zal de digitale workflow van facturen uitgebreid worden met een digitale verplichtingen administratie. Daarnaast zal gekeken worden naar de mogelijkheden van e-facturering. Dit maakt het mogelijk dat leveranciers facturen digitaal aanbieden waardoor de medewerkers van de gemeente Assen facturen niet handmatig scannen.

2011 invoering zaakgericht werken

In 2011 wordt een start gemaakt met de invoering van 'zaakgericht' werken. Het 'zaakgericht' werken is een onmisbaar fundament voor het verbeteren en digitaliseren van de publieke dienstverlening, interne bedrijfsvoering en de verantwoording hiervan. Alle informatie met belang voor de zaak wordt digitaal bewaard (onder andere de status van de aanvraag) en is daardoor eenvoudig toegankelijk voor de burger dan het bedrijf en de medewerkers. De digitalisering van post en archiefstromen zullen verder worden uitgebreid.

Implementatie nieuw HRM-systeem

Verder zal de implementatie van een nieuw HRM systeem de nodige aandacht blijven vragen.

Invoering riool- en afvalstoffenheffing

Tot slot zal onderzocht worden waar eventuele efficiencymaatregelen kunnen worden behaald in het proces van de inning van de riool- en afvalstoffenheffing.

Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid van de gemeente richt zich allereerst op het op de juiste wijze informeren van onze inwoners en bedrijven. Wij zetten daarbij eerder ingezette lijnen voor bijvoorbeeld Berichten van de Brink en internet voort. Waar wenselijk bouwen we deze verder uit op basis van evaluatie en onderzoek. Nadrukkelijke aandacht heeft de bezorging van Berichten van de Brink.

Verbetering standaardbrieven

De verbetering van (standaard)brieven krijgt in 2011 een vervolg. Introductiedagen voor nieuwe inwoners

en rondleidingen blijven bestaan. Ook houden we aandacht voor de relatie tussen burger en bestuur door bijvoorbeeld informatiebijeenkomsten en allereerste bezoeken en presentaties.

Interactief beleid

We evalueren het interactief beleid en zetten daar nadrukkelijker op in. In 2010 zijn we begonnen met beleid voor nieuwe (social) media. Daar gaan we in 2011 mee verder om zo de communicatie van de gemeente in te kunnen richten op trends als personalisering, informatisering en digitalisering.

Facilitaire ondersteuning

Vanuit Klant en Kwaliteit staan de klant en de werkprocessen centraal. De consequenties vertalen wij in de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Als ideaalbeeld zien wij huisvesting van de gemeentelijke organisatie op één plek. Dit ideaalbeeld is echter niet op korte termijn te realiseren. De lange termijnoplossing richt zich op onderzoek naar één centrale huisvesting voor onze gehele gemeentelijke organisatie, met uitzondering van de afdeling Uitvoering en de Brandweer.

Nieuw huisvestingsconcept

Doelstelling van het 'project centrale huisvesting Stadhuis' is: 'de gewenste organisatiecultuur vertalen naar een huisvestingsconcept', waarbij:

- Het nieuwe huisvestingsconcept moet aansluiten bij onze collectieve ambitie. Om dit te bereiken is 'ontmoeting' een cruciaal begrip.
- Onze inzet een gecentraliseerde en flexibele huisvesting is, waarbij moderne inzichten van Het Nieuwe Werken een plek krijgen.

Het Nieuwe Werken

- Een manier van organiseren en werken passend bij de huidige tijdgeest waardoor we competenties van mensen beter gebruiken.
- Essentie: organisatie stelt medewerkers in staat zelf te bepalen wanneer, waar, hoe en met wie ze werken, waarbij gestuurd wordt op resultaat.

Daarnaast implementeren wij pragmatische korte termijnoplossingen en onderzoeken wij middellange termijnoplossingen.

Middeleninzet bedrijfsvoering

begroting kosten bedrijfsvoering					(bedragen x € 1.000)	
omschrijving	realisatie	begroting		mutatie 2010-2011		
		2009	2010	2011	€	%
totale personeelskosten	42.203	40.232	42.056	1.824	4,5	
beheerskosten	9.409	8.108	9.118	1.010	12,5	
kapitaallasten	4.166	5.244	5.215	-29	-0,6	
inkomsten bedrijfsvoering	2.068	1.509	1.593	3	0,2	
totale kosten bedrijfsvoering	53.710	51.994	54.796	2.802	5,4	

Kosten van de bedrijfsvoering

De lasten van de bedrijfsvoering nemen ten opzichte van 2010 toe met € 2.802.000. Tegenover deze stijging van lasten staat een toename van de dekking met eenzelfde bedrag.

Personele kosten

De stijging van de personele kosten is voor tweederde te verklaren uit salarisontwikkeling die voortkomt uit toepassing van de cao en de periodieken in salarissen. Op het gebied van personeel van derden stellen wij de raming naar beneden bij. Dit heeft te maken met taakvermindering van het cluster groenon-

derhoud waardoor er rekening gehouden kan worden met minder seizoenswerk. Wij willen meer door eigen mensen laten doen, waardoor de raming naar beneden kan worden bijgesteld. De resterende stijging is te verklaren uit (autonome) ontwikkelingen die zich in het begrotingsjaar 2010 hebben voorgedaan op het gebied van de bedrijfsvoering. Dit zijn uitzettingen van ramingen op het gebied van personeel, waarvoor financiële dekking aanwezig is. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de uitbreiding voor de FlorijnAs. Het programmabureau FlorijnAs wordt betaald uit de compensatiegelden voor de Zuiderzeelijn (RSP-gelden).

beloop personeelsformatie in fte's

(ten opzichte van de begroting, bijgewerkt tot en met de Voorjaarsnota 2010)

dienstformaties	jaarrekening 2009	begroting 2010	begroting 2011	% mutatie 2010-2011
Stadsontwikkeling	143	154,0	151,0	-3,0
FlorijnAs	-	-	5,0	5,0
Stadsbeheer	335	318,3	318,8	0,6
Stadsbalie	221	226,5	225,5	-1
totaal	699	698,8	700,3	1,6

Beheerskosten

De beheerskosten nemen toe met € 1.010.000. Deze toename wordt onder andere veroorzaakt doordat wij 'reëler' zijn gaan begroten. In het verleden werden de te krappe budgetten in realisatie ruimschoots gecompenseerd door overschotten. De lucht is met andere woorden uit de begroting verdwenen. Naast het reëler begroten kan deze stijging verklaard worden door een aantal onderhoudscontracten en licenties die duurder uitvallen dan de inschatting die wij gemaakt hebben.

Op het gebied van 'beheer van de stad' hebben wij te maken met stijgingen onder andere op het gebied van belastingen, materieel, onderhoudskosten en verzekeringen.

Kapitaallasten

De geraamde kapitaallasten voor de bedrijfsvoering-begroting zijn lager geraamd dan in de begroting 2010. Dit komt omdat wij bewust hebben gekeken naar de investeringen en nut en noodzaak tegen elkaar af hebben gewogen. De kapitaallasten zijn gekoppeld aan het hieronder genoemde investeringsvolume.

geplande investeringen bedrijfsvoering (bedragen * € 1.000)

dienstformaties	begroting 2010	begroting 2011
Stadsbalie	3.056	993
Stadsontwikkeling	25	25
Stadsbeheer	995	852
totaal	4.076	1.870

Dekking van de kosten van de bedrijfsvoering

De dekking van de bedrijfsvoeringkosten wordt gevonden door de kosten toe te rekenen naar bijvoorbeeld de begrotingsprogramma's, projecten en investeringen. Ook worden bedrijfsvoeringkosten toegerekend aan de gebouwen die we in exploitatie hebben en aan het grondbedrijf en derden. Binnen de bedrijfsvoering zelf wordt het grootste deel aan

dekking gevonden. Uit onderstaande tabel blijkt de mutatie ten opzichte van de begroting 2010. De conclusie die uit deze tabel kan worden getrokken is dat wij meer kosten toerekenen aan de programma's en meer toerekenen aan de projecten en investeringen. Het uitgangspunt van deze dekking is om een zo reëel mogelijk beeld weer te geven.

begroting toerekening kosten bedrijfsvoering				(bedragen x € 1.000)	
omschrijving	realisatie	begroting	begroting	mutatie 2010-2011	
	2009	2010	2011	€	
begrotingsprogramma's	41.207	38.369	40.605	2.236	V
projecten en investeringen	6.106	5.688	6.686	998	V
exploitatie gebouwen c.a.	4.288	4.297	4.224	-73	N
grondbedrijf	2.226	3.250	3.103	-147	N
doorberekening aan derden	0	390	210	-180	N
totale toerekening	53.827	51.994	54.828	2.834	

Verbonden partijen

Doel

De paragraaf Verbonden partijen is bedoeld om op één centrale plek in de begroting en jaarrekening van de gemeente inzicht te bieden in en informatie te geven omtrent partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt en in het beleid dat de gemeente in dat kader voert. Inzicht hier-

in is voor uw raad relevant omdat betrokken partijen direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering met beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen en daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's kunnen worden gelopen.

Verbonden partij

Een 'verbonden partij' wordt in dit verband gedefinieerd als een privaot- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Materieel gezien houden die beide belangen het volgende in:

Bestuurlijk belang

Gemeentelijke zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur dan wel uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang

Gemeentelijke aansprakelijkheid ten aanzien van aan betrokken partij beschikbaar gestelde financiële middelen die niet verhaalbaar zijn bij faillissement of het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden indien de partij haar verplichtingen niet nakomt.

Gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen en/of deelnemingen in bedrijven zijn voorbeelden van verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Wij verbinden ons als gemeente Assen in principe alleen bestuurlijk en financieel jegens een derde wanneer deze verbinding met het oog op het realiseren van een specifieke beleidsdoelstelling een duidelijk aantoonbare meerwaarde oplevert ten opzichte van het 'zelf' doen. Hierbij gelden bestuurlijke overwegingen; dan wel vanuit een oogpunt van

doelmatigheid en doeltreffendheid, dan wel vanuit financieel-economische overwegingen. Binnen de Vereniging Drentse gemeenten is bestuurlijk gesproken over een coördinerende aanpak van gemeenschappelijke regelingen, teneinde de sturing te verbeteren.

Bijzonderheden

Wij zetten in 2011 het proces tot verbetering van de aansturing van verbonden partijen voort. Doel is vooraf bepalen welke prestaties we van de verbonden partijen vragen, wat we ermee bereiken (effecten) en wat de kosten daarvan zijn. Achteraf willen we kunnen bepalen in welke mate de beoogde effecten bereikt zijn (doeltreffendheid) en wat dit gekost heeft (doelmatigheid). Het accent ligt op het vooraf sturen en het daarvoor aanscherpen van de beleidskaders.

Voor de aansturing van verbonden partijen zijn in de 'notitie aansturing verbonden partijen' een aantal uitgangspunten vastgesteld die wij in 2011 gaan uitwerken.

Het sturen en beheersen van prestaties, effecten en hun kwaliteit (doelmatigheid en doeltreffendheid) vergt aanpassingen in de relaties tussen verbonden partijen en de gemeente, maar ook in de gemeentelijke werkprocessen. Voor wat betreft de relaties met de verbonden partijen ligt in 2011 het speerpunt bij de gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast zet het

college het proces tot wijziging van de subsidiesystematiek voort.

Wij beraden ons op nut en noodzaak van de gemeenschappelijke regeling als instrument voor de aansturing van verbonden partijen, die bestaan uit samenwerkende gemeenten en laten in 2011 onderzoeken of alternatieve samenwerkingsvormen een betere aansturing van verbonden partijen borgen. Uitgangspunt bij dit onderzoek is respect en behoud van de zeggenschap van de samenwerkende gemeenten bij de uitvoering van hun taken.

Met een nieuwe subsidiesystematiek willen we borgen dat Assen vooraf scherper de prestaties, de daarmee beoogde effecten en de daarvoor benodigde subsidies kan bepalen. We willen ter voorkoming van verkapte subsidies gemeentelijk beleid vaststellen met betrekking tot uitgifte (koop en huur) van gemeentelijke eigendommen.

We gaan nieuwe richtlijnen formuleren voor de begroting en jaarrekening van de verbonden partijen om te bereiken dat uw raad de verbonden partijen beter kan aansturen.

Inventarisatie verbonden partijen

In de begroting 2011 en de programma's daarbinnen zijn wij zowel ten aanzien van het beleid als het gemeentelijk financieel belang uitgegaan van een bestendige gedragslijn. De financiële verplichtingen maken onderdeel uit van de begroting.

Wijzigingen ten opzichte van begroting 2010

De met een *) aangeduide partijen zijn voortgekomen uit de overeenkomst tussen Essent en RWE. De voormalige aandeelhouders van Essent nemen (in

dezelfde verhouding) deel in deze rechtspersonen om gezamenlijk aansprakelijkheden zo veel mogelijk te beperken en de afwikkeling van de genoemde overeenkomst zo gestructureerd mogelijk te laten verlopen.

Op basis van bestuursbesluiten, gesloten overeenkomsten en/of gemaakte afspraken, hebben wij als gemeente Assen per 1 januari 2011 in de navolgende verbonden partijen een bestuurlijk en financieel belang.

Alescon

Plaats	Hoogeveen
Doel	Participatie en reïntegratie werkzoekenden (WSW)
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage

Attero Holding nv (voorheen Essent Milieu Holding nv)

Vestigingsplaats	Arnhem
Doel	Vuilverwerking
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Inbreng kapitaal/dividend

Bank Nederlandse Gemeenten nv

Plaats	Den Haag
Doel	Bank
Bestuurlijk belang	Inbreng kapitaal/dividend
Financieel belang	Aandeelhouder

CBL (Cross Border Lease) Vennootschap bv *)

Plaats	Den Bosch
Doel	Deelneming in CBL-fonds (Cross Border Lease) ter afdekking van eventuele verliezen voortvloeiende uit in het verleden afgesloten CBL-overeenkomsten met Amerikaanse investeerders.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Deelneming in kapitaal

Claim Staat Vennootschap bv

Plaats	Den Bosch
Doel	Bundeling belang in verband met potentiële schadevordering op de Staat met betrekking tot indirect geleden schade als gevolg van de splitsingswetgeving
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Deelneming in kapitaal

Eems Dollard Regio (EDR)

Vestigingsplaats	Nieuweschans
Doel	Economische en culturele stimulering
Bestuurlijk belang	Lid openbaar lichaam
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage

Enexis Holding nv

Vestigingsplaats	'Den Bosch
Doel	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Inbreng kapitaal/dividend

ESGEVA

Vestigingsplaats	Zwolle
Doel	Contracten afsluiten voor de verwerking van GFT bij Essent
Bestuurlijk belang	Lid AB en DB
Financieel belang	Kostendekkende exploitatie

Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe

Plaats	Assen
Doel	Sociale kredietverstrekking
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB
Financieel belang	Handhaving kostendekkende exploitatie

Gemeenschappelijke regeling Assen en waterschap Hunze en Aa's

Plaats	Assen
Doel	Aanleg instandhouding beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater
Bestuurlijk belang	Lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen
Financieel belang	Geen directe financiële verplichting.

Gemeenschappelijke regeling Assen en Waterschap Noorderzijlvest

Plaats	Assen
Doel	Aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater
Bestuurlijk belang	Lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen
Financieel belang	Geen directe financiële verplichting

Gemeenschappelijke regeling Garantieregeling (voorheen Bestuursacademie Noord Nederland (BANN))

Plaats	Assen
Doel	De resterende taken van de Garantieregeling zullen op korte termijn worden overgedragen aan een andere rechtspersoon. Wanneer die overdracht is afgerond kan de gemeenschappelijke regeling worden geliquideerd.
Bestuurlijk belang	Lid
Financieel belang	Bijdrage is vervallen in verband met voldoende vermogen om de liquidatie af te ronden.

Gemeenschappelijke regeling ICO Centrum voor Kunst en Cultuur

Plaats	Assen
Doel	Afwikkeling en verevening frictiekosten voormalig personeel
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB
Financieel belang	Liquidatie wordt door gemeente Assen uitgevoerd

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

Plaats	Assen
Doel	Vorbereiden en uitvoeren activiteiten en diensten in het kader van de basisgezondheidszorg
Bestuurlijk belang	GR; lid DB en AB
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage

Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR)

Plaats	Assen
Doel	Geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten
Bestuurlijk belang	GR; lid DB
Financieel belang	Handhaving kostendekkende exploitatie

Hulpverleningsdienst Drenthe (HVD)

Plaats	Assen
Doel	Hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten
Bestuurlijk belang	GR; lid DB
Financieel belang	Exploitatiebijdrage

Intergemeentelijke Sociale Dienst Assen

Plaats	Assen
Doel	Uitvoering taken Wet werk en bijstand c.a.
Bestuurlijk belang	GR; lid van DB, centrumgemeente
Financieel belang	Aandeel jaarlijkse exploitatie

Groningen Airport Eelde nv

Plaats	Eelde
Doel	Personen- en vrachtvervoer
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder en lid Raad van Toezicht
Financieel belang	Inbreng kapitaal en bijdrage verliesafdekking

Plateau Openbaar Onderwijs Assen

Plaats	Assen
Doel	Bevordering van en zorg voor openbaar basisonderwijs
Bestuurlijk belang	Bestuurscommissie ex. Art. 83 Gemeentewet
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage conform financieel statuut

Platform Middelgrote Gemeenten

Plaats	Westerbork
Doel	Belangenbehartiging
Bestuurlijk belang	Lid platform
Financieel belang	Jaarlijkse deelnemersbijdrage

Publiek Belang Electriciteitsproductie bv (Borssele)

Plaats	Den Bosch
Doel	Belang in Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland nv (EPZ)
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Inbreng kapitaal/dividend

Recreatieschap Drenthe

Plaats	Diever
Doel	Bevordering recreatie in de breedste zin van het woord
Bestuurlijk belang	GR; lid AB
Financieel belang	Exploitatiebijdrage

Regio Groningen-Assen 2030

Plaats	Groningen
Doel	Samenwerking ten behoeve van regio-ontwikkeling
Bestuurlijk belang	Deelname convenant
Financieel belang	Bijdrage in fonds/investering subsidie(s)

Regionaal Historisch Centrum Drents Archief

Plaats	Assen
Doel	Gemeenschappelijk professioneel beheer Drents Archief en gemeente Assen
Bestuurlijk belang	GR; lid DB
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage

Regionale Brandweer Drenthe

Plaats	Assen
Doel	Hulpverlening bij brand en rampen
Bestuurlijk belang	GR; lid DB
Financieel belang	Jaarlijkse exploitatiebijdrage

Stichting Drentse Bedrijven Locaties

Plaats	Meppel
Doel	Economische stimulering.
Bestuurlijk belang	Lid stichtingsbestuur
Financieel belang	Subsidie

Stichting voor Openbaar en voortgezet onderwijs Noord- en Midden-Drenthe

Plaats	Assen
Doel	Bevordering van en zorg voor voortgezet onderwijs
Bestuurlijk belang	Stichting
Financieel belang	Sluitende exploitatie

Stichting VVV Drenthe Plus (in liquidatie)

Plaats	Beilen
Doel	Bevordering toerisme
Bestuurlijk belang	Stichting

STIVAM

Plaats	Zwolle
Doel	Contracten afsluiten verwerking restfractie bij Essent
Bestuurlijk belang	Lid AB + DB
Financieel belang	Kostendekkende exploitatie

VAMIJ cv

Plaats	Wijster
Doel	Financiering bouw geïntegreerde vuilverbrandingsinstallatie
Financieel belang	Deelname in kapitaal

Vereniging Drentse Gemeenten

Plaats	Westerbork
Doel	Gebundelde bestuurlijke belangenbehartiging binnen Drenthe
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap vereniging
Financieel belang	Lidmaatschap vereniging

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Plaats	Den Haag
Doel	Gebundelde bestuurlijke belangenbehartiging op landelijk niveau.
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap vereniging
Financieel belang	Jaarlijkse contributie

Vordering op Enexis bv^{*)}

Plaats	Den Bosch
Doel	Bundeling van belangen in de bruglening aan Enexis
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Deelneming in kapitaal

Verkoop Vennootschap bv^{*)}

Plaats	Den Bosch
Doel	Maximalisatie uiteindelijke verkoopopbrengst; optimalisering risicoafdekking
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Deelneming in kapitaal

Waterleiding Maatschappij Drenthe nv

Plaats	Assen
Doel	Nutsvoorziening
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder
Financieel belang	Inbreng kapitaal/ dividend

Nota grondbeleid

In 2005 is het grondbeleid van de gemeente Assen vastgesteld. Het gemeentelijke grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsdoelstellingen die de gemeente heeft geformuleerd voor onder meer woningbouw (duurzaam, betaalbaar, kwaliteit en differentiatie in het aanbod), aanleg van bedrijventerreinen en wegen alsmede het realiseren van maatschappelijke voorzieningen. Grondverwerving, -beheer, bouw- en woonrijp maken en gronduitgifte zijn de gebruikelijke ingrediënten voor gebiedsontwikkelingen. Voor een succesvol ruimtelijk-economisch beleid en het daarmee samenhangende grondbeleid dient verder een degelijk en ontwikkelingsgericht financieel beleid te worden gevoerd binnen het Grondbedrijf.

Hoofddoelstelling van het grondbeleid is dus het realiseren van de stedelijke opgave die Assen heeft. Het Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen, de Regiovisie Groningen-Assen, de Structuurvisie+, de Masterstudie FlorijnAs, de visie op de binnenstad, het structuurplan Stadsrandzone en de duurzaamheidsvisie geven een beeld van de ambities voor toekomstige ontwikkeling van Assen.

Belangrijke groei-indicatoren voor Assen in de structuurvisie zijn 80.000 (nu circa 67.000) inwoners en 39.000 (nu circa 30.000) arbeidsplaatsen in 2030. Voor de bedrijfsterrinen en de huisvesting van de nieuwe inwoners moet voldoende bestemmingsplancapaciteit worden gerealiseerd. In de periode 2010-2030 moeten circa 9.500 nieuwe woningen worden gebouwd en circa 150 ha. bedrijventerrein worden toegevoegd. Deze groeiambitie wordt ondersteund in

het Provinciaal Omgevingsbeleid en door het rijksbeleid waarin Groningen-Assen is aangeduid als nationaal stedelijk netwerk.

De gemeente wil een zo groot mogelijke invloed kunnen uitoefenen op de ontwikkeling van een compacte, duurzame en sociaal veilige stad. Het grondbeleid is daarbij een belangrijk instrument.

In de werkwijze wordt onderscheid gemaakt in actief, facilitair en passief grondbeleid. Assen voert in beginsel een actief grondbeleid, wat inhoudt dat de gemeente zelf het initiatief en risico neemt door actief gronden aan te kopen, bouwrijp te maken en vervolgens te verkopen. Dit actieve grondbeleid geeft de gemeente een sturende rol bij het realiseren van de genoemde publieke doelen. Het schept condities om locaties met een strategische betekenis voor het beleid actief te realiseren. Een goed voorbeeld in dit kader is de ontwikkeling van het gebied Kloosterveen en Assen-Zuid.

Deze aanpak geeft de meeste zekerheid dat de meest gewenste ruimtelijke ontwikkeling van Assen tot stand komt.

De gemeente Assen voert niet altijd actief grondbeleid. Redenen daarvoor kunnen zijn dat de financiële middelen in het grondbedrijf niet toereikend zijn en/of dat een ontwikkeling via samenwerking met derden of door derden zelfstandig binnen de gemeentelijk beleidskaders kan plaatsvinden. Ook kan het zijn dat derden/ontwikkelaars reeds grondposities hebben ingenomen zodat het aankopen van gronden niet meer mogelijk is.

Realisering beleidsdoelstellingen

Wonen

Assen heeft in de periode 2010 tot en met 2020 een gemiddelde jaarlijkse taakstelling van 520 te bouwen woningen. Een aanzienlijk deel van de productie zal in de uitbreidingswijk Kloosterveen worden gerealiseerd. In 2011 zal de bijdrage van Kloosterveen aan de woningbouwproductie naar verwachting lager zijn dan normaal. Een groot deel van de gronden in Kloosterveen II is contractueel in handen van een viertal ontwikkelaars. In 2008 is met deze ontwikkelaars een Hoofdlijnenakkoord gesloten. Vervolgens is de verdere uitwerking opgepakt om te komen tot de ondertekening van een realisatieovereenkomst. Eind 2009 bleek dat er geen overeenstemming kon worden bereikt over een realisatieovereenkomst en is derhalve het hoofdlijnenakkoord door de gemeente ontbonden.

Om tot 2020 voldoende plancapaciteit beschikbaar te hebben voor de jaarlijkse woningbouwproductie en om te kunnen anticiperen op de achterblijvende productie van de ontwikkelaars in Kloosterveen II, is

in 2010 verder gewerkt aan het beschikbaar krijgen van extra plancapaciteit. Voor het gebied Kloosterveen III (Zuid en West), waarvoor in 2008 het voorkeursrecht is gecontinueerd, is een bestemmingsplan in voorbereiding en wordt ingezet op het actief aankopen van grond. De procedure is erop gericht om eind 2011 een door de raad vastgesteld bestemmingsplan te hebben. Hiervoor is de samenwerking met de gemeente Midden-Drenthe en de Provincie van groot belang, omdat het Norgerbrugtracé ook onderdeel uitmaakt van de gebiedsvisie.

De eerste fase van het Stadsbedrijvenpark, het Havenkwartier genoemd, is ook in beeld voor toekomstige woningbouw. Ter veiligstelling van de positie van de gemeente op de grondmarkt is hier het voorkeursrecht gemeenten gevestigd. Het onderzoek naar de haalbaarheid van de eerste fase loopt nog.

Met de inwerkingtreding van de Grondexploitatiewet is de gemeentelijke regie op het stedelijk woonprogramma versterkt. Uitgangspunt voor de gemeente is om vroegtijdig exploitatieovereenkomsten aan te

gaan met marktpartijen. Naast het kostenverhaal kunnen in exploitatieovereenkomsten locatie-eisen worden vastgelegd. De nieuwe wetgeving was mede aanleiding om in 2010 het grondbeleid te actualiseren.

Werken

Het creëren van extra werkgelegenheid moet de werkloosheid in Assen doen afnemen naar minimaal het landelijk gemiddelde. De ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen kan daarbij ondersteunen.

Voor 2011 wordt een uitgifte van bedrijventerreinen voorzien van 5 hectare, met name op het bestaande bedrijventerrein Messchenveld.

Om in de toekomst te kunnen blijven voorzien in de behoefte aan bedrijfskavels en om ruimte te bieden voor bedrijfsverplaatsing vanuit het Stadsbedrijvenpark, wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van bedrijventerrein Assen-Zuid. Inzet is om eind 2011 een vastgesteld bestemmingsplan te hebben. Op de gronden van het toekomstige bedrijventerrein is een voorkeursrecht gevestigd. In 2011 zullen nog diverse gronden verworven worden ten behoeve van de realisatie van het bedrijventerrein.

FlorijnAs

Het belangrijkste ontwikkelgebied waar in 2011 aan wordt gewerkt is de FlorijnAs. Het programma FlorijnAs maakt onderdeel uit van het convenant Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL). Het betreft een integrale Noord-Zuid gerichte gebiedsontwikkeling. De Stadsboulevard moet de drager vormen voor de duurzame (her)ontwikkeling van aanpalende gebieden. Via de Masterstudie is in 2009 een richtinggevend kader geformuleerd voor de uitwerking van de zes verschillende deelprojecten, die binnen het programma FlorijnAs zijn opgepakt. Dit

zijn Assen-Zuid, Stationsgebied, 2e fase Blauwe As, Havenkwartier, revitalisering Stadsbedrijvenpark en Oostelijke Stadsrand/Drentse Aa-gebied. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar het beleidsprogramma Stadsontwikkeling.

In 2011 en de jaren daarna worden (strategische) aankopen verricht in met name de ontwikkelingsgebieden Assen-Zuid, en Havenkwartier.

Duurzaamheid

De komende jaren legt Assen nadrukkelijker een accent op duurzaamheid. Dit betekent meer herstructureren en bouwen in de stad, intensievere bebouwing, functiemenging en vermindering van de productie in de uitleg. Als nieuwbouw buiten de bestaande stad plaatsvindt staat duurzame (steden)bouw, het stimuleren van alternatieve energiebronnen, vervlechting met het landschap en een minder intensieve bebouwing meer op de voorgrond. Deze omslag in het denken krijgt nadrukkelijk een vertaling naar de toepassing van het grondbeleid en naar de financiële resultaten van grondexploitaties (lagere residuele waarde van de grond en lager percentage uitgeefbare grond) wat een nadelig effect heeft op de vermogenspositie van het Grondbedrijf.

Economische recessie

De economische recessie heeft nog steeds een belangrijke invloed op de woningbouwproductie en de uitgifte van kavels aan bedrijven. Voor het grondbedrijf betekent dit vooral vertraging in de kavelverkoop en daarmee renteverlies.

Projectontwikkeling op binnenstedelijke locaties verloopt moeizaam, waardoor soms een grotere financiële inzet van het grondbedrijf nodig is.

Grondexploitatiewet

De Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de daarin opgenomen Grondexploitatiewet (GEW) zijn sinds 1 juli 2008 in werking. De Grondexploitatiewet (GEW) is aangewend om in te steken op verbetering van de gemeentelijke regiefunctie en het benutten van de in de wet genoemde mogelijkheden rond het kostenverhaal. Bij de projecten Kloosterveen III en Assen-Zuid wordt gewerkt met en volgens de nieuwe wetgeving. Inmiddels zijn ook tal van binnenstedelijke ontwikkelingen aan de orde, waar particuliere exploitanten initiatiefnemer zijn. Bij deze ontwikkelingen kan de gemeente de wettelijk benoemde kosten verhalen. Inzet is om via overeenkomsten kostenverhaal te laten plaatsvinden.

Eind 2009 is de Nota grondprijnsbeleid vastgesteld. Op basis van deze kadernota wordt jaarlijks een grondprijzenbrief opgesteld, waarin de minimale grondprijzen voor het betreffende jaar staan. Het grondbeleid is in 2010 aangepast aan de nieuwe wetgeving (Wro) en speelt in op het onderzoek naar het grondbedrijf in 2010 (DHV).

Het Meerjaren Uitvoeringsplan (MUP) van de structuurvisie wordt een belangrijk middel om buitenlandse voorzieningen te kunnen verhalen op de ontwikkelaars van gebiedsontwikkelingen.

Financieel beleid Grondbedrijf

Het financieel beleid van het Grondbedrijf volgt uit het gevoerde grondbeleid. Bij actief grondbeleid investeert de gemeente door gronden aan te kopen, tijdelijk te beheren en als de ontwikkeling feitelijk start worden gronden bouw- en woonrijp gemaakt.

De financiële middelen voor deze activiteiten worden betrokken uit het Grondbedrijf.

Het uitgangspunt van het financiële beleid is dat het Grondbedrijf financieel zelfstandig is. Dit betekent dat het proces van stedelijke ontwikkeling voor wat

betreft de activiteiten van het Grondbedrijf niet uitmondend in een financieel beslag op andere financiële middelen van de gemeente. De financiële risico's verbonden aan de stedelijke ontwikkeling, dienen dan ook binnen het Grondbedrijf te worden opgevangen. Omdat de ontwikkeling van (de afzonderlijke) locaties, met name in verband met de daaraan verbonden risico's, leidt tot financiële resultaten (voor- en nadelige), dient het Grondbedrijf te beschikken over vermogen om deze schommelingen op te vangen. Met het oog op de continuïteit van de stedelijke ontwikkeling is het van belang dat het vermogen van het Grondbedrijf toereikend is om de lopende en toekomstige ontwikkelingen te realiseren.

Begroting

Projecten binnen het Grondbedrijf hebben nagenoeg altijd een looptijd van meer dan één jaar. De beslismomenten zijn niet gekoppeld aan de jaarcyclus van de begroting. De uitgaven bij projecten vloeien voort uit in het verleden separaat door de raad vastgestelde grondexploitaties bij projecten (lopende ontwikkelingen). Daarnaast worden in het meerjarenbeeld van de begroting van het grondbedrijf prognoses van uitgaven en inkomsten verwerkt waarover de raad nog besluiten moet nemen (strategische ontwikkelingen).

De financiële positie van het Grondbedrijf, de balans en de exploitatierekening wordt in belangrijke mate

In de financiële meerjarenplanning van het Grondbedrijf is vooral de ontwikkeling van de Algemene Reserve van belang. Van toekomstige ontwikkelingen zijn de kansen en risico's financieel in beeld gebracht. De effecten daarvan zijn financieel vertaald en opgenomen in het meerjarenbeeld van de ontwikkeling van de Algemene Reserve. Belangrijk in het financieel beleid is dat de Algemene Reserve positief blijft.

De financiële grondslagen van het Grondbedrijf zijn gebaseerd op het 'Besluit begroting en verantwoording' (BBV) en door de raad vastgesteld. In de financiële grondslagen zijn onder meer de waarderingsgrondslagen van de bezittingen van het Grondbedrijf vastgelegd.

bepaald door de ontwikkelingen in de meerjarige projecten.

Het projectenboek waarin per project een blad is opgenomen met kerngegevens en een grafische weergave van de meerjarenprognose is voor u ter inzage beschikbaar.

In het projectenboek zijn alleen de projecten opgenomen waarin de gemeente financieel participeert. Niet vermeld worden de projecten die volledig door marktpartijen worden gerealiseerd. De gemeentelijke bemoeienis beperkt zich in die gevallen tot de publiekrechtelijke rol (planologische procedures en vergunningen).

Algemene reserve van het Grondbedrijf

Een belangrijke parameter van het Grondbedrijf is de algemene reserve. De meerjarenprognose van de ontwikkeling van de algemene reserve van het Grondbedrijf is gebaseerd op meerjarenprognoses van de onderliggende complexen en wordt regelmatig geactualiseerd op basis van nieuwe calculaties van planeconomie, prognoses van projectleiders en strategische aankopen.

De algemene reserve van het Grondbedrijf vertoont over de afgelopen jaren een sterke golfbeweging, zie de grafiek in de volgende paragraaf. De verklaring voor deze beweging is het volgende: In 1999 werd een top bereikt van € 23 mln. als gevolg van winstneming in Marsdijk II. Twee jaar later was de algemene reserve negatief als gevolg van omvangrijke verwervingen en verliesneming in het Bos-Golfgebied. In de periode 2004-2006 ontstond weer een sterke stijging, met name als gevolg van winstneming Kloosterveen I en Marsdijk II en het in ontwikkeling brengen van Kloosterveen II.

Voor de komende jaren zijn omvangrijke verwervingen gepland, waaronder Havenkwartier, Kloosterveen III en Assen-Zuid, terwijl de winstneming voor Kloosterveen II pas met ingang van 2016 in de prognose is opgenomen.

Dergelijke forse golfbewegingen moeten binnen het Grondbedrijf worden opgevangen zonder dat de algemene reserve negatief wordt.

Om meer inzicht te krijgen in de toekomstige ontwikkeling van de algemene reserve van het Grondbedrijf zijn verschillende scenario's doorgerekend.

Daarbij is onderscheid gemaakt naar lopende ontwikkelingen en strategische ontwikkelingen. Bij lopende ontwikkelingen liggen de financiële kaders vast op basis van grondexploitaties of overeenkomsten met derden, bij strategische ontwikkelingen zijn er nog keuze mogelijkheden voor college en raad.

Voorbeelden van lopende ontwikkelingen zijn Kloosterveen II, Peelerpark (grondexploitaties) en Wander/Prinses Irenestraat (overeenkomst met derden). Voorbeelden van strategische ontwikkelingen zijn Kloosterveen III, bedrijventerrein Assen-Zuid en Havenkwartier.

Van belang is te weten dat bij strategische verwerving een afwaardering van de boekwaarde plaats vindt tot marktwaarde bij huidige bestemming (agrarische waarde, WOZ waarde). Deze afwaardering komt ten laste van de algemene reserve Grondbedrijf.

Op moment dat het bestemmingsplan wordt vastgesteld en de grondexploitatie wordt goedgekeurd, vervalt bovengenoemde afwaardering. Bij een ver-

liesgevende exploitatie komt er een afwaardering voor de netto contante waarde van het toekomstig verlies. De afwaardering komt ten laste van de algemene reserve van het Grondbedrijf. In geval van

winstgevende complexen wordt de winst betrokken in de meerjarenprognose van de algemene reserve van het Grondbedrijf.

Scenario's ontwikkeling algemene reserve

In onderstaande grafieken is de getrokken lijn de basislijn die de ontwikkeling van de algemene reserve weergeeft indien alleen de lopende ontwikkelingen worden afgemaakt en alle strategische ontwikkelin-

gen, waaronder Kloosterveen III, Havenkwartier en Assen-Zuid, met ingang van 2011 worden stopgezet.

De kolommen geven de verschillende scenario's aan.

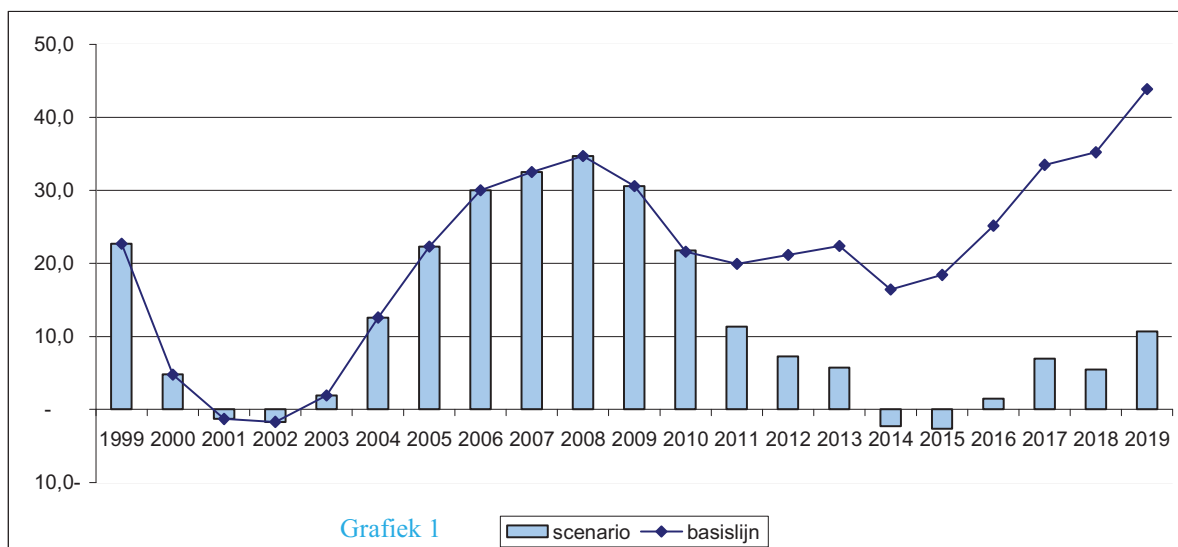
Grafiek 1-Lopende ontwikkelingen + verwerven in WVG gebieden

Hierin zitten de volgende aannames:

- De lopende ontwikkelingen afmaken conform tussencalculatie of actuele prognose, inclusief de hierin geplande verwervingen.
- Geplande strategische verwervingen realiseren in Kloosterveen III, bedrijventerrein Assen-Zuid en Havenkwartier fase I, zonder het financiële effect van bestemmingswijziging. Op deze gebieden is

WVG (Wet Voorkeursrecht Gemeenten) gevestigd. Voor het vaststellen van de bestemmingsplannen en bijbehorende grondexploitaties zullen separate raadsvoorstellen aan u worden voorgelegd.

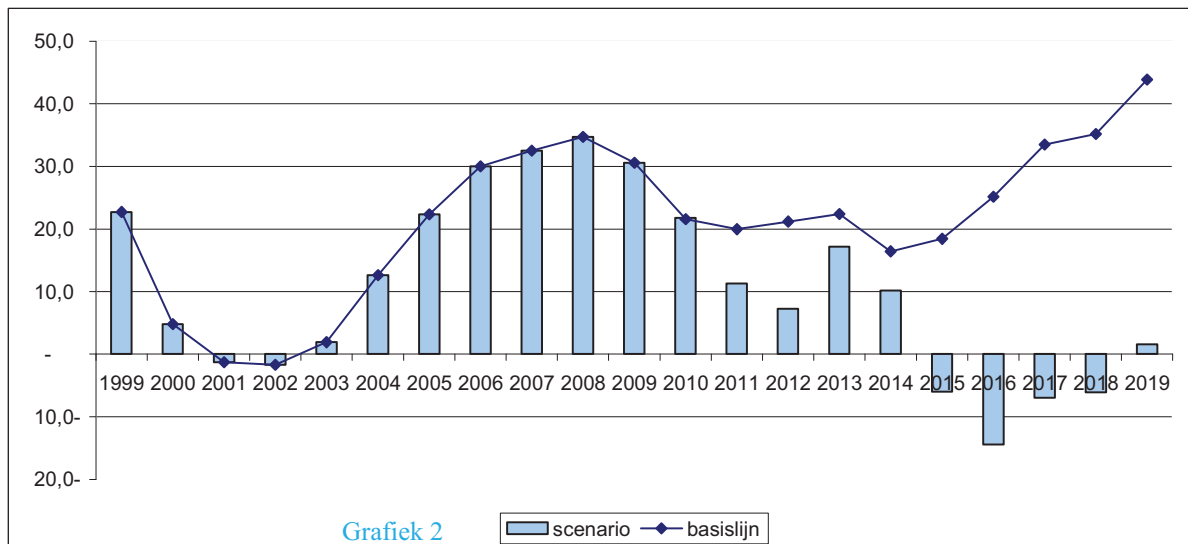
Dit scenario is voor de begroting 2011 de basis voor de middeleninzet op het beleidsproduct bouwgrondexploitatie.

Grafiek 2-Gelijk aan uitgangspunten grafiek 1 + bestemmingswijziging

Ten opzichte van voorgaand scenario is aangenomen dat voor Kloosterveen III, bedrijventerrein Assen-Zuid en Havenkwartier fase I tevens het bestemmingsplan en de grondexploitatie worden vastgesteld.

Enerzijds vervalt de afwaardering op de strategische verwerving, anderzijds vindt afwaardering plaats voor de netto contante waarde van het per saldo toekomstig verlies op de nieuwe grondexploitaties.

Grafiek 2

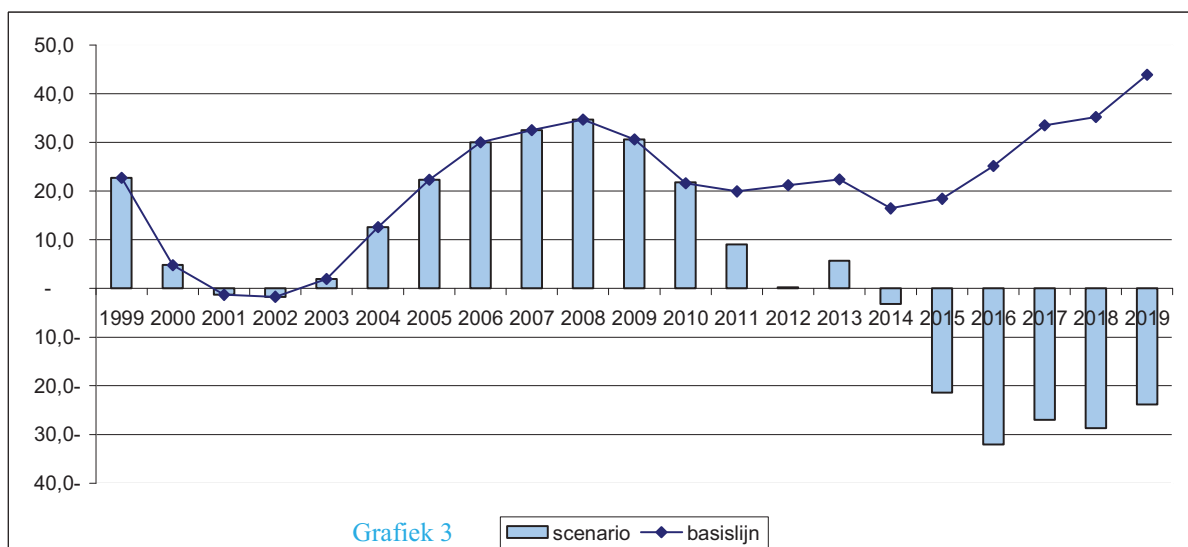
Grafiek 3 – Gelijk aan uitgangspunten grafiek 2 + overige strategische verwervingen en bijdragen

Ten opzichte van voorgaand scenario is ook een aantal andere mogelijke strategische verwervingen en bijdragen aan derden toegevoegd.

Verwervingen hebben betrekking op de Toeristische recreatieve zone (TRZ) in Assen-Zuid, afronding verwerving en nabetaaling Messchenveld II en een jaarlijks bedrag voor overige strategische aankopen die in de praktijk regelmatig voorkomen. Er is geen rekening gehouden met het effect van bestemmingswijziging.

Bijdragen aan derden hebben betrekking op eenmalige bijdragen aan ontwikkelingen van derden in binnenstedelijke locaties (Acmesa, Rolderstraat, Wander) en exploitatietekorten op particuliere plannen met exploitatieplan.

De grafiek is een indicatie. Niet alle mogelijke ontwikkelingen, met kansen en risico's, zijn hierin meegenomen.

Grafiek 3

De scenario's laten zien dat, als alle geplande activiteiten worden doorgezet op de wijze zoals in deze scenario's is aangenomen, de algemene reserve van het Grondbedrijf niet toereikend is.

Er zullen keuzes gemaakt moeten worden en ontwikkelingen met een nadelig resultaat, zoals Havenkwartier en bedrijventerrein Assen-Zuid, zullen een taakstelling mee moeten krijgen om door optimalisatie

het tekort te verkleinen om zo beslag op de algemene reserve van het Grondbedrijf te verminderen. Deze keuzes zullen in een later stadium aan raad worden voorgelegd.

Verder moet nader bekeken worden hoe ontwikkeling van de overige strategische verwervingen kan bijdragen tot verbetering van de vermogenspositie.

Inleiding

In dit hoofdstuk van de begroting geven wij in kort bestek een overzicht van de investeringsprojecten die deze bestuursperiode vanuit bestuurlijke optiek relevant en actueel zijn, of dat op korte of middellange termijn worden.

Via voor- en Najaarsnota en jaarrekening rapporteren wij vervolgens over de voortgang die met de voorbereiding en uitvoering van deze projecten wordt geboekt, over knelpunten die nog opgelost moeten worden en over resultaten die inmiddels behaald zijn.

Aard en omvang van de investeringsopgave

Assen werkt aan de realisatie van een omvangrijke investeringsopgave. Een opgave die zowel voortvloeit uit het feit dat we groei stad zijn en een centrumfunctie vervullen, als uit de eigen wensen en ambities die we daarnaast willen realiseren om het voorzieningenniveau in onze gemeente op het door ons gewenste peil te houden of te brengen. De structuurvisie 'Assen Hoofdstad' en 'Masterstudie FlorijnAs' zijn daarvoor leidraad. Kortom 'Assen bouwt (verder)'

Het werk dat hier in de afgelopen jaren al door het vorige bestuur aan is gedaan en dat wij deze bestuursperiode zullen voortzetten betreft onder andere het verbeteren van de bereikbaarheid van de stad en van de verkeersinfrastructuur in de stad, het verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, de realisatie van de nieuwe huisvesting voor het voortgezet onderwijs, en de kwaliteit en de verscheidenheid van onze sportvoorzieningen. Ook werken we verder aan de realisatie van De Nieuwe Kolk en zijn actief bezig om te zorgen voor adequate huisvesting voor de brandweer. De realisatie van de centrumvoorzieningen in Kloosterveste bevindt zich inmiddels in een vergevorderd stadium.

Belangrijk onderdeel van de investeringsopgave waar we voor staan bestaat uit de FlorijnAs, of beter, uit de realisatie van de plannen en projecten die daar onderdeel van uitmaken. Deze zullen de komende jaren in alle opzichten de nodige inzet en aandacht van ons vergen.

Een aantal van de projecten waarmee in de voorafgaande bestuursperiodes is gestart, is inmiddels gereed of in uitvoering; een aantal andere projecten is in voorbereiding. Voorbeelden daarvan zijn onder andere de verbetering van het wegvak Peelo, de tweede hoofdonsluiting Kloosterveen/Europaweg-West, het bevaarbaar maken van de Vaart, de herinrichting van de Groningerstraat et cetera.

Realisatie van verbeteringen en uitbreidingen van het gemeentelijk voorzieningenniveau, gaan dikwijls gepaard met grote investeringen. Het investeringsoverzicht, dat aan het eind van deze paragraaf is opgenomen, laat voor de komende jaren een totale investeringsinspanning zien van € 450 mln.

Financiering/kostendeckking

Bij het beoordelen van de haalbaarheid van de plannen speelt de financiering ervan een belangrijke rol. Het vaststellen en kunnen blijven werken binnen een sluitend financieel dekkingsplan is in dat verband een belangrijk onderdeel in het interne afwegings- en besluitvormingsproces. 'Sluitend' betekent in dit verband dat de dekking van de investeringskosten, voordat tot uitvoering wordt overgegaan, binnen de gemeentelijke begroting en/of de meerjarenprognoses is geregeld en door uw raad is geautoriseerd.

Als tot uitvoering wordt besloten, is de dekking geregeld. Naast begrotingsruimte kan ook een beroep worden gedaan op reserves. Daartoe behoort onder andere de 'reserve grote projecten'. Deze reserve is in de periode dat de stedelijke investeringsopgave waar we nu aan werken zich aandiende ingesteld voor cofinanciering van de zogenaamde 'grote' projecten/het Stip. De reserve is in de afgelopen jaren ook gericht en actief voor dat doel ingezet. Het gebruik ervan is zodanig intensief geweest dat aanvulling ervan in deze bestuursperiode noodzakelijk is geworden om aan de reeds lopende verplichtingen te kunnen voldoen.

Om alle investeringen uit te kunnen voeren is naast de inzet van eigen middelen (onder andere via de Reserve Grote Projecten) ook forse inbreng van middelen derden noodzakelijk. Volledig op eigen kracht lukt dat niet. Het uitblijven, of in onvoldoende mate beschikbaar komen ervan, bepalen van de haalbaarheid en het tempo waarin de betreffende projecten daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Zo is voor het realiseren van de FlorijnAs het beschikbaar blijven van toereikende cofinanciering van het Rijk (RSP) en de provincie onontbeerlijk.

Afweging en autorisatie door uw raad

Besluitvorming over realisatie, beschikbaarstelling van middelen en dekking voor investeringsprojecten vindt altijd plaats op basis van afzonderlijke project- en raadsvoorstellen.

We streven naar de totstandkoming van een meerjarig investeringsplan dat, samen met de 'afwegingsmatrix', als basis kan dienen voor investeringsbeslissingen op de korte en middellange termijn. Daarin dienen naast de bestuurlijk relevante investeringen ook de andere gemeentelijke investeringen een plek te krijgen. Afweging van en besluitvorming over noodzakelijke investeringen vindt plaats in totaalverband en in afstemming met de financiële mogelijkheden die de begroting c.q. onze financiële positie daarvoor biedt.

Algemene beleidslijn en financiële kaders

In het kader van de voorbereiding en realisatie van investeringsprojecten gelden de volgende financiële afspraken:

Een sluitend financieel ‘investeringsplan’; geen extra beroep op de incidentele en/of structurele algemene middelen anders dan in het bestaande dekkingsplan aangegeven.

Voordat tot uitvoering wordt overgegaan is dekking van de projectkosten geregeld en is deze door de raad geautoriseerd.

Vooraf bestaat zekerheid over de verkrijging van de in het dekkingsplan geraamde projectsubsidies en/of bijdragen van derden.

Vooraf is vastgesteld dat de in het dekkingsplan opgenomen eigen dekkingsmiddelen daadwerkelijke beschikbaar en toereikend zijn.

Tijdig, dat wil zeggen voor de start van de voorbereiding en uitvoering, worden kredietvoorstellen met

dekkingsplan ter besluitvorming aan uw raad voorgelegd.

Voor het oplossen van financiële knelpunten in de bekostiging van een project geldt in principe de volgende lijn:

Er wordt onveranderd uitgegaan van de oorspronkelijke voor de betrokken projecten vastgestelde financiële uitgangspunten en randvoorwaarden; kostenraming en afgesproken dekkingsopties blijven taakstellend aan de afzonderlijke projecten gekoppeld.

Zo nodig wordt het kwaliteitsniveau van projecten herijkt. De aandacht is primair gericht op realisatie van die projecten die onontkoombaar zijn en om die reden in deze bestuursperiode aan bod moeten komen.

Indien nodig worden de prioriteit van andere projecten opnieuw bezien en/of wordt de uitvoering ervan getemporeerd.

Voor het maken van de afwegingen, zoals hiervoor bedoeld, stellen wij per project risicoanalyses op.

FlorijnAs

De FlorijnAs is een omvangrijk meerjarig programma voor verbetering van de bereikbaarheid en integrale gebiedsontwikkeling langs de belangrijkste binnenstedelijke Noord-Zuid verbinding in Assen (Stadsboulevard) en langs het weer bevaarbaar gemaakte kanaal (Blauwe As, fase II). De totale investeringen in verbetering van de bereikbaarheid en de omliggende gebiedsontwikkeling zijn geraamd op € 1,5 miljard. Onderdeel hiervan zijn de investeringen in bereikbaarheid en de spoorze aanpassingen in Assen-Zuid

De FlorijnAs is te verdelen in twee delen namelijk: de verbetering van de bereikbaarheid (FlorijnAs: bereikbaarheid) en de gebiedsontwikkeling (FlorijnAs: gebiedsontwikkeling).

FlorijnAs: bereikbaarheid

Het project ‘Bereikbaarheid Assen’ is één van de vijf concrete projecten in het rijksconvenant ‘Regio Specifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP)’. Voor het Rijk is het niet langer de vraag of deze projecten worden uitgevoerd, maar hoe en wanneer.

Het RSP-project omvat de volgende onderdelen:

- De stadsboulevard inclusief de aanpassingen rond het centraal station in Assen en het omliggende gebied.
- De aansluiting van het nieuwe bedrijvenpark Assen-Zuid en de Toeristisch Recreatieve Zone (TRZ) Assen-Zuid op de N33 en de A28
- Bevaarbaar maken van het Kanaal: De Blauwe As.
- Het Station Assen Zuid

In het rijksconvenant is voor bereikbaarheid Assen een totale investering geraamd van € 222 miljoen (prijsspeil 2007). Voor het station Assen Zuid is er binnen het concrete RSP-project ‘openbaar vervoer’

aanvullend € 15 miljoen aan investeringen geraamd. De RSP-bijdragen van het Rijk ontvangt de gemeente via het Gemeentefonds. In 2010 ontvangen wij de eerste tranche van € 13 miljoen voor de jaarschijven 2009 en 2010. De gelden worden gereserveerd voor de dekking van de kosten van de bovengenoemde bereikbaarheidsprojecten.

De overeenstemming die wij in september 2010 met de provincie hebben bereikt, zorgt voor duidelijkheid wat betreft het totale financiële kader waarbinnen de bereikbaarheidsprojecten van de FlorijnAs gerealiseerd gaan worden.

FlorijnAs: Gebiedsontwikkeling

De investeringen in bereikbaarheid dienen de volgende gebiedsontwikkeling te entameren:

Assen- Zuid

Het project Assen-Zuid omvat de ontwikkeling van een nieuw bedrijvenpark (100 ha) en de directe aansluiting ervan op de A28 en de N33. Het project omvat ook de ontwikkeling van de Toeristische Recreatieve Zone Assen-Zuid en de aansluiting ervan op de A28 (project TRZ-zone).

Het deelproject bedrijvenpark zal in 2011 de planologische procedure kunnen doorlopen met uiteindelijk besluitvorming door de raad in het najaar 2011. De verdubbeling van de N33 kan, onder voorbehoud van de planologische procedures (o.a. OTB-MER) en het beschikbaar stellen financiële middelen, in de loop van 2011 van start gaan. De eerste kavels komen in 2013 beschikbaar. Het station Assen Zuid wordt technisch uitgewerkt, maar de uitvoering daarvan zal op zijn vroegst in 2014 van start gaan. De uitvoering van het station is sterk afhankelijk van het programma voor Assen Zuid en de exploitatiekosten.

Stationsgebied en Stadsboulevard

Het project Stationsgebied/Stadsboulevard omvat de ontwikkeling van het gebied rond het centraal station en de ontsluiting ervan. Het jaar 2011 staat in het teken van het uitwerken van de voorkeursvariant voor het Stationsplein door het vaststellen van het stedenbouwkundig plan medio 2011. Daarnaast zullen de inrichtingsplannen voor de Stadsboulevard worden uitgewerkt in voorlopige ontwerpen. En zal een faseeringsstrategie worden opgesteld. Eind 2011 starten de planologische procedures. De kosten van zullen worden gedekt uit de toegezegde RSP-bijdragen.

Havenkwartier

Het project Havenkwartier omvat de transformatie van een binnenstedelijk bedrijventerrein tot een woon-werkgebied (3.000 woningen). In 2011 zal de haalbaarheidstudie zijn afgerond en het stedenbouwkundig plan voor de 1ste fase van het Havenkwartier worden vastgesteld. Hieraan gekoppeld is de uitwerking van de ontwikkelstrategie. Aansluitend wordt gestart met het opstellen van het bestemmingsplan. Er wordt gestreefd naar een sluitende exploitatie. Er wordt gekoerst op start van realisatie in 2014. Eventuele tekorten zullen moeten worden gedeeld tussen de partners waaronder de gemeente. Indien hiertoe wordt besloten komt dit ten laste van het grondbedrijf.

Blauwe As tweede fase

Doel van het project is het Kanaal weer bevaarbaar te maken en daarmee investeringen in het omliggende gebied te initiëren. Begin 2011 zal de gebiedsvisie en een globaal inrichtingsplan (masterplan) worden vastgesteld. Hierin wordt op hoofdlijnen weergegeven welke maatregelen worden getroffen in verband met het bevaarbaar maken van het Kanaal en de herinrichting van de oevers. In 2011 worden de plannen per fase gedetailleerder uitgewerkt. Naar verwachting kan in 2011 ook worden gestart met de uitvoering van de eerste fase(n). De kosten van dit project worden gedekt uit de RSP-middelen.

Revitalisering Stadsbedrijvenpark

Het is de bedoeling een deel van het stadsbedrijvenpark te revitalisering (60 ha). Afhankelijk van de bestuurlijk te bepalen urgentie en de beschikbaarheid van middelen zal in overleg met de ondernemers een revitaliseringplan worden opgesteld. In 2011 zal financiële dekking worden gevraagd voor de voorbereiding en de uitvoering van het revitaliseringplan. Met de uitvoering van de revitalisering kan dan naar verwachting in 2012 worden gestart.

Natuurontwikkeling Assen-Oost

In 2009 is besloten het doorgaande binnenstedelijke verkeer langs de Noord-Zuid as via de stadsboulevard af te handelen. Er is niet gekozen voor de zogenoemde oostelijke variant. Deze keuze maakt het mogelijk de oostkant van de stad en het nationaal

landschap Drentse Aa beter met elkaar te verknopen. Begin 2011 zal een landschapvisie worden vastgesteld. Deze is met de partners waaronder rijk en provincie opgesteld. De landschapvisie zal een lange termijn uitvoeringplan omvatten met meerdere verschillende projecten.

MIRT-onderzoek

Het Meerjarig Investeringsprogramma Ruimte en Transport (MIRT) van het Rijk is voor de ministeries van V&W, VROM, LNV en EZ het instrument om rijksmiddelen toe te kennen. Eventuele tekorten in de gebiedsontwikkelingen kunnen met rijksmiddelen worden verkleind. De eerste stap tot een dergelijk besluit is de MIRT-verkenning. In het voorjaar 2010 is door het Rijk besloten dat door gebrek aan rijksmiddelen vooralsnog geen MIRT kan worden gestart, maar dat een MIRT onderzoek mogelijk is. Met het MIRT onderzoek wordt getracht met de verschillende rijks- en regionale partners oplossingen te vinden voor:

- De hoge kosten voor de verdichtingsopgave rond Havenkwartier en de inpassing of verplaatsing van de RZWI in het Havenkwartier.
- De kosten en financiering van de Natuurontwikkeling in Assen-Oost.
- De kosten en dekking van de kosten om het bedrijvenpark Assen-Zuid CO₂ c.q. energieneutraal te ontwikkelen.

Medio 2011 zullen deze MIRT onderzoeken zijn afgerond en worden besproken met de bewindslieden van de betrokken ministeries in het kader van het bestuurlijk overleg MIRT.

Crises en Herstel Wet (CHW)

Het instrumentarium van de CHW mag bij AMVB (juli 2010) ook voor de FlorijnAs worden gebruikt. Het programma is aangemerkt als lokaal project van nationaal belang. Om de CHW te kunnen toepassen moet voor het FlorijnAs gebied een structuurvisie en een Milieu Effect Rapportage (MER) worden opgesteld. Op basis van de bestaande 'Structuurvisie Assen 2030 (januari 2010)' en de 'masterstudie FlorijnAs (januari 2010)' zal de een 'Structuurvisie plus' worden opgesteld. De Structuurvisie plus moet medio 2011 leiden tot bindende afspraken rond de beoogde FlorijnAs ontwikkelingen met de betrokken overheden.

Voorbedingskrediet

Om alle bereikbaarheidsprojecten en gebiedsontwikkelingsprojecten voor te bereiden zijn in 2008 en 2009 voorbereidingskredieten door de raad toegekend. Deze kredieten worden gedekt uit de grondexploitatie en de toegezegde RSP middelen. Voor 2011 zal voor alle projecten die onder het programma vallen via een apart raadsvoorstel een voorbereidingskrediet worden aangevraagd.

Infrastructurele projecten en gebiedsontwikkeling (niet FlorijnAs)

Erfgoed Kwartier

In 2011 is de herinrichting van de singels in uitvoering. De nieuwbouw van het Drents Museum wordt afgerond en daarmee de herinrichting van het Cramerplein, Kloosterstraat en Drostenaan. Uitvoering wordt gegeven aan de uitbreidingsplannen van het Drents Landschap en Drents Archief. Planvoorbereiding voor de herinrichting van de Brink en Gouverneurstuin moet in 2010 en 2011 weer worden opgepakt, in nauw overleg met de belanghebbenden in de binnenstad.

Citadel

Het project Citadel is in aanbouw. De eerste opleveringen worden in 2012 verwacht.

Kloosterveste

De bouw van de Centrumvoorzieningen is afgerond. Het is de verwachting dat rondom de centrumvoorzieningen in 2011 nog werkzaamheden zullen plaatsvinden om één en ander meer leefbaar te maken. De woningbouw in de ring rondom de voorzieningen is afhankelijk van de marktsituatie.

Acmesa-terrein

Ontwikkelaar Bemog ontwikkelt in samenspraak met ons als gemeentebestuur een plan voor woningen, appartementen en kantoren op het voormalige Acmesa-terrein. Dit plan moet passen binnen de door uw raad vastgestelde stedenbouwkundige visie Oranjebuurt en wordt in samenspraak met de bewoners van de Oranjebuurt opgesteld. In 2009 en 2010 zijn diverse onderzoeken uitgevoerd, die als input dienen voor de planologische procedures. Tevens zijn gemeente en ontwikkelaar in overleg om te komen tot een samenwerkingsovereenkomst om de ontwikkeling mogelijk te maken. Wij verwachten dat in 2010 overeenstemming wordt bereikt met Bemog over de ontwikkeling van het Acmesa-terrein, dat wij daarna kunnen starten met de procedure om het bestemmingsplan te wijzigen en dat de start van de woningbouw in 2011 zal plaatsvinden.

Kloosterveen II

Of er in 2011 gebouwd kan worden in Kloosterveen II is afhankelijk van de opstelling van grondeigenaren in dit gebied.

Kloosterveen III

Het is de verwachting dat voor de gebiedsontwikkeling Norderbrug (inclusief Kloosterveen III) in 2011

de bestemmingsplanprocedure wordt doorlopen. De activiteiten in het kader van de verwerving van de benodigde gronden lopen door.

Diepstroeten

De eigenaar van het terrein van Van Boeijen, Stichting Beheer Zorgvastgoed, is voornemens om het terrein te transformeren in 'Park Diepstroeten', waarin zowel zorggerelateerde bouw als commerciële woningbouw een plek moeten krijgen. Daarbij zal de toekomstige openbare ruimte worden overgedragen aan de gemeente. Eigenaar en gemeente hebben ten behoeve van deze ontwikkeling een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. Basis voor de ontwikkeling is de door uw raad vastgestelde 'Structuurvisie Park Diepstroeten' uit 2005. Gemeente en eigenaar zijn in overleg om te komen tot een gedragen stedenbouwkundige, landschappelijke en kwalitatief hoogwaardige invulling van dit waardevolle gebied. Fase I (hoofdzakelijk zorggerelateerde bouw) is gereed. Wij verwachten dat in 2010 overeenstemming wordt bereikt met de eigenaar over de invulling van het resterende terrein (fase II en III). Daarna gaat de gemeente de vereiste planologische procedures voeren. Start en uitvoering van het woningbouwprogramma van plusminus 600 woningen zal naar verwachting plaatsvinden in de periode 2012-2015.

Mercuriuscentrum

ING-RealEstate is gedeeltelijk eigenaar van het Mercuriuscentrum. Vanwege huidige leegstand in de voormalige 'versstraat' aan Ceresstraat en Ceresplein is de ontwikkelaar in overleg met de gemeente bezig met het maken van een plan om hun vastgoed commercieel weer rendabel te maken, zo mogelijk binnen het huidige bestemmingsplan 'Centrum-Noord'. De oplossing wordt gezocht in het realiseren van extra winkeloppervlak, een zorgcentrum en woningbouw. In de afgelopen twee jaren zijn meerdere plannen de revue gepasseerd, maar deze zijn door ING afgekeurd omdat ze financieel niet haalbaar bleken. Wij verwachten dat in 2010 overeenstemming wordt bereikt met de ontwikkelaar over de 'upgrading' van het Mercuriuscentrum. Start en uitvoering van het woningbouwprogramma zal naar verwachting plaatsvinden in 2010-2011. Wij verwachten dat de eerste woningen zullen worden opgeleverd in 2011.

Maatschappelijke voorzieningen (met name gebouwen)

Milieu educatief centrum

Het project is in de voorbereidingsfase. Het DO+ is gereed voor het opstarten van het bestemmingsplan en de uitwerking van de plannen voor de aanbesteding.

Voor dit project is een voorbereidingskrediet van € 300.000 beschikbaar gesteld. Dit krediet is inmiddels volledig benut. In afwachting van de bezuinigingen vinden er voorlopig geen werkzaamheden plaats voor het project. Zodra er meer duidelijkheid is over de gevolgen van de bezuinigingstaakstelling voor het MEC/wijkpost kunnen, we afhankelijk van de uitkomst, verder met dit project. Zo niet, dan dient per direct de verbouwing te starten in de kinderboerderij vanwege de arbo-omstandigheden voor het personeel. Vanwege goede synergie mogelijkheden met de stichting de Hofstede, Pro-Assen als het gaat om horeca en groenopleidingen en het beheren van de wijkboerderij de Hofstede wordt de begrote exploitatielast met circa € 200.000 teruggebracht tot € 70.000.

Een subsidieaanvraag (€ 900.000) is in behandeling bij Mooi Nederland. Uiterlijk 31 oktober verwachten wij uitsluitel op deze aanvraag.

Huisvesting voortgezet onderwijs

Het betreft de vervangende nieuwbouw voor de locatie Lariks van de CS Vincent van Gogh en Quintus van het Dr. Nassau College. De beide scholen zijn zelf bouwheer en daarmee verantwoordelijk voor het proces. De projectleider van CS Vincent van Gogh heeft laten weten dat het proces volgens het afgesproken tijdpad verloopt en oplevering van de nieuwbouw voorzien is in augustus 2013. De projectleider van het Dr. Nassau College heeft twijfel uitgesproken of het beoogde tijdstip in verband met de complexe voorbereiding kan worden gehaald. De procedure tot wijziging van de bestemmingsplannen kan voor beide projecten invloed hebben op de uiteindelijke oplevering.

Multifunctionele accommodatie Het Schakelveld

Het Schakelveld is in gebruik genomen. Financieel is het project nog niet afgesloten in verband met nog te ontvangen facturen en verrekeningen met de fiscus in verband met de btw.

Multifunctionele accommodatie Pittelo

Een buurtbewoner heeft beroep aangetekend bij de Raad van State in het kader van de bestemmingsplanprocedure. Deze buurtbewoner had tevens een verzoek om voorlopige voorziening ingediend, waardoor de bouwvergunning niet mocht worden verleend. Het verzoek om voorlopige voorziening is door de rechter inmiddels afgewezen. De bouwvergunning is vervolgens eind juli 2010 verleend. De bodemprocedure loopt nog. Binnenkort wordt opdracht verstrekt aan de aannemers voor de bouw van de multifunctionele accommodatie Pittelo. Naar verwachting start de bouw begin oktober 2010. Oplevering is naar verwachting eind 2011.

Multifunctionele accommodatie Assen-Oost

Project bevindt zich in de voorbereidingsfase. Uitvoerig plan van aanpak is in concept gereed.

Voor de zomervakantie is ambtelijk overeenstemming bereikt met de regiopolitie over de aankoop van het politiebureau aan de Tuinstraat. Met de naastgelegen eigenaar van de dienstwoning worden gesprekken gevoerd.

Dekking van deze aankoop dient voor een groot deel te komen uit de verkoop en ontwikkeling van mede participanten in het MFA. Een grondexploitatieopzet is in de maak.

De afdeling Stedenbouw is bezig met het formuleren van de stedenbouwkundige randvoorwaarden in het gebied. Na vaststelling van projectplan(sept./okt) worden met gebruikers en toekomstige gebruikers afspraken gemaakt. Insteek is om, met de gebruikers om tafel te gaan en het Projectplan met hen te bespreken. Het Programma van Eisen zal rond die tijd zijn beslag krijgen waarna de architectenselectie plaats kan vinden. De bestemmingsplanprocedure dient eind 2010/begin 2011 opgestart te worden in verband met een verwachte doorlooptijd van ca. één jaar. Per 1 januari 2012 komt de politielocatie aan de Tuinstraat vrij en kan eerst de sloop en daarna de daadwerkelijke bouw van start.

Multifunctionele accommodatie Kloosterveen, inclusief Tamboerijn

Op dit moment is een voorstel in voorbereiding over de realisatie van het derde cluster voor in totaal 23 groepen inclusief gymzaal.

Versterking Speciaal Onderwijs

Het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap heeft de verhuizing van de Van der Reeschool (VSO-ZMOK) van Smilde naar Assen goedgekeurd; hiervoor ontvangt de gemeente Assen een bijdrage uit het Gemeentefonds.

In 2010 wordt hiertoe eerst het schoolgebouw aan de Vivaldilaan aangepast en worden hier twee noodlokalen bijgeplaatst, zodat hiervan vanaf eind 2010 gedurende de bouw gebruik kan worden gemaakt.

Het schoolbestuur is binnen vijf jaar een nieuw permanent schoolgebouw toegezegd. Dit is opgenomen in het convenant. Na gereedkoming van dit gebouw zal de school aan de Vivaldilaan en de noodlokalen worden verlaten.

Uitbreiding Driesprong (BBO)

Halverwege 2011 zal worden gestart met de permanente uitbreiding van de Driesprong. Wegens ruimtegebrek zal het huidige gebouw worden uitgebreid. Hierdoor zullen alle leerlingen tijdelijk elders moeten worden gehuisvest. Ze zullen gebruik maken van de nieuwe noodlokalen in Marsdijk (WOZOCOTerrein). Naar verwachting is eind 2011 de uitbreiding gereed.

Uitbreiding Borg (BBO)

De uitbreiding en renovatie van de CBS de Borg start volgens informatie van het schoolbestuur in het vierde kwartaal van 2010. De bouwtijd duurt ongeveer een jaar zodat het gebouw eind 2012 wordt opgeleverd. Inmiddels zijn tijdelijke lokalen geplaatst om de leerlingen tijdens de werkzaamheden te huisvesten.

Uitbreiding de Marskramer (OBO)

Halverwege 2011 zal worden gestart met de permanente uitbreiding van de Marskramer. De uitbreiding vindt naar verwachting plaats op nu in gebruik zijnde noodlokalen. Daarom zullen enkele groepen tijdens de verbouw in de nieuwe noodlokalen in Marsdijk (WOZOCO-terrein) worden gehuisvest. Naar verwachting is eind 2011 de uitbreiding gereed.

De Nieuwe Kolk

Het komende jaar wordt verder gewerkt aan de bouw van De Nieuwe Kolk en de voorbereiding van de verhuizing van de Kolk, de Bibliotheek, het CBK en Biblionet.. We zetten in op een goede samenwerking tussen de instellingen, waarbij aan de ene kant gestreefd wordt naar een divers en interessant cultureel aanbod en aan de andere kant naar een marktgerichte bedrijfsvoering.

De samenwerking tussen de partijen krijgt vorm in een gezamenlijk ondernemingsplan.

Afhankelijk van uitkomsten onderzoek 2010 wordt broedplaats popmuziek, theater en beeldende kunst verder ontwikkeld.

In 2009 is men begonnen met de bouw van De Nieuwe Kolk. Momenteel is het maaiveld al bereikt en is de staalconstructie van de toneeltoren al zichtbaar. In het D&B contract is afgesproken dat het theater en de parkeergarage voor het nieuw theaterseizoen 2011-2012 opgeleverd moeten worden (voor 1 september 2011). De aannemer richt zich sterk op het waarmaken van de bonus voor eerdere oplevering van het theater en de parkeergarage, ad € 1,5 miljoen, namelijk bouwkundig opleveren op 31 mei 2011. De overige delen van het complex zullen medio maart 2012 opgeleverd worden.

Verplaatsing hockeyvelden HVA

Verplaatsing naar Groene Dijk en aanpassingen Dijkveld. Op dit moment is de interne opdrachtver-

strekking opgestart. Aan de hand van deze opdrachtverstrekking zal een projectplan worden opgesteld ter voorbereiding van de realisatie. Als aandachtspunt kan worden aangegeven dat besluitvorming in het kader van de bezuinigingen nog niet is afgerond.

Sporthal Stadsbroek

Voor de zomervakantie heeft er een openbare aanbesteding met voorselectie plaatsgevonden. De aanbestedingsprocedure is inmiddels afgerond en de gunning heeft plaatsgevonden. Er is inmiddels gestart met de nadere uitwerking van het ontwerp voor de zogenaamde basisvariant, waartoe de raad in juni 2009 heeft besloten. De aanbestedingsprocedure voor de bouwbegeleiding is inmiddels eveneens afgerond en gegund.

Start van de werkzaamheden is zodra de gemeente de bouwvergunning aan de aannemer heeft afgegeven (eind 2010).

In 2011 is derhalve de bouw (uitvoeringsfase). De verwachting is dat de sporthal in het najaar van 2011 kan worden opgeleverd.

Huisvesting Brandweer, HVD en GGD

Het college heeft dinsdag 15 juni 2010 ingestemd met de realisatie van de hoofdpost voor de Brandweer, HVD en GGD ter plaatse van de Groene Dijk te Assen. Inmiddels is de intentieovereenkomst tussen de betrokken partijen gesloten en is er opdracht verstrekt aan het bouw- en projectmanagementbureau. Het project bevindt zich momenteel in de voorbereidingsfase en de projectorganisatie wordt op het moment ingericht.

Binnenkort zal overleg plaatsvinden inzake de mogelijkheden met betrekking tot het verrekenen van btw.

Voor het afstoten van de huidige locatie zal eerst nog onderzoek moeten plaatsvinden. Het betreft met name een financiële exercitie waarin onderzocht moet worden hoe de huidige locatie van Brandweer financieel gezien zo gunstig mogelijk gebruikt kan worden om de boekwaarde niet te hoeven afboeken. Vervolgens zal onderzocht moeten worden hoe de nevenpost zo voordelig mogelijk gerealiseerd kan worden.

Bedrijfsvoering

Huisvesting gemeentelijke organisatie

Doelstelling van het project is om de gewenste organisatiecultuur van de gemeente Assen te vertalen naar een huisvestingsconcept waarbij alle medewerkers 'onder één dak' zouden moeten zitten.

Om dit te bereiken is 'ontmoeting' een cruciaal begrip. Onze inzet is een vorm van flexibele huisvesting, waarbij ook moderne inzichten met betrekking tot 'het nieuwe werken' (HNW) een plek krijgen. Mogelijkheden van centrale huisvesting en de verta-

ling van de gewenste organisatieontwikkeling een huisvestingsconcept worden momenteel verkend.

Egem, waaronder DImpact

Voor 2011 staan voor DImpact een aantal ontwikkelingen gepland. Het aantal transacties dat beschikbaar is binnen het digitale loket zal worden vergroot. Ook het elektronisch uitwisselen van data (vanuit basisregistraties) met behulp van een datadistributiesysteem staat op de planning. Daarnaast staat de implementatie van het medewerkerportaal gepland. Het medewerkerportaal is een noodzakelijk onderdeel

voor het Antwoord© concept. Tevens zal gestart worden met ‘zaakgericht werken’. Binnen zaakgericht werken worden bij het behandelen van klantvragen de kwaliteit en de doorlooptijd bewaakt. Dit maakt onder andere terugmelding van statussen van aanvragen mogelijk. Zaakgericht werken wordt in

DImpact verband opgepakt. De implementatie van de verschillende onderdelen is afhankelijk van de beschikbare middelen.

Financieel overzicht bestuurlijk relevante investeringsprojecten

Hieronder het overzicht met de belangrijkste in voorbereiding en/of in uitvoering zijnde investeringsprojecten uit het gemeentelijk investeringsplan. Oude projecten, dat wil zeggen projecten die eerder

op de lijst stonden, maar inmiddels zijn afgerond, hebben wij niet meer opgenomen.

Bij de rubricering van de projecten hebben wij, daar waar dat relevant is, aansluiting gezocht bij de hoofdthema's van de FlorijnAs.

Financiële tabel bestuurlijk relevante investeringsprojecten

De tabel geeft een beeld van de investeringen in de Gemeente Assen waarvoor uw raad een krediet beschikbaar heeft gesteld. Er zijn ook projecten in de tabel opgenomen die in de grondexploitatie plaatsvinden. Daarnaast is een aantal velden niet gevuld. Dit betekent dat de Gemeente Assen hierin geen fi-

nanciële betrokkenheid heeft. Het kan zijn dat dit project door een derde wordt getrokken.

De projectenparagraaf is dit jaar voor het eerst opgenomen. Het betreft hier nadrukkelijk een ontwikkelmodel dat in de komende periode verbeterd en aangescherpt zal worden.

Bestuurlijk relevante investeringsprojecten/investeringen (bedragen * € 1.000)	Investering exclusief btw	geplande uitgaven t/m 2011	geplande uitgaven na 2011
FlorijnAs			
FlorijnAs-Assen-Zuid			
Meerkosten fly-over aansluiting A28/N33	13.000	-	13.000
Station Assen-zuid inclusief hoofdontsluiting	10.500	241	10.259
Verbinding A28 met station bedrijventerrein	29.014	3.192	25.822
Aansluiting station	10.983	310	10.673
Verdubbeling De Haar	2.746	2.650	96
Ontsluiting recreatieve zone	5.105	180	4.925
Totaal FlorijnAs-Assen-Zuid	71.348	6.573	64.775
FlorijnAs – Stationsgebied/ Stadsbedrijvenpark			
Stationsgebied OV, fiets, auto inclusief station	18.022	444	17.578
Verdubbeling Noord-Zuid-as	68.900	5.020	63.880
Tweede fase Blauwe As inclusief zijdoever	42.644	7.030	35.614
Totaal FlorijnAs – Stationsgebied/Stadsbedrijvenpark	129.566	12.494	117.072
Totaal FlorijnAs	200.914	19.067	181.847
Infrastructuurle projecten en gebiedsontwikkeling (niet FlorijnAs)			
Openbaar gebied Erfgoedkwartier/Singelstructuur	4.561	4.561	-
Citadel (parkeergarage)	13.400	13.400	-
Kloosterveste (Centrumvoorzieningen Kloosterveste)	22.516	22.516	-
Acmesaterrein (project uitgevoerd door derde)	0	0	-
Kloosterveen II (onderdeel van grondexploitatie)	-	-	-
Kloosterveen III (Bijdrage Norgerbrugtrace n37/ n371) (onderdeel grondexploitatie)	12.050	-	12.050
Fietsprogramma 2007-2010 (zie programma mobiliteit)	2.500	2.000	500
Diepstroeten (geen financiële betrokkenheid, alleen bestemmingsplantechnisch)	0	0	-
Mercuriuscentrum	0,2	0,2	-
Dynamische informatievoorziening parkeren	2.250	750	1.500
Op- en afritten openbaar vervoer A28 Kloosterveen	1.500	750	750
Uitvoeringsprogramma Groenvisie (tlv reserve groenontw.)	2.000	1.600	400
Maatschappelijke voorzieningen (met name gebouwen)			
Huisvesting voortgezet onderwijs	50.000	-	50.000
Multifunctionele accommodatie Baggelhuizen (Schakelveld)	20.693	20.693	-
Multifunctionele accommodatie Pittelo	9.500	9.500	-
Multifunctionele accommodatie Assen-Oost	5.000	-	5.000
Derde cluster Kloosterveen (inclusief Tamboerijn, Mfa)	13.000	-	13.000
Versterking speciaal onderwijs (SO)	4.000	-	4.000

Bestuurlijk relevante investeringsprojecten/investeringen (bedragen * € 1.000)	Investering exclusief btw	geplande uitgaven t/m 2011	geplande uitgaven na 2011
Uitbreiding De Driesprong (BBO)	2.300	-	2.300
Uitbreiding De Borg (BBO)	2.700	2.700	-
Uitbreiding De Marskramer (OBO)	2.200	-	2.200

Programmabegroting
2011

Financiën

Inleiding

Hiervoor in het hoofdstuk 'Beleid' en bij het onderdeel 'Programma's' hebben wij de einduitkomsten van de begroting 2011 en van de meerjarenprognose 2012-2014 samen met de daarbij behorende beleidsvoorstellen en dekkingsmaatregelen aan u gepresenteerd. In dit hoofdstuk gaan we in op de financiële grondslagen waarop die zijn gebaseerd.

Financiële toelichting en analyse

Realisatie van de doelen uit het bestuursprogramma en het realiseren nieuwe projecten en het voltooiën van de projecten die al in de planning staan of waar we al me bezig zijn staan daarbij voorop. Belangrijke financiële voorwaarde daarvoor is dat onze begroting weer gezond en sluitend is en blijft.

In het hoofdstuk Beleid hebben we aangegeven langs welke lijnen we denken onze plannen te kunnen realiseren en welke financiële inspanningen daarvoor nodig zijn. Het verder invullen en concretiseren van de reeds voor de komende jaren vastgestelde bezuinigingstaakstelling van € 15 mln. die noodzakelijk zijn om de begrotingen vanaf 2011 weer sluitend te maken is daarvan het voornaamste onderdeel. Als de financiële mogelijkheden dat toelaten starten we met het uitvoeren van het collegeprogramma. Het voor dat doel opgestelde uitvoeringsschema 2011-2014 is daarvoor de basis. Belangrijke projecten waar we het komende jaar aan verder aan gaan werken zijn de realisatie van de Nieuwe Kolk, de voorbereiding van de projecten in het kader van de FlorijnAs, de nieuwe huisvesting voor het voorgezet onderwijs, de realisatie van nieuwe huisvesting voor de brandweer, de sporthal Stadsbroek et cetera.

Mate waarin en tempo waarmee we met onze plannen aan de slag kunnen is afhankelijk van de financiële mogelijkheden die we hebben. Belangrijke onzekere factor in dat verband zijn de uitkomsten van het nieuwe regeerakkoord en de aard en omvang van de bezuinigingen die daarin voor de gemeenten zijn opgenomen. Op het moment van opstellen van de begroting bestond daaromtrent nog geen enkele duidelijkheid. We hebben daarin dan ook zelf aannames moeten doen. Voor uitvoering van het collegeprogramma is de 'vrije beleidsruimte/risicobuffer' in principe beschikbaar. Deze ruimte moet, voordat deze daadwerkelijk inzetbaar is, door het realiseren van de bezuinigingen worden vrijgespeeld.

Financiële kaders en opbouw budgetten

In dit hoofdstuk presenteren we de financiële kaders en spelregels waarmee we in dat verband in deze be-

stuursperiode rekening willen en moeten houden. Ook gaan we met oog op een goede financiële beeldvorming en als onderdeel van de financiële toelichting in op de wijze waarop de in de programmabegroting 2011 geraamde programmabudgetten zijn samengesteld, alsmede op de uitgangspunten, het beleid en de ontwikkelingen die daarin zijn meegenomen. Omdat de financiële kaders, de begrotingspositie en meerjarenprognose bij de Voorjaarsnota 2010 voor het laatst zijn getoetst en geactualiseerd, maken wij in het verdere verloop van dit hoofdstuk, waar nodig, steeds de vergelijking met de financiële eindprognoses voor de jaren 2011-2014 uit de laatste Voorjaarsnota en met het beleid dat daarbij hoort.

Verder komen in dit hoofdstuk een aantal onderwerpen aan de orde die medebepalend zijn voor de financiële positie, het resultaat van de begroting en dus van belang zijn voor een goede financiële beeldvorming. Het gaat daarbij onder meer om een toelichting op en analyse van de begrotingsresultaten, de programmabudgetten en de algemene dekkingsmiddelen, waaronder de algemene uitkering. Verder worden in dit hoofdstuk de grote investeringsprojecten, de stand van de gemeentelijke reserves en een aantal andere specifieke onderwerpen behandeld. De meer gedetailleerde financiële analyses van het be- loop van de 13 programmabudgetten maken onderdeel uit van het hoofdstuk beleid.

Samenhangende presentatie Wmo-budgetten

Op verzoek van de toenmalige raad is in de begroting 2010 gestart met de presentatie van de in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke Wmo-taken geraamde budgetten en de daarvoor beschikbare dekkingsmiddelen. Die lijn is in de begroting 2011 voortgezet. De Wmo heeft in de ruime uitleg een veelomvattende strekking. In de financiële presentatie die u in dit hoofdstuk van de begroting aantreft zijn wij uitgegaan van die Wmo-budgetten die direct verband houden met de beleidsdoelen en de uitvoering van de in de vorige bestuursperiode vastgestelde beleidsnota 'Meedoen en meetellen'.

BBV-vereisten

Met de informatie in dit hoofdstuk wordt tevens voldaan aan de informatievraag-/plicht zoals die sinds 2004 op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) is voorgeschreven en in de programmabegroting en daaropvolgend in de jaarrekening moet worden gepresenteerd.

De Financiële hoofdlijnen

Het gemeentelijk financieel beleid is gericht op duurzaamheid, stabiliteit en continuïteit in de middeleninzet een en ander met het oog realisatie en instandhouding van een gezonde financiële positie. De achterliggende beleidsdoelen luiden als volgt

- De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.
- Er is duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.
- Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.
- Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.
- De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen bovemtrendmatige tariefaanpassing plaats.
- Er is sprake van efficiënte doch risicomijdende financiering van onze uitgaven.

Deze beleidsdoelen zijn in de nu aan de orde zijn bestuursperiode onverkort van kracht. De maatschappelijke effecten en maatregelen en acties die met het oog op realisatie en borging ervan noodzakelijk zijn en in verband daarmee voor de periode 2011-2014 in de planning staan vormen onderdeel van het Programma 'Algemene dekking' van deze programmabegroting.

Het Collegeprogramma en de financiën

De gemeentelijke begroting staat zwaar onder druk. Dat zal de komende jaren niet direct veranderen. Door de economische crisis is er sprake van afnemende inkomsten en oplopende uitgaven. Die ontwikkeling wordt versterkt door de rijksbezuinigingen die de komende jaren noodzakelijk zijn om de Overheidsfinanciën weer blijvend op orde te brengen. De omvang van die bezuinigingen stond ten tijde van de samenstelling van de begroting nog niet vast. Onderhandelingen over een nieuw kabinet en een regeerakkoord waarin die bezuinigingen hun beslag zullen gaan krijgen waren nog gaande. Aard en strekking ervan zijn medebepalend voor de uiteindelijke omvang van de eigen bezuinigingsmaatregelen. We hebben tot nu toe voor dit doel in de financiële prognoses voor de komende jaren als aanname rekening gehouden met een korting op het Gemeentefonds van in 2012 1% oplopend tot 3% in 2014. Wij hebben op basis van het advies van de commissie Kalden -korting Gemeentefonds € 1,7 mld.- een eigen inschatting gemaakt van het effect dat deze korting op onze gemeente zouden kunnen hebben. Wij houden daarbij rekening met een positieve economische ontwikkeling dan wel een beperkte groei van de economie.

Als de kortingen hoger uitvallen, zijn extra eigen bezuinigingen nodig. Positief in dit verband is dat er inmiddels al wel weer sprake van voorzichtig economisch herstel.

Onder dat financiële gesternte zullen we de ambities uit het collegeprogramma moeten realiseren. Financieel kader voor ons in dat verband is presentatie en vaststelling van sluitende jaarbegrotingen en bijbehorende meerjarenprognoses. Daarbij houden we vast aan beperkte lastenstijgingen voor onze burgers. Gemeentelijke belastingen stijgen met het inflatiepercentage (consumentenprijsindexcijfer) en gemeentelijke heffingen zijn kostendekkend. Al met al betekent dit dat we een bezuinigingsopgave van minimaal € 15 mln. structureel moeten realiseren. Daarin hebben we in basis rekening gehouden met een structurele vrije beleidsruimte/risicobuffer van € 3 mln. Van dit bedrag is in 2013 € 0,5 mln. al ingezet voor huisvesting voortgezet onderwijs. We realiseren ons dat bezuinigingen ingrijpen in de Asser samenleving. We zullen vroegtijdig en op interactieve wijze in overleg treden met partijen die hiermee geconfronteerd worden.

Invulling van de bezuinigingsopgave vereist scherpe beleidskeuzes en heldere en strikte toepassing van begrotingsregels. Geen enkel beleidsterrein is c.q. wordt daarvan uitgesloten. Met als basis de door het vorige college onder de noemer 'Tussen kansen en bezuinigingen' opgestelde inventarisatie, hebben we een uitgebreid pakket bezuinigingsmaatregelen voor 2011 en de daaropvolgende jaren samengesteld en aanvullende voorstellen uitgewerkt. De aard, strekking en financiële impact van die maatregelen hebben we in een separate bijlage bij deze programmabegroting gepresenteerd en toegelicht. Ook de resultaten van de heroverweging van de reservepositie, en de maatregelen die noodzakelijk zijn voor het op peil brengen van de Reserve Grote Projecten en de Algemene reserve maken daar onderdeel van uit. De gemeentelijke reservepositie is als voorbereiding daarop in de aanloop naar de begroting 2011 opnieuw en volledig doorgelicht.

De Essent-gelden krijgen, voor zover vrij beschikbaar, een duurzame en maatschappelijk renderende bestemming. Afweging door uw raad van de hiermee verbandhoudende nieuwe investeringen kan plaatsvinden met behulp van de 'afwegingsmatrix'. Met behulp van dit nieuwe instrument willen we in deze bestuursperiode samen met de raad nut, noodzakelijk en maatschappelijke effecten van gemeentelijke investeringen afwegen en prioriteren. Een eerste proeve van dit nieuwe instrument is inmiddels voor gebruik beschikbaar.

In aanvulling op reeds bestaande financiële afspraken gelden deze collegeperiode in de voorbereiding en uitvoering van het financiële beleid en de bezuinigingen in ieder geval ook de volgende budgettaire afspraken en spelregels:

- Het versmarten van de programmabegroting wordt voortgezet.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- Alleen nieuwe investeringen/projecten als sprake is van een sluitend dekkingsplan.
- Herijken van beleid in plaats van nieuw beleid 'stapelen' op bestaand beleid ('oud voor nieuw').
- Uit oogpunt van flexibiliteit vindt middeleninzet voor nieuw beleid/beleidsintensivering alleen op projectbasis plaats. Voor continuering is altijd een nieuw besluit nodig en is altijd beleidsevaluatie vereist.
- Overschrijdingen worden opgevangen binnen het betreffende beleidsterrein. Meevallers binnen het beleidsterrein zijn in te zetten als compensatie voor deze overschrijdingen, maar worden niet ingezet voor nieuw beleid/beleidsintensivering.
- Rijksskortingen op specifieke uitkeringen worden in beginsel opgevangen binnen het betreffende beleidsterrein.
- Geen automatische verhoging budgetten als gevolg van volume- of prijsstijging.
- Geen nieuwe openeinderegelingen, bestaande regelingen heroverwogen.
- Geen nieuwe 'financiële gesloten circuits', bestaande circuits heroverwogen.

De Voorjaarsnota 2010 als financieel referentiekader voor 2011

Budgetten in de primaire begroting 2011 zijn als vertrekpunt gebaseerd op het aanvaarde beleid zoals die voor het laatst in het kader van de Voorjaarsnota 2010 door ons zijn gepresenteerd en door uw raad zijn vastgesteld. De financiële stand van zaken in die Voorjaarsnota vormen samen met de daaronder liggende financiële afspraken het referentiekader voor de beschouwingen, toelichtingen en analyses in de hiernavolgende onderdelen van het hoofdstuk financiën. Vandaar op deze plek als geheugensteun in het kort een overzicht van de belangrijkste bevindingen en conclusies uit die nota.

Samenvatting en conclusies Voorjaarsnota 2010

Als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen en de bestuurswisseling was de Voorjaarsnota sober en beleidsarm van opzet. De inhoud was beperkt tot de rapportage over de stand van de beleidsuitvoering en het actualiseren van de begroting en het financieel perspectief. De resultaten daarvan zagen er als volgt uit:

resultaten Voorjaarsnota 2010 (bedragen* € 1.000)				
omschrijving	2010	2011	2012	2013
Uitkomsten begroting 2010	59	-7.620	-7.814	-11.766
- opbouw/omvang vrije beleidsruimte/risicobuffer	-	-1.000	-2.000	-3.000
- taakstelling bezuinigingen 2011-2014	-	9.000	10.000	15.000
eindresultaten begroting/mjp november	59	380	186	234
mutaties Voorjaarsnota				
- bijstelling WWB/FWI/Meedoenbeleid	-2.723	pm.	pm.	pm.
- bijstelling overige programmabudgetten	-1.621	-1.502	-1.607	-2.002
- bijstelling algemene dekkingsmiddelen	1.169	799	799	1.299
- mutaties reserves	250	170	170	170
voorlopige resultaten Voorjaarsnota 2010	- 2.866	-153	-452	-299

De financiële uitkomsten van de Voorjaarsnota gaven over de gehele linie een resultaatverslechtering te zien. De begroting 2010 vertoont als uitkomst daarvan een tekort van € 2,9 mln. Deze resultaatverslechtering was vrijwel volledig toe te schrijven aan de werking van een tweetal openeinderegelingen binnen het programma Werk en Inkomen. Het betrof de uitvoering van de WWB en het Meedoenbeleid. De mutaties binnen de overige begrotingsprogramma's houden elkaar per saldo nagenoeg in evenwicht. Voor dekking van het geprognosticeerde tekort is zowel beslag gelegd op de Wmo-reserve (meerkosten Meedoenbeleid) als op de algemene reserve (overige ontwikkelingen).

Voor 2011-2013 werd een resultaatverslechtering voorzien van € 0,5 mln. structureel. Oorzaak daarvan was een aantal eigen beleidsbeslissingen. (verplaatsing HVA-velden, versneld realiseren brandweerkazerne, de bestuurswisseling, en de huisvesting voortgezet onderwijs). In de nieuwe cijfers voor 2011 en volgende is op dat moment nog geen reke-

ning gehouden met mogelijke verdere en versterkte doorwerking van de gevolgen van het verder oplopen van het beroep op de inkomensondersteunende regelingen en het uitblijven van compensatie daarvoor van het Rijk (FWI).

Als mogelijke oplossingen voor het oplopen van de tekorten na 2010 hebben we in de Voorjaarsnota het verder verzwaren van de reeds bestaande bezuinigingsopgaaf ad € 15 mln., het verder interen op de in die bezuinigingsopdracht inbegrepen 'vrije beleidsruimte/risicobuffer' of een combinatie daarvan als oplossingsrichtingen benoemd.

De samenvattende conclusies uit de Voorjaarsnota 2010 luiden als volgt

- De beleidsuitvoering ligt op koers; de in de begroting 2010 opgenomen beleidsmaatregelen zijn in uitvoering.
- De gevolgen van de economische crisis drukken zwaarder op de begroting dan eerder ingeschat.

- Door oplopende kosten van bijstandverlening en de uitvoering van het eigen meedoenbeleid dreigt er voor 2010 een begrotingstekort van € 2,9 mln.
- De inzet van de algemene reserve voor het sluitend houden van de begroting 2010 moet worden opgetrokken van € 1,0 naar € 2,8 mln. Na de Voorjaarsnota.
- De financiële vooruitzichten voor de periode 2010-2013 verslechteren; uitvoering van de wwv is in dat verband nog een extra risico.
- De hoogte van komende rijksbezuinigingen en impact ervan op het Gemeentefonds zijn onbekend.
- De noodzaak tot doorvoeren van bezuinigingen van minimaal € 15 mln. Blijft onverkort aanwezig; er bestaat een kans op verzwaring van die opdracht.
- De veiligheidsmarge in de algemene reserve van € 100 per inwoner wordt ruimschoots onderschreden.
- De reserve grote projecten is op termijn ontoereikend voor afdekking van lopende verplichtingen.
- De reeds lopende bezuinigingsmaatregelen worden volgens plan uitgevoerd.
- Voor een aantal in de vorige bestuursperiode op projectbasis gefinancierde beleidsintensiveringen is vanaf 2011 geen geld meer in de begroting beschikbaar.

Inleiding programmabegroting 2011

De begroting 2011 is eerste begroting van ons college en van uw raad. Hierin ontvouwen wij onze plannen voor de komende vier jaar. Beleidsdoelen en ambities uit het collegeprogramma 2010-2014 vormen de basis voor de beleidsvoorstellen, de bezuinigingen en de dekkingsmaatregelen in die begroting.

Hiervoor, in de programmabegroting, hebben wij de einduitkomsten van dat keuze- en afwegingsproces aan u gepresenteerd. Het gaat om het eindresultaat van de beleids- en dekkingsmaatregelen die in onze visie met het oog op de volledigheid van het beleid, de uitvoering van ons collegeprogramma en realisatie van sluitende jaarbegrotingen noodzakelijk zijn.

De zogenaamde primaire begroting 2011 vormt de basis voor de afwegingen en de keuzes die wij in verband daarmee hebben gemaakt. De primaire begroting 2011 is, als hiervoor in de paragraaf financiële kaders aangegeven, gebaseerd op het aanvaarde beleid tot en met de Voorjaarsnota 2010.

In dit hoofdstuk gaan wij meer in detail in op de einduitkomst van de primaire begroting 2011, de factoren die een rol hebben gespeeld in de totstandkoming van het resultaat, alsmede op de omvang van

de daaraan ten grondslag liggende programma- en productbudgetten. Zorg voor financiële continuïteit en stabiliteit zijn daarbij hoofddoelen. Opbouw van de budgetten t.b.v. de primaire begroting heeft plaatsgevonden op basis van gangbare uitgangspunten en gedragslijnen. In verband met bijzondere financiële omstandigheden hebben wij op een aantal punten echter voor een andere aanpak gekozen. Het niet langer automatisch toepassen van de inflatiecorrectie en van budgetbijstellingen in verband met volumegroei maken daar onderdeel van uit.

Onderstaand treft u de toelichting op de opbouw en samenstelling van de primaire begroting 2011 aan. Tevens gaan we in op een aantal ontwikkelingen en factoren die daarin zijn betrokken en een rol hebben gespeeld. Wij staan achtereenvolgens stil bij:

- het resultaat van de primaire begroting 2011 c.a.;;
- de omvang en opbouw van de programmabudgetten;
- de omvang en opbouw van de algemene dekkingsmiddelen;
- de samenstelling en omvang van de inzet van gemeentelijke reserves.

Resultaat programmabegroting 2011 en analyse

De Asser begroting heeft als gevolg van de economische crisis forse schade opgelopen en is alleen nog sluitend te maken door forse bezuinigingen. Hierover zijn in het kader van de beleidsbepaling bij de begroting 2010 afspraken gemaakt en besluiten genomen. Die besluiten en de financiële opdracht die daarin voor de komende jaren besloten ligt, is onderdeel van het collegeprogramma 2010-2014.

resultaat

De primaire begroting 2011 geeft, met inbegrip van de voor het komend jaar vastgestelde bezuinigingsopdracht en de eerste stap in de gefaseerde opbouw van de vrije beleidsruimte/risicobuffer, een vrijwel sluitend beeld. Per saldo is sprake van een positief resultaat van € 0,5 mln. Bij de Voorjaarsnota 2010 is, eveneens met inbegrip van de bezuinigingen, voor 2011 een vrijwel sluitende begroting geprognosticeerd.

Resultaten 2011 na bestemming (bedragen x € 1.000)

Prognose/primair	prognose 2011 Voorjaarsnota 2010	primair 2011	verschil met prognose
Basis resultaat begroting	- 8.152	- 7.485	+ 667
bezuinigingen programma's en producten	6.100	6.100	-
bezuinigingen bedrijfsvoering	2.900	2.900	-
gefaseerde opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer	- 1.000	- 1.000	-
Eindresultaat 2010 na bestemming	- 152	515	+ 667

Uitgangspunten

In de primaire begroting 2011 is voortgeborduurd op de beleidslijnen en de financiële aannames uit de Voorjaarsnota 2010. De voor 2011 noodzakelijke budgetten zijn zo realistisch en scherp mogelijk begroot. Een van de maatregelen betreft het afzien van de automatische toepassing van de prijscompensatie. Verder hebben we, anders dan voorheen, afgezien van het automatisch toepassen van volumeaanpassingen.

Verder hebben we, voor zover de omstandigheden dat op het moment van het opstellen van de primaire begroting toelieten, nieuwe financiële inschattingen gemaakt van de gevolgen van de economische crisis. Het betreft onder andere de effecten op de verstrekking van sociale uitkeringen (extra instroom), de uitkering uit het Gemeentefonds (bevrozing), de bouwgrondexploitatie (vertraging planuitvoering), de bouwactiviteiten en de daaraan gekoppelde op-

brengrsten van de bouwleges. Voor het overige is in de budgetopbouw rekening gehouden met de beëindiging van de in de vorige bestuursperiode op projectbasis gefinancierde beleidsintensivering.

Complicatie bij het opstellen van de primaire begroting 2011 was het ontbreken van duidelijkheid over aard en omvang van de komende rijksbezuinigingen. Die bezuinigingen zullen zowel van invloed zijn op de bekostiging van specifieke taken en activiteiten als op de uitkering uit het Gemeentefonds. In het kader van de onderhandelingen over een nieuw regeerakkoord was invulling van een taakstelling van € 18 miljard vertrekpunt. Hoe en waar de bezuinigingen neer zullen gaan dalen en welke impact die op de onze taken en de beleidsuitvoering zullen hebben was echter nog onbekend.

Belangrijk gegeven bij de beoordeling van de uitkomst van de primaire begroting 2011, is het feit dat daarin rekening is gehouden met de financiële af-

spraken die al eerder zijn gemaakt over het sluitend maken en houden van de komende jaarbegrotingen en over de uitvoering van het collegeprogramma 2010-2014. Voor de begroting 2011 betekent dat concreet dat daarin een bezuinigingstaakstelling van in totaal € 9 mln. structureel is verwerkt. Het gaat hierbij om de eerste tranche van de totale bezuinigingstaakstelling van € 15 mln. Voor de uitvoering van het collegeprogramma is rekening gehouden met de eerste stap in de gefaseerde opbouw van de vrije beleidsruimte/risicobuffer van € 3 mln. bruto.

Bij het opstellen van de primaire begroting 2011 is nog geen rekening gehouden met mogelijke additionele middeleninzet en dekkingsmiddelen in verband met de uitvoering van het nieuwe collegeprogramma. Afwegingen daaromtrent en voorstellen daarover zijn opgenomen in het beleidshoofdstuk van deze programmabegroting.

Afwijking prognose 2011 ten opzichte van Voorjaarsnota 2010

Het totaal van de als gevolg van alle interne en externe ontwikkelingen doorgevoerde aanpassingen in de ramingen van de product- en de programmabegroting resulteert, vergeleken met de prognose bij de Voorjaarsnota 2010, per saldo in een geringe positieve bijstelling van het resultaat van de primaire programmabegroting van € 0,7 mln.

De nadere analyse geeft aan dat de programmaresultaten 2011 in meer of in mindere mate afwijken van de vergelijkbare prognose bij de Voorjaarsnota 2010. De belangrijkste afwijkingen doen zich voor bij de programma's Werk en inkomen, Zorg en welzijn, Bouwen en wonen en Algemene dekking. Financieel vertaald ziet het beeld er als volgt uit:

resultaten 2011 versus prognose 2011		(gesaldeerd budget, bedragen x € 1.000)	
programma	geprognosticeerd budget 2011	geraamd budget 2011	afwijking t.o.v. prognose
Bestuur en burger	-11.113	-11.196	-83
Stadsontwikkeling	-4.152	-4.199	-47
Mobiliteit	-117	-119	-2
Stads- en wijkbeheer	-16.522	-16.572	-50
Onderwijs	-13.176	-13.011	165
Kunst en cultuur	-6.529	-6.599	-70
Zorg en welzijn	-21.547	-21.950	-403
Werk en inkomen	-8.935	-9.997	-1.062
Sport en ontspanning	-5.641	-5.551	90
Veiligheid	-4.749	-4.919	-170
Milieu	231	314	83
Bouwen en wonen	-646	-1.214	-568
Algemene dekking (regulier)	84.744	87.528	2.784
Algemene dekking (bezuinigingen)	9.000	9.000	-
Algemene dekking (vrije beleidsruimte/risicobuffer)	-1.000	-1.000	-
resultaat	-152	515	667

Budgettaire effecten loon- en prijsstijgingen

Loon-, prijs- en volumeontwikkelingen zijn factoren die zorgen voor mutaties tussen de aannames in de meerjarenprognoses en de uiteindelijke begroting. Immers de meerjarenprognose wordt normaal gesproken opgesteld op basis van een constant loon- en prijsniveau. Aanname daarbij is dat de gevolgen van lonen- en prijzen worden gecompenseerd via Gemeentefonds, in doeluitkeringen en door middel van eigen tariefsaanpassingen. Bij de feitelijke opbouw van de budgetten voor de jaarbegroting worden effecten van de in het begrotingsjaar voorziene loon- en prijseffecten vanzelfsprekend wel gebudgetteerd. Doorrekening van deze autonome ontwikkelingen resulteert voor vrijwel alle begrotingsprogramma's en producten in (nominale) toename van het budget.

Loonontwikkeling

Op het moment dat de begroting is opgesteld was er nog geen zicht op een nieuwe gemeentelijke cao; deze was op 1 juni 2009 afgelopen. Bij het opstellen van de begroting waren onderhandelingen over de nieuwe cao-gemeenten gaande. In verband daarmee is een eigen inschatting gemaakt van de voor 2011 voorziene salarisontwikkeling. Als aanname daarvoor is uitgegaan van een stijgingspercentage van 1,75% structureel. Hieruit dient zowel de feitelijke stijging van de salarissen als van de premie- en de pensioenlasten te worden bekostigd. In de tweede helft van 2010 is overeenstemming bereikt over een nieuwe cao. De daarin vastliggende aanpassingen van het salarisniveau bedraagt 1,5% structureel en wordt geëffectueerd door een algemene aanpassing van het salarisniveau met 0,5% en een blijvende verhoging van de eindejaarsuitkering met 1%. In de nieuwe cao wordt, indien aan de voorwaarden daarvoor wordt voldaan, de mogelijkheid tot een verdere structurele aanpassing van het salarisniveau met 1% opengehouden. Of de onrust, die als gevolg van de recessie, op het pensioenfront is ontstaan, ook het ABP raakt en welk effect dat zal hebben op de hoogte van de premies, was ten tijde van het opstellen van de primaire begroting onduidelijk.

Prijsontwikkeling

Het prijsniveau is in de begroting 2011 marginaal aangepast ten opzichte van 2010. Per saldo zijn de budgetten met 0,45% aangepast ten opzichte van 2010. Het gaat hierbij om een reguliere nacalculatie van de prijsontwikkeling 2008-2010. Voor wat betreft de inflatie in 2011 is uitgegaan van de 0-lijn. Achtergrond daarvan is het terugdringen van automatismen in de budgettering en het langs die weg leveren van een bijdrage aan het gezond/sluitend maken van de begroting. Het CPB voorzag medio 2010 voor het komend jaar een prijsstijging van 1,5 tot 2% (= cpi)

Compensatie loon- en prijsontwikkeling

De financiële compensatie voor de gecalculerde loon- en prijsontwikkelingen vindt in beginsel plaats via optrekking van de eigen gemeentelijke tarieven, door autonome aanpassing van doeluitkeringen en via de nominale bijstelling van het accres in het Gemeentefonds. Omdat de uitkeringen uit het Gemeentefonds in 2010 en 2011 zijn bevroren (uitkomst aanvullend bestuursakkoord) en er dus ook geen nominale groei is van het Gemeentefonds ontbreekt in die jaren compensatie voor gestegen lonen en prijzen vanuit die bron. Deze zullen in die jaren door de gemeenten zelf moeten worden gedekt. Met het oog daarop was in de meerjarenprognose 2010-2013 rekening gehouden met stelpost dan wel uitzetting van de begroting met € 0,6 mln. Die ruimte is vrijgevallen ten gevolge van het begrotingsresultaat 2011.

Rentepeil

Als gevolg van de economische crisis zijn de omstandigheden op de geld- en kapitaalmarkt gewijzigd en aanmerkelijk gunstiger geworden. In verband daarmee hebben wij het rentepeil in de begroting 2010 geactualiseerd en voorlopig vrijwel over de volle breedte met 1% naar beneden bijgesteld. Dit uitgangspunt hebben we ook als vertrekpunt voor de primaire begroting 2011 gehanteerd. Indien de externe ontwikkelingen en de eigen financieringspositie daartoe aanleiding geven is verdere verlaging van het rentepeil in de begroting opportuun.

Omvang baten en lasten programmabegroting 2011

De totale omvang van de in de begroting 2011 geraamde uitgavenbudgetten bedraagt € 223,6 mln. Hier staat voor een totaalbedrag van € 224,1 mln. aan gemeentelijke inkomsten tegenover; de voor het komende jaar gecalculerde begrotingsruimte van € 0,5 mln. is hiervan het directe resultaat.

De voor 2011 geraamde lasten en baten bestaan uit de budgetten voor het doen van programma-uitgaven

en de tot dat programma behorende baten, de inkomsten en uitgaven verbandhoudend met de algemene dekkingsmiddelen en de voor het komende jaar op grond van daarover bestaande afspraken voorziene toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. De achterliggende opbouw van de totaalbudgetten in de primaire begroting 2011 ziet er als volgt uit:

opbouw/resultaten primaire begroting 2010			(bedragen x € 1.000)
budgetten	lasten 2011	baten 2011	saldo 2011
totaal programmabudgetten	224.890	121.389	-103.501
totaal algemene dekkingsmiddelen (alg. uitkering; ozb)	- 6.960	92.220	99.180
subtotaal	217.930	213.609	-4.321
beleidsmaatregelen 2011–2014	pm	pm	pm
dekkingsmaatregelen 2011–2014	pm	pm	pm
begrotingsresultaat voor bestemming	217.930	213.609	-4.321
totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	5.657	10.493	4.836
begrotingsresultaat na bestemming	223.587	224.102	515

Begrotingsbeloop 2010-2011

Het eindresultaat van de primaire begroting 2011 laat inclusief de bezuinigingstaakstelling van € 9,0 mln. een klein overschot zien van € 0,5 mln. De begroting 2010 was na de Voorjaarsnota met behulp van de in-

zet van de algemene reserve sluitend. De budgetontwikkeling 2010-2011 en de daaruit voortkomende eindresultaten zien er samengevat als volgt uit.

begrotingsverloop 2010-2011			(bedragen x € 1.000)
budgetten	2010*	2011	mutatie
lasten programmabudgetten	239.076	224.890	-14.186
lasten algemene dekking	-1.219	- 6.960	-5.741
totaal lasten	237.857	217.930	-19.927
baten programmabudgetten	126.717	121.389	-5.328
algemene dekkingsmiddelen	90.619	92.220	1.601
totaal batens	217.336	213.609	-3.727
storting in reserves	2.780	5.657	-2.877
onttrekkingen aan reserves	23.300	10.493	-12.807
resultaatverbetering 2010-2011 voor bestemming	- 20.521	-4.321	16.200
resultaatverbetering 2010-2011 na bestemming	-	515	515

* Na Voorjaarsnota

Vergeleken met de begroting 2010 neemt de raming van de gemeentelijke uitgaven in totaal met € 20 mln. af. Het totaal van de programmabudgetten komt daarmee uit op € 218 mln. Tegenover de afname van de programma-uitgaven staat een vrijwel even grote daling van de inkomsten. Deze bestaat uit een afname van de programma-inkomsten met € 3,8 mln. en verlaging van de inzet vanuit de gemeentelijke reserves van € 15,7 mln. Samengevat resulteert het geheel van deze budgetaanpassingen in een resultaatverbetering van € 0,5 mln. ten opzichte van de begroting 2010.

De afname van de programma-uitgaven bestaat in hoofdzaak uit de naar beneden bijgestelde middeleninzet ten behoeve van de grondexploitatie ad € 10 mln. De op het totaal van de uitgaven drukkende bezuinigingstaakstelling van € 9 mln. en de vrijval van de projectbudgetten uit de vorige bestuursperiode van in totaal circa € 3 mln.

mutatie 2010/2011 gemeentelijke lasten en batens	(bedragen* € 1 mln.)
ontwikkeling gemeentelijke uitgaven	- 20,0
ontwikkeling gemeentelijke batens	- 3,8
inzet reserves	- 15,7
totaal mutatie	0,5

Aan de gecalculerde budgetbijstellingen ligt een breed scala van oorzaken en ontwikkelingen ten grondslag. De belangrijkste mutaties in het budgetbeloop 2010-2011 zijn in het hoofdstuk beleidsverantwoording per programma weergegeven en toegelicht. Op deze plaats in de begroting volstaan wij met het geven van een overzicht van de mutaties c.a. die onderdeel uitmaken van het reguliere aanpassingsmechanisme dat loopt van de begroting 2010 via de prognose 2011 bij de Voorjaarsnota naar het nu feitelijk voorliggende primaire resultaat 2011.

Het gaat daarbij in hoofdzaak om de volgende zaken:

- Verwerking loon- en prijsontwikkelingen 2010-2011.
- Verwerking en bijstelling effecten economische crisis (waaronder WWB/ bouwleges/Gemeentefonds).
- Actualisering c.q. neerwaartse bijstelling van de ramingen met betrekking tot de bouwgrondexploitatie.

- Verwerking van de financiële effecten van tussentijdse eigen besluitvorming.
- Het aframen van de budgetten voor projectmatige beleidsintensiveringen bestuursperiode 2007-2010.
- Idem van de daarvoor tot en met 2010 opgevoerde eenmalige dekkingsmiddelen
- Het aframen van de nog in 2010 als nieuw beleid beschikbaar gestelde incidentele budgetten.
- Het in de ramingen opnemen van een bezuinigingstaakstelling van € 9 mln.
- Het in de ramingen opnemen van de opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer van € 1 mln.
- Het op het reguliere peil terugbrengen van het budget voor uitvoering van het Meedoenbeleid.
- Het opnemen in de programmabudgetten van de exploitatie centrumvoorzieningen Kloosterveste.
- Opvoeren en actualiseren van budgetten en dekkingsmiddelen in verband met taakmutaties.
- Bijstelling algemene-/doeluitkeringen aan de hand van eigen parameters en op basis van kabinetsbeleid.
- Actualisering omvang en toerekening budgetten interne bedrijfsvoering (zie paragraaf bedrijfsvoering).
- Trendmatige verhoging gemeentelijke tarieven en bijbehorende opbrengstramingen.
- Noodzakelijke budgettaire bijstellingen op grond van jaarrekening en lopende begrotingsuitvoering.
- Bijstelling van onttrekkingen en toevoegingen aan reserves op basis van de daarover bestaande afspraken.

De bijstelling van het resultaat van de primaire begroting 2011 met € 0,5 mln. werkt in principe volledig door in de prognoses voor de jaren 2012 tot en met 2014. De financiële prognoses voor die jaren muteren daardoor in principe in dezelfde mate ten opzichte van de eerdere prognoses bij de Voorjaarsnota 2010 (zie paragraaf Meerjarenprognose 2012-2014 in dit hoofdstuk).

Samenstelling programmabudgetten 2011

Het in de primaire begroting 2011 voor de beleidsuitvoering in de programma's geraamde totaalbudget van € 224,9 mln. en de daar direct aan gekoppelde

inkomsten van in totaal € 121,4 mln. zijn voor 2011 als volgt aan de twaalf begrotingsprogramma's toe gedeeld.

Middeleninzet/-toedeling programma's 2011 (bedragen x € 1.000)				
Programma's/middeleninzet	Lasten 2011	Baten 2011	Saldo 2011	Aandeel in%
Bestuur en burger	12.299	1.103	11.196	10,8
Stadsontwikkeling	5.093	893	4.200	4,0
Mobiliteit	3.232	3.244	-12	-
Stads- en wijkbeheer	24.527	7.853	16.674	16,1
Onderwijs	38.476	25.798	12.678	12,3
Kunst en cultuur	7.287	606	6.681	6,5
Zorg en welzijn	25.684	3.536	22.148	21,4
Werk en inkomen	60.826	50.829	9.997	9,7
Sport en ontspanning	7.812	1.754	6.058	5,9
Veiligheid	5.489	570	4.919	4,7
Duurzaamheid en milieu	9.472	9.786	-314	- 0,3
Bouwen en wonen	24.693	15.417	9.276	8,9
Totaal programmabudgetten 2011	224.890	121.389	103.501	100,0

Toelichting en bijzonderheden

- De programmabudgetten zijn opgesteld op basis van het aanvaarde beleid tot en met de Voorjaarsnota 2010 en aan de hand van de daartoe vastgestelde begrotingsrichtlijnen 2011. Invulling van een bezuinigingstaakstelling van € 6,1 mln. maakt daar in 2011 onderdeel van uit. Daarnaast is rekening gehouden met een bezuiniging op de bedrijfsvoering van € 2,9 mln.
- In de primaire begroting 2011 is dan ook geen rekening meer gehouden met inzet van de algemene reserve voor het sluitend maken. In 2010 bedroeg de hiervoor noodzakelijk inzet van die reserve in totaal € 2,9 mln.
- Bij de opbouw van de programma- en productbudgetten is over de gehele linie een prijscompensatie van 0,45 % (nacalculatie voor de prijsontwikkeling 2008-2011) toegepast. Voor wat betreft de prijsontwikkeling in 2011 is de nullijn gehanteerd. De prognose voor de prijsontwikkeling 2011 ligt tussen 1,5 en 2%.
- De aanname voor de nominale stijging van de salarissen en werkgeverslasten bedraagt 1,75 %; daar boven is rekening gehouden met toekennen van reguliere periodieke verhogingen. Binnen die aanname kunnen de gevolgen van de nieuwe cao-gemeenten zoals die medio 2010 concreet vastlagen worden opgevangen.
- De begrotingseffecten van de economische crisis zijn geactualiseerd en als zodanig in de budgetten voor 2011 verwerkt. De aanpassingen die daaruit volgen, zijn met name voelbaar bij de uitvoering

- van de WWB, de opbrengst van de bouwleges en de uitkering uit het Gemeentefonds.
- Voor wat betreft de raming van de bijstandsuitkeringen is in de begroting 2011 voortgeborduurd op de in dit kader bij de begroting 2010 vastgestelde beleids-/gedraglijn en de daaruit voortvloeiende prognoses en inschattingen van de in 2011 voorziene aantallen bijstandsccliënten.
  - De extra budgettaire ruimte van € 2,0 mln. die in 2009 en 2010 beschikbaar was voor uitvoering van het geïntensiverde Meedoenbeleid, is conform de besluitvorming vanaf 2011 komen te vervallen. Ook de daarmee verbandhoudende inzet van de Wmo-reserve is vervallen.
  - De raming van de uitkering uit het Gemeentefonds is afgestemd op de junicirculaire 2010; gevolgen van de in de septembercirculaire opgenomen maatregelen zijn afzonderlijk ter begroting gebracht (zie hoofdstuk beleid). Deze maken nog geen onderdeel uit van het primaire begrotingsresultaat.
  - Bij de opstelling van de raming van de algemene uitkering is rekening gehouden met effecten van het buitenwerking stellen van de koppeling en de zogenaamde bevrozing van het Gemeentefonds. Hierover zijn tussen kabinet en VNG in het Aanvullend Bestuursakkoord van april 2009 afspraken gemaakt.
  - Er hebben, anders dan tot en met 2010, geen automatische aanpassingen van de programma-/uitvoeringsbudgetten plaatsgevonden in verband met voor 2011 voorziene volumegroei. De effecten daarvan worden ingaande 2011 samen met de andere voor 2011 beleidsrelevante thema's in totaalverband afgewogen.
  - Het budget voor de gemeentelijke bedrijfsvoering is ten opzichte van 2010 met € 2,8 mln. aangepast aan de hand van loon-, prijs- en een aantal andere onontkoombare ontwikkelingen. Het totale bedrijfsvoeringbudget bedraagt voor 2011 afgerond € 55 mln. De voor 2011 geraamde operationele personeelsformatie bedraagt in totaal 700 fte's.
  - In de toedeling van het totale bedrijfsvoeringbudget aan programma's, projecten en Grondbedrijf zijn geen noemenswaardige wijzigingen opgetreden. Ongeveer 75% of wel € 40 mln. van de kosten van de bedrijfsvoering komen ten laste van programma's; de resterende 25% wordt toegerekend aan de projecten (waaronder de FlorijnAs) en het Grondbedrijf. Op de bedrijfsvoering rust in 2011 een bezuinigingstaakstelling van € 2,9 mln.
  - De product- en programmabudgetten hebben wij aangepast op basis van de financiële mutaties, zoals die voor 2011 op grond van de besluitvorming tot en met juli 2010 vastlagen. In 2010 door het vorige college op incidentele basis beschikbaar gestelde uitvoeringsbudgetten (en dekkingmaatregelen), zijn ingaande 2011 weer volledig vervallen.
  - Het rentebeleid is ongewijzigd ten opzichte van 2010. Dat betekent dat de ingaande de begroting 2011 doorgevoerde neerwaartse renteaanpassing is gecontinueerd. Als resultaat daarvan is de korte termijn rente nu gecalculeerd op 3%; voor het lange geld is een percentage van 4% gehanteerd. De te calculeren rente over de eigen financieringsmiddelen (reserves et cetera) bedraagt onverminderd 4,5%, terwijl de interne calculatierente is gehandhaafd op 5%. Verdere verlaging van het rentepeil op grond van actuele marktomstandigheden wordt zo mogelijk separaat zichtbaar gemaakt.
  - In de primaire begroting is er conform de aannamen in de meerjarenprognose vanuit gegaan dat de indexatie (het op waarde houden) van de gemeentelijke bestemmingsreserves in 2011 wordt hervat. In verband hiermee is een last in de begroting opgenomen van ruim € 4,0 mln. In 2009 en 2010 is hiervan uit budgettaire overwegingen afgezien.
  - De nog in 2011 te betalen bouwrente in verband met de nieuwbouw van De Nieuwe Kolk wordt conform de besluitvorming die hierover bij de begroting 2010 heeft plaatsgehad geactiveerd en vanaf de start van de exploitatie van het complex samen met de investeringskosten geamortiseerd.
  - Ter uitvoering van de besluitvorming met betrekking tot de kostendeckening van de komende investeringen in de nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs wordt ingaande de begroting 2011 gestart met de vorming en voeding van de reserve voortgezet onderwijs. De voeding van de reserve bestaat uit de budgettaire ruimte die in de periode tot aan de ingebruikname van de nieuwbouw door herfasering van huisvestingsplannen en -projecten tijdelijk binnen de begroting voor onderwijshuisvesting vrijvalt.
  - De exploitatielasten voor de centrumvoorzieningen Kloosterveste zijn vanaf 2011 voor het eerst integraal en met inachtneming van de daarvoor uw raad vastgestelde financiële kaders in de betrokken begrotingsprogramma's opgenomen. Het tot en met 2010 voor dit doel in de begroting en meerjarenprognose van het programma algemene dekking opgenomen volumebudget Kloosterveste is in verband daarmee ingaande 2011 volledig vrijgevallen.
  - Ingaande de begroting 2011 is voor het eerst rekening gehouden met de exploitatie van De Nieuwe Kolk; dit met inachtneming van de financiële kaders zoals die medio 2010 op basis van het aanvaarde beleid vast lagen.
  - In het programma Algemene dekking is ter uitvoering van de besluitvorming hieromtrent in het kader van de begroting 2010 een stelpost opgenomen in verband met de vanaf 2011 structureel te realiseren bezuinigingstaakstelling van € 9 mln. Zodra de invulling van de taakstelling vast staat vindt bijstelling van de relevante beleidsinhoudelijke begrotingsprogramma's plaats en vervalt de stelpost.
  - Dezelfde lijn is toegepast voor wat betreft het ramen van de eerste fase ad € 1 mln. van de bud-

gettaire ruimte die is als vrije beleidsruimte/risicobuffer voor de nu lopende bestuursperiode is afgesproken. Op het moment dat besluitvorming over de invulling hiervan heeft plaatsgevonden vindt aanpassingen van de relevante begrotingsprogramma's plaats en vervalt de stelpost van € 1 mln.

- Bij het ramen van de opbrengsten van de gemeentelijke leges en bestemmingsheffingen is als eerste aanname uitgegaan van reguliere trendmatige aanpassing van de tarieven ten opzichte van 2010 met 1,5 %. Dit geldt tevens voor de raming van de opbrengst voor de onroerendezaakbelasting. Voor de raming van de opbrengsten van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht gelden voor 2011 aparte afspraken (zie paragraaf Lokale heffingen).
- De voor 2011 in de primaire begroting geraamde uitkering Fonds Werk en Inkomen (inkomensdeel) heeft een voorlopige status. Definitieve

vaststelling van die uitkering door het kabinet vindt plaats in oktober 2011.

- De budgetten voor de gemeentelijke grondexploitatie hebben wij ten opzichte van 2010 geactualiseerd en afgestemd op de voor 2011 in de planning staande projecten en activiteiten. Daarin hebben wij tevens rekening gehouden met effecten van de recessie. De doorgevoerde aanpassingen zijn, conform de bestaande beleidslijn, budgettair neutraal en hebben geen invloed op het resultaat.

Voor verdere toelichting op de samenstelling van de programmabudgetten, de daarbij behorende productbudgetten, de toelichting op het budgetbeloop 2010-2011 en voor informatie over het daarmee te realiseren beleid, wordt in dit verband verder verwezen naar het hoofdstuk beleidsverantwoording per programma.

Verloop van de algemene dekkingsmiddelen 2011

De zogenaamde algemene middelen dienen als dekkingsbron voor de programma-uitgaven die niet direct door inkomsten binnen de programma's zelf gedekt (kunnen) worden. Daarvoor kan ook een beroep worden gedaan op de algemene en beschikbare bestemmingsreserves. Het totaal van de uitgaven dat in 2011 op die wijze vanuit de algemene middelen gedekt zou moeten worden bedraagt € 103,5 mln.

Lasten en baten algemene dekking

De reguliere algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de rekenen die worden verkregen uit de gemeentelijke beleggingen. Op basis van de ramingen komt in 2011 in totaal € 92,2 mln. aan algemene dekkingsmiddelen uit deze bronnen beschikbaar. Daarnaast zijn binnen het programma Algemene dekking stel-

posten van € 9 mln. voor de vanaf 2011 in te vullen bezuinigingen op de programma's en de producten en van € 1 mln. voor de opbouw van de vrije beleidsruimte/risicobuffer opgenomen.

De budgetten (onder meer perceptiekosten belastingen) die benodigd zijn voor, of samenhangen met, de verkrijging van de middelen, zijn voor 2011 geraamd op € 1,5 mln. Verder zijn binnen het programma Algemene dekking het resultaat van de Bedrijfsvoering en de budgetten voor het herplaatsbaar en het voormalig personeel geraamd.

Per saldo komt in 2010 naar verwachting dus € 99,2 mln. (2010: € 91,8 mln.) aan dekkingsmiddelen voor de uitvoering van de gemeentelijke programma's beschikbaar. Opbouw en samenstelling van de algemene dekkingsmiddelen zien er als volgt uit.

Budgetten algemene dekkingsmiddelen 2011				(bedragen x € 1.000)	
Programma's/middeleninzet	Lasten	Baten	Saldo	Aandeel in%	
Onvoorzien/incidenteel	548	-	-548	- 0,6	
Algemene heffingen	334	12.083	11.749	11,8	
Beleggingen	19	862	843	0,9	
Financieringsresultaten	256	7.340	7.084	7,1	
Algemene uitkering	-	71.935	71.935	72,5	
Btw-Compensatiefonds	335	-	-335	- 0,4	
Overige algemene dekkingsmiddelen	25	-	-25	-	
Subtotaal	1.517	92.220	90.703	91,3	
Stelpost 'bezuinigingen 2011'	-9.000	-	9.000	9,2	
Stelpost 'opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer'	1.000	-	-1.000	- 1,0	
Onverdeelde saldi bedrijfsvoering c.a.	- 476	-	476	0,5	
Totaal algemene dekkingsmiddelen	6.959	92.220	99.176	100,0	

Toelichting en bijzonderheden

- Het budget voor 'onvoorziene uitgaven' is in de begroting 2011 weer teruggebracht op het reguliere peil en komt daarmee uit op € 305.000. Middelen zijn bestemd en inzetbaar voor onvoorziene ontwikkelingen en omstandigheden die zich in de loop van het jaar aandienen en waarmee in de begroting geen rekening is/kon worden gehouden. Daarnaast is er als gevolg van de werking van bestaande financiële technische spelregels een 'incidentele ruimte' beschikbaar van € 243.000.
- De opbrengstramingen van de algemene belastingen (onroerendezaakbelasting en toeristenbelasting) van in totaal € 11,7 mln. zijn conform de bestendige gedragslijn geraamd en aangepast aan de hand van voor 2011 voorziene volumegroei van het waardetotaal van de in de gemeente aanwezige onroerende zaken en een aanpassing van het tarief van als aanname 1,5%. Bij de raming van de opbrengst van de toeristenbelasting is rekening gehouden met een toename van de overnachtingcapaciteit in de stad.
- De opbrengst uit de externe gemeentelijke beleggingen en deelnemingen is in totaal geraamd op € 0,8 mln. Deze opbrengsten bestaan uit dividend, voortkomend uit het aandelenbezit bij Enexis, Attero PBE, de Bank Nederlandse Gemeenten en de Waterleidingmaatschappij Drenthe. Verder verwachten wij renteopbrengsten uit de belegging in het Revolving Fund en de 'achtergestelde lening Enexis'. Het gebruikelijke jaarlijkse Essent-dividend is in verband met de overname door RWE en de verkoop van het Asser aandelenpakket vanaf 2010 volledig komen te vervallen.
- De raming van de algemene uitkering bedraagt in basis € 71,9 mln. en is gebaseerd op de uitgangspunten en maatregelen in de junicirculaire 2010. De maatregelen in die circulaire zijn gebaseerd op de afspraken die VNG en kabinet in reactie op de economische crisis in het zogenaamde aanvullende bestuursakkoord zijn overeengekomen. Dat akkoord houdt onder andere in dat de algemene uitkeringen 2010-2011 zijn bevroren en ook dat de behoeftzaamheidsreserve niet langer als veiligheidsmarge voor tegenvallers wordt ingehouden.
- Het positieve financieringsresultaat van ruim € 7,0 mln. bestaat grotendeels, namelijk voor € 6,2 mln. volledig uit de ten gunste van de begroting komende bespaarde rente van de eigen reservemiddelen. Van deze rente is € 4,0 mln. bestemd voor het waardevast houden van de gemeentelijke reserves (indexatie). Naast bespaarde rente is een opbrengst van € 0,5 mln. geraamd voor renteontvangsten uit aan Enexis verstrekte aandeelhoudersleningen en garantstellingen. Deze leningen en garantstellingen zijn een direct gevolg van de financiële afspraken in het kader van de overeenkomst tussen Essent en RWE. Tot slot is een renteopbrengst geraamd uit de tijdelijke externe belegging van de in 2009 ontvangen opbrengst uit de aandelen verkoop Essent. Of, en

zo ja in welke mate, deze opbrengst ook daadwerkelijk in 2011 kan worden gerealiseerd is afhankelijk van het verloop van de gemeentelijke liquiditeits-/financieringspositie.

- Op basis van bestaande afspraken is sinds 2005 extra financiële ruimte ad € 726.000 ingepland voor de exploitatie van De Nieuwe Kolk. Zo lang het nieuwe theater nog niet in exploitatie is, worden deze middelen ingezet voor het versterken van de reserve Weiersstraat. Deze reserve is een van de bronnen van waaruit de exploitatie jaarlijks zal worden bekostigd. Zo het zich ten tijde van de opstelling van de begroting liet aanzien zal de reserve Weiersstraat in 2011 voor de laatste maal op deze wijze worden versterkt.
- Het onverdeelde positieve resultaat van de bedrijfsvoering bedraagt in 2010 € 0,4 mln. De budgetten voor herplaatsbaar en voormalig personeel zijn voor het komend jaar in totaal geraamd op € 1,1 mln. De interne renteverdeling 2011 vertoont op begrotingsbasis een positief resultaat van € 1,1 mln.

Voorgenomen bezuinigingen 2011-2014

In het kader van de het sluitend maken van de begroting 2010 en de meerjarenprognose 2011-2013 is besloten tot het uitvoeren van een omvangrijke bezuinigingsoperatie die vanaf 2013 uiteindelijk voor € 15 mln. aan structurele dekkingsmaatregelen zal gaan opleveren. De bezuinigingsopgave vormt onderdeel van de financiële paragraaf in het collegeprogramma 2010-2014.

Het vorige college heeft in dit kader het nodige voorwerk gedaan. Dat heeft een totaalpakket aan bezuinigingsmogelijkheden opgeleverd met een netto-rendement van € 16 mln. De mogelijkheden uit dat pakket vormen mede de basis voor de uiteindelijke invulling en realisatie van deze taakstelling.

De voor 2011 taakstellend in de begroting opgenomen bezuinigingsopdracht van € 9,0 mln. structureel vindt zijn oorsprong in het bovenstaand totaalpakket met bezuinigingsmogelijkheden. Van deze taakstelling zal minimaal € 6,1 mln. worden gerealiseerd door bezuinigingen op de programma's en de producten en € 2,9 mln. door bezuinigingen op de gemeentelijke bedrijfsvoering.

Beleidsthema's *	Bezuinigingsmogelijkheden * € 1.000		
	2011	2012	2013
een groeiende stad	2.270	2.770	3.270
een aantrekkelijke stad	2.473	2.889	3.341
een sociale stad	1.680	1.819	1.819
we doen niet alles zelf	1.829	1.975	2.555
we zijn er voor u	252	745	885
bedrijfsvoering	2.639	3.414	4.906
middelen anders inzetten	995	995	995
brutorendement bezuinigingsmogelijkheden	12.138	14.607	17.771
af; wegkeffecten	-1.214	-1.461	-1.777
nettorendement bezuinigingsmogelijkheden	10.924	13.146	15.994

* bron: nota 'Tussen Kansen en Bezuinigingen' van januari 2010

Uitvoering Collegeprogramma 2010-2014

In de programma- en productbudgetten in de primaire begroting 2011 is nog geen rekening gehouden met mogelijk noodzakelijke extra middeleninzet die nodig is om uitvoering te geven aan ambities, plannen en beleidswensen uit het voor de nu lopende bestuursperiode vastgestelde collegeprogramma. Op het moment van opstellen van de primaire begroting was de verdere uitwerking van dat programma in een vierjarig uitvoerings- en dekkingsplan gaande. De uitkomsten daarvan worden/zijn betrokken bij het keuze- en afwegingsproces voor de beleidsinvulling 2011-2014. De resultaten en de effecten daarvan op de uitkomst van de primaire begroting zijn hiervoor in het hoofdstuk Beleid gepresenteerd.

Om financieel gezien niet onvoorbereid te zijn op de uitkomsten van dit deel van het beleidsproces is in de primaire begroting rekening gehouden met een zogenaamde vrije beleidsruimte/risicobuffer van € 1mln. structureel. Deze ruimte loopt in 2011 en 2013 uiteindelijk op naar € 3 mln. structureel. Deze ruimte moet, te beginnen in 2011, nog wel met behulp van de bezuinigingen vanuit het totaal van de gemeentelijke middelen worden vrijgespeeld. In dat verband is het goed er op te wijzen dat er in het kader van de kostendekking van de komende nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs vanaf 2013 inmiddels al voor € 0,5 mln. structureel beslag is gelegd op deze ruimte.

vrije beleidsruimte/risicobuffer				
Opbouw/jaar	2011	2012	2013	2014
Cumulatieve opbouw	1.000	2.000	3.000	3.000
Gelegd beslag t.b.v. huisvesting voortgezet onderwijs	-	-	-500	-500
Toekomstige ruimte	1.000	2.000	2.500	2.500

Gevolgen verkoop Essent-aandelen

In de raad van april 2009 heeft besluitvorming plaatsgevonden over toetreding tot overeenkomst Essent en RWE en de verkoop en overdracht van het aandelenpakket Essent. Die besluitvorming heeft een aantal directe gevolgen gehad voor de financiële positie en de begroting. Verkrijging van de verkoopopbrengst van € 48,3 mln., deelname in de aandeel-

houdersleningen Enexis, garantstelling aan RWE en derving van het jaarlijkse Essent-dividend zijn daarin de belangrijkste elementen. Belangrijke factor met het oog op het opstellen van de budgetten voor het programma Algemene dekking is de zorg voor toereikende compensatie voor het wegvallen van het Essent-dividend. In de begroting 2011 is hieraan als volgt invulling gegeven:

Bijstelling/mutatie (bedragen * € 1.000)	2010	2011
Te compenseren opbrengsten Essent	- 1.750	- 1.750
Dividend Enexis	350	270
Dividend Attero	pm	60
Dividend Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE)	pm	302
Rente aandeelhoudersleningen Enexis	460	482
Rente garantstelling RWE	80	20
Rente tijdelijke externe belegging Essent-gelden	-	550
Rendement/bespaarde rente reserve opbrengst Essent-aandelen (€ 40 mln.)	1.800	2.175
Bijschrijving rente /indexatie reserve opbrengst Essent-aandelen	- 820	-2.009
Totaal effect op de begroting	120	100

De vrije beschikbaarheid van de Essent-reserve wordt bepaald door de mate waarin het vervallen Essent-dividend (€ 1,75 mln.) wordt gecompenseerd door de dividend- en andere inkomsten die Assen vanaf 2010 jaarlijks ontvangt als aandeelhouder van achtergebleven ondernemingen Enexis, Attero en PBE. De hoog-

te van die dividenduitkeringen is op dit moment onzeker. Het gaat om nieuwe zelfstandige ondernemingen waarvan de winstgevendheid zich de komende jaren in de praktijk zal moeten bewijzen.

Er is een prognose opgesteld waarin het verwachte beloop van het vrij besteedbare deel van de reserve zichtbaar is gemaakt. In dat verband is een eerste inschatting gemaakt van de dividend- en andere opbrengsten die Assen tot en met 2019 van Enexis, Attero en PDE zal ontvangen. Uit die berekening blijkt dat in de periode 2011-2019 met behulp van de Es-

sent-reserve jaarlijks gemiddeld genomen circa € 0,9 mln. aan dividendcompensatie moet plaatsvinden. Om dit te realiseren zal in de betreffende periode gemiddeld genomen circa € 20 tot € 25 mln. van de reserve voor dividendcompensatie beschikbaar moeten worden gehouden.

Inzet van reserves

In de begroting 2011 en bij de resultaatbepaling voor het komend jaar zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan algemene en bestemmingsreserves gebudgetteerd zoals die op basis van aanvaard beleid tot en

met de Voorjaarsnota 2010 vastliggen en/of voorzienbaar zijn. Toepassing van die gedragslijn leidt voor 2011 tot de volgende in de begroting gebudgetteerde mutaties in de reservepositie.

Gebudgetteerde mutaties in de reserves 2011 (bedragen x € 1.000)				
Reserve	Storting	Onttrekking		Saldo
Algemene reserve Algemene Dienst (RF)	3	-	N	- 3
Algemene reserve Grondbedrijf	-	8.062	V	8.062
Reserves onderwijs	622	289	N	- 333
Reserve Wmo	-	198	V	198
Reserve openluchtbad	-	507	V	507
Reserve Weiersstraat	726	33	N	- 693
Reserve parkeren	132	-	N	- 693
Reserve stimulering speelvoorzieningen	-	102	V	102
Reserve stimulering cultuurparticipatie	-	50	v	50
Reserves btw-Compensatiefonds	-	493	V	361
Bouwfonds stadhuis	107	759	V	652
Diverse bestemmingsreserves (indexatie)	4.067	-	N	- 4.067
Totaal mutaties reserves	5.657	10.493	V	4.836

Op basis van bestaande afspraken en besluiten is in de begroting 2010 gerekend met een totale inzet van de gemeentelijke reserves van per saldo € 4,8 mln. In 2010 was dit nog ruim € 20 mln. Ter toelichting op achterliggende mutaties in het kort het volgende:

- In de primaire begroting 2011 is, anders dan in 2010, niet opnieuw rekening gehouden met de inzet van de algemene reserve ter ondersteuning van de beleidsuitvoering en/of voor het sluitend maken van de begroting. In 2010 bedroeg deze inzet in totaal € 4,1 mln. Overigens biedt de reserve daartoe, op basis van stand van de besluitvorming na de Voorjaarsnota 2010 ook geen ruimte.
- Op basis van besluitvorming is voor 2011 een beslag op de Wmo-reserve voorzien van € 0,2 mln. De middelen uit de reserve worden ingezet voor dekking van de kosten voor activiteiten ten behoeve van ontregelde gezinnen en de mantelzorg. In 2010 bedroeg de inzet van de Wmo-reserve € 2,3 mln.
- De onttrekkingen en toevoegingen aan de algemene reserve van het Grondbedrijf vinden plaats op basis van geactualiseerde inzichten met betrekking tot stand en voortgang van de in voorbereiding en/of in uitvoering zijnde grondexploitaties. Het in verband daarmee voor 2011 geraamde beslag op de reserve bedraagt ruim € 8,0 mln. Op begrotingsbasis werd in 2010 € 10,5 mln. onttrokken;
- Ook in de bestuursperiode 2010-2014 wordt jaarlijks € 0,6 mln. aan de algemene reserve Grond-

bedrijf onttrokken ter dekking van de verhoogde gemeentebijdrage aan de Regiovisie. Hierover zijn in het kader van de begroting 2009 afspraken gemaakt;

- De tijdelijke versterking van de reserve Weiersstraat voor de toekomstige kostendekking van de exploitatie van De Nieuwe Kolk is geïndexeerd en bedraagt in 2011 € 0,7 mln. Inmiddels wordt jaarlijks € 0,03 mln. aan de reserve onttrokken in verband met voor het tijdelijk theater aan de Weverstraat getroffen voorzieningen.
- Op basis van de voor 2011 geraamde exploitatiekosten betaald parkeren, hebben wij een storting in de reserve parkeergarages gebudgetteerd van € 132.000.
- Vanaf 2011 wordt gestart met de vorming en voeding van de reserve huisvesting voortgezet onderwijs. De eerste storting in de reserve is voor 2011 geraamd op € 0,62 mln. De toevoeging aan de reserve die is ingesteld in het kader van de uitvoering van de schoolbestuurlijke taken bedraagt € 0,1 mln.
- In 2011 wordt € 0,5 mln. onttrokken aan de reserve nieuw openluchtbad. De onttrekking vloeit voort uit de besluitvorming die in het kader van de Voorjaarsnota 2009 heeft plaatsgehad voor de kostendekking van de uitvoering van de kadernota sport en bewegen en de verdere uitvoering van de kwaliteitsimpuls onderwijs.
- De jaarlijkse onttrekking aan de reserve BCF bedraagt in 2010 € 0,5 mln. Om de koopkracht van

de bestemmingsreserves te handhaven of om deze anderszins op het afgesproken peil te houden worden de bestemmingsreserves, waar nodig, jaarlijks versterkt en/of aan de inflatie aangepast. In de begroting 2011 is voor dit doel rekening gehouden met een totale last van € 4,0 mln. De gehanteerde index bedraagt, behoudens een aantal uitzonderingen, 1%.

- Risicoafdekking en/of voor het afwikkelen van verplichtingen aanwezige voorzieningen, worden niet geïndexeerd.

Behalve voor exploitatiedoeleinden worden in 2011 ook middelen aan de reserves onttrokken met oog op realisatie en kostendekking van in uitvoering zijnde projecten en investeringen. Voor nadere informatie over omvang en beloop van de gemeentelijke reservepositie wijzen wij in dit verband verder naar de paragraaf reservepositie, verderop in dit hoofdstuk.

Overzicht incidentele lasten en baten

In de begroting 2011 zijn de volgende incidentele lasten en baten opgenomen. Presentatie van dit overzicht is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording voorgeschreven.

Overzicht incidentele lasten en baten 2011			(bedragen* € 1.000)	
Programma	product	omschrijving	lasten	baten
Bestuur en burger	Publiekszaken	Budget verkiezingen	138	
		Afloop middeleninzet informatiebalie	23	
		inkoop eisen verklaringen	20	
Mobiliteit	Openbaar vervoer	Idem proef pendeldienst	12	
Stads en wijkbeheer	Weg en groenbeheer	Idem onderhoud en beheersbudgetten	285	
		Idem intensivering bestrijding zwerfafval	100	
Onderwijs	Onderwijshuisvesting	Af fromen eenmalige vrijval/reservering VO	622	
		Afboeking restantboekwaarden	182	182
	Lokaal onderwijsbeleid	Afloop middeleninzet schoolbegeleiding	58	
		Idem leerlingenvervoer	42	
Kunst en cultuur	Bibliotheekvoorziening	Idem huisvesting bibliotheekvoorz.	50	
		Creatieve/culturele vorming	100	
Zorg en welzijn	Welzijnswerk	Idem wijkcentra	200	
		Wmo	248	
Duurzaamheid	Milieubeleid	Idem lokale klimaatinitiatieven	39	39
Veiligheid	Openbare veiligheid	Idem project brandveiligheid	200	
		Idem middeleninzet beheer en onderhoud	85	
		Idem Nazorg ex-gedetineerden	60	60
Algemene dekking	Onvoorzien	Opbouw incidentele ruimte 2011	278	
		Bedrijfsvoering	-229	
		Inkomstenderiving bedrijfsvoering		110
Totaal			2.513	391

Bij samenstellen van het overzicht is uitgegaan van de volgende definities:

- lasten en baten die enkel in het jaar 2011 onderdeel uitmaken van de begroting en/of

- lasten en baten die op grond van besluitvorming voor het laatst in 2011 onderdeel uitmaken van de begroting.

Afbouw beleidsintensivering op projectbasis

Tijdgebonden inzet van gemeentelijke middelen voor specifieke beleidsintensivering was één van de bestuurlijke keuzes in de vorige bestuursperiode. In de praktijk betekent dit dat voor specifieke beleidsdoelen beschikbaar gestelde financiële middelen alleen in de vorige bestuursperiode -dus tot en met 2010- beschikbaar waren.

In het collegeprogramma 2010-2014 wordt die lijn voortgezet. Indien voorzetting van het project na het verstrijken van de projectperiode bestuurlijk wenselijk

wordt geacht, vindt daarover op basis van een beleidsevaluatie voorafgaande besluitvorming plaats.

In de vorige bestuursperiode is, in nauw overleg met de raad, op een belangrijk aantal beleidsterreinen voor deze gerichte aanpak gekozen, zijn daarop afgestemde tijdgebonden uitvoeringsbudgetten beschikbaar gesteld en is de daarvoor noodzakelijke tijdelijke dekking geregeld. Resultaat van die aanpak is dat de volgende projecten en projectbudgetten conform de meerjarenprognose zijn komen te vervallen.

projecten en projectbudgetten die conform de meerjarenprognose zijn komen te vervallen		
omschrijving project	jaarbudget (bedragen * € 1.000)	bijzonderheden
Gebiedgericht werken (grijs en groen)	500	Begroting 2007; m.i.v 2011 vervallen
Gebiedsgericht werken (sociaal)	300	Idem
Kloppend hart	250	Idem
Oplossen achterstanden groenstructuur	235	Voortgangsnota 2008; m.i.v 2011 vervallen
Voortzetting jongerencentrum	220	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Verbetering brandveiligheid	200	Begroting 2009; vervalt m.i.v 2012
Bestuurs- en marketingcommunicatie	140	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Identiteit en Imago	100	Begroting 2007; m.i.v. 2011 vervallen
Jeugd en veiligheid	100	Idem
Leerwerkbanen	100	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Kindervakantiekampen	100	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
CO ₂ neutraal	75	Begroting 2009 ineens voor 2 jaar beschikbaar gesteld
Lokale educatieve activiteiten	70	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Verkeersveiligheid bij scholen	65	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Subsidie jeugdleden en Bruce en Brian	60	Begroting 2008; m.i.v. 2011 vervallen
Voorziening Reboundgroep	60	Begroting 2009; m.i.v. 2011 vervallen
Stimulering kunst en cultuur	50	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Nazorg ex gedetineerden	50	Begroting 2008; ineens voor 3 jaar beschikbaar gesteld
Bevordering mbo/hbo	50	Begroting 2009; m.i.v. 2011 vervallen
Extra subsidie evenementen	50	Begroting 2009; m.i.v. 2011 vervallen
Subsidie wijkvereniging Kloosterveen	48	Idem
Woonservicezones	40	Ineens voor twee jaar beschikbaar gesteld
Toeristisch informatieve voorziening	30	Idem Begroting 2009; mi 2011 vervallen
Bijdrage badmintontoernooi	25	Idem
Deelname beurzen	20	Idem
Co-financiering REP	1.000	Begroting 2009; voor periode van 2 jaar; m.i.v. 2011 p.m.
Uitvoering Meedoenbeleid	1.100	Begroting 2010; miv 2011 vervallen
totaal	5.038	

Programmaplan 2011

Programmaplan 2011		lasten			baten		
Programma/Beleidsproduct	portefeuille	rekening 2009	begroting 2010	begroting 2011	rekening 2009	begroting 2010	begroting 2011
Bestuur en burger							
Bestuursorganen	Heldoorn	1.797.290	1.713.000	1.795.000	0	0	0
Bestuursorg. gemeenteraad	Heldoorn	1.088.052	1.000.100	972.500	1.096	1.500	1.500
Bestuursondersteuning B en W	Heldoorn	3.802.321	3.837.500	3.717.200	23.405	0	0
Publiekszaken	Hoogeveen	4.044.061	4.056.700	4.019.400	1.127.863	926.100	1.051.200
Bestuurlijke samenwerking	H'drn/L'gius	255.583	240.400	200.200	1.566	0	0
Informatiebeheer/basisregistraties	Hoogeveen	1.713.851	1.584.700	1.594.400	65.021	75.000	50.000
Lasten en baten voor bestemming		12.701.158	12.432.400	12.298.700	1.218.951	1.002.600	1.102.700
Mutaties reserves		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		12.701.158	12.432.400	12.298.700	1.218.951	1.002.600	1.102.700
Stadsontwikkeling							
Ruimtelijke ordening	Kuin	5.164.079	3.630.700	3.192.600	1.978.575	952.500	511.100
Stedelijke vernieuwing	Smit	2.043.801	480.600	447.800	1.679.119	42.000	25.000
Strategische eigendommen	Smit	424.407	416.700	453.800	266.192	353.100	357.100
Monumentenverzorging	Smit	146.139	176.600	164.800	-1.021	0	0
FlorijnAs	Matthijssse	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	Matthijssse	1.018.850	3.231.500	833.500	13.332	0	0
Lasten en baten voor bestemming		8.797.276	7.936.100	5.092.500	3.936.197	1.347.600	893.200
Mutaties reserves		200.000	0	0	163.754	1.761.000	0
Lasten en baten na bestemming		8.997.276	7.936.100	5.092.500	4.099.951	3.108.600	893.200
Mobiliteit							
Verkeer	Langius	1.158.797	473.100	376.500	408.736	0	0
Openbaar vervoer	Langius	586.201	328.600	192.900	353.400	40.000	0
Betaald parkeren	Langius	2.300.868	2.491.400	2.662.800	3.084.859	3.168.800	3.244.600
Lasten en baten voor bestemming		4.045.866	3.293.100	3.232.200	3.846.995	3.208.800	3.244.600
Mutaties reserves		334.305	227.400	131.700	347.937	155.000	0
Lasten en baten na bestemming		4.380.171	3.520.500	3.363.900	4.194.932	3.363.800	3.244.600
Stads- en Wijkbeheer							
Wegbeheer	Langius	3.654.634	5.865.700	4.335.200	149.032	106.800	100.500
Verrzorging infrastructuur	Langius	5.209.236	4.962.900	5.298.200	590.985	527.300	524.300
Groenbeheer	Langius	6.715.906	6.628.900	6.748.000	214.880	158.300	163.800
Wijkzaken	Smit	1.924.099	1.909.300	1.318.500	0	0	0
Rioolbeheer/beheer en waterzuivering	Langius	4.943.183	5.770.400	5.876.000	5.686.504	5.872.900	5.942.300
Begraven	Langius	632.807	579.900	719.000	661.131	579.900	719.100
Beheer en exploitatie buitenruimte	Matthijssse	232.695	229.000	231.900	418.222	339.800	402.500
Lasten en baten voor bestemming		23.312.560	25.946.100	24.526.800	7.720.754	7.585.000	7.852.500
Mutaties reserves		1.183.115	0	0	138.275	1.870.300	102.000
Lasten en baten na bestemming		24.495.675	25.946.100	24.526.800	7.859.029	9.455.300	7.954.500
Onderwijs							
Huisvesting onderwijs	Hoogeveen	7.823.230	9.759.800	8.988.600	902.147	1.474.100	155.500
Schoolbestuurlijke taken	Hoogeveen	23.811.384	24.795.200	24.973.600	23.200.586	24.056.000	24.513.500
Lokaal onderwijsbeleid	Hoogeveen	2.493.581	2.442.700	2.244.700	657.491	387.100	203.000
Uitvoering lokaal onderwijsbeleid	Hoogeveen	1.813.560	1.733.900	1.803.400	498.498	481.500	496.200
Volwasseneneducatie	Hoogeveen	622.202	493.400	465.500	597.168	457.000	430.000
Lasten en baten voor bestemming		36.563.957	39.225.000	38.475.800	25.855.890	26.855.700	25.798.200
Mutaties reserves		0	0	622.000	570.869	412.000	289.000
Lasten en baten na bestemming		36.563.957	39.225.000	39.097.800	26.426.759	27.267.700	26.087.200
Kunst en cultuur							
Bibliotheekvoorziening	Hoogeveen	2.412.856	2.491.200	2.551.600	1.016.709	16.800	16.800
Schouwburg	Hoogeveen	1.074.552	1.109.700	1.388.600	0	0	0
Kunstbeoefening en bevordering	Hoogeveen	248.698	374.700	393.600	1.521	0	0
Creative en culturele vorming	Hoogeveen	2.802.415	2.862.500	2.953.800	565.543	602.500	589.600
Lasten en baten voor bestemming		6.538.521	6.838.100	7.287.600	1.583.773	619.300	606.400
Mutaties reserves		1.000.000	0	0	58.725	82.600	82.600
Lasten en baten na bestemming		7.538.521	6.838.100	7.287.600	1.642.498	701.900	689.000
Zorg en welzijn							
Gezondheidszorg	Langius	2.356.387	2.396.900	2.394.400	906.406	869.400	903.000
Wmo-beleid	Langius	215.656	273.400	277.800	0	0	0
Wmo-uitvoering	Langius	8.367.385	10.284.400	9.560.600	883.092	553.000	565.000
Maatschappelijke dienstverlening	Kuin	988.566	1.060.500	1.079.700	0	0	0
Asielzoekers en nieuwkomers	Kuin	472.326	855.400	640.100	415.922	791.100	570.000
Minderhedenbeleid	Kuin	356.949	394.700	330.200	2.000	60.600	0
Maatschappelijke opvang	Langius	3.701.124	3.945.000	4.179.900	3.671.051	32.300	96.600
Ouderenbeleid	Kuin	570.689	615.700	659.100	35.018	35.600	42.700

Programmaplan 2011	portefeuille	lasten			baten		
Programma/Beleidsproduct		rekening 2009	begroting 2010	begroting 2011	rekening 2009	begroting 2010	begroting 2011
Lokaal jeugdbeleid	L'gs/H'veen	1.806.288	2.351.700	2.085.600	280.861	643.100	730.600
Welzijnswerk	Kuin	3.820.567	4.120.900	4.258.000	591.484	710.200	627.700
Vrijwillerswerk	Langius	341.702	390.800	218.600	6.020	0	0
Lasten en baten voor bestemming		22.997.639	26.689.400	25.684.000	6.791.854	3.695.300	3.535.600
Mutaties reserves		157.644	0	0	105.512	795.000	198.000
Lasten en baten na bestemming		23.155.283	26.689.400	25.684.000	6.897.366	4.490.300	3.733.600
Werk en inkomen							
Inkomenswaarborg	Kuin	30.481.018	32.802.400	32.177.800	19.938.342	21.257.300	24.057.000
Activering en uitstroom	Kuin	29.853.584	27.409.900	28.648.200	29.183.015	26.089.000	26.772.000
Lasten en baten voor bestemming		60.334.602	60.212.300	60.826.000	49.121.357	47.346.300	50.829.000
Mutaties reserves		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		60.334.602	60.212.300	60.826.000	49.121.357	47.346.300	50.829.000
Sport en ontspanning							
Sport	Kuin	10.320.548	5.906.800	6.837.400	5.709.620	1.516.800	1.574.900
Evenementen	H'dn/M'thss	2.863.628	1.533.200	975.000	1.065.852	213.200	179.000
Lasten en baten voor bestemming		13.184.176	7.440.000	7.812.400	6.775.472	1.730.000	1.753.900
Mutaties reserves		0	0	0	54.160	0	507.000
Lasten en baten na bestemming		13.184.176	7.440.000	7.812.400	6.829.632	1.730.000	2.260.900
Veiligheid							
Openbare orde	Heldoorn	748.147	931.400	1.110.500	101.476	82.600	141.700
Openbare veiligheid	Heldoorn	3.980.039	4.248.000	4.378.000	473.361	422.900	428.100
Lasten en baten voor bestemming		4.728.186	5.179.400	5.488.500	574.837	505.500	569.800
Mutaties reserves		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		4.728.186	5.179.400	5.488.500	574.837	505.500	569.800
Duurzaamheid en milieu							
Milieubeleid	Langius	599.487	435.600	304.700	0	0	0
Huishoudelijk afval	Langius	7.242.403	7.508.400	7.422.500	7.690.723	7.950.100	7.920.700
Bedrijfsafval	Langius	2.085.933	1.931.300	1.744.900	2.091.110	2.046.300	1.865.000
Lasten en baten voor bestemming		9.927.823	9.875.300	9.472.100	9.781.833	9.996.400	9.785.700
Mutaties reserves		0	0	0	48.089	0	0
Lasten en baten na bestemming		9.927.823	9.875.300	9.472.100	9.829.922	9.996.400	9.785.700
Bouwen en wonen							
Bouwgrondexploitatie	Smit	20.923.550	31.348.000	21.705.000	17.680.082	20.909.000	13.642.000
Wonen	Smit	2.844.406	199.800	252.300	1.209.345	15.000	0
Bouwzaken	Smit	2.310.961	2.461.400	2.736.200	1.445.752	1.900.000	1.775.000
Lasten en baten voor bestemming		26.078.917	34.009.200	24.693.500	20.335.179	22.824.000	15.417.000
Mutaties reserves		2.074.397	0	0	6.762.652	10.479.000	8.063.000
Lasten en baten na bestemming		28.153.314	34.009.200	24.693.500	27.097.831	33.303.000	23.480.000
Algemene dekking							
Onvoorzien	Smit	0	133.200	548.000	0	0	0
Belastingheffing en invordering	Smit	291.709	342.000	333.600	10.788.680	11.460.000	12.083.000
Beleggingen	Smit	5.238.634	11.000	19.300	56.283.711	639.800	861.900
Financiering en liquiditeit	Smit	280.104	268.600	255.800	5.554.696	6.164.000	7.340.000
Algemene uitkering	Smit	7.002	0	0	69.237.365	72.356.000	71.935.000
BTW-compensatiefonds	Smit	350.765	325.000	335.000	0	0	0
Overige algemene dekkingsmidd.	Smit	658.978	-28.000	-7.975.000	969.814	0	0
Bestemmingsreserves/voorz.	Smit	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	Hoogeveen	1.062.426	-2.271.200	-476.300	329.556	0	0
Lasten en baten voor bestemming		7.889.618	-1.219.400	-6.959.600	143.163.822	90.619.800	92.219.900
Mutaties reserves		51.531.655	2.552.200	4.903.000	5.816.334	7.745.400	1.251.700
Lasten en baten na bestemming		59.421.273	1.332.800	-2.056.600	148.980.156	98.365.200	93.471.600

totalen	lasten			baten		
	rekening 2009	begroting 2010	begroting 2011	rekening 2009	begroting 2010	begroting 2011
Lasten en baten progr. voor bestemming	237.100.299	237.857.000	217.930.500	280.706.914	217.336.300	213.608.500
Mutaties reserves	56.481.116	2.779.600	5.656.700	14.066.307	23.300.300	10.493.300
Lasten en baten programma's na bestemming	293.581.415	240.636.600	223.587.200	294.773.221	240.636.600	224.101.800

resultaten inclusief beleidsmaatregelen	rekening 2009	begroting 2010	begroting 2011
primair resultaat voor bestemming	43.606.615	-20.520.700	-4.322.000
primair resultaat na bestemming	1.191.806	0	514.600
actualisering en correcties 2011	0	0	pm
beleidsmaatregelen 2011	0	0	pm
dekkingsmaatregelen 2011	0	0	pm
resultaat exclusief beleidsmaatregelen	1.191.806	0	514.600

Inleiding

Dit deel van de programmabegroting bevat de eindresultaten van de nieuwe meerjarenprognose 2012-2014 met analyse van de afwijkingen en de toelichting daarop. In de praktijk betreft het de actualisering van het financieel perspectief zoals dat voor het laatst bij de Voorjaarsnota 2010 is gepresenteerd en vastgesteld. In vergelijking daarmee zijn de jaarschijf 2014 en de voor dat jaar opgestelde eerste financiële prognose nieuw in de planning.

De onzekerheden op financieel-economisch terrein en de onduidelijkheden over het beleid dat het nieuwe kabinet in verband daarmee zal gaan voeren, maken het op dit moment lastig om goede en betrouwbare financiële prognoses voor de komende jaren op te stellen en af te geven. Het tempo waarin de economie en het vertrouwen in de toekomst bij ondernemers en de consumenten zich herstellen, laat zich moeilijk voorspellen. Algemene verwachting is dat dit niet in een vloeiende lijn maar met 'ups en downs' zal gaan. De economische groei, het herstel van bedrijfsinvesteringen van de bouw- en woningmarkt, en de ontwikkelingen van de werkgelegenheid in de eigen regio, zijn daar direct van afhankelijk. Het gaat hierbij om factoren die direct of indirect van invloed zijn op de financiële huishouding van de gemeente.

Op dit moment heeft de economie de opgaande lijn weer hervonden. Dat is mede te danken aan de stimuleringsmaatregelen die overheden nationaal en internationaal hebben getroffen. Ook dat beleid kent zijn grenzen. Het kabinet zal komende jaren fors moeten bezuinigen om de overheidsfinanciën weer gezond te maken. Ook gemeenten zullen daar hun steentje aan moeten bijdragen. Hoe en waar de bezuinigingen van € 18 miljard, waarover in het kader

van het nieuwe regeerakkoord is onderhandeld, was op het moment van opstellen van de begroting nog onduidelijk. Wij hebben daar opnieuw eigen inschattingen van moeten maken. Dat geldt eveneens voor het tempo waarin de bouwproductie, de werkgelegenheid en de in- en uitstroom in de inkomensondersteunende voorzieningen, zich de komende jaren zullen ontwikkelen.

Met inachtneming van de onzekerheden hiervoor hebben we getracht een zo goed mogelijk beeld te schetsen van de financiële toekomst van onze gemeente. Het continu monitoren van de ontwikkelingen en parameters die van invloed zijn op onze financiële positie en het, als dat nodig is, tijdig en op de daarvoor geëigende momenten bijstellen van financiële uitgangspunten en bijsturen van het beleid, zijn zeker in de huidige omstandigheden van groot belang. De Voorjaarsnota 2011 is daarvoor het eerst volgende ijkpunt. De nieuwe meerjarencijfers 2012-2014 zoals die hierna volgen hebben dan ook met name betekenis in de zin dat ze richtinggevend en niet bepalend zijn voor wat betreft de ontwikkeling van de begrotingspositie.

In het verdere verloop van dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens nader ingegaan op:

- einduitkomsten van de meerjarenprognose 2012-2014;
- samenstelling en opbouw van de prognoses 2012-2014;
- toelichting op de programmaprognoses;
- toelichting op de prognose voor de algemene dekkingsmiddelen;
- toelichting op de geprognosticeerde middeleninzet vanuit de reserves.

Einduitkomsten meerjarenprognose 2012-2014;

De primaire begroting 2011 en de einduitkomst daarvan, zoals die hiervoor zijn toegelicht, vormen het vertrekpunt voor de meerjarenprognose 2012-2014. Bij de opstelling van de nieuwe cijfers is als voorlopig vertrekpunt uitgegaan van voortzetting van het aanvaarde beleid, zoals dat bij de Voorjaarsnota 2010 voor het laatst is vastgesteld. In aanvul-

ling daarop is rekening gehouden met voor de periode 2012-2014 relevante autonome en/of externe ontwikkelingen, voor zover die op het moment van het opstellen van de prognoses vastlagen dan wel bekend waren. De geactualiseerde financiële prognoses voor de jaren 2012 tot en met 2014 zien er als volgt uit:

Uitkomsten meerjarenprognose 2011-2014		(bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013	2014	
Basis prognoses 2011- 2014	-7.485	-8.698	- 12.655	- 13.641	
bezuinigingen programma's producten en bedrijfsvoering	9.000	10.000	15.000	15.000	
vrij beleidsruimte/buffer 2011-2013	-1.000	-2.000	-2.500	-2.500	
Eindprognoses 2012-2014 (primair)	515	- 698	- 155	- 1.141	

De gepresenteerde einduitkomsten hiervoor zijn gebaseerd op de primaire begroting 2011 en de einduitkomsten daarvan. Ze vormen de basis voor de be-

leidsinvulling 2011-2014 zoals die hiervoor in het beleidshoofdstuk van deze programmabegroting is gepresenteerd.

De in de jaarschijven van de meerjarenprognose opgenomen programmamutaties zijn gebaseerd op constante lonen en prijzen i.c. op het prijspeil begroting 2011. Op centraal niveau, i.c. in de prognoses in het programma Algemene dekking, is als aanname voor te verwachten loon- en prijsontwikkelingen rekening gehouden met de zogenaamde ‘stelpost voor nominale ontwikkelingen’.

De nieuwe financiële prognoses voor de jaren 2012 en 2013 sluiten in grote lijnen aan bij de verwachtingen in de Voorjaarsnota 2010. Ten opzichte van het daarin voor die jaren geschetste beeld is sprake

van een beperkte verslechtering van einduitkomsten. De eerste financiële prognose voor het jaar 2014 past in dat beeld; voor dat jaar wordt op dit moment een tekort voorzien van € 1,0 tot € 1,5 mln.

Ontwikkeling ten opzichte van prognoses bij de Voorjaarsnota 2010

Het beloop van de afzonderlijke prognoses 2012-2014 ziet er afgezet tegen de prognoses bij de Voorjaarsnota 2010 als volgt uit.

prognose 2012	prognose 2012 Voorjaarsnota 2010	primair 2012	verschil met Voorjaarsnota
basis prognose 2012	-8.452	- 8.698	-246
- bezuinigingen programma's en producten	6.600	6.600	-
- bezuinigingen bedrijfsvoering	3.400	3.400	-
- gefaseerde opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer	-2.000	-2.000	-
eindprognose 2012 primair	-452	- 698	-246

prognose 2013	prognose 2013 Voorjaarsnota 2010	primair 2013	verschil met Voorjaarsnota
basis prognose 2013	-12.799	-12.655	144
- bezuinigingen programma's en producten	10.000	10.000	-
- bezuinigingen bedrijfsvoering	5.000	5.000	-
- gefaseerde opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer	-2.500	-2.500	-
eindprognose 2013 primair	-299	-155	144

prognose 2014 *	prognose 2014 Voorjaarsnota 2010	primair 2014	verschil met Voorjaarsnota
basis prognose 2013	-12.799	-13.641	-842
- bezuinigingen programma's en producten	10.000	10.000	-
- bezuinigingen bedrijfsvoering	5.000	5.000	-
- gefaseerde opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer	-2.500	-2.500	-
eindprognose 2013 primair	- 299	-1.141	-842

* betreft extrapolatie; het jaar 2014 kwam in mei jl. nog niet in de planning voor

Toelichting en bijzonderheden

- Bij het opstellen van de prognoses is uitgegaan van de aanname dat de economie zich de komende jaren gaandeweg geleidelijk aan zal herstellen. Voor wat betreft de prognoses hebben wij dat vertaald in een geleidelijke afname van de extra middeleninzet, die op dit moment nodig is in het kader van de uitvoering van de WWB en geleidelijk herstel van de bouwproductie en opbrengst van de bouwleges c.a. Ook het Gemeentefonds zal hier op enig moment van mee gaan profiteren.
- In de uitkomsten van de primaire begroting 201,1 zowel als in de prognoses 2012-2014, is rekening gehouden met invulling van de bezuinigingstaakstelling van € 15,0 mln. structureel op de programma's, de producten en de gemeentelijke bedrijfsvoering. Die bezuinigingsopgave is vastgesteld bij de besluitvorming over het sluitend maken van de begroting 2010.
- In verband met het ontbreken van informatie van de kant van het Rijk, hebben we voor de jaren 2012-2014 opnieuw eigen inschattingen gemaakt

van de komende rijksbezuinigingen op het Gemeentefonds. Het advies dat de zogenaamde ‘commissie Kalden’ daarover begin 2010 aan het kabinet heeft uitgebracht is daarvoor als vertrekpunt gekozen. Aanvullend daarop zijn wij ervan uitgegaan dat de koppeling tussen rijksuitgaven en het Gemeentefonds vanaf 2012 wordt hersteld en er langs die weg ook kan worden meege profiteerd van de positieve effecten van een zich herstellende economie. Op basis daarvan is rekening gehouden met een structureel nadeel van € 2,0 mln. in 2014.

- In verband met onzekerheden over het verloop van het Gemeentefonds en onduidelijkheid over mogelijke compensatie daarvoor via het Gemeentefonds, is in de meerjarenprognose louter als aanname rekening gehouden met een jaarlijkse nominale groei van de begroting van € 0,6 mln. structureel.
- In de vorige bestuursperiode zijn een aantal beleidsbeslissingen genomen die effect hebben op de uitkomsten van de meerjarenprognoses. Het

gaat daarbij onder meer om de investerings- en andere beslissingen die zijn genomen met betrekking tot de verdere uitvoering van de kwaliteitsimpuls onderwijs, de nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs, de mogelijke realisatie van een milieu educatief centrum, de verplaatsing van de hockeyvelden, de realisatie van een wielbaan en een openluchtzwembad en de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. De op die punten ten tijde van de opstelling van de meerjarenprognoses bestaande aannames en afspraken zijn voorlopig, dat wil zeggen in afwachting van de invulling van de uitkomsten van het bezuinigingsproces, voorlopig opnieuw als vertrekpunt gehanteerd.

gingsproces, voorlopig opnieuw als vertrekpunt gehanteerd.

- In de jaarschijf 2012 van de meerjarenprognose is rekening gehouden met de tweede tranche van de aanvullende bezuinigingen 2011-2012, die reeds bij de Voorjaarsnota 2009 voor het betreffende jaar zijn vastgesteld. Het gaat daarbij om een in te vullen taakstelling van in totaal € 2,8 mln.

Het herziene beloop van de prognoses en de mutaties die daaraan ten grondslag liggen, leveren, afgezet tegen de eindresultaten uit de Voorjaarsnota 2010, het volgende beeld op:

Beloop en eindresultaten meerjarenprognose 2011-2014				
(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013	2014
Basis prognoses 2011-2014 Voorjaarsnota 2010	- 8.152	-8.452	- 12.799	-12.799
bezuinigingen programma's producten en bedrijfsvoering	9.000	10.000	15.000	15.000
vrij beleidsruimte/buffer 2011-2013	-1.000	-2.000	-2.500	-2.500
Eindprognoses Voorjaarsnota 2010	-152	- 452	- 299	- 299
Resultaatverbetering 2011	667	667	667	667
Actualisatie jaarschijf 2012	-	-913	-913	-913
Idem jaarschijf 2013	-	-	390	390
Idem jaarschijf 2014	-	-	-	- 986
Herziene prognose 2010-2013	515	- 698	-155	-1.141

De in de nieuwe prognoses doorgevoerde aanpassingen zijn zowel het gevolg van het opnemen van de effecten van de economische crisis als van de gebruikelijke actualisering op basis van besluiten en autonome ontwikkelingen en van herfasering en verschuivingen van geprognosticeerde aanpassingen tussen de betrokken jaarschijven onderling.

Effecten daarvan doen zich in alle betrokken jaarschijven voor.

De hiervoor aangegeven aanpassingen in de jaarschijven 2012-2014 van de meerjarenprognose, die ten opzichte van de prognose bij de laatste Voorjaarsnota resulteren in een resultaatverslechtering oplopend tot € 1,5 mln. in 2014, zijn als volgt samengesteld:

aanpassingen in de jaarschijven 2012-2014 van de meerjarenprognose					
(bedragen x € 1.000)					
omschrijving	Jaarschijf 2012	Jaarschijf 2013	Jaarschijf 2014	Totaal 2012-2014	Toelichting
Prognoses programmabudgetten*	104	-659	1.348	793	herfasering/afname inzet WWB
Idem algemene uitkering	-745	-469	-656	-1.870	rijksbezuinigingen
Idem algemene dekkingsmidd.	-748	-639	-236	-1.623	stelpost nominaal
Idem bedrijfsvoering	-389	-50	-1.300	-1.739	autonoom en huisvesting
Idem inzet reserves *	865	2.207	-142	2.930	reguliere bijstellingen
Totaal	- 913	+ 390	- 986	-1.509	

* excl. grondbedrijf; verloop is budgetair neutraal

Toelichting en bijzonderheden

- De afnemende middeleninzet in verband met programma-uitgaven van in totaal circa € 0,8 mln. wordt vooral veroorzaakt door geprognosticeerde daling van de middeleninzet ten behoeve van de uitvoering van de WWB en een aantal op grond van de actuele planning doorgevoerde herfaseringen ten opzichte van de vorige prognoses.
- Het geprognosticeerde nadeel ten aanzien van de algemene uitkering bestaat voornamelijk uit de voor de jaren 2012-2014 voorziene korting op het Gemeentefonds, als gevolg van de komende rijksbezuinigingen. Daarnaast is sprake van reguliere aanpassingen van de prognoses op grond van landelijke en lokale ontwikkelingen.
- De bijstelling van de prognose van het verloop van de overige algemene dekkingsmiddelen is

een direct gevolg van in de prognose opnemen van een jaarlijkse stelpost voor nominale ontwikkelingen van € 0,6 mln. structureel.

- De bijstelling van de middeleninzet voor de bedrijfsvoering is grotendeels het gevolg van de bij de begrotingsbehandeling 2009 voor de jaren 2013 en 2014 afgesproken budgettaire ruimte van in totaal € 2 mln. structureel.
- Inzet van bestemmingsreserves is geactualiseerd en afgestemd op de doorgevoerde aanpassingen in de prognoses voor de programma-uitgaven. Het gaat daarbij meer in het bijzonder om de inzet van de parkeerreserve, de reserve Weiersstraat en de reserve voortgezet onderwijs.

Opbouw en samenstelling meerjarenprognose 2012-2014

De opbouw en samenstelling van de meerjarenprognose 2012-2014 en de daarin per programma opgenomen mutaties, zien er nu samengevat als volgt uit.

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling					(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013	2014	
Primair resultaat 2011	515		-	-	
B Beleidsbepaling 2011-2014:					
Effecten septembercirculaire 2010	pm	-	-	-	
Bijstelling/ actualisering primair resultaat 2011	pm	-	-	-	
Beleidsmaatregelen en volumemutaties	pm	-	-	-	
Uitvoering Collegeprogramma 2011-2014	pm	-	-	-	
Dekkingsplan Collegeprogramma 2011-2014	pm	-	-	-	
C Mutaties beleidsprogramma's					
Bestuur en burger	-	265	37	-229	
Stadsontwikkeling	-	100	-	-	
Mobiliteit	-	-592	-1.139	13	
Stads- en wijkbeheer	-	-396	-488	-499	
Onderwijs (huisvesting)	-	-262	-3.720	-182	
Onderwijs (overig)	-	458	-42	0	
Kunst en cultuur	-	-2.565	-78	-78	
Zorg en welzijn	-	439	25	-23	
Werk en inkomen	-	1.667	2.007	1.851	
Sport en ontspanning	-	-913	12	-100	
Veiligheid	-	115	-845	495	
Milieu	-	39	-	-	
Bouwen en wonen	-	400	100	100	
Bouwgrondexploitatie	-	5.489	1.380	-8.222	
D Algemene dekking					
Dividenden	-	-	-	-	
Financiering	-	600	-	-	
Belastingen	-	266	298	301	
Algemene lasten en baten	-	70	67	63	
Gemeentebrede volumebudgetten	-	-	-	-	
Gefaseerde opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer	-	-1.000	-500	-	
Bezuinigingen 2011-2014	-	1.000	5.000	-	
Algemene uitkering; aannname rijksbezuinigingen	-	-700	-670	-660	
Algemene uitkering; overige ontwikkelingen	-	-349	-129	4	
Nominale ontwikkelingen	-	-600	-600	-600	
E Bedrijfsvoering	-	-439	-1.300	-1.300	
F Mutaties reserves					
Algemene reserve Algemene Dienst (uitvoering Collegeprogr.)	-	-	-	-	
Algemene reserve Grondbedrijf	-	-5.489	-1.380	8.222	
Bestemmingsreserves	-	1.184	2.508	-142	
Totale uitzetting ten opzichte van vorig jaar	-	-1.213	543	-986	
Geactualiseerde begrotingsresultaten 2011-2014	515	-698	-155	-1.141	

Meerjarenprognose 2012-2014 per begrotingsprogramma

Hierna treft u per begrotingsprogramma in het kort een toelichting aan op de belangrijkste ontwikkelingen die voor de komende jaren voor de 13 pro-

gramma's in de meerjarenprognose 2012-2014 zijn opgenomen.

Bestuur en burger

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling					(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014		
Aandeel aanvullende bezuinigingen 2011/2012	75	-	-		
Raadsexcursie	-10	10	-10		
Kosten v.m. collegeleden	93	32	-		
Organisatie verkiezingen	80	-	-240		
Overige mutaties en bijstellingen	27	-5	21		
Totaal	265	37	-229		

In de meerjarenprognose is op reguliere wijze rekening gehouden met de organisatiekosten van de voor de komende jaren in de planning staande verkiezingen. Dat betekent Provinciale Staten verkiezingen in 2011 en verkiezingen voor Tweede Kamer, gemeenteraad en Europees Parlement in 2014.

Het totaal aandeel dat het programma Bestuur en burger moet bijdragen in de aanvullende bezuinigingen 2011-2012 bedraagt vanaf 2012 € 75.000. De kosten van voormalige collegeleden nemen door tijdsverloop geleidelijk af.

Stadsontwikkeling

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	100	-	-
Overige mutaties en bijstellingen	pm	pm	pm
Totaal	100	pm	pm

Het in 2012 op het programma drukkende aandeel in de aanvullende dekkingsmaatregelen bedraagt in totaal nog € 100.000 structureel.

Het betreft het realiseren van kostenbesparing door het digitaliseren van de bestemmingsplannen.

Mobiliteit

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014
Exploitatie parkeren	-617	-1.139	13
Overige mutaties en bijstellingen	25	-	-
Totaal	-592	-1.139	13

In de financiële prognoses voor het 'betaald parkeren' is rekening gehouden met de exploitatie-effecten van de voor de in de loop van deze bestuursperiode geplande ingebruikname van de parkeergarages in het Cultureel Kwartier en de Citadel. Financieel vertrekpunt is dat dekking van de daaruit per saldo voortvloeiende lastenuitzetting conform de bestendige gedragslijn geschiedt vanuit de voor het betaald parkeren geldende financiële kaders, dus binnen de totale exploitatie van het betaald parkeren

en waar nodig met inzet van de parkeerreserve. In verband hiermee zullen de gemeentelijke parkeertarieven de komende jaren trendmatig worden aangepast. Een en ander met als doel dat wij deze gemeentelijke taak ook in de toekomst binnen de vastgestelde financiële kaders kunnen uitvoeren.

De op grond van de geprognosticeerde kostenontwikkeling noodzakelijke onttrekking aan de reserve is apart in de prognose opgenomen (zie verderop in de toelichting).

Stads- en wijkbeheer

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014
Exploitatie Natuur Educatief Centrum	-270	-	-
Op peil houden wegbeheer	-150	-150	-150
Uitvoering verlichtingsplan	-35	-18	-23
Uitvoering vervangingsplan speelvoorzieningen	-49	-51	-52
Volume- en overige ontwikkelingen	-278	-271	-275
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	385	-	-
Overige mutaties en ontwikkelingen	1	2	1
Totaal	-396	-488	-499

Voor de toekomstige exploitatie van een mogelijk nieuw te realiseren milieueducatief centrum is op grond van bestaande afspraken vanaf 2012 een structurele lastenuitzetting van € 270.000 in de prognose opgenomen.

Om te kunnen blijven voldoen aan de onderhoudsopgave is in de vorige bestuursperiode besloten om de middeleninzet voor het wegbeheer de komende jaren gefaseerd i.c. jaarlijks met € 150.000 structureel te verhogen.

Verder hebben wij in de prognoses rekening gehouden met een jaarlijkse ophoging van onderhouds- en beheersbudgetten voor weg- en plantsoenonderhoud, rioolbeheer c.a., als gevolg van areaaluitbreiding en volumegroei. Gemiddeld genomen is hiermee een jaarlijkse lastenuitzetting gemoeid van € 275.000 structureel.

Het in 2012 op het programma drukkende aandeel in de aanvullende dekkingsmaatregelen bedraagt in totaal € 385.000 structureel. Bezuinigingen die in dit

verband aan de orde zijn, zijn onder andere het terugnemen van de extra optrekking van het budget voor het wegbeheer, een bezuiniging in verband met

het efficiënter inzamelen van het zwerfafval en diverse bezuinigingen op het kwaliteitsniveau van het berm- en groenbeheer.

Onderwijs

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014
Huisvesting basisonderwijs	-262	-925	-182
Huisvesting speciaal onderwijs	-	-230	-
Huisvesting voortgezet onderwijs	-530	-2.565	-
Bijdrage dekking uitvoering 'Nota Sport en Bewegen'	530	-	-
Schoolbestuurlijke taken	417	20	-270
Vrijval tijdelijke middeleninzet hbo-sensortechniek	-	-	335
Lokaal onderwijsbeleid	-59	-62	-65
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	100	-	-
Totaal	196	-3.762	-182

In de prognoses is rekening gehouden met de verder oplopende middeleninzet voor uitvoering van de afgesproken investeringsprojecten in het kader van de 'kwaliteitsimpuls onderwijshuisvesting'. De prognoses zijn ten opzichte van de vorige meerjarenprognose geactualiseerd op basis van de actuele uitvoeringsplanning. Dit heeft geleid tot onderlinge verschuivingen in de jaarschijven. Als resultaat is voor de periode 2012-2014 een structureel oplopend middelenbeslag ten behoeve van de onderwijshuisvesting van in totaal € 4,1 mln. in de meerjarenprognose opgenomen. Er is € 2,5 mln. aan middeleninzet benodigd voor kostendekking van de toekomstige nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs en de realisatie van het derde cluster in Kloosterveen.

In het kader van de aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012 rust nog een taakstelling op het programma van in totaal € 100.000. Het betreft het effectueren van versoberingen op het leerlingenvervoer zowel als op de schoolbegeleiding.

Verder is in de prognose het voor de periode 2011-2013 verwachte beloop van de middeleninzet voor uitvoering van de schoolbestuurlijke taken, met de daaraan gekoppelde inzet/voeding van de bestemmingsreserve in beeld gebracht. Positieve of negatieve ontwikkelingen worden in de prognose verevend via de voor dit doel beschikbare reserves.

Kunst en cultuur

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014
Exploitatie De Nieuwe Kolk	-2.673	-53	-53
Volumeontwikkelingen	-25	-25	-25
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	150	-	-
Overige mutaties en ontwikkelingen	-17	-	-
Totaal	-2.565	-78	-78

Vanaf 2012 worden de gemeentelijke middeleninzet voor de exploitatie van De Nieuwe Kolk en de daarvoor beschikbare dekking integraal in de gemeentebegroting opgenomen. Dat geschiedt met inachtneming van de budgettaire kaders zoals die in het voortraject voor dit doel door uw raad zijn vastgesteld.

Dekking van de lastenuitzetting die daar binnen het programma Kunst en cultuur het gevolg van is, vindt onder meer plaats met behulp van de middelen die in de afgelopen jaren voor dit doel in de 'reserve Weiersstraat' zijn gestort. De reserve wordt daartoe in een tijdsbestek van 40 jaar geleidelijk uitgeput. De

inzet van deze reserve is in de meerjarenprognose zichtbaar gemaakt bij het programma Algemene dekking.

De in de budgetovereenkomst met het bestuur van de bibliotheek afgesproken stijging van de gemeentelijke bijdrage in verband met volumegroei is voor de komende jaren geraamd op € 25.000 per jaar.

Het in 2012 op het programma drukkende aandeel in de aanvullende dekkingsmaatregelen bedraagt in totaal € 150.000 en betreft zowel een te realiseren besparing op de huisvesting van het ICO ad € 100.000, als van de bibliotheek, ad € 50.000.

Zorg en welzijn

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
Volume- en overige ontwikkelingen	-23	-23	-23	
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	448	-	-	
Ontwikkelingen Wmo-budget	pm	pm	pm	
Overige mutaties en ontwikkelingen	14	48	-	
Totaal	439	25	-23	

In de meerjarenprognose is rekening gehouden met reguliere subsidiebijstellingen als gevolg van volumegroei in het kader van de gezondheidszorg (GGD) en de maatschappelijke dienstverlening.

Het in 2012 op het programma drukkende aandeel in de aanvullende dekkingsmaatregelen bedraagt in totaal € 448.000 structureel. De taakstelling zal wor-

den gerealiseerd via een blijvende verlaging van het Wmo-budget met € 248.000 en door het doorvoeren van versoeringen bij de gemeentelijke wijkcentra. Dit zal met ingang van 2012 een besparing van € 200.000 opleveren. Ingaande 2013 loopt volgens de planning de tijdelijk extra middeleninzet ad € 48.000 ten behoeve van het mantelzorgbeleid af.

Werk en inkomen

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
WWB; ontwikkelingen bijstandsccliënten	1.669	2.058	1.851	
Alescon	-23	-51	-	
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012	-	-	-	
Totaal	1.667	2007	1.851	

Als gevolg van de economische recessie hebben we ingaande de begroting 2010 rekening gehouden met een sterke stijging van het aantal personen dat noodgedwongen een beroep moet doen op een uitkering. Die lijn is in de begroting 2011 doorgetrokken. In de inleiding is gemeld dat we bij het opstellen van de meerjarenprognose rekening hebben gehouden met het feit dat de economie zich gaandeweg zal herstellen, waardoor het beroep op uitkeringsregelingen de komende jaren geleidelijk weer zal afnemen. Die

ontwikkeling is in de meerjarenprognose zichtbaar gemaakt. Het gaat hier om eigen inschattingen en taxaties van de in de komende jaren te verwachten in- en uitstroom in de WWB. Verdere ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd.

Voor wat betreft de ontwikkeling van de gemeentelijke bijdrage aan Alescon is rekening gehouden met een geleidelijke toename van de gemeentelijke bijdrage.

Sport en ontspanning

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling				(bedragen x € 1.000)
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
- Vervallen middelen inzet NASB	119	119	-	
- Vervallen bijdrage Sociale Alliantie	-	-107	-	
- Uitvoering nota Sportaccommodaties	-460	-	-	
- Exploitatie sporthal Stadsbroek	-272	-	-	
- Exploitatie openluchtbad	-150	-	-100	
- Verplaatsing/aanleg kunstgrasvelden HvA	-150	-	-	
Totaal	-913	12	-100	

In de nieuwe jaarschijven 2012-2014 is rekening gehouden met de financiële gevolgen van de besluitvorming uit de vorige bestuursperiode ten aanzien van de uitvoering van de nota sport en bewegen, de nota sportaccommodaties (inclusief de bezuiniging op de wielervedbaan), de bouw en exploitatie van de Stadsbroekhal (de sobere variant) en het beoogde nieuwe openluchtzwembad.

De middeleninzet voor het zwembad is, vanaf 2012, gefaseerd in de meerjarenprognose opgenomen. Vanaf 2014 is voor dit doel € 250.000 structureel be-

schikbaar. Voor de verplaatsing van de hockeyvelden is vanaf 2012 € 150.000 structureel geprognosticeerd.

De in de begroting 2011 opgenomen middeleninzet voor de uitvoering van de gemeentelijke activiteiten in het kader van de uitvoering van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen neemt volgens plan in 2012 en 2013 jaarlijks met € 119.000 af. De inkomsten die thans worden ontvangen voor beleidsuitvoering in het kader van de zogenaamde Sociale Alliantie lopen nog door tot en met 2012. Daarna vervallen deze middelen.

Veiligheid

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
Vrijval budgetten Collegeprogramma 2006-2010	200	-	-	
Realisatie brandweerkazernes	-105	-840	500	
Verbetering paraatheid	-65	-	-	
Volume- en overige ontwikkelingen	-	-5	-5	
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	85	-	-	
Totaal	115	-845	495	

Vanaf 2012 vervalt de budgetruimte van € 200.000 die tot en met 2011 beschikbaar is voor de uitvoering van het project 'verbetering brandveiligheid woningen'.

Op basis van besluitvorming bij de begroting 2008 is in de meerjarenprognoses rekening gehouden met de gefaseerd oplopende middeleninzet voor de paraatheid van de brandweer. De middeleninzet neemt als uitvloeisel daarvan tot en met 2102 jaarlijks met € 65.000 structureel toe.

In verband met de nieuwe huisvesting voor de brandweer is vanaf 2013 rekening gehouden met een lastenuitzetting van € 945.000. Hierin is eenmalig € 500.000 opgenomen in verband met het afdekken van de restant boekwaarde van het bestaande pand. In de prognose is vanaf 2014 uiteindelijk dus € 445.000 structureel voor dit doel opgenomen. In 2012 is rekening gehouden met een tijdelijke extra middelen inzet ten behoeve van realisatie van een nevengebouw aan de Weverstraat.

Duurzaamheid en milieu

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
Afvalinzameling en verwerking	-	-	-	
Vrijval middelen inzet lokale klimaatinitiatieven (SLOK)	39	-	-	
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012; exploitatie bedrijfsafval	-	-	-	
Totaal	39	-	-	

Het kabinet heeft besloten om tijdelijk middelen beschikbaar te stellen voor het stimuleren van lokale klimaatinitiatieven. De middelen worden via het Gemeentefonds aan de gemeenten uitgekeerd. Assen is een van de deelnemers en heeft tot en met 2011 middelen in de begroting opgenomen. Deze vervallen vanaf 2012. Dat geldt tevens voor de middelen die via het Gemeentefonds beschikbaar komen.

Exploitatie van de afvalinzameling en verwerking blijft de komende bestuursperiode budgettair neutraal verlopen. Wel is in het kader van de aanvullende dekkingsmaatregelen besloten om het jaarlijks positieve exploitatieresultaat bij de inzameling van het bedrijfsafval vanaf 2011 en structureel ten gunste van de begroting te laten komen.

Bouwen en wonen

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
(Herstel) opbrengst bouwleges	100	100	100	
Vrijval aanvullend budget startersleningen	300	-	-	
Bouwgrondexploitatie	5.489	1.380	-8.222	
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	-	-	-	
Totaal	5.889	1.480	-8.322	

Als gevolg van de economische recessie hebben we ingaande de begroting 2010 rekening gehouden met een sterke daling van de opbrengsten van de gemeentelijke bouwleges. Die lijn is in de begroting 2011 verstrekt doorgetrokken. In de inleiding is vermeld dat we bij het opstellen van de meerjarenprognose rekening houden met het feit dat de economie zich gaandeweg zal herstellen en de bouwactiviteiten en legesopbrengsten de komende jaren gaandeweg weer zullen toenemen. Die ontwikkeling is in de meerjarenprognose zichtbaar gemaakt. Het

gaat om een eigen inschatting. Verdere ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd.

De eenmalige extra middeleninzet voor verstrekking van startersleningen is doorgeschoven van 2010 naar 2011. Vanaf 2012 valt dit eenmalige budget dus weer vrij. Dekking van de eenmalige extra middeleninzet vindt plaats uit de overtollige middelen uit de bestemmingsreserve BS. Hiermee is in het voor 2012-2014 geprognosticeerde verloop van de inzet van de reserves rekening gehouden.

Verder is in de prognose van het programma Bouwen en wonen het, op grond van de situatie medio 2010 voor de komende jaren, voorziene beloop van de middelinzet voor de gemeentelijke grondexploitatie zichtbaar gemaakt. De in de jaarschijven 2012-2014 opgenomen schommelingen en mutaties wor-

den volledig gecompenseerd door daarop afgestemde inzet van de reserves van het Grondbedrijf. Die zijn verderop (bij het reservebeloop) in de prognose zichtbaar gemaakt. Voor de meerjarenprognose als geheel, verlopen deze mutaties budgettair neutraal.

Meerjarenprognose 2012-2014 programma Algemene dekking

Bij het programma Algemene dekking is rekening gehouden met de volgende specifieke meerjarige ontwikkelingen.

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
Financiering	600	-	-	
Belastingen	266	298	301	
Algemene lasten	70	67	63	
Opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer 2011-2014	-1000	-500	-	
Bezuinigingsmaatregelen 2011-2014	1000	5.000	-	
Nominale ontwikkelingen	-600	-600	-600	
Gemeentefonds (rijksbezuinigingen)	-700	-670	-660	
Gemeentefonds overige ontwikkelingen	-349	-129	4	
Bedrijfsvoering	-639	-1.300	-1.300	
Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011/2012	200			
Totaal	-1.152	2.166	-2.192	

Financiering

Als positief effect van de recessie kon vanaf de begroting 2010 rekening worden gehouden met een algehele verlaging van het renteniveau met 1%. In de begroting 2011 is die lijn gecontinueerd. De rente op de geld- en kapitaalmarkt is gunstig. Onze verwachting was en is dat deze situatie nog wel enige tijd zal aanhouden. In verband daarmee is bij de Voorjaarsnota 2009 rekening gehouden met realisatie van verdergaande rentevoordelen. In de jaarschijf 2012 is met het oog daarop een budgettair voordeel ingeboekt van € 0,6 mln. De beleidsuitvoering is erop gericht deze voordelen zo spoedig mogelijk in te kunnen boeken, zodat daar ook in 2011 nog van kan worden geprofiteerd.

Belastingen

De reële groei van de onroerendezaakbelastingen zal de komende periode naar verwachting circa € 250.000 tot € 300.000 bedragen. Bij het opstellen van de raming in de begroting 2011 en de prognoses voor de jaren er na, is rekening gehouden met een beperkte en tijdelijke afname van de volumegroei als gevolg van de door de crisis tijdelijk stagnerende bouw. Er is geen rekening gehouden met extra inkomsten als gevolg van tariefaanpassing. Deze dienen te zijner tijd in principe als compensatie/dekking voor de effecten van gemeentebrede prijsontwikkeling.

Bezuinigingen en opbouw vrije beleidsruimte/risicobuffer

Op basis van de in de begroting 2010 en de in het collegeprogramma 2010-2014 gemaakte afspraken in de jaarschijven 2012 en 2013, is zowel rekening gehouden met verdere opbouw van de bezuinigings-taakstelling (tot 15 mln.), als met de gefaseerde opbouw van vrije beleidsruimte tot € 2,5 mln. structureel in 2013.

Nominale ontwikkelingen

In verband met onzekerheden over het verloop van het Gemeentefonds en onduidelijkheid over mogelijke compensatie daarvoor via het Gemeentefonds, is in de meerjarenprognose louter als aanname rekening gehouden met een jaarlijkse nominale groei van de begroting van € 0,6 mln. structureel.

Uitkering Gemeentefonds

De prognoses van de algemene uitkering zijn gebaseerd op de junicirculaire 2010. In relatie daarmee zijn inschattingen gemaakt van de ontwikkeling van de lokale parameters die van belang zijn voor de hoogte van die uitkering. Einduitkomsten van op basis daarvan voor de periode 2012-2014 gemaakte inschattingen, zien er als volgt uit.

Meerjarenprognose algemene uitkering 2012-2014		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
Raming/prognose voorgaand jaar				
Nominaal/reële accessen	pm	pm	pm	
Accessen	-45	-45	-45	

Meerjarenprognose algemene uitkering 2012-2014		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2012	2013	2014	
Lokale volume-effecten	493	433	218	
Landelijke volume-effecten; ontwikkeling uitkeringsbasis	-608	-476	-212	
Afloop middelen NASB en SLOK	-158	-119	-	
Aanname kortingen/rijksbezuinigingen 2012-2014	-700	-670	-660	
Overige mutaties en bijstellingen	-31	78	43	
Prognose algemene uitkering 2012-2014	-1.049	-799	-656	

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf algemene dekkingsmiddelen verderop in dit hoofdstuk. Daar gaan wij nader in op de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de factoren die daarop in 2011 van invloed zijn. In het hoofdstuk beleid van deze programmabegroting hebben wij aanvullend daarop de maatregelen en financiële effecten van de septembercirculaire 2010 in kaart gebracht en toegelicht.

Bedrijfsvoering

De mutaties betreffen enerzijds de jaarlijkse stelposten voor lastenuitzetting in verband met jaarlijkse incidentele loonontwikkeling ad € 300.000 van het gemeentepersoneel (bevorderingen en periodieken). Daarnaast gaat het om de financiële vertaling van reeds op basis van eerdere besluitvorming gemaakte afspraken (jaarlijks eenmalige inzet positief resultaat

huisvesting Buitenzorg en mogelijke inkomstendering uithuizing van het onderwijsbureau).

Ter uitvoering van de afspraken die hierover in de vorige bestuursperiode zijn gemaakt is in de jaarschijven 2013 en 2014, voorlopig enkel nog als aanname, rekening gehouden met een mogelijk komende lastenuitzetting van totaal € 2,0 mln., in verband met groei en/of herschikking van de gemeentelijke organisatie en de mogelijk noodzakelijke aanpassing van de huisvesting.

Aanvullende dekkingsmaatregelen 2011-2012

Door gerichte en strakkere sturing op de uitstroom en/of op de herplaatsing van het boventallige personeel zal de nu voor dit doel gebudgetteerde middeleninzet met ingang van 2012 naar verwachting met € 200.000 kunnen worden beperkt.

Meerjarenprognose 2012-2014 inzet algemene en bestemmingsreserves

Bij het opstellen van de nieuwe meerjarenprognose is rekening gehouden met de navolgende, op basis

van bestaande beleidsafspraken vastliggende inzet van de gemeentelijke reserves:

Meerjarenprognose 2012-2014 voor beleidsbepaling		(bedragen x € 1.000)		
Omschrijving/jaar	2011	2012	2013	
Inzet algemene reserve AD	pm	pm	pm	
Inzet algemene reserve GB	-5.489	-1.380	8.222	
Inzet reserve voortgezet onderwijs	-774	1.185	137	
Inzet reserve straten en wegen	-182	-	-	
Inzet reserve parkeren	617	1.139	-13	
Inzet Wmo--reserve	-	-48	-	
Inzet reserve Weiersstraat (saldo onttrekking/stopzetting voeding)	2.380	-	-	
Inzet reserves Plateau	-417	-20	270	
Idem reserve BWS	-300	-	-	
Idem reserve openluchtzwembad	-41	349	-443	
Idem inzet overige reserves	-99	-96	-93	
Totaal	-4.305	1.129	8.080	

In de Bestuursperiode 2006-2010 is de algemene reserve ingezet als tijdelijk dekkingsmiddel voor afgesproken beleidsintensiveringen met een tijdelijk en een projectmatig karakter. De inzet uit dien hoofde is ingaande de begroting 2011 volledig afgewikkeld. Voor de lopende bestuursperiode zijn nog geen nieuwe afspraken gemaakt over inzet van de algemene reserve.

Zoals hiervoor bij het programma Kunst en cultuur al is toegelicht, wordt vanaf 2012 gestart met de jaarlijkse uitputting van de reserve Weiersstraat. Inzet van deze reserve maakt onderdeel uit van het

kostendekkingsplan dat voor de exploitatie van De Nieuwe Kolk is vastgesteld.

De overige, op het punt van de algemene en/of bestemmingsreserves in de meerjarenprognose opgenomen mutaties, betreffen in het algemeen het door tijdsverloop vervallen van de in het kader van besluitvorming vastliggende onttrekkingen en toevoegingen. Verder zijn de opgenomen mutaties het directe gevolg van in 2010 eenmalig gebudgetteerde inzet die in 2012 en 2013 weer vervalt.

De in de meerjarenramingen opgenomen mutaties in de reserves parkeren en openbaar onderwijs zijn op-

genomen om de exploitatie van beide taken in de meerjarenprognose verder binnen de voor deze producten vastgestelde budgettaire kaders te kunnen laten verlopen. Datzelfde geldt voor de geprognosticeerde inzet van de reserves van het grondbedrijf.

De geprognosticeerde mutaties in de reserve openluchtwembad zijn afgestemd op het dekkingplan dat bij de Voorjaarsnota 2009 voor de kostendekking van de uitvoering van de nota Sport en bewegen c.a. is vastgesteld.

Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijke budgetten/inkomsten vallend onder de definitie 'algemene dekkingsmiddelen' worden in de begroting samengebracht binnen het programma 'Algemene dekking'. De in dit begrotingsprogramma geraamde middelen hebben een 'algemeen' karakter; ze zijn beschikbaar voor gemeentebrede beleidsuitvoering, beleidsontwikkeling en kostendekking. Er is geen één op één relatie met de kostendekking en de middeleninzet voor bepaalde nader omschreven taken, diensten en/of specifieke beleidsterreinen.

Het totaal van de algemene dekkingsmiddelen hebben wij voor 2011 geraamd op € 93,5 mln. (inclusief inzet reserves). In 2010 bedroeg het totaal van deze middelen € 98,3 mln. De algemene uitkering uit het

Gemeentefonds (€ 71,9 mln.) en de opbrengsten van de onroerendezaakbelastingen (€ 12,1 mln.) vormen samen de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbronnen met een 'algemeen' karakter. Verder worden ook de inkomsten uit toeristenbelasting, de gemeentelijke beleggingen, de financieringsresultaten en inzet van middelen vanuit de Algemene reserve c.a. tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Hierna in het kort een nadere toelichting op de uit dien hoofde in de begroting 2011 opgenomen inkomstenramingen. De paragraaf 'Lokale heffingen' bevat nadere informatie over fiscale aspecten onder meer met betrekking tot de onroerende zaakbelastingen en de toeristenbelasting.

Algemene uitkering € 71,9 mln.

De algemene uitkering uit het Gemeentefonds is het 'algemeen dekkingsmiddel' bij uitstek en wordt ook als zodanig in de begroting en bij de beleidsbepaling aangemerkt en als dekkingsmiddel ingezet.

Vertrekpunten

De informatie uit de circulaire van Binnenlandse Zaken is bepalend voor de hoogte van de algemene uitkering die gemeenten uit het Gemeentefonds ontvangen en in hun begrotingen ramen. Ze bevatten de vertaling van kabinetsbeleid voor zover dat het Gemeentefonds raakt. Inhoud en strekking ervan zijn van direct belang voor de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeenten en voor de lokale beleidsontwikkeling. De raming van de algemene uitkering in de primaire begroting 2011 is bepaald op basis van de informatie en de maatregelen opgenomen in de 'junicirculaire' 2010; aanvulling en bijstelling vinden plaats op basis van de 'septembercirculaire'. Deze bevat normaliter omstandigheden de vertaling en de financiële effecten van het kabinetsbeleid zoals dat in de Miljoenennota voor het betreffende begrotingsjaar wordt gepresenteerd.

Juniculaire; algemene uitkering 2010

Inhoud van de junicirculaire is sober en technisch van aard. Bevat geen beleidsmatige informatie over omvang van rijksbezuinigingen en/of kortingen op het Gemeentefonds. Het wachten is op de kabinetsformatie en een nieuw regeerakkoord. Mogelijk dat rijksbegroting 2011 en septembercirculaire enige duidelijkheid kunnen verschaffen. Tot dan zijn de bestaande beleidsafspraken vastliggend in het Aanvullend Bestuursakkoord van april 2009 de basis voor de maatregelen in de junicirculaire. Belangrijk nieuw aspect zijn door kabinet vanaf 2011 beoogde bezuinigingen op de Wmo van totaal € 200 mln.

Samenvatting/hoofdpunten

Gevolgen Aanvullend Bestuursakkoord; de bevroering

De koppelingssystematiek is conform het Aanvullend Bestuursakkoord van april 2009 tot en met 2011 buiten werking gesteld. Er vindt zowel in 2010 als in 2011 geen bijstelling van het Gemeentefonds plaats in verband met loon- en prijsontwikkelingen. Uitgaande van de voor 2011 geprognosticeerde prijsmutatie van 1,5% betekent dat voor 2011 op macroniveau een nadeel van € 250 mln. Voor Assen komt dit neer op een nadeel in de algemene uitkering van circa € 0,9 mln. De gevolgen van loon- en prijsstijging moeten in 2011 volledig uit eigen middelen worden opgevangen.

Het Gemeentefonds is tot en met 2011 bevroren. De parameters (onder andere inwoners, woningen bijstandsccliënten etc.) op grond waarvan de verdeling van het fonds tot stand komt blijven echter gewoon toenemen. Die ontwikkeling resulteert automatisch in lagere uitkeringen uit het Gemeentefonds. Voor Assen betekent deze bijstelling als gevolg van de werking van de verdeelsystematiek van het Gemeentefonds een structureel nadeel van € 1,0 mln.

rijksbezuinigingen/ontwikkelingen vanaf 2012

Ontwikkeling (van de accessen) van het Gemeentefonds vanaf 2012 was op het moment van het opstellen van de begroting uiterst onzeker; er is geen goed houvast. Gemeenten ontkomen er, gezien noodzakelijke voortgang van begrotingsproces, dan ook niet aan hier zelf een keuze/inschatting in te maken. Mogelijke richtpunten zijn het rapport van de commissie Kalden en de verkiezingsprogramma's politieke partijen. Daar in wordt over de gehele linie uitgegaan van een korting op het Gemeentefonds van € 1,7 mld. (bij gelijktijdig herstel van de koppeling). Medio augustus bestond bij onderhandelaars voor een nieuw kabinet op hoofdlijnen overeenstemming over een totaalpak-

ket aan rijksbezuinigingen van € 18 mld. Samenstelling, fasering en raakpunten met Gemeentefonds waren op dat moment nog onduidelijk.

Assen hanteert een jaarlijkse krimp van circa 0,7 mln. structureel. Omdat er geen duidelijkheid is, is die lijn vanaf 2012 in de nieuwe meerjarenprognose voorlopig voortgezet.

Extra middelen voor krimp gemeenten

Vanaf 2011 wordt er een nieuwe (tijdelijke) verdeelmaatstaf aan het Gemeentefonds toegevoegd met het oog op financiële tegemoetkoming van de zogenaamde krimp gemeenten in de provincies Groningen, Limburg en Zeeland. De financiële ruimte komt beschikbaar door herschikking binnen het Gemeentefonds, er worden dus geen middelen toegevoegd. Nadeel/bijdrage Assen circa € 70.000.

Wmo

Het kabinet en VNG overleggen over de hoogte van het landelijk Wmo-budget. Het kabinet wil vanaf 2011 € 200 mln. korten op het budget voor huishoudelijke verzorging. Het gaat daarbij om het afkomen van de jaarlijkse landelijke onderuitputting (€ 150 mln.) en om het toepassen van efficiencykorting (€ 50 mln.). In de circulaire wordt alvast op het doorgaan van de kortingen geanticipeerd. Voor Assen resulteert een korting van deze omvang in een structurele verlaging van het eigen Wmo budget met circa € 1,0 mln.

Het Cebeon heeft onderzoek gedaan naar de hoogte van uitvoeringskosten. Daaruit is naar voren gekomen dat die aanmerkelijk hoger liggen dan de compensatie die daarvoor in oorsprong van het Rijk is ontvangen. Het kabinet wil de gemeenten tegemoet komen door voor dit doel € 70 mln. extra aan het Wmo-budget toe te voegen. Voor Assen resulteert deze compensatie in een positieve bijstelling van de Wmo-uitkering van circa € 0,3 mln.

Met ingang van 2011 wordt het verfijnde Wmo-verdeelmodel van kracht. Dit leidt tot verschuivingen in de middelenverdeling. Voor Assen leidt de

nieuwe verdeling tot een beperkt nadeel van € 1 per inwoner ofwel € 67.000.

RSP-Zuiderzeelijn-gelden

Van bijzonder belang voor Assen is het kabinetsplan om de gelden waarop Assen in het kader van het Regionaal Specifiek Pakket Zuiderzeelijn (bereikbaarheidsprojecten) aanspraak kan maken de komende jaren rechtstreeks, d.w.z. via het Gemeentefonds, naar de betrokken gemeenten (waaronder Assen) door te sluisen. Bedoeling is meerjarige aanpak. De concrete uitvoering heeft zich tot dusverre beperkt tot het jaar 2010. Assen ontving in 2010 in dat verband de eerste tranche (RSP-jaarschijven 2009-2010) van ruim € 13,0 mln.

Macronorm OZB

De door het kabinet enkele jaren geleden geïntroduceerde macronorm Ozb is voor 2011 bepaald op 3,5%. Dit is het percentage waarmee de landelijke ozb-opbrengst in 2011 maximaal mag stijgen ten opzichte van 2010. Op grond van de inflatieverwachting ten tijde van de samenstelling van de begroting is als aanname voor de eisen gesteld aan de tariefstijging uitgegaan van een percentage van 1,5 %.

Raming algemene uitkering 2011

Belangrijke punten voor de hoogte van de algemene uitkering de verdere doorvertaling van het Bestuursakkoord zijn: de bijstelling uitkeringsbasis op grond van landelijke volumegroei, gevolgen van voorziene eigen volumegroei, de voorgenomen korting op het Wmo-budget. Daarnaast is sprake van mutaties als gevolg van (de afloop van) eerder afgesproken beleidsintensiveringen en taakmutaties.

De voorlopige raming van de uitkering 2011 komt in totaal uit op € 71,9 mln. Dat is € 0,4 mln. minder dan in 2010. De afname is het directe gevolg van de bevrozing en de neerwaartse bijstelling van de uitkeringsbasis in verband daarmee.

Mutaties Algemene uitkering		(bedragen x € 1.000)
Omschrijving mutaties		Stand/mutatie
Basis; geactualiseerde uitkering 2010 (excl. RSP-gelden)		72.345
ontwikkeling uitkeringsbasis 2011		- 738
waarde en volume effecten WOZ		- 223
verlaging/kortingen op het Wmo-budget 2011		- 694
volumegroei woningen/ inwoners/jongeren/huishoudens laaginkomen circa		608
toename aantal bijstand-/uitkeringsontvangers		607
RSP-gelden 2011		pm
maatregelen clusters werk, inkomen en zorg		189
bijstelling middelen maatschappelijke opvang		- 152
middelen nationaal actieplan sport etc		119
afloop integratie & decentralisatie uitkeringen		- 210
saldo diverse overige mutaties		84
Raming algemene uitkering primaire begroting 2011		71.935

Beknopte toelichting op de opbouw/mutaties 2011

Uitkeringsbasis 2011

De bijstelling met € 0,73 mln. is aanmerkelijk forsler dan in voorgaande jaren. Dit is een indirect gevolg van bestuurlijke afspraken met betrekking tot de 'bevrozing' van het Gemeentefonds. Deze trend zet zich bij ongewijzigde omstandigheden na 2011 voort (zie samenvatting hiervoor).

Woz

Woz is direct gevolg van landelijke en lokale prijs- en volume-effecten. Groei van waardetotalen als gevolg van prijs en volumegroei leidt tot hogere 'af-trek' op de algemene uitkering. Aannee is in het kader van de verdeling van het Gemeentefonds is dat hier op gemeentelijk niveau hogere OZB-opbrengsten tegen overstaan.

Wmo

Het nadeel betreft een samengesteld bedrag dat enerzijds bestaat uit een korting op het budget huishoudelijk zorg van € 1,0 mln. en anderzijds uit een tegemoetkoming op de uitvoeringskosten van € 0,3 mln.

Volumegroei

De toename van de algemene uitkering in verband met groei van de eigen bevolking in 2010 (aannee 600), de bebouwing (aannee 300) en enkele andere groeiparameters is geraamd op € 0,6 mln. Afnemend groeitempo van het aantal jongeren, jonger dan twintig jaar, levert een nadeel op van € 0,44 mln.

Bijstands- en uitkeringsontvangers

Voor de algemene uitkering 2011 zijn de werkelijke aantallen bijstands- en uitkeringsgerechtigden ultimo 2010 bepalend. Gezien de actuele situatie zal het beroep op de bijstand op dat moment hoger liggen dan een jaar eerder. Als aannee is uitgegaan van een stijging van 150 cliënten. Die bijstelling resulteert in een positieve bijstelling van de algemene uitkering met € 0,60 mln.

Werk, Inkomen en Zorg

Het betreft financiële mutaties vastliggende op basis van met het Rijk gemaakte afspraken over opbouw en/of afbouw van middelen in verband met taakmutaties c.a. Voor 2011 betreft het onder meer het vervallen van de extra middeleninzet ten behoeve van ketensamenwerking en het programmatisch handhaven en de middelenopbouw voor maatschappelijke stages en de invoering van het EKD.

Nationaal actieplan Sport; nieuwe tijdelijk geldstroom (decentralisatie-uitkering) op basis van met Rijk gemaakte afspraken; is bedoeld als cofinanciering van gemeentelijke activiteiten.

Vooruitzichten beloop algemene uitkering 2012- 2014

De prognoses met betrekking tot het beloop van de algemene uitkering vormen een onmisbaar onderdeel voor de eigen financiële prognoses en de komende beleidsbepaling (periode 2011-2014). De volgende aandachtspunten zijn in verband daarmee van belang.

Ten tijde van de opstelling van de begroting was het wachten wat dat betreft op de uitkomsten van de kabinetsformatie en de inhoud van het nieuwe regeerakkoord. Dat akkoord zal duidelijkheid moeten gaan verschaffen over aard en omvang van de komende rijksbezuinigingen en de bijdrage die de lokale overheden daarin via kortingen op het Provincie- en Gemeentefonds zullen moeten gaan leveren. Bij het opstellen van de begroting waren de uitkomsten daarvan onduidelijk.

Hoogte en totstandkoming van de korting op het Gemeentefonds is mede afhankelijk van het feit of en hoe de koppeling van het Gemeentefonds en de rijksuitgaven vanaf 2012 weer wordt hersteld. Een tussen het komend kabinet en de VNG af te sluiten nieuw Bestuursakkoord zal hier meer helderheid over moeten gaan verschaffen.

Doordat het Gemeentefonds niet of nauwelijks groeit of wellicht zelfs daalt terwijl de verdeelparameters (zoals inwoners, woningen bijstandsccliënten, minderheden, et cetera) landelijk wel blijven toenemen, dalen de uitkeringen uit het Gemeentefonds automatisch. Dit neerwaartse effect (de zogenaamde bijstelling uitkeringsbasis) zal de komende jaren waarschijnlijk aanmerkelijk groter zijn dan in omstandigheden waarbij het fonds zelf ook groei vertoont. De financiële gevolgen hiervan zullen door de gemeente zelf moeten worden opgevangen.

Indien herstel van de koppeling van het Gemeentefonds aan de rijksuitgaven uit blijft lopen gemeenten het risico dat ze komende jaren de gevolgen van loon- en prijsontwikkelingen volledig zelf zullen opvangen. Die situatie doet zich als gevolg van de 'bevrozing' in ieder geval in 2011 al voor.

Septembercirculaire 2010

De septembercirculaire verschijnt direct na Prinsjesdag na het uitspreken van de Troonrede en de presentatie van de Miljoenennota. De circulaire bevat de financiële vertaling van het voor 2011 door het kabinet beoogde beleid; een en ander voor zover relevant voor gemeenten. Afhankelijk van de voortgang van de kabinetsformatie wordt daarin wellicht ook een eerste beeld gepresenteerd van de impact die de rijksbezuinigingen de komende kabinetsperiode op het Gemeentefonds zullen gaan hebben.

Overige algemene dekkingsmiddelen; € 20,9 mln.

Het totaal van de overige algemene dekkingsmiddelen is voor 2011 geraamd op € 21,5 mln. (2010 € 26,0 mln.). De samenstelling ervan ziet er als volgt uit:

Bruto-opbrengst andere algemene dekkingsmiddelen		(bedragen x € 1.000)	
Andere algemene dekkingsmiddelen	2010	2011	mutatie
Opbrengst algemene belastingen	11.460	12.083	623
Dividenden en opbrengsten uit overige beleggingen en deelnemingen	640	862	222
Rente eigen financiering en overige rentebaten	6.164	7.340	1.176
Bijzondere baten	-	-	-
Algemene reserve, bestemmingsreserves, voorzieningen	7.745	1.252	- 6.493
Totaal	26.009	21.537	- 4.472

Algemene belastingen

Betreft de opbrengsten van de gemeentelijke onroerendezaakbelastingen (Ozb) en van de toeristenbelasting. Deze zijn voor 2011 respectievelijk geraamd op € 11,8 mln. en € 0,3 mln. Ten opzichte van 2010 betekent dit een opbrengststijging van € 0,6 mln.

De raming van de Ozb is gebaseerd op (een inschatting van) de Woz-waarden per 1 januari 2010. Daar bovenop is rekening gehouden met een waardestijging als gevolg van in 2010 optredende volumeontwikkelingen door toename van de bebouwing. Inschatting daarbij is dat de groei door de recessie wat lager zal liggen dan in andere jaren. De op basis van deze uitgangspunten benaderde waarde van de onroerende zaken in onze gemeente bedraagt begin 2011 om en nabij € 7,0 miljard en resulteert in de aangegeven belastingopbrengst van € 11,8 mln.

De meeropbrengst ten gevolge van de volumegroei bedraagt circa € 0,38 mln.; de extra inkomsten in verband met reguliere aanpassing van de Ozb-tarieven aan de prijsontwikkeling (aannee 1,5%) bedraagt € 0,18 mln. De voor 2011 nieuw vast te stellen Ozb-tarieven worden uiteindelijk bepaald aan de hand van de feitelijke Woz-waarden per 1 januari 2010. De in de primaire begroting 2011 gecalculerde opbrengst van € 11,8 mln. vormt daarvoor de basis.

De raming opbrengst van de toeristenbelasting neemt stijgt van € 0,20 mln. in 2010 naar € 0,26 mln. 2011. Deze relatief sterke groei is gevolg van in 2011 verwachte groei van het aantal overnachtingen als gevolg van uitbreiding van de hotelaccommodaties in de gemeente. Daarnaast wordt het tarief per overnachting verder aangepast.

Dividenden

Het betreft in 2011 te verkrijgen dividendinkomsten uit gemeentelijk aandelenbezit bij de ondernemingen Enexis, Attero, PBE, de BNG en de WMD. De totale dividendopbrengst is voor het volgende jaar geraamd op € 0,78 mln. De op de BNG en de WMD

betrekking hebbende ramingen ad € 0,15 mln. zijn gebaseerd op reguliere dividendverwachtingen.

Voor wat betreft de dividendramingen voor de overige ondernemingen moet in dit stadium nog worden gewerkt met aannames. Immers op dit moment is nog onvoldoende duidelijk hoe de uit de Essent/Rwe transactie ontstane zelfstandig opererende bedrijven in de komende jaren financieel zullen gaan presteren. In totaal is voor deze bedrijven gerekend met een totale dividendopbrengst van € 0,63 mln.

Naast de dividenduitkeringen ontvangt de gemeente Assen in 2011 tevens een rentevergoeding over de thans bij Enexis uitstaande 'achtergestelde lening'. Deze lening is in het kader van de splitsing en verkoop van Essent overgegaan naar het nieuwe netwerkbedrijf.

Rente eigen financiering en overige rente baten

Met het oog op financiële continuïteit wordt op begrotingsbasis rente gecalculerd over de beschikbare eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Deze zogenaamde 'bespaarde rente' komt via het programma algemene dekking als bate ten gunste van de totale begroting en wordt van daaruit ingezet als algemeen dekkingsmiddel, voor indexatie van de bestemmingsreserves en indien daartoe voldoende ruimte aanwezig is tevens voor de vorming van de incidentele ruimte.

De gecalculerde stand van de reserves per 1 januari 2011 is de basis voor de in de begroting te calculeren 'bespaarde rente'. Die stand is gunstiger dan in de begroting 2010. De totale toerekening van bespaarde rente bedraagt in 2011 in totaal € 6,2 mln. (2010: € 5,5 mln.). Van de gecalculerde rente wordt in 2011 op basis van de bestaande praktijk € 4,1 mln. ingezet voor het op waarde houden c.q. het indexeren van de reserves, € 0,16 mln. is benodigd voor dividendcompensatie van voormalig Essent en € 0,25 mln. is beschikbaar voor versterking van voorzien c.q. als incidentele begrotingsruimte.

Omvang en inzet rente eigen financiering			(bedragen x € 1.000)
	2010	2011	mutatie
totaal bespaarde rente TGV begroting	5.486	6.181	695
in te zetten voor :			
-indexatie/ op waarde houden reserves*	1.744*	4.067*	2.323*
-compensatie derving dividend v.m Essent	950	166	-/ 784
-incidentele begrotingsruimte	1.087	243	-/ 844
structureel bespaard ten gevolge van begroting	1.705	1.705	-

* in 2010 is op incidentele basis afgezien van het indexeren van de bestemmingsreserves; de begroting 2011 is weer sprake van volledig indexatie

Op begrotingsbasis komt op basis van bestaande financiële beleidsafspraken jaarlijks per saldo maximaal € 1,7 mln. structureel ten gevolge van de gemeentelijke begroting en het begrotingsresultaat. Dat is ook in de begroting 2011 weer het geval. Deze limitering is zowel afgesproken om onderlinge afhankelijkheid tussen exploitatie en de reservepositie zoveel mogelijk te beperken, de bestemmingsreserves waarde vast te houden de vrije beschikkingruimte over de reserves zoveel mogelijk te kunnen garanderen. Als omstandigheden dat zoals in 2010 en 2009 noodzakelijk maken kan hierop op incidentele basis worden afgeweken.

Naast de bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen is in de begroting 2011 rekening gehouden met rentevergoeding die de aandeelhouders van het netwerkbedrijf Enexis ontvangen in verband met verstrekking van de zogenaamde 'brugleningen' en met de rentevergoeding die zij zullen gaan ontvangen over reserveringen die zijn gedaan in verband met aan RWE afgegeven garanties voor risicoafdekking. Beschikbaarstelling van brugleningen, garantstelling en de vergoedingen daarover maken onderdeel uit van de overeenkomst tussen Essent en RWE. In totaal is in onze begroting een opbrengst geraamd van € 0,50 mln. Voor het overige is er in de

begroting 2011 rekening gehouden met rentebaten van € 0,55 mln. in verband met de (tijdelijke) externe belegging van de tot dusverre ontvangen opbrengst van de aandelenverkoop Essent ad € 37 mln. (zie treasuryparagraaf).

Inzet van algemene en bestemmingsreserves c.a.

Binnen het programma 'Algemene dekking' wordt rekening gehouden met een totale inzet van de algemene en andere 'gemeentebrede' reserves van € 1,25 mln. Het gaat hierbij vanaf 2011 nog slechts om de reguliere jaarlijkse inzet van de BCF-reserve en het bouwfonds nieuwbouw stadhuis.

In de begroting 2010 bedroeg de via het programma Algemene dekking ten gevolge van de begroting komende inzet van reserve in totaal nog € 7,7 mln. De geraamde afname van de inzet van de reserves met € 6,4 mln. is een direct gevolg van het vervallen van de afspraken en besluiten over de inzet van de algemene reserve als dekkingsmiddel voor uitvoering van het collegeprogramma 'Mensen Maken de Stad' en voor het sluitend maken en houden van de begroting 2010. Daarnaast vervalt Met ingang van 2011 tevens de inzet van de Wmo-reserve ten behoeve van de dekking van de meerkosten van het Meedoenbeleid.

Inzet algemene en bestemmingsreserves			(bedragen x 1.000)
	2010	2011	mutatie
Algemene reserve voor uitvoering Collegeprogramma	4.077	-	-/ 4.077
reguliere jaarlijkse inzet bouwfonds	759	759	-
reguliere jaarlijkse inzet reserve BCF	576	493	-/ 83
incidentele inzet Wmo	2.333	-	-/ 2.333
totaal	7.745	1.252	-/ 6.493

De nu nog voor 2011 gebudgetteerde onttrekkingen aan de reserves vinden plaats op basis van daarover in bestaande financiële afspraken en vastgestelde amortisatieplannen.

Algemene beleidslijn

Zorg voor een gezonde en doelgerichte reservepositie, waarmee in de beleidsuitvoering slagvaardig kan worden geopereerd, is deze bestuursperiode uitgangspunt van beleid. Onnodig en/of ongelimiteerde vastlegging van middelen in reserves is niet toegestaan; overtollige middelen vloeien zo snel mogelijk terug naar de algemene reserve(s) om van daaruit ingezet te kunnen worden voor andere doeleinden.

Concrete invulling van deze hoofddoelstellingen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten en werkafspraken:

- Het instellen en/of het opheffen van reserves geschiedt door de raad.
- Het besteden en/of voeden van reserves wordt vooraf hetzij via de begroting dan wel via separate besluitvorming door de raad geautoriseerd.
- Bestemmingsreserves worden alleen gevormd voor vooraf vastgestelde doelen/projecten.
- Voorzieningen worden getroffen voor aangegane verplichtingen en/of duidelijk kwantificeerbare risico's en voor parkeren van niet of niet volledig bestede externe gelden.
- Beheers- en budgetbevoegdheden en verantwoordelijkheid, ambtelijk en bestuurlijk, worden vooraf duidelijk geregeld.

- Er vindt periodieke rapportage en verantwoording plaats over de bereikte doelen, de besteding van de middelen en het gevoerde beheer.
- Met en vanuit bestemmingsreserves vindt geen structurele lastendekking plaats.
- Schommelingen in de gemeentebrede gemeentelijke exploitatie worden vereffend via de algemene reserve; de daarvoor aan te houden buffer bedraagt minimaal € 100 per inwoner.
- Bestemmingsreserves worden wel jaarlijks via indexatie op 'waarde' gehouden.
- Vasthouden van reservemiddelen die hun bestemming hebben verloren, is niet toegestaan.
- Reserves en voorzieningen die te lang een 'slappend' bestaan leiden, worden opgeheven.
- Er vindt geen vorming/instandhouding van reserves en voorzieningen beneden de € 25.000-grens plaats.
- Exploitaties van Algemene Dienst en Grondbedrijf zijn onafhankelijke exploitaties, elk met een eigen weerstandsvermogen en zo nodig met voorzieningen voor eigen specifieke risicoafdekking.
- Eens in de vier jaar voeren wij een periodieke evaluatie van beleid en reservepositie uit.

Doorlichting en heroverwegen van de reservepositie

De gemeentelijke reservepositie en het beleid in verband daarmee worden periodiek, bij voorkeur aan het begin van een nieuwe bestuursperiode, doorgelicht en indien nodig herijkt. De laatste doorlichting van de reservepositie heeft in 2007 plaatsgevonden. Besluitvorming over de conclusies en aanbevelingen die uit die doorlichting zijn voortgekomen heeft plaatsgehadt in de raad van februari 2008. De resultaten van de doorlichting hebben toen geen aanleiding gegeven tot bijstelling van het bestaande beleid en de algemene beleidsregels hiervoor. Deze vormen dus ook in 2011 weer de basis voor de beleidsuitvoering. Naar aanleiding van de doorlichting is wel een aantal verbetering doorgevoerd. Deze zijn in de vorige bestuursperiode geëffectueerd.

Het vorig college heeft geadviseerd om de reservepositie in deze bestuursperiode opnieuw onder de loep te nemen. Die opdracht is onderdeel van het collegeprogramma 2010-2014. Noodzaak daartoe en een snelle aanpak ervan houden mede verband met de noodzakelijke voorbereiding van het pakket met bezuinigingsmaatregelen dat noodzakelijk is om de Asser begroting vanaf 2011 sluitend te kunnen maken en te houden.

De nieuwe doorlichting zal in dat opzicht, meer dan anders, financieel getint zijn; er zal nadrukkelijk worden gezocht naar mogelijkheden om binnen en

vanuit de reservemiddelen ruimte vrij te spelen die kan bijdragen aan het oplossen van een aantal actuele knelpunten in onze financiële positie.

Het gaat daarbij specifiek om:

- Leveren van een bijdrage aan het sluitend houden van de begroting 2010.
- Weer op peil brengen van de algemene reserve.
- Weer op peil brengen van het Fonds Grote Projecten.
- Als overbrugging inzetten reservemiddelen met het oog op een sluitende begroting 2011.

Verder komt in het verband van het heroverwegen van de reservepositie ook de besteding van de 'reserve verkoopopbrengst Essent aandelen in dit verband aan de orde. Uitgangspunt daarbij is 'inzet voor maatschappelijk renderende investeringen'.

Opdrachtformulering en -verlening voor het uitvoeren van de heroverweging van de reservepositie heeft medio 2010 plaatsgehadt.

Over de aanpak zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Voor alle reserves/voorzieningen geldt een identieke aanpak.
- Alle reserves en voorzieningen worden bezien zonder vooringenomen standpunt of oordeel.

- Doorlichting vindt plaats op basis van onderbouwing en aan de hand van inhoudelijke argumenten.
- Van alle reserves en voorzieningen wordt als algemeen beginsel minimaal 10% afgeroomd.
- Daarbij wordt aangegeven wat het effect is op het beleid en welke bestuurlijke keuzes mogelijk en noodzakelijk zijn.
- Er wordt een relatie gelegd tussen de stand van de reserves en het risicoprofiel van de gemeente Assen.

- Het onderzoek betreft uitsluitend een analyse van de reserves en voorzieningen.

De planning is zodanig vastgesteld dat de resultaten en aanbevelingen onderdeel kunnen zijn c.q. betrokken kunnen worden bij het beleids- en begrotingsproces 2011 en de afwegingen en besluiten die in dat verband aan de orde zijn. De conclusies en aanbevelingen in verband hiermee maken onderdeel uit van het beleidshoofdstuk van deze programmabegroting.

Omvang en beloop van de gemeentelijke reservepositie

Eind 2009 beliep de werkelijke omvang van de gemeentelijke reserves en voorzieningen in totaal € 185 mln. Op grond van besluitvorming en de ver-

der voor 2010 en 2011 voorziene mutaties, zal die positie zich tot eind 2011 naar verwachting als volgt verder doorontwikkelen.

Stand en beloop gemeentelijke reserves en voorzieningen (bedragen x € 1 mln.)												
Omschrijving/jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Reservepositie ultimo	125	133	145	93	112	128	145	145	136	185	163	155

Raming beloop 2010-2011

Alle in de voorbereiding van de begroting 2011 voor de periode 2010-2011 geraamde mutaties, vloeien voort uit aanvaard beleid. Waar nodig en mogelijk zijn inschattingen gemaakt van het verder toekomstig beloop. De totaaluitkomst daarvan laat een licht

afnemend beloop te zien. Als resultaat van de geplande mutaties zal de totaalomvang van de gemeentelijke reservepositie eind 2011 in totaal circa € 155 mln. bedragen. De analyse van het beloop tot ultimo 2011 luidt als volgt.

Analyse beloop reserves en voorzieningen 2009-2011 (bedragen x € 1 mln.)										
Omschrijving/jaar	Stand 2009	Index +	bij +	af -	Stand 2010	Index +	bij +	af -	Stand 2011	
Beloop reservepositie	184,6	1,5	30,9	53,9	163,1	4,1	14,1	25,9	155,4	

Achtergronden beloop reservepositie

De in 2011 per saldo gecalculerde afname van de reserves en voorzieningen met € 7,7 mln., wordt veroorzaakt door een samenspel van factoren en ontwikkelingen. Enerzijds is dat de jaarlijkse versterking van de reserves met in totaal € 4,1 mln. in verband met het op waarde houden (indexatie). Anderzijds zal er in 2011 naar raming per saldo circa € 11,8 mln. meer aan de reserves worden onttrokken dan er aan zal worden toegevoegd. De inzet vindt zowel plaats ten behoeve van de lopende exploitatie (waaronder de grondexploitatie) als voor de kosten dekking van (grote) projecten.

De belangrijkste mutaties vinden plaats in de reserve grote projecten (- € 4,1 mln.), de algemene reserve van het grondbedrijf (- € 10,4 mln.), de parkeerreserve (+ € 5,9) en de reserve Weiersstraat (+€ 1,7 mln.). Voeding en gebruik van beide laatste reserves houden verband met de geplande start van de exploi-

tatie van De Nieuwe Kolk en de ingebruikname van de bijbehorende parkeergarage. Op basis van de besluitvorming rust in 2011 nog een beperkt beslag op de Wmo reserve van € 0,2 mln. Voor het overige is sprake van jaarlijks terugkerende inzet van reserve-middelen voor diverse doeleinden.

Bij het opstellen van de begroting en de budgetten daarbinnen is verder geen rekening gehouden met mogelijke extra voeding en/of versterking van specifieke reserves en/of voorzieningen anders dan door indexatie of op basis van bestaande afspraken en uitgangspunten; in voorkomend geval is hiervoor voorafgaande besluitvorming noodzakelijk. Voor wat betreft de indexatie geldt dat hierover in het kader van de maatregelen met betrekking tot het sluitend maken van de begroting 2011 separaat zal worden besloten. Wij verwijzen hiervoor naar hierover opgenomen voorstellen in hoofdstuk Beleid van deze programmabegroting.

Omvang en samenstelling reservepositie

Assen heeft, afgezien van enkele knelpunten een solide reservepositie. In de beleidsuitvoering is en wordt actief en gericht gebruik gemaakt van aanwezige reservemiddelen om beleidsdoelen en investeringsprojecten te kunnen realiseren. Gevolg daarvan is wel dat geleidelijk aan op onze reserves wordt ingeteerd. De noodzakelijk geworden aanvulling van de algemene reserve en van de Reserve Grote Projecten zijn daar-

van een direct gevolg. De uit de aandelenverkoop Essent verkregen opbrengst heeft in dat opzicht weer voor een forse positieve impuls gezorgd.

De inventarisatie hierna geeft op hoofdlijnen een beeld van en inzicht in, opbouw en samenstelling van de gemeentelijke reserves en/of voorzieningen. De gecalculerde stand van de reserves per 1 januari 2011 van € 163,1 mln., is daarvoor de basis.

Indeling reserves en voorzieningen; gecalculeerd 1-1-2011			(bedragen x € 1.000)
categorie	stand 01-01-2011	totaal per categorie	opmerkingen
Algemene reserves			
Algemene reserve; algemeen	1.692		min. omvang € 100 p.i ; aanvulling noodzakelijk
Algemene res.; belegging Revolving Fund	866		bestuurlijke keus; vrij inzetbaar
Algemene/Weerstandsres. Grondbedrijf	38.145		buffer minimaal 10% boekwaarde gronden
totaal algemene reserves		40.703	
Bestemmingsreserves			
Vaste amortisatie t.g.v. begroting			
Bouwfonds	5.912		kostendekking nieuwbouwprojecten
BCF	1.618		demping BCF-effecten
Reserve openlucht zwembad	4.433		kostendekking te realiseren nieuwe zwembad
totaal Bestemmingsreserves		11.963	
Kostendekking grote investeringsprojecten			
Reserve Grote Projecten	6.173		cofinanciering projecten; aanvulling nodig
Reserve Weiersstraat	20.790		kostendekking exploitatie De Nieuwe Kolk
Reserve Parkeergarages	3.422		bouw en exploitatie parkeergarages
totaal kostendekking grote invest. proj.		30.385	
Kostendekking specifieke taken			
Reserve verkoop Essent aandelen	48.305		bestemming nog nader door de raad in te vullen
Straten en wegen	-		bestemd voor beheer en onderhoud
Riolering	422		beheer en onderhoud rioolstelsels
Locatie gebonden subsidies	868		best. gekoppeld afspraken Langman-gelden
Verkeersmaatregelen	326		voor projecten verkeersveiligheid
Bestemmingsplannen	- 6		inloop achterstanden
Onderwijs	391		diverse onderwijsdoeleinden
Sport en spel	962		speelvoorzieningen oudere jeugd
Duurzaamheid	920		uitwerking duurzaamheidsbeleid
Wet Maatschappelijke Ondersteuning	1.677		risicoafdekking openeindregeling
Besluit Woninggebonden Subsidies	2.207		afwikkeling lopende verplichtingen
Vluchtelingen/asielzoekers	-		risicoafdekking openeindregeling
Cultuurparticipatie	93		stimulering culturele activiteiten
Gebiedsgericht Werken	-		beleidsuitvoering ggw 2007-2010
Groenontwikkeling	1.337		realisatie projecten i.h.k.v groenontwikkeling
totaal Bestemmingsreserves		57.502	
totaal Reserves		140.553	
Voorzieningen			
FPU, pensioen en frictie	2.236		verpl. gen v.m personeel, collegeleden en ICO
Onderh. gem. gebouwen en accomm.	2.821		instandhouding gemeentelijke panden
Desintegratie regionale afvalinzameling	51		afwikkeling liquidatie gr-afvalinzameling
FlorijnAs	7.639		rsp-gelden t.b.v kostendekking proj. FlorijnAs
Garantstelling Vennootschap BV	5.222		risico-afdekking afwikkeling verkoop Essent
Riolering	3.128		uitvoering rioolbeheersplan; vervanging riool
Stadsontwikkeling	1.266		stadsvernieuwing/verkeersmaatregelen
Afvalstoffenheffing	-		egalisatie/verrekening met tarief
Onderwijs	7		afwikkeling verplichtingen
Werk en inkomen	-		verplichtingen wwv/esf/roc
Zorg, welzijn en sport	208		verplichtingen combinatie functionarissen
Overig	8		-
Totaal voorzieningen		22.586	
Totaal reserves en voorzieningen		163.139	

Vrije beschikbaarheid

Uit de inventarisatie blijkt dat de 'vrije ruimte' binnen het totaal van de reserves en voorzieningen, gelet op gemaakte afspraken over de bestemming en de toekomstige besteding van de middelen beperkt is; de middelen zijn grotendeels 'bestemd'. Alleen ingeval bestuurlijke keuzes worden gemaakt en andere prioriteiten worden gesteld, of in het geval van calamiteiten kunnen middelen vrij worden gemaakt die inzetbaar zijn voor andere doeleinden. De in het kader van het Bestuursprogramma 2010-2014 afgesproken herijking van de reservepositie zal de keuzemogelijkheden inzichtelijk moeten maken. De situatie ten aanzien van de vrije beschikbaarheid van de algemene reserves is feitelijk vergelijkbaar; immers:

- De algemene reserve algemene dienst is, rekeninghoudend met de aan te houden veiligheidsmarge (€ 100 per inwoner) in principe vrij beschikbaar. Op dit moment is de situatie echter zo dat die veiligheidsmarge met circa € 5 mln. wordt onderschreden. Dat betekent dat allereerst aanvulling zal moeten plaatsvinden voordat de reserve weer beleidsondersteunend inzetbaar is.
- De algemene reserve Grondbedrijf is, conform daarover gemaakte beleidskeuzes bestemd voor kostendekking en risicoafdekking in het kader van de grondexploitatie.

De 'reserve verkoop Essent-aandelen' neemt in dit opzicht een bijzondere positie in. De middelen zijn in principe vrij beschikbaar. In het collegeprogram-

ma is de beoogde beleidsrichting; uw raad moet echter nog definitief beslissen over de bestemming. Keuzevrijheid wordt beperkt doordat een deel van de reserve blijvend 'beklemd' is in verband de noodzakelijke compensatie van het verlies van het Essent-dividend.

Indexatie.

De gemeentelijke bestemmingsreserves worden op basis van gemaakte afspraken jaarlijks op waarde gehouden door zogenaamde 'indexatie'. Voor 2011 is de index in basis bepaald op 1%. Voor een aantal specifieke reserves gelden afwijkende percentages. De algemene reserve en de voorzieningen worden niet (meer) geïndexeerd.

De middelen vastliggend in zogenaamde 'voorzieningen' zijn hetzij bestemd voor bekostiging van reeds aangegane verplichtingen, dan wel voor afdekking van lopende risico's en/of besteding van geormerkte middelen van derden (Rijk, provincie c.a.). De noodzakelijke omvang van voorzieningen wordt op basis van de achterliggende verplichtingen vast- en/of bijgesteld. Het totaal van de voorzieningen bedraagt per 1 januari 2011 naar verwachting € 22,6 mln.

De voeding/versterking van de reserves uit hoofde van de indexatie is voor 2011 als vertrekpunt gecalculeerd op € 4,1 mln., in het kader van de beleidsinvulling/dekkingsplan begroting 2011 bezien.

Algemene reserves; € 40,7 mln.

Assen kent een tweetal zogenaamde algemene reserves, i.c. die van de Algemene Dienst en die welke in gebruik is in het kader van de gemeentelijke grondexploitatie.

Algemene reserve Algemene Dienst

De stand van de algemene reserve Algemene Dienst bedroeg eind 2009 in totaal € 9,6 mln. Daarvan bestaat op dit nog € 0,8 mln. uit middelen die destijds

zijn verkregen uit de verkoop van de Bouwfonds aandelen.

Die middelen zijn/waren in beginsel bestemd voor het ondersteunen van activiteiten van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten. Daartoe behoort onder meer het verstrekken van zogenaamde 'startersleningen'. De zuivere omvang van de algemene reserve bedraagt dus € 8,8 mln.

Beloop algemene reserve Algemene Dienst 2009-2011					(bedragen x € 1 mln.)				
omschrijving/-stand	ultimo 2009	rente +	bij +	af -	ultimo 2010	rente +	bij +	af -	ultimo 2011
algemene reserve	8,8	-	-	7,1	1,7	-	pm	pm	1,7

Bijzondere aandachtspunten

Voor de beeldvorming zijn de volgende opmerkingen ten aanzien van omvang en het gecalculeerde beloop van de algemene reserve van belang:

Als uitvloeisel van eerdere bezuinigingsmaatregelen wordt de algemene reserve sinds 2004 niet jaarlijks aan de inflatie aangepast.

De aan het begin van de vorige bestuursperiode afgesproken inzet van de algemene reserve ter ondersteuning van de uitvoering van het collegeprogramma 2006-2010 is per 1 januari 2011 volledig afgewikkeld. Verder beslag op de algemene reserve ten

behoefte van verdere beleidsintensivering is niet gebudgetteerd dan wel in de stand verwerkt.

In de stand hiervoor is conform de besluitvorming rekening gehouden met een inzet van algemene reserve voor het sluitend maken en houden van de begroting 2010, die inzet is op basis van de verwachtingen in de Voorjaarsnota 2010 gebudgetteerd op ruim € 2,9 mln.

De als weerstandscapaciteit binnen de algemene reserve aan te houden buffer is in 2008 herijkt en bepaald op minimaal € 100 per inwoner. De op basis van deze parameter aan te houden buffer bedraagt op basis van de begroting 2011 circa € 6,8 à € 7,0 mln.

De per 1 januari 2011 gecalculerde stand van de reserve ad € 1,7 mln. voldoet nog niet aan deze norm. In verband hiermee is aanvulling van de algemene reserve met € 5,0 tot € 5,5 mln. noodzakelijk. Oplossing van dit knelpunt is onderdeel van de hernieuwde doorlichting van de totale reservepositie.

Prognose van het verloop 2011-2014

Met in achtneming van voorgaande uitgangspunten ziet de prognose voor het beloop van de algemene reserve 2011-2014 er als volgt uit:

De veiligheidslimiet voor risicoafdekking

De in de algemene reserve aan te houden ondergrens is bepaald op minimaal € 100 per inwoner en ligt daarmee in de huidige planperiode tussen € 6,8 en € 7,1 mln. Die grens wordt op basis van vastliggend beslag vanaf 2010 ruimschoots overschreden. Er is dus niet of nauwelijks ruimte voor risicoafdekking in de algemene reserve beschikbaar. De onderschrijding van de veiligheidsmarge ligt op dit moment tussen de € 5,0 en € 5,5 mln. Dit maakt aanvulling van de algemene reserve van uit andere bronnen noodzakelijk. Echte vrije ruimte die de komende jaren kan worden ingezet voor beleidsondersteuning ontbreekt volledig.

Met het oog op het toekomstig beloop van de reserve is het goed er op te wijzen dat door het krapper worden van de financiële middelen en de economische crisis de kans op voeding vanuit rekeningsoverschot-

Verwachting is dat de tot voor kort min of meer vanzelfsprekende voeding van de algemene reserve uit rekeningsoverschotten als gevolg van de sterk veranderde economische omstandigheden de komende jaren zal ontbreken.

ten de komende jaren waarschijnlijk geheel zal ontbreken, of sterker, er sprake zou kunnen zijn van een tekortsituatie. Alleen al met oog daarop is een afdoende financiële veiligheidsmarge noodzakelijk. De algemene reserve van de algemene dienst is daartoe het eerst en meest aangewezen instrument.

Algemene reserve/weerstandsvermogen grondexploitatie

Voor risicoafdekking binnen de grondexploitatie zijn een algemene reserve en een weerstandsreserve beschikbaar. De gecalculerde standen hiervan bedragen ultimo 2010 respectievelijk € 21,8 mln. en € 16,4 mln. De in het kader van de grondexploitatie minimaal aan te houden buffer voor risicoafdekking is in Assen vastgesteld op 10% van de boekwaarde van de voorraden gronden. Voor een nadere toelichting op de financiële positie van het Grondbedrijf en het op basis daarvan voor de korte en middellange termijn verwachte beloop van de algemene reserve en het vrij beschikbaar vermogen wordt in dit verband verder verwezen naar de paragraaf 'Grondbeleid' in deze programmabegroting.

Reserves met vaste jaarlijkse 'uitputting'; € 11,9 mln.

Betreft reserves die een, in tijd gezien, gelijkmatige spreiding van lasten c.q. dekking van (project)kosten tot doel hebben. Vanuit eerder voor dit doel afgezonderde middelen zijn bestemmingsreserves gevormd, die op basis van een vaststaande systematiek ten gunste van de exploitatie worden 'uitgeput'. Het voor andere doeleinden aanwenden van deze reserves en/of wijzigen van de afgesproken systematiek of looptijd, heeft direct gevolg voor de gemeentelijke exploitatie dan wel de begroting.

Reserves die op dit moment tot deze categorie behoren zijn het 'bouwfonds nieuwbouw Stadhuis', de 'reserve BCF' en de 'reserve nieuw zwembad'. De gezamenlijke omvang van deze categorie bedraagt begin 2011 € 11,9 mln. Het totaal van de jaarlijkse onttrekkingen aan de reserves dat ten gunste van de begroting komt is voor 2011 geraamd op € 1,7 mln.

De laatste onttrekking aan de bestemmingsreserve BCF staat voor 2017 in de planning. Het beslag op deze laatste reserve kent een in de tijd gezien afnemend beloop. De laatste onttrekking aan het 'bouwfonds nieuw stadhuis' vindt plaats in 2035. De looptijd van de inzetbaarheid van de 'reserve zwembad' wordt te zijner tijd definitief bepaald op basis van de feitelijke invulling/realisatie van deze voorziening.

Vanaf 2012 behoort de 'reserve Weiersstraat' eveneens tot deze categorie reserves. In het kader van het dekkingsplan dat voor De Nieuwe Kolk is vastgesteld is besloten om deze reserve jaarlijks en volgens een vooraf vastgesteld beloop in te zetten als dekkingmiddel ten behoeve van de jaarlijkse exploitatie van het theater. Op begrotingsbasis wordt in 2012 met deze aanpak gestart.

Reserves c.a. voor beheer, onderhoud en uitvoering specifieke taken

Het gaat hierbij onder andere om reserves en/of voorzieningen ten behoeve van het straten- en wegenonderhoud, de stedelijke vernieuwing, het parkeren, het rioolbeheer en het onderhoud van gemeentelijke eigendommen. Inzet van de in deze reserves beschikbare middelen vindt plaats op basis van

vooraf vast te stellen onderhoudsplannen en/of uitvoeringsprogramma's. In de paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen' worden beleid en beheer ten aanzien van de instandhouding van de gemeentelijke kapitaalgoederen en de daarbij benodigde inzet van reservemiddelen nader uiteen gezet.

De hiervoor genoemde reserves en voorzieningen dienen ter ondersteuning en uitvoering van dat beleid. Zij hebben of tijdelijke reservering van niet bestede delen van jaarbudgetten dan wel kostenegalisa-tie met het oog op in de tijd evenwichtige spreiding van (onderhouds-)lasten tot doel. Het beleid ten aanzien van stand en voeding van de reserves is gericht op voorkoming van tekorten en/of op een in de tijd gezien sluitend beloop. Een tekortsituatie is in principe niet toegestaan. Als die situatie zich onverhoopt zou voordoen, dient het tekort van tijdelijke aard te zijn. In dat geval dient op basis van een meerjarig

uitvoeringsprogramma de zekerheid te bestaan dat het tekort binnen redelijke termijn weer zal worden ingelopen. Een tekortsituatie doet zich in de calcula-tie per 1 januari 2011 bij geen van deze reserves of voorzieningen voor.

De andere tot deze categorie behorende reserves dienen ter ondersteuning en (mede) bekostiging van vooraf door de raad vastgestelde beleidsdoelen en plannen. Op grond daarvan ligt de eindbestemming van die middelen dan ook feitelijk vast. Uitzonde-ring is de eveneens onder deze categorie opgenomen reserve verkoop Essent-aandelen.

Reserve verkoop Essent-aandelen € 48,3 mln.

Bijzonder onderdeel van de gemeentelijke reservepositie is de reserve die in 2009 is ontstaan uit de verkoop van de Asser Essent-aandelen. De verkoop was een direct gevolg van de overname van Essent door RWE. De uiteindelijke opbrengst van deze transactie bedraagt voor Assen € 48,3 mln. Die opbrengst is in 2009 conform besluitvorming in de zogenaamde 'reserve verkoop Essent-aandelen' gestort. Van de totale opbrengst is tot is tot en met 2010 in totaal € 37,9 mln. daadwerkelijk ontvangen.

Het resterende deel van de opbrengst ad € 10,4 mln. berust op vorderingen die zijn gebaseerd op de geldleningen die in het kader van de splitsing van Essent door de gezamenlijke aandeelhouders aan het nieuwe netwerkbedrijf Enexis zijn verstrekt. Die leningen worden in de

komende jaren gefaseerd afgelost; de laatste aflossing is voor 2019 voorzien. Pas op dat moment is de verkoopopbrengst volledig veilig gesteld.

Over besteding/bestemming van de reservemiddelen moet nog besluitvorming door uw raad plaatsvinden. In het nieuwe collegeprogramma is inzet ten behoeve van realisatie van maatschappelijk renderende investeringen' het uitgangspunt. Op dit moment zijn de middelen in deze reserve in beginsel echter nog vrij beschikbaar. Wel dient bij de vaststelling van de bestemming van de middelen rekening te worden gehouden met de omstandigheid een deel van de reserve voor langere tijd vastligt in verband met be-grotingstechnische compensatie van de vervallen Es-sent-dividenden.

Reserve Grote Projecten € 6,1 mln.

De Reserve Grote Projecten is destijds ingesteld met het oog op de medebekostiging van eenmalige grootschalige gemeentelijke investeringsprojecten. De voeding van de reserve is tot dusverre steeds op ad hoc basis geregeld. Naast de initiële storting in het reserve van ruim € 9 mln. heeft voeding vanaf de instelling plaatsgevonden vanuit rekeningsoverschotten. De laatste voeding uit dien hoofde dateert uit 2008

In verband met andere beleidsprioriteiten en -keuzes heeft vanuit het positieve rekeningsresultaat 2007

geen storting plaatsgevonden. Verder wordt de reserve in beginsel jaarlijks versterkt met rente (5,5%). In het kader van de beleidsbepaling 2009 en 2010 is hier uit budgettaire overwegingen echter van afgezien.

In afgelopen bestuursperiode zijn op basis van een onderliggend investeringsplan, afspraken gemaakt over (extra) voeding van de Reserve Grote Projecten. Op basis van die afspraken is de reserve in totaal met € 7,5 mln. versterkt. De extra voeding is als volgt tot stand gekomen:

Voedingsbron versterking RGP 2007-2010	(bedragen x € 1 mln.)
50% rekeningsresultaat 2006/2007/2008 (bestendige lijn)	2,9
50% rekeningsresultaten 2009	-
eenmalig taakstellend uit de begroting 2007	0,5
inzet algemene reserve algemene dekking vierde tranche van € 1 mln.	1,0
inzet algemene reserve (gedeelte revolving fund)	2,3
inzet algemene reserve Grondbedrijf	0,8
totaal	7,5

Verdere voeding en/of aanvulling van de reserve is op dit moment niet geregeld. Het bij ongewijzigd beleid voorziene beloop van de Reserve Grote Projecten

ziet er op basis van de aannames in de begroting 2011 als volgt uit.

Beloop Reserve Grote Projecten 2010-2011										(bedragen x € 1 mln.)
omschrijving/stand	ultimo 2009	rente +	bij +	af -	ultimo 2010	rente +	bij +	af -	ultimo 2011	
Res. Grote Projecten	6,4	-	0,8	1,1	6,1	0,3	pm	4,1	2,3	

Het voor 2011 ten laste van de reserve geplande uitgavenpakket van in totaal € 4,1 mln. heeft betrekking op de verdere uitvoering van het fietsbeleidsplan, de aanleg van op- en afritten A28 ter hoogte van Kloosterveen, het aanpassen van bushaltes en de herinrichting van de Singelstructuur.

Het totaalbeeld van de tot aan 2010 feitelijke gerealiseerde projecten en ten laste van de reserve gedane uitgaven en van de projecten en verplichtingen die op grond van bestaande afspraken in de periode 2010-2014 nog uit de reserve moeten worden bekostigd ziet er als volgt uit.

Geplande inzet middelen Reserve Grote Projecten						(bedragen x € 1 mln.)	
Project/jaar	t/m 2009	2010	2011	2012	2013 e.v.	totaal	
Verdubbeling wegvak Peelo-Zuid/bajonet	10,9	0,1	-	-	-	11,0	
Europaweg-West	5,2	0,5	-	-	-	5,7	
Blauwe As	1,0	-	-	-	-	1,0	
Bijdrage verdubbeling N33/Assen-Zuid	-	-	-	-	2,1	2,1	
Fietsbeleidsplan	1,0	0,5	0,5	0,5	-	2,5	
Vaart NZ/ZZ westelijke hoofdentree	0,1	-	-	-	-	0,1	
Verbreiding de Haar/Haarweg	0,9	-	-	-	-	0,9	
Aansluiting N373/N371	-	-	-	-	-	-	
Op- en afrit A28 Kloosterveen (OV)	-	-	0,8	0,8	-	1,6	
Aanpassing bushaltes	-	-	0,4	-	-	0,4	
Herinrichting Singelstructuur	-	-	2,4	-	-	2,4	
Bijdrage FlorijnAs	-	-	-	-	6,1	6,1	
totale gerealiseerde/geplande besteding	19,1	1,1	4,1	1,3	8,2	33,8	

Op basis van het nu nog voor 2010-2014 voorliggende bestedingsplan zal de reserve tot en met 2012 nog een positieve stand kunnen blijven vertonen. Vanaf 2013 is voor het eerst sprake van een tekortsituatie i.c. van circa € 0,8 mln. Bij ongewijzigd beleid loopt dit tekort in 2014 op tot circa € 7,0 mln. Het is dan ook van belang om tijdig beleidsafspraken te maken over de oplossing hiervan. Om die reden is dit financiële knelpunt betrokken bij de heroverweging van de totale gemeentelijke reservepositie.

Bestemmingsreserves sport en spel, openluchtzwembad en duurzaamheid € 6,3 mln.

In het kader van de bestemming van het resultaat van de jaarrekening 2007 is besloten om een extra financiële impuls (€ 7,5 mln.) te geven aan de realisatie/uitvoering van een aantal specifieke speerpun-

ten uit het toenmalige Collegeprogramma. Het ging daarbij meer in het bijzonder om de realisatie van sport- en spelvoorzieningen voor de oudere jeugd, de verdere invulling van het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid en de realisatie en exploitatie van een nieuw openluchtzwembad. Beschikbaarstelling van middelen voor dit laatste doel heeft plaatsgevonden op initiatief van uw raad.

Praktische financiële invulling van de beoogde beleidsintensiveringen heeft plaatsgevonden door middel van de instelling van een drietal nieuwe bestemmingsreserves i.c. de reserve 'duurzaamheid' met een voeding van € 2,0 mln. de reserve 'speelvoorzieningen 12+' met een voeding van € 1,0 mln. en de reserve 'nieuw openluchtzwembad' ter grootte van € 4,5 mln.

Bestemmingsreserves sport en spel, openluchtzwembad en duurzaamheid										(bedragen x € 1 mln.)	
omschrijving/stand	ultimo 2009	rente +	bij +	af -	ultimo 2010	rente +	bij +	af -	ultimo 2011		
openluchtbad	4,4	-	-	-	4,4	0,1	-	0,5	4,0		
duurzaamheid	2,0	-	-	1,1	0,9	pm	-	0,9	-		
speelvoorz. 12+	1,0	-	-	-	1,0	pm	-	0,1	0,9		
totaal	7,4	-	-	1,1	6,3	0,1	-	1,5	4,9		

Inmiddels zijn in overleg met uw raad afspraken gemaakt en besluiten genomen over de concrete bestemming van de betreffende middelen. De reserves worden in beginsel jaarlijks geïndexeerd om ze op waarde te houden. De reserve voor het nieuwe openluchtbad wordt conform de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2009 tijdelijk ingezet voor mede bekostiging van de uitgaven in het kader van de nota

'sport en bewegen'. Binnen de reserve voor speelvoorzieningen 12+ is een deel, i.c. € 0,2 mln., afgezonderd als voorziening voor het beheer en onderhoud van de gerealiseerde sport en spelvoorzieningen. Inzet van de reserve duurzaamheid vindt plaats in relatie met de uitvoering van de projecten die zijn opgenomen in het door uw raad vastgestelde 'duurzaamheidsprogramma'.

Algemene beleidslijn

‘Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen’ zijn aanspraken op toekomstige uitkeringen van zittende en voormalige bestuurders, van het in dienst zijnde personeel en van het personeel dat de gemeentelijke dienst inmiddels heeft verlaten. Op grond van artikel 9 van het Burgerlijk Wetboek moeten voor deze aanspraken financiële voorzieningen worden getroffen. In verband met de bijzondere positie van de overheden (de zogenaamde eigenheid) is hierop in het kader van het BBV voor gemeenten echter een uitzondering gemaakt.

Die uitzondering houdt in dat:

- Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume als

reguliere last in de begroting worden opgenomen en in de rekening worden verantwoord.

- Hierover jaarlijks een beschouwing wordt opgenomen in de toelichting op de begroting/jaarrekening (art. 20.2 BBV).
- Gemeenten als resultaat daarvan geen bijzondere financiële voorzieningen behoeven te treffen (art. 44.3 BBV).

Hierna de op grond van art 20.2 van het BBV voorgescreven beschouwing over de voor het jaar 2011 relevante arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van de gemeente Assen.

Wachtgeld, ww-uitkeringen en pensioenen voormalige gemeenteambtenaren

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken zijn voor het voormalig gemeentelijk personeel een de volgende vier categorieën te onderscheiden.

Wachtgelduitkeringen

Dit betreft de wachtgeldverplichtingen aan ambtenaren van de gemeente Assen die voor 2003 ontslag hebben gekregen om redenen anders dan reorganisatie. Voor afdekking van wachtgelduitkeringen hebben wij een budget van € 89.000 in de begroting 2011 opgenomen. De nog voor deze regeling noodzakelijke middeleninzet zal door tijdsverloop geleidelijk vervallen. Er ontstaan geen nieuwe verplichtingen.

Werkloosheidswet

Sinds 2003 valt het gemeentelijk personeel onder de Werkloosheidswet. Net als bij de wachtgeldregeling blijven gemeenten ook onder de nieuwe regeling zogenaamde ‘eigen risicodrager’. De financiële effecten zijn afhankelijk van instroom in de regeling. Op basis van lopende verplichtingen is voor dit doel in de begroting 2011 een budget geraamd van € 257.000 structureel. Vanaf 2009 is de inhouding van de zogenaamde pseudo ww-premie voor gemeenten komen te vervallen. Daarmee is ook de dekking voor onze ww-verplichtingen weggevallen.

Uitvoering 55+- en 57+-regeling

In verband met de versoering en afschaffing van bestaande regelingen voor vervroegde uitdiensttreding en met het oog op realisatie van de in het kader van de ruimtescheppende maatregelen afgesproken personeelsreductie, is het toenmalig personeel de mogelijkheid geboden om met gebruikmaking van bestaande faciliteiten versneld uit dienst te treden.

Die faciliteiten bestonden uit het toepassen van de reguliere gemeentelijke FPU-regelingen, waar nodig aangevuld met de 55+-regelingen uit de Reorganisatieleidraad. De verplichtingen voortvloeiend uit de reguliere FPU-uitkering worden gedekt uit het hiervoor in de begroting opgenomen budget (zie hierna).

Voor dekking van de kosten en verplichtingen die voortvloeien uit de ‘55+-regeling’ is destijds een aparte financiële voorziening getroffen van € 2,4 mln. (contante waarde). De omvang van deze voorziening wordt jaarlijks herbeoordeeld en indien nodig bijgesteld. Ultimo 2009 bedroeg de werkelijke stand van deze voorziening € 1,3 mln. Omdat de voorziening op dit moment toereikend is met oog de dekking van achterliggende verplichtingen vindt vanaf 2010 geen indexatie/aanvulling meer plaats. De op de voorzieningen drukkende verplichtingen lopen in 2015 af.

Gemeentelijke Fpu-plus

Betreft in eerdere CAO-gemeenten afgesproken gemeentelijke toeslag op de reguliere FPU-regeling. Omvang en beloop van financiële verplichtingen zijn afhankelijk van leeftijdsopbouw van het personeel en het beroep dat de afgelopen jaren op de regeling is gedaan. In de begroting wordt een vast budget geraamd dat jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de loonindex. Afhankelijk van de feitelijke instroom vindt zo nodig bijstelling van het budget plaats. In de begroting 2011 is voor lastendekking van de FPU-plusverplichtingen een budget beschikbaar van € 278.000 structureel. Als gevolg van versoering/afschaffing van de FPU-regelingen zal het beslag op het budget de komende jaren geleidelijk afnemen.

Wachtgelden/pensioenen voormalige wethouders

Voor voormalige leden van colleges van B en W zijn de volgende rechtspositionele regelingen met daaraan gekoppelde en financiële verplichtingen van belang.

Wachtgeldrechten en -uitkeringen voormalige collegeleden

Betreft op basis van de Wet Appa toegekende wachtgelduitkeringen aan voormalige collegeleden. Omvang en beloop van de uitkeringen zijn afhankelijk van door betrokkenen opgebouwde rechten. In de begroting 2011 hebben wij het totaal van deze wachtgelduitkeringen geraamd op € 411.000. Het budget is ten opzichte van 2010 geactualiseerd in verband met de begin 2010 opgetreden collegewisselingen en aangepast aan de voor 2011 voorziene loonontwikkeling. Bij ongewijzigde omvang en samenstelling van het bestand, zal sprake zijn van een geleidelijke daling van de financiële verplichtingen. Omvang van mogelijke nieuwe wachtgeldaanspraken is niet vooraf in te schatten. In voorkomend geval zullen wij de voor dit doel in de begroting op te

nemen budgetten op de gebruikelijke wijze aan de veranderde omstandigheden aanpassen. Voor dekking van mogelijke toekomstige verplichtingen in verband met overlijden, is een overlijdensrisicoverzekering afgesloten.

Waardeoverdracht opgebouwde pensioenrechten

Op basis van de Wet Appa bestaat voor wethouders de mogelijkheid tot waardeoverdracht van door hen als wethouder opgebouwde pensioenaanspraken. De omvang van de opgebouwde pensioenrechten is afhankelijk van de tijdsduur dat betrokkene zijn wethouderschap heeft uitgeoefend. De mate waarin en het moment waarop van de mogelijkheid tot waardeoverdracht gebruik wordt gemaakt, zijn niet te plannen. De omvang van de lopende pensioenaanspraken wordt jaarlijks geïnventariseerd. De actuariële waarde van de opgebouwde pensioenrechten van de zittende en oud-wethouders bedroeg ultimo 2009 € 1.255.000. Voor risicoafdekking in dit verband is een overeenkomstige voorziening beschikbaar.

Rechtspositionele regelingen gemeentelijk personeel

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken zijn hierin de volgende categorieën te onderscheiden.

Opgebouwde vakantiegeldrechten

Het betreft vakantiegeldrechten die in de loop van het jaar door/voor het personeel worden opgebouwd en in de maand mei worden uitbetaald. Deze lasten worden jaarlijks in de salaris-/gemeentebegroting opgenomen. Formeel zou het bedrag aan opgebouwde rechten over de periode juni tot en met december als verplichting via de balans naar het daaropvolgende jaar moeten worden overgeboekt. Materieel gezien heeft het volgen van deze gedragslijn echter geen betekenis en leidt tot onnodige administratieve lasten. In de voor 2011 in de begroting opgenomen loonsom van € 42 mln. is circa € 3,0 mln. voor uitbetaling van het vakantiegeld opgenomen.

Opgebouwde rechten eindejaarsuitkering

Betreft opgebouwde rechten in verband met de jaarlijkse gemeentelijke eindejaarsuitkering. Deze uitkering bedroeg tot en met 2009 5% van het bruto ambtelijke salaris. Als uitvloeisel van de nieuwe Cao-gemeenten wordt de uitkering geafeerd opgetrokken naar 6% ultimo 2011. De totale ruimte die met het oog daarop in de begroting 2011 is opgenomen bedraagt bij benadering € 2,2 mln.

Rechten opbouw leeftijdsverlof

Sinds de versobering van de regelingen voor vervoegd uit dienst treden ontvangt het gemeentelijk personeel jaarlijks een financiële tegemoetkoming die naar keuze van de werknemer kan worden inge-

zet voor opbouw van leeftijdsverlof. De regeling geldt alleen voor het personeel dat geen rechten meer kan doen gelden op de FPU-regeling. De hoogte van de uitkering voor leeftijdsverlof bedraagt 1,5 % van het brutoloon. De totale ruimte die voor dit doel in de begroting 2011 is opgenomen bedraagt bij benadering € 0,6 à 0,7 mln.

Tegemoetkoming aanvullende verzekering voormalig IZA-verzekerden

Gemeentelijk personeel dat voorheen voor haar ziektekosten bij het IZA was verzekerd heeft sinds de inwerkingtreding van het nieuwe ziektekostenstelsel recht op een tegemoetkoming in de meerkosten van een door hen afgesloten aanvullende ziektekostenverzekering. De hoogte van de tegemoetkoming is afhankelijk van de inschaling van het betreffende personeelslid. De tegemoetkoming wordt jaarlijks in december aan het personeel uitbetaald. Het voor dit doel in de begroting 2011 opgenomen budget bedraagt circa € 0,1 mln.

Persoonsgebonden budget personeel

In het kader van de secundaire arbeidsvoorwaarden heeft het personeel dat in dienst is van de gemeente Assen jaarlijks recht op een zogenaamde 'persoonsgebonden budget'. Dit budget bedraagt € 375 per fte. In de begroting is voor dit doel een totaalbudget geraamd van ruim € 0,3 mln. In het begrotingsjaar niet gebruikte delen van het persoonsgebonden budget zijn op grond van fiscale wetgeving in een volgend begrotingsjaar niet meer voor betrokken beschikbaar.

Spaarverlof

De mogelijkheid tot opbouw van langdurig spaarverlof is per 1 januari 2006 vervallen. De tot dan door medewerkers opgebouwde rechten zijn gerespecteerd.

Voor de financiële verplichtingen samenhangend met de opgebouwde rechten, zijn in de lopende bedrijfsvoering ingepast. Principe was ook dat hiervoor door tijdelijk hogere productiviteit binnen de bestaande bedrijfsvoering ruimte/dekking vrij zou komen.

Middeleninzet Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Inleiding

Met de Wet Maatschappelijke Ondersteuning die op 1 januari 2007 is ingevoerd, zijn de volgende wetten vervangen en/of erbij gekomen:

Welzijnswet

De Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) Een deel uit de AWBZ en de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz).

Het belangrijkste uitgangspunt van de Wmo is dat met de bundeling van wetten integraal beleid mogelijk is. Dit integrale beleid wordt weergegeven door middel van de negen prestatievelden en deze zijn zodanig ruim geformuleerd dat in feite een groot deel van het gemeentelijke beleid onder de Wmo valt. Om dit te voorkomen is met de beleidsnota 'Meedoen en Meetellen' een begrenzing aangegeven door middel van vier speerpunten:

- Assenaren voor elkaar (prestatievelden 1 en 4).
- Jeugdpreventie (prestatieveld 2).
- Ondersteuning bij zelfredzaamheid (prestatievelden 3, 5 en 6).
- Opvang van kwetsbare mensen (prestatievelden 7, 8 en 9).

Alle oude en nieuwe Wmo-producten zijn verdeeld over de diverse programma's en beleidsproducten. Om u een totaal overzicht te geven van de besteding aan Wmo gerelateerde activiteiten zijn de Wmo-

producten uit de programmabegroting vertaald naar de vier thema's uit het Wmo-beleidsplan:

Assenaren voor elkaar (prestatievelden 1 en 4)

Welzijnswerk (SB)
Vrijwilligerswerk (SB)
Sportbeleid (SB)
Mantelzorg (SB)

Jeugdpreventie (prestatieveld 2)

Lokaal jeugdbeleid (SB)
Gezondheidszorg, deelproduct Jeugdgezondheidszorg (SO)

Ondersteuning bij zelfredzaamheid (prestatievelden 3, 5 en 6)

Ouderenbeleid (SO)
Minderhedenbeleid (SB)
Gezondheidsbeleid (SO)
Maatschappelijke dienstverlening (SB)

Uitvoering maatschappelijke ondersteuning (SBA)

Opvang van kwetsbare mensen (prestatievelden 7, 8 en 9)

Maatschappelijk Opvang (SB)

Financiën: middeleninzet

(bedragen x € 1.000)

Financieel overzicht Wmo-gerelateerde activiteiten						
thema. beleidsproducten/beheersproduct	begroting 2010			begroting 2011		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
Assenaren voor elkaar (prestatievelden 1 en 4)						
Welzijnswerk	4.092	597	3.495	4.258	628	3.630
Vrijwilligerswerk**	391	0	391	219	0	219
Sport*	5.907	1.517	4.390	6.837	1.575	5.262
Uitvoering maatschappelijke ondersteuning/mantelzorg*	313	0	313	183	0	183
Beleid maatschappelijke ondersteuning	273	0	273	278	0	278
subtotaal	10.976	2.114	8.862	11.775	2.203	9.572
Jeugdpreventie (prestatieveld 2)						
Lokaal jeugdbeleid	2.572	643	1.929	2.086	730	1.356
Gezondheidszorg/Jeugdgezondheidszorg	1.107	869	238	1.092	903	189
subtotaal	3.679	1.512	2.167	3.178	1.633	1.545
Ondersteuning bij zelfredzaamheid (prestatievelden 3, 5 en 6)						
Ouderenbeleid	616	36	580	659	43	616
Minderhedenbeleid	395	61	334	330	0	330
Gezondheidszorg/lokaal gezondheidsbeleid	84	0	84	83	0	83
Maatschappelijke dienstverlening	1.061	0	1.061	1.080	0	1.080
Uitvoering maatsch. ondersteuning (excl. Mantelzorg)*	9.963	553	9.410	9.366	553	8.813
subtotaal	12.119	650	11.469	11.518	596	10.922
Opvang van kwetsbare mensen (prestatievelden 7.8 en 9)						
Maatschappelijke opvang	3.945	32	3.913	4.180	97	4.083
subtotaal	3.945	32	3.913	4.180	97	4.083

Financieel overzicht Wmo-gerelateerde activiteiten						
thema, beleidsproducten/beheersproduct	begroting 2010			begroting 2011		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
resultaat						
saldo totaal (resultaat voor bestemming)			26.411			26.122
mutatie reserves			-334			-48
resultaat na bestemming			26.077			26.074
Gerichte Wmo-middelen in Gemeentefonds*			-6.459			5.765
Compensatie bezuinigingen AWBZ			-280			-280
resteert via Gemeentefonds			19.618			20.309

Ad * Deze regels hebben betrekking op de gerichte Wmo-middelen die worden ontvangen in het Gemeentefonds. Zij hebben betrekking op uitvoering maatschappelijke ondersteuning

Reserve Wmo

Eind 2007 is de oude WVG-reserve omgevormd naar de Wmo-reserve. De reserve heeft als bestemming het opvangen van de fluctuaties in de individuele verstrekkingen. Jaarlijks wordt het overschot/tekort op het product Wmo-uitvoering afgewikkeld via de reserve. De reserve bedroeg begin 2010 € 3.827.324.

Een deel van het overschot op het product in het jaar 2009 is bij de jaarrekening ingezet voor dekking van de lasten van het meedoenbeleid. Het restant € 979.000 wordt in 2010 in de reserve gestort. De

reserve wordt in 2010 onder andere ingezet voor dekking van de lasten van de servicebus, de nota mantelzorg en de nota gezondheidszorg, het elektronisch kinddossier en het meedoenbeleid. In totaal wordt er conform besluitvorming € 3.269.000 aan de reserve onttrokken.

Naar verwachting bedraagt de reserve begin 2011, € 1.537.324 (exclusief voordelig resultaat 2010). De reserve wordt in 2011 ingezet ter dekking van de lasten van de nota mantelzorg en de ontregelde gezinnen.

Reserve Wmo (bedragen * 1.000)				
Ingezet beleid met dekking uit Wmo-reserve	2010	2011	2012	2013
Nota mantelzorg	-178	-48	-48	
Rentetoevoeging		15	21	19
Afstorten resultaat 2010		750		
Servicebus	-80			
Beleid Wmo	-66			
Nota vrijwilligersbeleid	-105			
mbo	-25			
Elektronisch kinddossier	-90			
Woonservicezones	-40			
Present	-25			
Jeugdzorg	-100			
Algemene doeleinden dekking begroting 2010 (b'09)	-310			
Dekking begroting 2010 (b'10)	-1.000			
Meedoenbeleid	-1.100			
Ontregelde gezinnen	-150	-150	-150	-150
Stand einde jaar, bedragen exclusief event. rentetoevoegingen	1.537	2.105	1.928	1.797
Benodigde bodem voor fluctuaties voorzieningen				1.000
Fictieve ruimte Wmo-reserve				797

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Assen,
in de openbare vergadering van 8 en 11 november 2010.

, voorzitter

, griffier

Programmabegroting
2011

Bijlage

Bijlage I) Kerngegevens: geschatte gegevens per 1 januari 2010

sociale structuur	2010	2011
Aantal inwoners	66.839	67.439
Leeftijdopbouw bevolking		
van 0-19 jaar	16.977	17.129
van 20-64 jaar	39.835	40.193
van 65 jaar en ouder	10.027	10.117
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:		
Wwb	1.436	1.550
Ioaw/Ioaz	40	31
Aantal geplaatste personen in sociale werkvoorziening	913	900

fysieke structuur	2010	2011
Oppervlakte gemeente in (ha)	8.348	8.348
binnenwater	151	151
historische stads- of dorpskernen	11	11
Aantal woonruimten	33.765	34.065
woningen	29.623	29.923
recreatiewoningen	77	77
bijzondere capaciteit	4.065	4.065
Lengte van de wegen (in km)	474	479
wegen buiten de bebouwde kom	87	87
wegen binnen de bebouwde kom	387	392
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	30	30
Lengte waterwegen (in km.)	9	9
Openbaar groen (in ha.):		
bossen en natuurterreinen	845	875
begraafplaatsen	26	30
recreatierreinen	105	109
plantsoenen	432	445
sportterreinen	52	56
natuureducatieve elementen (kinderboerderij)	27	27

financiële structuur	totaal (€ 1.000)		per inwoner (€)	
	2010	2011	2010	2011
Totaal uitgaven	240.637	223.587	3.600	3.315
Totaal inkomsten	240.637	224.102	3.600	3.323
Begrotingsresultaat	0	515	0	8
Opbrengst belastingen	11.475	12.097	172	179
onroerendezaakbelastingen	11.195	11.756	167	174
precarie	80	79	1	1
toeristenbelasting	200	262	3	4
Overige heffingen	19.810	20.165	296	299
leges burgerzaken	906	1.031	14	15
leges bijzondere wetten	30	30	0	0
parkeergelden	3.169	3.245	47	48
marktgeden	128	157	2	2
begraafrechten	580	719	9	11
afvalstoffenheffing (huishoudens)	7.274	7.318	109	109
rioolrecht	5.823	5.890	87	87
bouwleges	1.900	1.775	28	26
Uitkering gemeentedonds	72.356	71.935	1.083	1.067
Vaste schuld totaal	60.932	83.979	912	1.245
Investerings totaal	207.656	275.735	3.107	4.089
Reserves en voorzieningen	197.701	175.061	2.958	2.596
algemene reserve	9.618	2.558	144	38
algemene reserve Grondbedrijf	45.632	38.145	683	566
bestemmingsreserves	108.459	99.851	1.623	1.481
voorzieningen	33.992	34.507	509	512

Bijlage II) Bronvermelding Indicatoren programma's

- 1) Project 'waar staat je gemeente', nulmeting 2008, vervolgmeting 2010
- 2) Servicenormen (kwaliteitshandvesten Gemeente Assen); registratie gestart in 2010
- 3) Jaarverslag Algemene Commissie Bezwaarschriften 2009, gemeente Assen.
- 4) Assen in Cijfers.
- 5) Gemeentelijke administratie
- 6) Nulmeting IBOR 2008. Voor de wijken en de bedrijventerreinen is afgesproken dat de onderhoudskwaliteit op basisniveau moet liggen.
- 7) Gemeentelijke registratie: Stimuleringsregelingen: 18 + 20; Amateurkunst 25, Programmerende verenigingen 5
- 8) Jaarverslag ICO 2009
- 9) Jaarverslag Cultuurtraject
- 10) Verslag GGZ partners)
- 11) USGR
- 12) Registratie en begroting Alescon.
- 13) Registratie en begroting GKB.
- 14) Gemeentelijke registratie. Getallen voor volgende jaren zijn niet vooraf aan te geven, er wordt gehandeld als zich problemen voordoen.
- 15) Circulaires gemeentedonks Ministerie van Binnenlandse Zaken.
- 16) Gemeentebegrotingen en Jaarverslagen gemeente Assen.
- 17) Accountantsverslag 2009 voor de gemeenteraad van gemeente Assen, Ernst&Young.
- 18) Financiële verkenningen 2008-De financiële positie van de Drentse gemeenten in 2008, provincie Drenthe.
- 19) Jaarverslag 2009 theater de kolk
- 20) Landelijke VNG benchmark publieksbalie
- 99) Indicator nog te ontwikkelen en/of nulmeting nog uit te voeren

*) Metingen hebben niet plaatsgevonden.

Bijlage III) Afkortingen

ADB	Antidiscriminatiebureau
AED	automatische externe defibrillator
AMT	Algemeen Management Team
AMW	Algemeen maatschappelijk werk
APPA	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Awbz	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B en W	college van burgemeester en wethouders
BAG	Basisadministratie adressen en gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten
BCF	btw-Compensatiefonds
BIRK	Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit
BKV	Beeldende kunst en vormgeving
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOR	Beheer Openbare Ruimte
BOS	Buurt, Onderwijs en Sport
BSI	Breedtesportimpuls
BSN	Burger servicenummer
btw	Omzetbelasting, Belasting over de Toegevoegde Waarde
BWS	Besluit Woninggebonden Subsidies
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CBK	Centrum beeldende kunst
CEP	Centraal economisch plan
CIZ	Centrum indicatiestelling zorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
Digi-D	Digitale Identiteit
ECB	Europese centrale bank
EDR	European Data Register
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EMU	Europese Monetaire Unie
ESF	Europees Sociaal Fonds
FMA	Multifunctionele accommodatie
fte	Fulltime-equivalent
FWI	Fonds Werk en inkomen
GBA	gemeentelijke basisadministratie
GDU	Gebundelde doeluitkering
Gemrap	gemeentelijke rapportage
GFT	Groente, fruit en tuinafval
GGD	gemeentelijke, gemeenschappelijke of gewestelijke gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GIS	Geografisch informatiesysteem
GKB	Gemeenschappelijke Kredietbank
GOA	gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid
GR	gemeenschappelijke regeling
GRP	gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan
hbo	Hoger beroepsonderwijs
HRM	Human resource management
IBOR	Integraal beheer openbare ruimte
ICO	Instituut culturele ontwikkeling, centrum voor kunst en cultuur
Ioaw	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
Ioaz	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IPO	Interprovinciaal overleg
ISD	Intergemeentelijke Sociale Dienst
ISV	Investerings Stedelijke Vernieuwing
IZA	Intergemeentelijke ziektekostenverzekering ambtenaren
K2	Klant en Kwaliteit

KAR	Korte afstand radio
KCC	Klantcontactcentrum
KGA	Klein gevaarlijk afval
LEAO	Lager economisch en administratief onderwijs
mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
MER	milieueffectrapportage
MJP	Meerjarenprognose, meerjarenplan
MO	Maatschappelijk ondernemen of Maatschappelijke opvang
nb	niet bekend
NOM	Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland
OBO	Openbaar basisonderwijs
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OGGz	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OTB	Ontwerp Tracébesluit
Ozb	Onroerendezaakbelasting
PBC	Provinciale bibliotheekcentrale
POP	Provinciaal Omgevingsplan
PvE	programma van eisen
RBD	Regionale Brandweer Drenthe
RF	restfractie
RGP	Reserve Grote Projecten
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten
RSM	Ruimtescheppende maatregel
RSP	Regiospecifiek Pakket
RWS	Rijkswaterstaat
SBZ	Stichting Beheer Zorgvastgoed
SMW	Servicepunt Schoolmaatschappelijk Werk
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SPA	Stichting peuterspeelzaal Assen
STIP	Stedelijk investeringsplan
SVD	Stichting Vluchtelingenhulp Drenthe
SWS	Wet sociale werkvoorziening
TROP	Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan
VB	Verslavingsbeleid
VDG	Vereniging Drentse Gemeenten
VETAG	Vehicle tagging
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord-Nederland
VRI	Verkeersregelininstallatie
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
W&I	Werk en inkomen
Welzo	Welzijn voor ouderen
Wik	Wet inkomensvoorzieningen kunstenaars
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen
WLK	Wijkvereniging leefbaar Kloosterveen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woz	Wet Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wvg	Wet voorziening gehandicapten
Wwb	Wet werk en bijstand
WZA	Wilhelmina Ziekenhuis Assen
ZML	Zeer moeilijk lerende kinderen
ZZL	Zuiderzeelijn